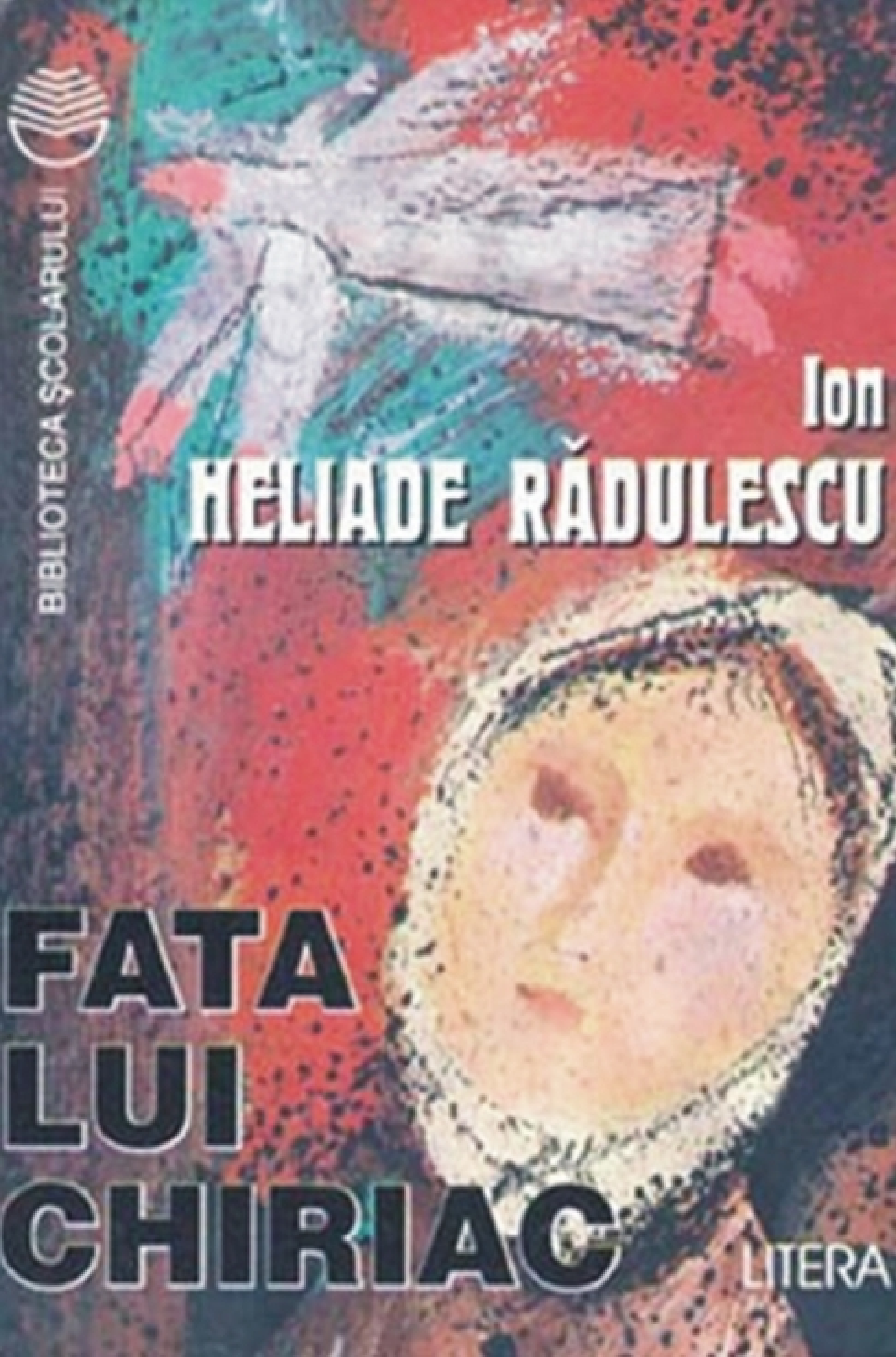

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI
Ion
HELIADE RĂDULESCU
FATA
LUI
CHIRIAC
LITERA

biblioteca școlarului

Ion
HELIADE-RĂDULESCU

FATA LUI CHIRIAC

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

CUPRINS

VERSURI

O r i g i n a l e

Traduceri

PROZ{

CZU 859.0–8
R 18

CUPRINS

NOT{ ASUPRA EDI|IEI

Textele sunt reproduse dup[:

I. H e l i a d e R [d u l e s c u, *Versuri =i proz[*. Text ales =i stabilit, cu glosar, de Vladimir Drimba. Prefa\[=i tabel cronologic de Mircea Anghelescu. Editura Minerva, Bucure=ti, 1972 (colec\ia “Biblioteca pentru to\i”) =i I. H e l i a d e R [d u l e s c u, *Opere, I*. Edi\ie critic[de Vladimir Drimba. Cu un studiu introductiv de Al. Piru. Editura pentru literatur[, Bucure=ti, 1967 (colec\ia “Scriitori rom`ni”).

S-a p[strat –]n mare – ortografia autorului, pentru]n\elegerea adecvat[a textelor reproduc`ndu-se =i un foarte util glosar.

Coperta: *Isai C`rmu*

ISBN 9975–74–046–4

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

1802 *6 ianuarie.* Se na=te la T`rgovi=te Ioan R[dulescu, fiul lui IIie R[dulescu, mic boierna=, func\ionar militar (c[pitan de poter[, polcovnic de doroban\i) =i proprietar, care, mai t`rziu, va participa la mi=carea lui Tudor Vladimirescu, =i al Eufrosinei, fiica lui Al. Danielopol, fost colonel]n armata \arist[.

1811 }n timp ce]nv[\a carte greceasc[, dup[moda timpului, cu un dasc[l Alexe, descoper[*Alexandria* popular[=i]nva\[s[citeasc[rom`ne=te cu un argat.

1813-1815 }nva\[mai departe, la Bucure=ti, cu dasc[lul Naum, c[lug[r la Sf. Niculae (probabil Naum R`mniceanu).

1815-1818 Urmeaz[la =coala greceasc[de la Schitu M[gureanu, unde continu[s[fac[ ]ncerc[ri poetice. Spre sf`r=itul acestei perioade, probabil, descoper[versurile lui Atanasie Hristopol, care-i “taie tot cheful de a mai face versuri” =i pe care le traduce]n]ntregime.

1818-1820 Urmeaz[la =coala rom`neasc[de la Sf. Sava,]nfiin\at[=i condus[de Gh. Laz[r.

1820-1821 R[m`ne la Sf. Sava, ca ajutor al lui Gh. Laz[r, nefiind inclus — nu =tim de ce —]n grupul primilor patru bursieri trimi=i]n occident (printre care Eufrosin Poteca).

1822 Dup[plecarea lui Laz[r, redeschide =coala de la Sf. Sava]n condi\ii grele =i — se pare — f[r[nici o retribu\ie la]nceput. Acum au loc probabil primele]ncerc[ri de traducere din Boileau.

1827 Ia parte activ[la]nfiin\area “So\iet[\ii literare” patronate de Dinicu

Golescu =i redacteaz[statutele;]n =edin\ele acestei societ[\i va citi pentru prima oar[traduceri din Lamartine.

1828 Apare la Sibiu *Gramatica rom`neasc[*, dup[modelul gramaticii lui Le Tellier, preg[tit[se pare de pe la 1820. Principala ei inova\ie este reducerea num[rului de slove (litere) conform principiului fonetic.

1829 Heliade afirm[c[ ]n acest an mor, de cium[, am`ndoi p[rin\ii; de fapt, mama sa murise mai ]nainte pentru c[ ]n *Dispozi\iile =i ]ncerc[rile mele de poezie* aminte=te de tragedia pe care a vrut s-o scrie la moartea mamei, intitulat[ *Ion \el zalnic*, cu pelticia de care s-a vindecat dup[ “intrarea la =coala rom`neasc[“ (1818).
}ncepe s[publice gazeta *Curierul rom`nesc*, de o importan\[deosebit[ ]n formarea limbii =i a gustului literar al vremii.

1830 }n jurul acestei date cunoa=te pe Young, pe care-l men\ioneaz[acum]n *Curierul rom`nesc*, =i — probabil — pe Ossian, din care va traduce]nainte de 1837]n orice caz.
Apare primul s[u volum de versuri: *Medita\ii poetice dintr-ale lui A. de la Martin*,]n care sunt cuprinse =i primele poezii originale (*Sonet*, *La anul 1830. Trecutul*, *Dragele mele umbre*, *C`ntarea dimine\ii*, *La moartea lui C`rlova* etc.).

1831 Public[traducerea piesei *Fanatismul sau Mahomed proorocul* de Voltaire, =i *Regulile sau gramatica poeziei*, traducere =i prelucrare par\ial[dup[*Cours de littérature, d’histoire et de philosophie*... de Lévizac =i Moysant, oper[eclectic[, influen\at[de Marmontel, La Harpe, Voltaire.

1833 Ia parte — al[turi de C`mpineanu, Aristia, Voinescu II, Poenaru, fra\ii Gole=ti etc. — la ]nfiin\area “Societ[\ii filarmonice”, pe care o sus\ine organizatoric =i b[ne=te; Societatea milita pentru dezvoltarea literaturii, a artelor =i a teatrului rom`nesc,]n care scop]nfiin\eaz[=i o =coal[, +coala filarmonic[, unde Aristia era profesor, iar Heliade director.

1836 }n acest an Heliade imagineaz[pentru prima dat[cuprinderea produc\iei sale poetice, “care]=i au o leg[tur[ ]ntru sine ca s[fac[un tot” (“*Serafimul =i heruvimul* =i *Visul*).

Tot acum se g`nde=te =i la o “colec\ie de autori clasici”, la care visa]nc[din 1829; s-ar fi publicat 24 de bro=uri pe an (Alfieri, Byron, Homer, Vergiliu, Tasso, Hugo etc.). De aici ies traducerile lui Heliade din Byron.

Apare volumul *Culegeri din scrierile lui I. Eliad de prose =i de poezie.*

T`rziu, spre sf`r=itul anului, apare primul num[r din revista literar[*Curier de ambe sexele*, care]nlocuie=te publica\ia anterioar[a lui Heliade, *Gazeta teatrului na\ional* (1835—1836).

1840 Este descoperit[conjura\ia lui Mitic[Filipescu, care urm[rea r[sturnarea domnului, =i participan\ii sunt aresta\i (printre ei B[lcescu, M. Serghiescu, Eftimie Murgu). }ntre conjura\i se aflau =i Gr. Alexandrescu =i Cezar Boliac, motiv]n plus ca Heliade, care dezaproba din principiu orice violen\[, s[priveasc[cu antipatie mi=carea. Din aceast[cauz[, *C[derea dracilor*, poem scris anterior dup[cum afirm[Heliade, dar publicat abia acum (ulterior va fi integrat]n *Anatolida),* va fi]n\eles de contemporani ca o alegorie a evenimentelor: “Mihalache Ghica este arhanghelul Mihail =i noi to\i, “cel]nchi=i =i esila\i la 1840, demonii tr[sni\i de acesta” (C. Boliac).

1844 Public[,]n *Curierul rom`nesc*, *Zbur[torul*, sub titulatura — evident nepotrivit[— de “balad[”.

1846 Heliade lanseaz[faimosul s[u proiect de traduceri, care prezint[, dup[proiectul similar al obscurului profesor francez L. Aimé Martin, cea mai]ndr[znea\[ ]ncercare de sistematizare a transpunerii clasicilor universali]n rom`ne=te.

1848-1849 De=i ini\ial se \ine departe de preg[tirile f[cute sub mantia “Asocia\iei literare”, c`nd evenimentele se precipit[, Heliade se al[tur[comitetului revolu\ionar (B[lcescu, Rosetti, Ghica, Br[tianu, Gole=tii, Tell etc.). La 9 iunie Heliade cite=te proclama\ia de la

Islaz =i intr[ ]n guvernul provizoriu, unde se va opune —]n c`teva puncte esen\iale — liniei decise a lui B[lcescu. Dup[ ]n[bu=irea revolu\iei, Heliade p[r[se=te \ara, ajunge]n Fran\a, la Londra, apoi din nou la Paris, apoi]n Grecia, la Constantinopol — unde nu este primit — =i se]ntoarce]n Fran\a. }n timpul emigra\iei, Heliade p[streaz[o atitudine independent[=i ostil[celorlal\i revolu\ionari (B[lcescu, Ghica),]ncep`nd s[pozeze]n victim[a intrigilor =i ne]n\elegerii generale.

1851 Se stabile=te la Chios.

1859 Se]ntoarce]n \ar[=i]=i pune candidatura ca deputat, dar nu va fi ales dec`t]n 1864. }ncepe s[publice *Echilibru]ntre antiteze*, opera sa capital[cu caracter filozofic.

1867 Este ales pre=edinte al Societ[\ii Academice Rom`ne, viitoarea Academie.

1868 }ncepe s[-=i republice crea\ia poetic[, rev[zut[,]n *Curs]ntreg de poezie general[* (patru volume,1868—1870).

1872 *27 aprilie* Moare Ion Heliade R[dulescu; funeralii grandioase (vorbesc: G. Sion, Hasdeu, C. Exarcu); e]nmorm`ntat]n curtea bisericii Mavrogheni, de la +osea.

VERSURI

O R I G I N A L E

CUPRINS

Sonet la anul 1830

S[ne deschiz[lan se g[te=te
O viitoare unde intr[m,
+i pace, drepturi s[-nt`mpin[m
Mai dinainte el ne veste=te.

}n fa\a por\ii und' a=tept[m
N[dejdea dulce la to\i z`mbe=te;
Epoc[nou[ni se z[re=te,
De aci vremea s[num[r[m.

An r[u din urm[trecutul fie,
Relele toate cu d`nsul \ie;
      R[stri=tea treac[, s-o numim vis.

Unirea, cinstea]n rom`ni creasc[,
Dreapta reform[ ]n veci tr[iasc[...
      Cheile sun[... tot s-a deschis.

/1829/

Elegie I

CUPRINS

Trecutul

Aur[scump[ce pieptu-mi poart[,
Nume prea dulce ce gl[suiesc.
+i buza-mi, limba-mi se-nsufle\esc,
A vie\ii mele senina soart[!

So\ie bun[,]ngerul meu,
Tovar[= vecinic, ce-o sf`nt[lege
Prin vecinici noduri vru s[ne lege,
Din doi s[fac[un singur eu;

Chip ce ca fulger ce-n nor tr[ie=te
+-alt nor d-atinge, atunci pe loc
Repede =arpe luce=te-un foc,
Aprinde, arde tot ce-nt`lne=te;

Astfel,]ndat[ce s-a ivit,
Luce=te-n minte-mi, m[-nfl[c[reaz[,
Prin vine-mi repede circuleaz[
Focul ce m-arde, =i-s fericit.

Cereasc[, limpede fericire
Ce raiul na=te, dar foarte rar,
L-Adam, la Eva]nt`iul dar
Ca s[cunoasc[din nemurire!

E=ti fericit[, c[ci te iubesc,
+i-nfl[c[rata asta sim\ire

Este nectarul de]ndulcire
Relelor toate ce m[-nt`lnesc.

Te iubesc, scump[, dar de ce trece
Grabnica vreme iute la zbor?
Ia, =i ne zice c[e trec[tor
Tot, =i-l]mpinge la morm`nt rece.

P-ale ei aripi trecem =i noi;
Pe nesim\ite, ah, tinere\ea
Zice: *Adio*!... =i b[tr`ne\ea
Ne-arat[drumul plin de nevoi.

Trece, dar vezi-o c[e-nsemnat[
D-amorul nostru, cel ne]nvins,
Singur e vecinic =i neatins
De sting[toarea-i m`n[-ntrarmat[.

Ici e minutul cel fericit
}n care-amorul meu te z[re=te:
“Tinere,-mi zice, d-acum tr[ie=te
Sub legea singur[ce-am sfin\it.”

+-apoi cu binele se strecoar[,
Se roag[; aspr[, dar, tu-l gone=ti;
El cere pieptul, tu]l fere=ti...
+i-ndat’ el inima]mpresoar[.

O fur[! zboar[, =i nu-l mai vezi:
Pe loc te pip[i, sim\i ce-\i lipse=te,
O ceri, o cau\i, ea se une=te
Cu-a mea-mpreun[, =i tu oftezi.

Dincoaci eu m`na plin de sfial[
Dest[inuindu-m[o]ntinz,
Cer a ta m`n[, tremur, coprinz,
O str`ng, m[ str`nge ea cu-ndr[zneal[.

+i ochii no=tri se r[t[cesc,
Aprin=i de fl[c[ri se-ntuneceaz[,
Se las, s-ardic[, se lumineaz[;
Tot e t[cere, toate vorbesc.

Inima salt[, pieptul ne bate,
Un foc p[trunde printr-am`ndoi;
Ascuns nu este nimic]n noi,
+i fapt[bun[, =i r[utate.

Colo vezi lacrimile curg`nd
}ntr-o comoar[ce le adun[
Ca dou[r`uri ce se-mpreun[
C-un nume c`mpurile-ad[p`nd?

Dincol',o dulce d-amor z`mbire,
+-apoi necazurile sosesc:
Drumuri ghimpoase ni se g[tesc,
Ceasuri amare de d[sp[r\ire.

Mun\i ne desparte, zilele trec
+i n-au nici pace, nici m`ng`iere;
Posomor`te duc =i durere,
Gr[mad[relele se]ntrec.

Dar iat[ceasul de]nso\ire
+i nec[lcatul meu jur[m`nt:

Credin\[, dragoste, crez[m`nt
Jur \ie-n sf`nta noastr[unire.

+i-ndat[pacinicul Imeneu
Pe capul nostru m`na lui pune,
+i]n\eleptele-i griji =i bune
}ns`nuie=te]n pieptul meu.

Nod =i mai tare dup-asta vine,
Minuturi sfinte s[rb[torim:
Cerul ne face p[rin\i s[fim,
Bra\ele noastre acum sunt pline.

Numele *tat[* de dou[ori
Coboar[focul ce-n cer viaz[,
Ce p-a mea inim[v[p[iaz[
Ca doi puternici fl[c[ra\i sori.

Doi fii f[loasa-mi m`n[ m`ng`ie
+i str`ns la pieptul meu]i lipesc,
Cu ei]n bra\e cerul sl[vesc,
+i e pl[cuta la cer t[m`ie.

Dar ca luceaf[rul de apus,
Care cu seara pe cer s-arat[
+i c`nd luce=te, atunci =i-ndat[
Zice adio, piere, s-a dus!

Astfel n[dejdea-mi cea m`ng`ioas[,
Ce cu-al meu]nger]mi r[s[ri,

Atunci apuse c`nd se ivi
}n a mea inim[dureroas[.

}nger! cerescul meu serafin!
Ce-mi fuse oare a ta ivire?
Floare sau umbr[, vis, n[lucire?
Ah! izvor vecinic de lung suspin!

Din cer aicea ai fost o raz[?
Cu vro solie ai fost pornit?
(Ca-ntr-al meu suflet cel amor\it
S-aduci c[ldura?) sau cu vro paz[?

Slujba-\i]n grab[\i-o]mplinesti,
+i-mi dai o vecinic[s[rutare;
|i-ndreptezi zborul f[r-a=teptare
+i iar la postu-\i drept te opre=ti.

. . . .

Iat[-ne, soro, iat[-ne dorul,
Omul =i soarta lui ce-nt`lnim;
Folosul este s[ne iubim,
Vremea s[treac[, s[stea amorul.

Ah, =i trec toate, n-a=tept =i zbor:
La v`nturi frunza cea fug[toare,
}n mare unda cea pl`ng[toare,
Omul la moarte mai gr[bitor.

Vremea gr[be=te, e c[l[toare;
P-ale ei aripi gr[bim =i noi

La toamna vie\ii plin[-n nevoi,
La b[tr`ne\e tremur[toare.

Dar noi nevoia =tim s[-nlesnim:
Unde e pace nu e durere,
Dragostea-n sine e m`ng`iere;
Soseasc[ceasul, noi ne g[tim.

/1830/

CUPRINS

Elegie II

Dragele mele umbre

Vederea voastr[m[-nsufle\e=te,
Umbre mult scumpe ce m[c[ta\i,
+i al meu suflet se lini=te=te
C`nd]nainte-i v[ar[ta\i.
C`t e de dulce a voastr-ivire
La cel ce-a=teapt[ ]n am[gire
L-al n[dejdii viclean z`mbit!
Face\i adesea s[se strecoare
A voastre chipuri =i m[-nf[=oare
Cu v[lul nop\ii cel lini=tit.

Mi-a\i dat fiin\a =i-ntreaga fire,
P[rin\i, ce-n miezul zilei-a\i apus;
D-at`tea chinuri, lung[ m`hnire,
Al meu trist suflet j[li supus.
Voi u=ura\i-l, umbre-ndr[gite,

Voi din l[ca=uri nelocuite
Pe fericire o]ndemna\i;
P-ast[strein[face\i s[vie
Necunoscut[mult mai mult mie;
V[rog d-acolo o]ndrepta\i.

Lina ta m`n[m[u=ureaz[,
T`n[r[maic[, =i-nsufle\esc,
S[rut[tura-\i m[ ]nviaz[
+i din odihn[-\i m[-mp[rt[=esc.
Asupr[-mi ochii t[i a\inteaz[,
Plini de iubire nu l[crimeaz[;
Peste durere tu ai s[rit!
Bl`nd ei revars[raz[cereasc[;
Ah! p-a mea inim[ei citeasc[,
Focul ei vaz[cel]nmul\it.

Z`mbire plin[ de m`ng[iere,
C`t e de dulce c`nd te ive=ti!
A fi de tine cu-apropiere
Este via\a ce d[ruie=ti...
Ah! auritu-\i p[r f`lf`ie=te,
M-atinge, unda-i m[r[core=te,
Cade p-obrajii-mi cei]nfoca\i;
+i a mea ploaie de l[crimare
Pe el se vars[cu-mbel=ugare...
Ah! cine-mi =terge ochii-nmuia\i ?...

Al meu p[rinte, ah, ce ivire!
S[v[v[z iar[=i eu]nso\i\i!
A voastre pasuri prin ce sim\ire

Nu se desparte? ah! voi iubi\i?
+i fericire oare se poate
F[r[iubire, ce nal\[toate
C`te de d`nsa se-nvrednicesc?
Dumnezeu oare ce este-n sine?
Dragoste, pace, marele bine.
+i-n cine oare drep\ii tr[iesc?

Trista ta buz[vreo z`mbire
Sau bucurie n-a cunoscut
}n c`t[vreme]n desp[r\ire
Asprimea soartei crud v-a \inut
Vesel[-\i fa\a acum z`mbe=te,
Dragostea, pacea o-nsufle\e=te:
V[lul m`hnirii l-ai sf`=iat!
O jum[tate lipsea din tine
+i-ntreg c[nu e=ti sim\eai]n sine.
Str[in, dar iat[, te-ai]mp[cat!

}n acea lung[ ]ntrist[ciune,
}n acea vreme de t`nguit,
Peste durere, am[r[ciune
Nu cumva, oare, \i-am gr[m[dit?!...
A!!! o-ngrijire cu voi urmeaz[!
Unire, pace v[ ]ndrepteaz[,
}nger d-aproape str[juitor!
Ochiul de tat[nu s-am[ge=te.
Ah! al meu s`nge v[ ]nso\e=te!
Virgil[1]! tu, scumpe fiu =-al meu dor!

---

[1] Numele fiului.

Te-arunc[-n bra\e-mi, str`ns te lipe=te
+i lumineaz[-mi s`nul cel stins!
D[-mi s[rutare ce b[ls[me=te
Inima-mi ars[ce mi-ai aprins.
A mele pasuri ne-ncredin\ate,
De sarcin'anilor greuiate,
De al t[u reazem tu le-ai lipsit:
P[rin\ii-mi dar[pov[\uie=te,
Du-i la lumina ce nu sfin\e=te,
Fii lor tovar[= nedezlipit.

Umbre mult drage!... ah, pu\in sta\i!
Veni\i adesea, m[cerceta\i:
Ceasul]mi este necunoscut;
Pe l`ng[mine des v[afla\i,
C`nd m-oi desface de acest lut
}n bra\ul vostru s[m[lua\i.

/1830/

CUPRINS

C`ntarea dimine\ii

C`ntarea dimine\ii
Din buzi nevinovate
Cui altui se cuvine,
Puternice P[rinte,
    Dec`t \ie a da?

Tu e=ti st[p`n a toate,
Tu e=ti preabunul tat[;

A ta putere sf`nt[
F[ptura \ine-ntreag[,
Ne \ine =i pe noi.

}n inim[,-n tot omul
Tu ai s[dit dreptatea,
Unirea =i fr[\ia,
Tu con=tiin\a scump[,
Tu bun ce-avem ne-ai dat.

P-aceste saduri sfinte
R[coritoare ploaie
De adev[r s[pice,
S[creasc[, s[dea rodul,
S[fim preaferici\i.

}ndrept[torul lumii,
Tu ai sl[vit noroade,
Le-ai dat tu legi preasfinte
Ce \in aceste saduri;
Sl[ve=te =i pe noi!

+-aceste legi prea drepte
Orice norod le calc[,
Sau care nu le =tie,
Cade, ruini r[m`ne,
Se face ne=tiut.

Din slava str[mo=easc[
De am c[zut, ne nal\[;

De am uitat unirea
Ce-i]nt[rea]n toate,
    Acum ne f[uni\i.

S[=tim c-avem dreptate,
S[=tim ce, cine suntem,
+-a=a s[nu se uite
O na\ie sl[vit[
    Ce-am fost =i ce-am fi noi.

Cu to\ii, dar[, \ie
C`nt[m c`ntare nou[;
}n flac[ra unirii
}ntindem m`ini la tine,
    Rug[m s[ne-nso\e=ti.

Ne lumineaz[mintea
S[te cunoa=tem, bune,
S[=tim c[ne e=ti tat[,
S[te c`nt[m mai bine,
    +-a=a s[ne-mp[c[m.

/1830/

La moartea lui C`rlova

CUPRINS

O, lira mea, suspin[! al t[u glas plin de jale
}n umbr[s[r[sune, s[geam[la morm`nt:
C`rlova[1] nu mai este!!! suspin[p-a lui cale
+i f[s[se auz[pe aripe de v`nt:
“C`rlova nu mai este! =i lira-i a-ncetat!”

O, t`n[r c`nt[re\e! pas[re trec[toare!
Abia te-ntraripase=i, abia dulcele-\i glas
Chema s[te auz[pe craca s[lt[toare
Pe c[l[tori, =i-ndat[, oprindu-le-a lor pas,
|intind a lor vedere... tu zbori =i i-ai l[sat!

Tu ai ur`t o \ar[unde pu\ini ascult[
Sau unde-a ta c`ntare cu ei nu]nso\e=ti;
}nc[tr[ind, tu via\a o petreceai mai mult[
Sorbit]n armonia a cetelor cere=ti,
Unde osta= d-aicea acol-ai =i gr[bit.

Sub t`n[ra ta m`n[, degetele-arz[toare,
Acum se-nfioreaz[lir[de serafimi;

---

[1] Vasilache C`rlova, poet rom`n ale c[rui poezii]n multe r`nduri s-au v[zut ]n *Curierul rom`nesc*, s-a n[scut]n anul 1809 =i, ajung`nd ]n v`rst[de 17 ani, a]nceput a-=i dezvolta talentul s[u poetic prin mici, dar pline de foc poeme. }n v`rst[ de 18 ani a f[cut poema intitulat[ *P[storul ]ntristat*; la 19 ani, *Ruinele T`rgovi=tii*, *R[sunetul unui fluier*, *Rug[ciunea* =i altele; la 21, *Mar=ul rom`nilor*, *Ero =i Leandru*, =i a ]nceput traduc\ia vestitei tragedii *Zaira*, din care a lucrat numai un act; la v`rsta de 22 ani a intrat]n r`ndurile o=tirilor p[m`ntene=ti, unde cu mare pagub[a patriei =i a literaturii rom`ne=ti a murit dup[ o boal[ de 14 zile. Originea =i cre=terea acestui t`n[r a fost mai mult din T`rgovi=te.

Ascul\i tu alte imnuri,]ncepi alt[c`ntare
+i-ndemni tu al\i r[zboinici, vitejii heruvimi,
+i alt post mai cu slav[\i-a fost \ie g[tit.

Acolo-\i era locul al t[u de mo=tenire:
Poetul aci este str[in =i c[l[tor;
Astfel vulturul m`ndru din nalta sa privire
Parc[ar zice lumii din marele s[u zbor:
P[m`ntul mi-este leag[n, dar locuiesc]n cer.

O, fenomen ce-n veacuri abia c`nd se ive=te,
O, stea care r[sare chiar]ntr-al s[u apus!
Ce fu a ta lucire? +i ce ne preveste=te?
Ce]nger te]ntoarce? Ce]nger te-a adus?
+i cum se pun acelea care cu tine pier?

De unde e=ti, ascult[jelinda mea c`ntare,
Vezi lacrima ce pic[pe scumpul t[u morm`nt.
}n ceasul dup[urm[,]n cea d-aici plecare
Iubi\ii-\i f[r[mine, cu cei ce nu mai s`nt,
V[zur[cum \i-iei zborul, =i tuciul trist vestea.

. . . .

+i eu sunt ca metalul ce pl`nge dup[tine,
Prin focuri de durere trecut =i l[murit,
+i patimile repezi izbind inima-n mine,
Fie=tecare scoate un sunet osebit,
Care-astupat muge=te, se-neac[iar]n ea.

Lutoasa mea fiin\[aci se z[bove=te,
Dar eu sunt dup[tine, pe urm[-\i te-nso\esc;
R`vna p-ale ei aripi acolo m[r[pe=te

+i soarta ta cea lesne]n veci eu o doresc,
Dar... plumbul datoriei m[trage iar[jos.

Cu care leg[tur[afirea mea se-ntin[,
}ntocmai ca =tejarul ad`nc r[d[cinat?!
V`ntul c`nd se r[scoal[, el geme =i suspin[,
Trosne=te =i r[stoarn[orice l-a-nconjurat,
+i tot ce mai r[m`ne prive=te dureros.

Vai! iat[a mea soart[, =i c`t de pov[roas[!
Iar tu ai fost ca floarea acea prim[v[roas[
Ce-o smulge,-o ia zefirul, =i-=i las-al s[u miros.

/1831/

CUPRINS

Serafimul =i heruvimul sau M`ng`ierea con=tiin\ei =i mustrarea cugetului

Bl`nd serafim! o,]nger! ce este-a ta solie?
Care]\i este slujba? Ce vrei aicea jos?
Pacea veste=ti tu lumii? Pacea aduci tu mie?
Ce fl[c[ri pui]n s`nu-mi, o, serafim frumos?!

Ochii t[i... e seninul,
Buza ta e z`mbirea,
Fa\a ta e bl`nde\ea,
Ca pieptu-\i nu e crinul;

Dragoste \i-e privirea,
Totul e=ti frumuse\ea.

Fiin\a-\i lumineaz[,
M[rirea te-nconjoar[,
Lini=tea te-nso\e=te:
Pasu-\i de nainteaz[,
Slava-mprejuru-\i zboar[,
Preajma-\i pace veste=te.

Frumos serafim!]mi place
La tine a m[uita,
}n ochii t[i a c[ta;
Lumina lor este lin[!
}n ochi-mi izbe=te plin[
Bl`nda lor, senina pace.

Tu m[ ]nve\i c`ntarea,
Tu]mi]nsufli pieptul,
Tu]mi ar[\i c[rarea
Care merge d-a dreptul
La fiica armoniei.

Lira ta e cereasc[,
Glasul ei m-aripeaz[,
Fiin\a-mi p[m`nteasc[
}n zborul s[u cuteaz[
La scaunul veciei.

+i-n somnu-mi, =i aievea fiin\a-\i m[-nso\e=te;
Chipu-\i mi-e fa\-oriunde,]n preajma mea el zboar[

Din soare se repede, din lun[str[luce=te,
Dup[p[m`nt se nal\[, din ceruri se coboar[.

Pe la f`nt`ni m-a=teapt[, cu unda se r[sfr`nge,
Cu frunza]mi =opte=te, cu zefirul suspin[,
Cu valea]mi r[spunde, cu patima mea pl`nge,
Cu dealul se]nal\[, cu c`mpul se alin[.

Cu floarea se d[-n leag[n, cu iarba undoiaz[;
Livedea]l arat[, dumbrava-l subascunde;
}n ziu[=i]n noapte, la umbr[=i]n raz[
Nu e n[luc[,-mi spune, m[m`ng`ie oriunde.

Durerea mi-o adoarme, lacrima el mi-o =terge,
+i pe p[m`nt, =i-n ceruri n[dejdea mi-o arat[.
Cu glasul con=tiin\ei el]nainte-mi merge,
Bl`nd, dulce, vesel; =-aspru nu l-am v[zut vrodat[.

Frumo=i]\i sunt ochii! frumoas[\i-e fa\a!
Frumos]\i e zborul, o,]nger ceresc!
+i de-mi este drag[, de-mi place via\a,
E d-ast sf`nt nesa\iu ca s[te privesc.

Fie ca-n veci astfel s-am a ta fiin\[!
Fa\a ta s[-mi r`z[ p`n[la morm`nt,
Ochii-\i s[-mi aprinz[supusa-mi credin\[,
Lumina-\i luceasc[la slabu-mi cuv`nt!

C`nd va bate ceasul]ntoarcerii mele,
C`nd la judecat[m[voi ar[ta
(Momente ce omul le simte mai grele),
Tu =-atunci, o,]nger, dar! m[vei urma!

* * *

R[zboinice, viteze, heruvim]nfocate,
}mplinitor prea stra=nic urgiilor cere=ti!
Repede]nger!

Ochii t[i sc`nteiaz[,
Bra\ul t[u e puterea,
Sabia-\i fl[c[reaz[,
Crunt[ ]\i e vederea,
Fa\a ta e fior!

}n urm[-\i e dreptate,
}n preajm[-\i str[=nicia;
Glasul t[u m[str[bate,
Totul e=ti vitejia
+i fulger arz[tor!

Heruvim! m[-nfioreaz[
}nmul\ita ta vedere,
Mul\ii t[i ochi privegheaz[
Ca singura prevedere.
Eu te v[z, =i m[sfiesc.

Inima-mi nu te ura=te,
Tremur[l-a ta ivire
+i-n ad`ncul ei se na=te
O fioroas[cinstire,
Un foc arz[tor, ceresc!

Eu v[z]n tine pe-mplinitorul
Acelei drepte urgii cere=ti,

Eu v[z]n tine pe p[zitorul
Vechii r[stri=te cei str[mo=e=ti.

Astfel al lumii b[tr`nul Tat[
Din pomul vie\ii c-a cutezat,
L-a fericirii poart[-ncuiat[
Pl`ngea p[catu-i cel neiertat.

Tu-mi opre=ti raiul, mi-aduci aminte
A mea gre=eal[, =i m[-ngrozesc!
Limba ta tace, n-auz cuvinte,
Dar]\i ard ochii, ei]mi vorbesc.

C`nd viforul se scoal[, c`nd cerul se m`nie,
C`nd negura se-ntinde, c`nd norii se-mpletesc,
C`nd focul =erpuie=te d-a lungul]n t[rie
Cu fulgerul, atuncea cu groaz[te privesc.

C`nd marea se r[scoal[, volbur[-nt[r`tat[,
C`nd undele-i muginde se nal\[ spumeg`nd,
Fiin\a-mi ca o barc[de cuget spulberat[
Pe fie=care st`nc[ te vede – amenin\`nd.

+i c`nd fumeg[ mun\ii, vulcanul c`nd turbeaz[,
C`nd fl[c[ri rotitoare p`n[la ceruri zbor,
C`nd tremur[ p[m`ntul, v[zduhul sc`nteiaz[,
Al meu suflet te vede]n orice meteor.

Pe orice sp[im`nteaz[=-amenin\[via\a,
}n orice loc de groaz[, acolo te z[resc:
Ca tunetul \i-e glasul, ca fulgerul \i-e fa\a!
Fulger]n mine trece c`nd ochii-mi te-nt`lnesc!

Viforul bubuie, zboar[,
Criv[\ul v`j`ie, trece,
Tremurul salt[, doboar[,
Tr[snetul arde, petrece
Cu cugetul c`nd vii.

Grindina bate, r[ne=te,
Stingerea pasu-i urmeaz[;
Seceta seac[, sterpeaz[,
Foametea rumpe, r[cne=te,
Boalele zbiar[, turbeaz[,
Moartea doboar[, cose=te
Os`nda tu c`nd \ii.

Arat[-mi os`nda,]n veci m[mustreaz[,
Nu]mi ierta vina c`tu=i de pu\in;
}n a mea via\[tu m[ ]ndrepteaz[
C`nd fapte =i g`nduri rele m[ ]ntin.

}ns[c`nd grozavul al meu ceas va bate
+i c`nd vei da semnul, o, drept heruvim,
Atunci \i-adu-aminte c[tu e=ti un frate
Cu-al meu bl`nd =i dulce, frumos serafim.

CUPRINS

/1833/

Portret

Coroana pe cre=tet]n veci se-mplete=te,
}n ochii-\i, seninul cel mai]mp[cat;
Z`mbetul]n buze-\i vesel str[luce=te,
Inima e-n chipu-\i cel nevinovat.

Dec`t alte nimfe cu fruntea mai nalt[,
Peste ele falnic, f[r-a =ti, prive=ti.
Dulce ca bl`nde\ea, =i bl`nde\e alt[
Tu nu =tii, copil[, c[ ]mp[r[\e=ti!

S`nul t[u u=ure =i bl`nd]nvele=te
Inima-\i, altarul d-un ceresc amor;
Focul lui sub d`nsul arde, colc[ie=te
Unde, unde-l umfl[suspinul]n dor.

Ca luna de noapte, ca d`nsa de lin[,
Frumoas[ca via\a celui fericit,
Vesel[ca ziua de mai prea senin[,
Edenul]n pieptu-\i e]ns`nuit!

Z`mbind[ca cerul, ca el tr[snitoare,
Marea-cuviin\[ ]\i d[al s[u glas;
Pasul aurorei cei r[coritoare
E mai pu\in m`ndru dec`t al t[u pas.

Ea c`nd se ive=te, noaptea risipe=te;
+i fa\a ta-n s`nu-mi gem[tor, noptos,
Revars[lumin[; n[dejdea-mi z`mbe=te,
La inim[-mi vede soare luminos.

Model al virtutei!]ns[=i fericirea!
Care p[rin\i astfel te des[v`r=esc?
Ochii lor cei tineri]i fur[uimirea
Ochilor mei umezi ce-n veci te privesc!

Ce raz[de pace s`nu-\i lumineaz[,
Fiic[fericit[? Ce e ast amor
Care cu privirea-\i ca o alt[raz[
C[tre cer din ochii-\i]=i ia al s[u zbor?

S[fii tu n[dejdea? s[fii tu credin\a?
Sau dragostea]ns[=i vii s[ne ar[\i?!
Vorba-\i]nsuflat[\i-arat[fiin\a,
Fericit amestec astor zeit[\i!

/1836/

CUPRINS

Adio la anul 1832

Num[r`nd ceasurile.

. . . .

Dou[sprezece! Adio, o, an! +i ai trecut!
Tu nu mai vii,]ntocmai ca umbra ce eu pl`ng!
Adio!]ntru tine n[dejdea m-a v`ndut.
Pomeniri scumpe multe eu]ntru tine str`ng.

Am pl`ns, am aflat pace, m-am bucurat, gemut,
Ur[, dragoste-n tine, priete=ug, du=mani...
Ah!]ngerul meu]n tine ca tine l-am pierdut!
Tu mi-ai adus at`tea ce nu mi-au adus ani.

Acuma treci! adio! =-asupr[-mi tu ai tras
Povara ce m[-mpinge unde =i tu te duci.
O! p-a mea frunte c`te cugete r`nduri trec!!!

Faptele mele-n tine ca semne au r[mas,
Tu le p[strezi, =i-n s`nu-\i ele nu sunt n[luci.
Fi-vor bune mai multe, sau relele]ntrec?!

/1836/

CUPRINS

Dest[inuirea

I

Inima-mi obosit[— =i nu de ani, nu]nc[, —
Griji, datorii, povar[pe ea se gr[m[desc;
Valuri, crive\e-ntr-]nsa ca-n vulc[noas[st`nc[
Izbesc, se-nfr`ng cu muget, mai repezi n[v[lesc.

Pe la-nceputul verii vifore prea geroase
Asupr[-i se r[scoal[s-o-nghe\e-aci pe loc,
S`ngele-mi s[-l]nchege, ce-n unde spumegoase
Prin vine-mi se repede; dar ea e toat-un foc!

Un foc! =i ca acela ce arde-ntr-o c`mpie
Albit[de troiene =i toat[-n vijelie,
Ce arde ca s[arz[, de v`nturi spulberat,

Arsura e]ntr-]nsul, care]l mistuie=te,
+i nimeni nici d-aproape de el nu se-nc[lze=te;
Lumina-i face groaz[=i celui]nghe\at.

II

S-o face el cenu=[? vreun p`rjol v-aduce?
Nu =tiu... Dar a lui urm[ne=tears[-n veci va fi

+i oric`nd c[l[torul pasul p-aci-=i va duce,
Oprindu-s-o s[zic[: “Odat-a ars aci.”

Ah! fie-n veci ca focu-mi s[n-aib[vreun nume,
Str[in =i rece fie oric`nd aicea jos,
+i f[r[s[-l cunoasc[, sa-l vaz[veacuri, lume
Ca meteor de groaz[, comet prea fioros!

F[r[s[-i =tie drumul =i d-unde oare vine,
Dincolo el de fa\[s[se vedeasc[bine
+-acolo s[m-arate =i eu cine am fost.

Fi-mi-va el spre os`nd[? Fi-mi-va spre r[spl[tire?
Dragoste e fiin\a-i, raz[de nemurire,
Fala vie\ii mele =i]nsu=i al meu post.

III

Sub degete-mi r[sun[, lir[, te-nfioreaz[,
Spune ce e poetul]n ast loc os`ndit,
Cum el dintr-]nsul raiul oriunde-nfiin\eaz[
+i-=i face fericirea din bine-nchipuit.

C`nd c`nt[el, s-aude, veacurile r[sun[; .
C`nd se]nchin[, cerul el]l coboar[jos;
Dragostea lui e fl[c[ri =i ura lui detun[,
Bl`nde\ea-i e seninul acel mai luminos.

Ferice de acela pe care el sl[ve=te!
La nemurire zboar[, ce el i-o preg[te=te;
}n buza lui e slava ce duhu-i =i-a croit;

}n m`n[-i e cununa ce-n veci st[ ]nverzit[,
}n pieptu-i e altarul pe care e sl[vit[
Aleasa frumuse\e ce el a-nvrednicit.

IV

Cerul e al meu templu =i singura-nchinare,
Seninul lui e semnul prin care]l sl[vesc;
Prin alb[struia-i fa\[se-nsufl-a mea c`ntare,
Luceferii lui raze de via\[-mi r[sp`ndesc.

Acolo e n[dejdea-mi ce-n veci ea]mi z`mbe=te,
D-acolo a=tept roua, balsam m`ntuitor;
Aci a mea trufie se-nchin[, se smere=te,
+i]nainte-i tain[nu este al meu dor.

Muza-mi se umile=te, lira-mi abia suspin[,
Geniu-=i pierde zborul =i fruntea-mi se]nclin[;
Din versuri]ndr[zneala cu totul a lipsit.

Inima-mi]n t[cere a=teapt[-n m[rmurire
Raz[de m`ng`iere l-a sa dest[inuire...
E ceasul]nchin[rii! =i... omul st[smerit,

/1836/

Visul

I

CUPRINS

O alt[auror[ ]n sufletu-mi luce=te,
Raz[necunoscut[d-a altor lumi ziori;
Ochii mi se deschide, =i-n ochii mei z`mbe=te
Ziua zilelor noastre, vecii netrec[tori.

Veacurile, via\a-mi ca nop\i se strecurar[,
+i-ncovoiat pe groapa-mi o v[z c[s-a deschis
+i-mi face loc printr-]nsa s[trec preste hotar[—
E poarta veciniciei!... =i m[de=tept din vis!

Fruntea-mi albit[toat[c[tre p[m`nt se las[,
Bra\ele-mi rezemate toiagul meu apas[;
Iar sufletu-mi se-ntoarce =i cat[ ]napoi...

O, zile! sau ce nume vou[vi se cuvine?...
Dar a\i trecut! ce trece mai mult el nu mai vine.
Era mai dinainte s[v[ ]ntreb pe voi.

II

Ce noapte variat[! ce groaznic[vedere!
Stai! }mi aduc aminte:]n vis eu m[f[ceam
C-a= fi fost prunc,]mi pare, =i f[r[griji, durere,
}n casa p[rinteasc[cu grij[m[cre=team.

Trei fra\i ce avusesem p[rin\ii mei pierdur[
+i r[m[sesem singur cu-al lor fierbinte dor;

Trei fii cre=tea]n mine t`n[ra lor c[ldur[
+i le z`mbea]n mine toat[n[dejdea lor.

La v`rsta mea,]n chipu-mi c-o lung[suspinare
Ei se uita, =i-n ele afla asem[nare
Acelor umbre scumpe ce ne-ncetat vedea.

Eu nu =tiam necazul, nu cuno=team m`hnire,
Lipsa mi-era str[in[, =-orice nenorocire;
}n bra\ul]ngrijirii r[ul nu]ndr[znea.

III

Dar visu-=i schimb[fa\a, se pref[cur[toate
+i parc[de c`nd lumea p[rin\i nu am avut;
Sim\ii cruzimea soartei]n recea str[in[tate
+i m[v[zui]n lume pustiu, necunoscut.

Ai mei m[p[r[sir[; p-a mea copil[rie
Grijile dau n[val[, nevoia cunoscui;
Se ve=tezi pe fa\a-mi oricare bucurie
+-orice amar al vie\ii p`n[ ]n fund b[ui.

}n voile-nt`mpl[rii,]ntru a mea sudoare
}mi c`=tigam o hran[abia-ndestul[toare,
}mpins de v`ntul soartei sub cer f[r[senin,

F[r[nici o pova\[=i f[r-ad[postire
}n voia-mi ne-ndr[znea\[=i f[r[ ]ngrijire.
C`t e de crud s[te-afli]ntre ai t[i str[in!

IV

Dar un n[luc urmeaz[, =i visu-=i schimb[fa\a.
M[pomenii]n drumu-mi tovar[= c[aveam:
Pare c[m[-nsurasem, =-amara mea via\[
Cu o fiin\[drag[p[rta= o]ndulceam.

C`t o iubeam! =i c`t[sim\eam eu fericire!
Eu o vedeam un]nger chiar]ntr-adins venit,
Nedezlipit tovar[= l-a mea nenorocire,
Ca s[aduc[pacea]n sufletu-mi m`hnit.

Ce bunuri eu printr-]nsa, ce mul\umiri pl[cute
+i ce sim\iri fierbinte, pl[ceri necunoscute
}n dragostele noastre din zi]n zi vedeam!

Prin ea m[f[cui tat[; sim\irea-mi adormit[
Se de=tept[l-ast nume; fiin\a-mi]nmul\it[
Se revie de focul prin care eu tr[iam.

V

Visu-=i mai \inea =irul, dar cu ceva schimbare.
+i se f[cea c[traiu-mi ceva se mai lesni;
Vedeam]n a mea cas[bogata-ndestulare
+i-n preajma mea mul\ime de lume-a se hr[ni.

Mul\ime de mijloace acum mi se-nlesnir[,
Drumuri deosebite acum mi s-au deschis,
+i bun[t[\i, p[cate, amestec se-nmul\ir[,
+i m`ng`ieri, =i chinuri m[zv`rcolea]n vis.

Pe c`mpul norocirii objetele]n sfad[,
Spini, flori, verdea\-amestec se-nf[\i=a gr[mad[,
Cuv`nt, vedere, cuget...]n tot m[r[t[ceam.

Plecam pe c[r[ri netezi =i foarte-ntortoiate;
Stam s[-mi mai iau odihn[, =i g`nduri mestecate
M[ ]ndrepta-n picioare, m-oprea... =i iar porneam.

VI

Dar visu-=i schimb[fa\a, =i iar[=i l`ng[mine
V[zui acea fiin\[ce-at`ta o iubeam.
Dar ce fel de schimb magic la ochii mei]mi vine!
P-acea fiin\[scump[eu n-o mai cuno=team.

Pare c[era rece l-ad`nca mea durere;
O, tain[-ngrozitoare, abia]mi r[spundea!
C[ut[turi fatale avea a ei vedere,
+i c`nd vorbea, ca tr[snet]n sufletu-mi izbea.

Ca cugetul, ca umbra era nedezlipit[,
Vr[jma=[pe odihna-mi era ne]mbl`nzit[;
Zicea c[m[iube=te, =i-n dragoste-i turba.

Ura-i]mi era pace =i dragostea-i os`nd[,
Rece-ntr-a ei m`nie =i foc c`nd era bl`nd[;
Ce-amestec =i]ntr-]nsa, =i-n mine volbura!

Eu o iubeam, — o groaz[m[tr[gea]napoi;
Ea era a mea via\[! =i ce via\[-ngrozitoare!
Voiam... Dar pentru mine nu era voi,
Vream s-o ur[sc... mi-era o munc[-omor`toare.

}mi imputa vini ce nu le aveam;
A=teptam os`nd[la orice fapt[mare;
Eram b[nuit chiar c`nd m[smeream,
+-apoi,]mp[cat[, era iert[toare.

Spaima]n mine intrase,
B[nuiala m[cuprinsese,
Sufletul mi se-nghe\ase,
Cugete r`nduri ne]n\elese
Prin minte-mi repede v`jia.

Un chin, un iad, o munc[era a mea via\[,
Demonul geloziei turbat m[sf`=ia;
Veninul din r[runchii-i]n veci m[otr[vea,
N[pastea]ndr[cit[r`njea pe a lui fa\[.

}n veci f[r[de moarte;
}n veci se omora,
Se-ncol[cea]n toarte
+i-n veci m[blestema.

VII

Atunci eu l`ng[mine v[zui dou[fiin\e
Nevinovate, -ntocmai a=a precum eram;
Lor le era ocar[a mele suferin\e,
+i la acea n[paste mai r[u m[chinuiam.

}n veci a lor necinste mie mi-era durere
+i-n veci f[r[de voia-mi eu le eram fatal;
}ns[tov[r[=ia mi-era o m`ng`iere
}n muncile-mi schimbate]n locul infernal.

Priete=ug]n mine curat se-ns`nuie=te,
+i locul de os`nd[nu m[mai]ngroze=te,
Un rai]mi era]nsu=i al]nchisorii s`n.

Dragostea ce se na=te]n muncile robiri,
Prieten din necazuri, p[rta= nenorocirii,
Sunt]ns[=i cur[\ia, =i vecinice r[m`n.

}mi era drage aste fiin\e,
}mi era scump[a lor vedere;
Mi-era un balsam l-a mea durere;
Cele din ceruri dulci cuno=tin\e
Era mai slabe dec`t a mea.

Tr[iam]n ele, =-a mea via\[
Mi-era n[dejde =i fericire;
Dumnezeu]nsu=i =i omenire
Sl[veam fanatic]n a lor fa\[,
+-a mea-nchinare m[fericea.

Raiul credin\ei, acel ferice,
Binele-acela f[r[de nume,
Acea via\[din ceea lume
Care n[dejdea]n fund ne zice,
Toate prin ele eu le visam.

Acea din ceruri sf`nt[c[ldur[,
Dragostea]ns[=i, bl`nda credin\[
Pusese-n mine a for fiin\[
+i a lor faguri]ntr-a mea gur[,
+i al lor nume eu r[suflam.

Inima-mi toat[ ]n]nfocare
Vulcanul Etna]nsu=i era,
Insul[-n valuri statornic sta
}n viforoasa, muginda mare,
Unde-acel nume era]nscris.

A lor fiin\e se pref[cur[
Una-ntr-un dulce, bl`nd serafim,
Alta c-o sf`nt[, repede-arsur[,
}n paznic stra=nic, bun heruvim.

Unul d-aproape era-mp[care
+i m`ng`iere la ce lucram;
Alta de cuget sf`nt[mustrare
}mi zicea vina =i m[-ndreptam.

Geniuri dou[m`ntuitoare
A mea visare le-nf[\i=a;
A min\ii mele sf[tuitoare,
Ele]n via\[m[ ]ndrepta.

Astfel g`ndirea-mi cea ad`ncat[
}n visu-mi dulce mi le forma;
Dar o schimbare nea=teptat[
Goni n[lucul ce m[-n=ela.

VIII

}n sf`ntul meu nesa\iu, delirul meu cel mare,
Pe dragile fiin\e ardeam s[le privesc,
+i s-aprindea]n mine o nalt[ ]nfocare
De ele s[m-apropii =i dorul s[-mi v[desc.

Ele fugeau de mine =i-n veci mi-erau de fa\[,
}n veci eu dup[ele eram neobosit;
}n goan-ostenitoare ele mi-erau pova\[,
Dar s[le-ajung vrodat[ ]n veci mi-a fost oprit.

Fantome de n[dejde, fiin\e-aeriene
+i f[r[de amestec cu cele p[m`ntene!
Cu mintea-mi cea hr[pit[seme\ m[-ntraripam.

Ele z`mbeau la r`vna-mi =i-mi imputa-ndr[zneala,
Poruncitorul deget]mi ar[ta gre=ala.
Nebun d-a mea ru=ine, mai repede zburam.

IX

Dar f[r[veste-odat[un tr[snet =erpuie=te
R[s[r, =i l`ng[mine v[z mort unul din fii.
Eu m[de=tept de cuget! =i cugetu-mi vorbe=te:
“Opre=te,]ndr[zne=te! la muma lor s[vii.”

O v[z iar l`ng[mine, galben[, ve=tezit[;
Ea nu era schimbat[, ci eu m-am fost schimbat;
}n inima-mi rebel[o ur[umilit[
P-ascuns se furi=ase =-ad`nc s-a fost cuibat.

O vin[-n veci aduce o vin[=i mai mare,
+-o patim[pe alta =i mai sf`=ietoare,
+-a lor naval[este =iroi pustiitor.

Iar omu-n]ntuneric pip[ie, =ov[ie=te;
R`pa e sub picioare, omul se pr[v[le=te.
Astfel p[catul este viclean =-am[gitor!

X

M[pomenii]n cas[-mi, =i visu-=i schimb[fa\a,
}n s`nul casei mele eu m[vedeam str[in:
Tot nu \inea de mine, =i]ns[=i a mea via\[.
Rece, fierbinte-n toate, totul mi-era un chin.

Voiam s[-mi vin]n sine-mi din lunga-mi r[t[cire;
Cerui s[-mi v[z copiii; dar nu erau mai mult.
Un dor f[r[de moarte izbi a mea sim\ire
+i numele de tat[eu]ng`nat l-ascult.

Alte fiin\e scumpe v[zui pe l`ng[mine,
Al lor z`mbet la rana-mi f[cea un mare bine,
+-ast schimb de m`ng`iere mai r[u m[sf`=ia.

Parc[sim\eam]n mine o slab[bucurie,
Dar cugetu-mi pierduse t`n[ra-i cur[\ie,
Pacea cea veche-n s`nu-mi mai mult nu locuia.

XI

Voiam s[-mi sparg veninul, s[uit cele trecute;
Munca]mi era drag[, ca uria= munceam;
Roduri scotea-nsutite puterile-mi pierdute:
Folosul l-aveau al\ii, eu lipsa dob`ndeam.

Petreccri]n\elepte, afl[ri ingenioase
Mintea-mi prea obosit[gr[mad[izvodea,
+-a tristului meu suflet icoane credincioase
Ispr[vi avea destule, dar =ir nu mai \inea.

Lumea se]nv[\ase s[m-aib[pentru sine,
+i orice obosire sau munc[pentru mine
Mi-era o mare vin[—=i aspru m-os`ndea!

Mi-era p[cat de moarte oricare sl[biciune
+i fapte-obicinuite oricare fapte bune;
Un rob str[ini =i rude al lor m[socotea.

XII

Dar visu-=i schimb[fa\a. Cu cruda a mea soart[
Pare c[m[-mp[casem =-odat[iar v[zui
Pe heruvimu-acela l-a fericirii poart[,
Schimbat]n negru]nger, =i nu-l mai cunoscui.

Ce spaim[de-ntuneric! ce iazm[-ngrozitoare!
Viclean ascuns, f[\arnic,]mpeli\at Satan.
Un duh seme\ de vrajb[, turbat de r[zbunare!
+arpe]i era limba, pe cinstea mea du=man!

}n faptele-i spurcate era]nsu=i p[catul,
Sub masc[de virtute vedeai pe vinovatul;
}n veci dup-ale sale =i umbra-i b[nuia.

Ardea s[-l creaz[lumea de cinste, cur[\ie,
+i lumea-l vedea-ntocmai ocar[, viclenie;
+i c`nd afla c[-l =tie, atuncea se-ndr[cea.

XIII

Parc[era femeie... tr[suri amestecate
Se g`lcevea pe fa\a-i de nevoia= b[rbat:

Lung[, lung[, sub\ire =i oase]n=irate,
O sprinten[mom`ie forma grozavu-i stat.

Ochii]i erau negri =-un foc]n ei de s`nge,
Sub ei un nas 1ung, groaznic umfla fatale n[ri;
Gura-i, un iad de larg[, voia cochet a str`nge;
Sc[l`mbu era-n fa\a-i,]n trupu-i,]n mi=c[ri.

Galben[=i uscat[fa\a-i cea lunguiat[,
P`n[la urechi buza-i d-ocar[-nveninat[,
Un rumen de strigoaic[ ]n veci se-mprumuta.

Picioare de insect[ce foametea veste=te,
}n veci nes[\ioas[cu cinstea se hr[ne=te
De la str[in =i rude, f[r-a putea-o da.

XIV

Visu-=i mai \inea =irul, dar cu ceva schimbare;
+-ast]nger de-ntuneric]n veci m[ispitea,
Spion faptelor mele ardea de r[zbunare
+i-n tribunalul lumii p`r`= m[os`ndea!

O sf`nt[ hot[r`re m-arm[ ]ntru putere
S[rabd ast[ispit[. Dar, Doamne! ce v[zui?
Ast duh de r[zvr[tire era]nsu=i muiere,
+i nici o deosebire de drac nu cunoscui!

Sa aibi]n veci de fa\[o singur[idee!
S[=tii c[a ta tain[e-n m`n[de femeie,
+i ea s[te supuie]n spate-a o purta!

Adev[rat u=ure, n-aveam vreo povar[;
Dar greu e s-aibi asupr[-\i femeia cea u=oar[
+i-n voile-i vrodat[s[nu po\i a intra!

XV

Aduse]nt`mplarea =i visu-=i schimb[fa\a;
Taina-mi nu mai fu tain[, povara scuturai;
Pare c[eram slobod, voii s[-mi schimb via\a,
Dar nici o fericire mai mult nu mai aflai.

}n oricare-a mea fapt[eu n-aveam m`ng`iere,
}n oricare prieten aflam ascuns vr[jma=,
}n orice om o spaim[,]n mine o durere,
O vecinic[os`nd[chiar]ntr-al meu l[ca=.

Ur`sem omenirea ]n c`\i]i cunoscusem
+i mi-era drag tot omul pe care nu-l v[zusem,
+i dec`t to\i pe mine mai mult m[ os`ndeam.

M[ ]nv[\asem vina ca s[mi-o dau tot mie;
Ast obicei cu lumea m-avea]ntru fr[\ie
+-apururea cu mine f[cea de m[-nvr[jbeam.

XVI

Trecutul pentru mine =tersese-orice p[rere
+i orice suvenire ad`nc m[ sf`=ia,
Iar viitorul groaznic]mi prevestea durere;
N[dejdea m[ur`se, ]nc`t nici m-am[gea.

Vream s[desfac cu lumea oricare leg[tur[,
S[fiu slobod]n toate, s[fiu numai al meu,
Dar m[\inea]ntr-]nsa o singur[f[ptur[
Ce-mi r[sfr`ngea]n lume pe]nsu=i Dumnezeu.

Taina aceasta vecinic la om nu va fi zis[:
}n inima-mi zdrobit[ ]n fl[c[ri este scris[,
Ce =i a ei \[r`n[ ]n veci o va-nc[lzi;

E scris[ ]ntr-o limb[aci necunoscut[
Pe inima-mi ce geme =i care-n veci e mut[,
+i singur numai mie mi-e dat a o citi.

XVII

Lumea]mi era drag[; privata mea via\[,
C`nd vesel[, c`nd trist[,]ntr-]nsa petreceam;
Dar perspectiva lumii]=i pierde a ei fa\[
Privind-o de aproape precum eu o priveam.

Amestecu-ntre oameni te-neac[de-mbulzire
+i dac[de la d`n=ii nu iei vinile lor,
Silit a-ntoarce r[ul l-a lor nedrept[\ire;
Dar paza personal[te face b[nuitor.

+i rea e b[nuiala! un vierme al vie\ii
Ce n-ascult[cuv`ntul, nici lini=tea pove\ii!
Omul supus la d`nsa]n veci e tic[los.

Gre=ita cugetare ce-aduce fericirea
N-o schimb pe adev[rul ce-mi stinge n[lucirea,
+-un ideal ferice mi-l surp[de tot jos.

Pe aripile vremii zbura =-a mea via\[,
Cu v`rst-a mele patimi p[=ind se potolea;
Dar vi\iul spre sear[cre=te de diminea\[,
+i vi\iurile mele cu v`rsta se m[rea.

Ce n-a= fi dat s[-nt`mipin =tiin\a b[rb[\iei,
S[-mi lumineze via\a tovar[=[deplin
Cu-ncrederea aceea a nevinov[\iei
+i al copil[rie-mi bl`ndul acel senin!

R`vna mi se stinsese,]n toate eram rece,
Primejdie ori pace =tiam c[-n r`ndu-i trece.
A fi r[u mi-era sil[, =i bun — din obicei.

}ntreaga fericire, cereasca-mp[r[\ie,
Au c`=tigat-o pruncii =-a min\ii s[r[cie;
Acum, spre umbra mor\ii, acea f[clie cei.

XIX

Dar o lumin[sf`nt[la ochii mei]mi vine,
Ascunsuri se descoper la slabele-mi vederi;
}n slav[-i adev[rul s-a=az[l`ng[mine;
Visul]=i schimb[fa\a, =i nu mai v[z p[reri.

}n aste adev[ruri v[z o viclean[spaim[
Care din iad ie=ise at`t a m-am[gi,
Care c-o nep[truns[=i-ngrozitoare tain[
At`ta f[r[preget]n veci m[ispiti.

}n urm[ca o groaz[la fa\[se schimbase.
+i toat-asem[narea]n iazm[ ]=i luase
Trufa=ului acela bun paznic heruvim.

Ce groaznic[ispit[! ce-ndemnuri vinovate!
Dar recunosc]n urm[p-adev[ratul frate
Frumosului meu, bl`ndul =i dulce serafim.

XX

O alt[auror[ ]n sufletu-mi luce=te,
Raz[necunoscut[d-a altor lumi ziori;
Ochii mi se deschide, =i-n ochii mei z`mbe=te
Ziua zilelor noastre, vecii netrec[tori.

Veacurile, via\a-mi ca nop\i se strecurar[,
+i-ncovoiat pe groapa-mi, o v[z c[s-a deschis
+i-mi face loc printr-]nsa s[trec preste hotar[.
E poarta veciniciei!... =i m[de=tept din vis!

Fruntea-mi albit[toat[c[tre p[m`nt se las[,
Bra\ele-mi rezemate toiagul meu apas[,
Iar sufletu-mi se-ntoarce =i cat[ ]napoi...

O, zile! sau ce nume vou[vi se cuvine?
Dar a\i trecut! ce trece mai mult el nu mai vine.
Era mai dinainte s[v[ ]ntreb pe voi.

/1836/

O noapte pe ruinele T`rgovi=tii

CUPRINS

Soarele dup[dealuri mai str[luce=te]nc[,
Razele-i rubinoase vestesc al lui apus,
+i seara, p`nditoare sub fiecare st`nc[,
Cu-ncet =i-ntinde umbra cutez[toare-n sus.

Muntele al s[u cre=tet =i-nal\[=i prive=te
Linul cobor ai zilei, tainicul ei sfin\it,
+i raza cea din urm[pe fruntea lui izbe=te,
Ce m`ndr[\ine fa\[cu cerul cel ro=it.

V`ntul de sear[sufl[=i frunza-nfioreaz[,
Roua seninul vars[verdea\a re-nviind;
Dealurile-n cunun[c`mpia-ncoroneaz[
+i r`ul p-a lui cale =opte=te =erpuind.

P-a dealului spr`ncean[, pe fruntea-i cea r`poas[,
O cet[\uie veche, l[ca= religios[1],
P[streaz[suvenirea d-o noapte s`ngeroas[
Ce mult s-asem[neaz[cu s`nu-mi cel noptos.

Astfel]ntr-al meu suflet se nal\-a mea credin\[,
P-a patimilor r`p[ca monument s-a pus
+i-mi \ine =ov[inda, cl[tita mea fiin\[
L-a vie\ii-mi viforoase prea lini=tit apus.

Soarele-acum sfin\e=te =i noaptea-nainteaz[,
Cu-ncetu-=i c`rmuie=te carul cel aburos;

---

[1] M[n[stirea Dealului, unde prin tradi\ie se zice c[, d`ndu-se un bal, s-au t[iat ]ntr-o noapte doispcezece boieri =i, pe-ntunerec, nevestele lor au tras dan\ul prin s`ngele b[rba\ilor.

Mii de lumini]n preajm[-i, pe frunte-i sc`nteiaz[,
+-acuma]=i]ntinde v[lul de abanos.

Ochii-mi]n m[rmurire se uit[la vecie,
Din stea]n stea se plimb[,]n orice stea citesc;
Sufletu-mi s-aripeaz[=i zboar[ ]n t[rie,
Se scald[ ]n lumina eterului ceresc.

D-acolo se]ntoarce =i-n s`nu-mi se a=az[—
T[cere,]ntuneric]n preajma mea domnesc!
Natura toat[doarme, fiin\a-mi privegheaz[
Dasupra pe ruine morm`ntul str[mo=esc.

Un rece v`nt se simte c-a mor\ii r[suflare,
Pe piatra cea-nverzit[=uier[trec[tor;
Ca via\a se revars[o mut[-nfiorare,
Pustiul se]nsufl[d-un duh]nc`nt[tor.

Tot este viu]n preajm[-mi: frunza pe zid
=opte=te,
Iarba pe mu=chi]ntreab[: “Aici cine m-a pus?”
Zidul ca o fantom[dasupr[-mi se l[\e=te,
Ca uria= la spate-mi turnul se nal\[-n sus.

La locul lor stau toate, ca moartea neclintite,
Gata s[n[v[leasc[; umbrele m[-nconjur,
Trec =i retrec, se primbl[asupr[-mi pironite;
Pas[ri de noapte cobe f`lf`ie]mprejur.

. . . .

Eu n-am venit, o, umbre, s[tulbur pacea noastr[,
Fiin\a-mi r[t[cit[alearg[ ]ntre voi;

Este =-a mea odihn[s[l[=luirea voastr[:
Eu sunt]nsumi o umbr[ ]mpins[de nevoi.

Sunt de al vostru s`nge, bra\u-mi nu se armeaz[
D-acea arm[sl[vit[ce voi a\i m`nuit;
Muza-mi a voastre fapte la umbr[cerceteaz[
+-a voastr[pomenire pana-mi a consfin\it.

Eu c`nt]n miezul nop\ii a voastre biruin\e,
Eu pe morm`ntul vostru laure]mpletesc;
Izb`nzi, fapte viteje, r[zboinice dorin\e
Recomandez eu lumii, l-ai vo=tri fii vestesc.

C`mpia]mi arat[sl[vitele r[zboaie
+i c`te biruin\e pe dealuri s-au serbat;
R`ul ]n treac[t spune ca c`t s`nge =iroaie
}n vremile trecute unda-i a purpurat.

Aci]mi stau de fa\[eroii Rom`niei
Din C`mpulung, din Arge=, din Ia=i, din Bucure=ti,
De la Traian =i Negru, martiri ai vitejiei,
P`n[la]mpilarea trufiei str[mo=e=ti.

Ici glasul: Radu Negru! peste Carpa\i r[sun[;
Viteazu-=i pune tronul]n locul str[mo=esc;
Orice rom`n]n preajm[-i sub steagu-i se adun[
+i-=i ap[r[p[m`ntul cu bra\, duh rom`nesc.

}n capul unei armii Mircea viteaz r[cne=te,
}nsufl[b[rb[\ia rom`nilor solda\i;
A lui Murat trufie]nving[tor smere=te,
+i locul este slobod din Istru la Carpa\i.

Balcanul p`n[-n poale-i v[zu pe fiii Lunii
B[tu\i, goni\i, nemernici, sc[pare a c[ta;
Dun[rea este martor de pre\ul al cununii
Ce fiii Rom`niei =tiur[a lua.

D-aici v[z]n Moldova toat[slava rom`n[
A re-nvia sub +tefan =i ai vechimii ani
Iar[=i a se]ntoarce; a vitejiei hran[
Sub el]mb[rb[teaz[a-nvinge pe tirani.

P-a Neam\ului cetate eu v[z o eroin[[1],
Moldovean[ ]n toate, spartan[l-al s[u-dor,
Cert`nd nemernicia la moldovean str[in[,
Zic`ndu-i ca s[moar[ori vie-nving[tor.

Aci Mihai cel Mare de=teapt[b[rb[\ia,
Steagurile destinse slobode f`lf`iesc;
Sub d`nsele el cheam[ pe toat[ Rom`nia,
+i tr`mbi\a r[sun[, vitejii se-nmul\esc.

Buze=tii comandeaz[, t[tarilor e spaim[.
Hanul l-a lor picioare mu=c[\[r`na jos[2].
Calofirescul arde d-a lor viteaz[faim[,
+i bra\ul lui]mpumn[fierul =i mai v`nos.

---

[1] Muma lui +tefan cel Mare,]nchis[fiind]n m[n[stirea sau cetatea Neam\ului dimpreun[cu mitropolitul =i toate femeile boierilor, afl`nd de ]nfr`ngerea fiului s[u, care,gonit, vine =i caut[sc[pare]n m[n[stire, ea iese pe zidurile cet[\ii,]i opre=te intrarea =i-l gone=te, ca sau s[moar[, sau s[vie]nving[tor. Vezi bro=ura tip[rit[, cu prilejul icoanei ce]nf[\i=eaz[aceasta scen[, de G. Asachi.

[2] Stroe Buzescul a avut un duel cu nepotul hanului t[tarilor la St[ne=ti. Unde prin\ul t[tar a fost t[iat]n dou[,din um[rul st`ng p`n[sub sub\ioara dreapt[, iar Buzescul s-a r[nit foarte primejdios.

De glasul cel r`zboinic altarul se despic[,
Din s`nu-i vitejia e foc mistuitor.
Farca=[1]]ntr-]nsul arde, sf`nt crucea sa ridic[:
E comandir de arme, p[stor r[zbun[tor.

Pa=a cu barba lung[spre fug[comandeaz[,
Fierosul Manaf pierde orice curaj barbar;
Arabul beat de s`nge]n lan\ acum turbeaz[;
E plin c`mpul b[t[ii de cruntul ianicear,

Dun[rea e morm`ntul taberii musulmane,
Crucea]n triumf zboar[, Hristos e r[zbunat;
Rom`nul este spaim[trufiei otomane:
Cel hot[r`t la cruce]n veci a triumfat.

Peste Carpa\i acuma vulturul rom`n zboar[,
D-aicea spre Moldova]=i ia falnicul zbor:
Dou[capete are[2], cu patru ochi m[soar[,
E-n toat[Rom`nia acum poruncitor.

. . . .

O, ziduri! r[m[=i\[din slava str[mo=easc[!
O, turn! de unde ochiul de mii de ori v[zu
Biruin\a s[zboare p-o=tirea rom`neasc[,
}n muta voastr[=oapt[c`te-mi vorbi\i acu!

---

[1] Popa Stoica din Carac[l fiind foarte viteaz, Mihai cel Mare]l face ag[,]i d[comanda pezestrimii =i]l nume=te Farca=, dup[mo=ia ce i-a d[ruit-o.

[2] Mihai-vod[, s[v`r=ind r[zboaiele sale cu turcii, ]=i ]ntoarce armele ]n Ttansilvania, o supune =i, deci, supun`nd =i Moldova, une=te pe to\i rom`nii sub un sceptru =i mai d[ ]nc[ un cap vulturului rom`nesc. Se g[sesc]nc[pecetii pe la hrisoave =i pecetluituri de ale lui Mihai-vod[,]n care vulturul are dou[capete.

Mu=chiul acesta verde ce vremea-l gr[m[de=te,
Aste ierburi s[lbatici ce]n pustiuri cresc,
La inima gem`nd[sunt laure ce cre=te,
De=teapt[b[rb[\ia; din ochi robii vorbesc.

Vitejilor r[zboinici! frunza c`nd v[suspin[
+i c`nd astupat geme v`ntul prin boltituri,
Este al vostru nume ce ca o und[lin[
Murmuie, se strecoar[prin aste cr[p[turi.

. . . .

Dar ce glas]ntrerupe ast[t[cere sf`nt[!
E glasul cucuvaii ce pl`nge al s[u dor.
{sta este poetul? p-al vostru morm`nt c`nt[
Acest fiu al pustiei?... O, glas prea cobitor!

Ce-mi spui d-a noastr[soart[? vaietul ce nu-\i tace?
Ca ce fel de restri=te? ca ce fel de nevoi?
Corbul nu este vultur? ce nu m[la=i]n pace?
Pl`ngi numai pentru tine, nu pl`nge pentru noi!

. . . .

Fatala presim\ire acum m[p[r[se=te,
Dar vai! eu ca =i tine sunt slab, neputincios;
Glasu-mi nu-mb[rb[teaz[, poate =i el cobe=te,
Sau pl`nge slava veche, =i pl`nge dureros.

Ss! Clopotul s-aude! E ceasul de pe urm[?
}ngerul poc[in\ei cu ast d-aram[glas
Cheam[la rug[ciune pe r[t[cita turm[.
Natura se de=teapt[, visurile m[las.

Ro=e=te r[s[ritul, muntele rubineaz[,
}ng`nat printre aburi dealurile verzesc;
R`ul adap[ c`mpul ce roua]nsm[lteaz[,
R[coarea d[via\[=i stelele albesc.

Turme, cai, dobitoace la ap[se coboar[,
Clopote bat, se scutur, cu-al dimine\ii zvon;
La v`j`itul morii undele se-nf[=oar[,
Deschis e ochiul zilei acum pe orizon.

CUPRINS

/1836 /

Od[asupra anivers[rii de 2 sept. 1829

I

Veacurile =i anii se nasc, trec, se strecoar[,
Se duc cu-acele zile ce s-au aflat privind
A lumii]ncroire =i au v[zut, fecioar[,
Din m`na celui vecinic natur-abia ie=ind;
Dar tu, zi august[, n[scu=i]ntru m[rire,
St[tu=i cu mare slav[, =i-n slav-a ta sfin\ire
Lumii celei uimite z`mbind]i ar[t[
C[treci, dar pomenirea-\i]n veci nu se va =terge.
+i va umplea p[m`ntul, =i ne-ncetat va merge
Din om, din loc, din veacuri a=a cum r[sun[.

II

St[p`nul veciniciei,]n fapta sa cea mare,
C`nd soarta din voin\[-i pe univers a pus,

D-atunci tu hot[r`t[ai fost]ntru p[strare
}n s`nul acel tainic vecilor f[r'apus,
Ca s[r[sari odat[cinste la omenire
+i a cre=tin[t[\ii prescrisa]mplinire,
Drepturi de ani pierdute noroadelor a da.
A ta ivire fuse la cer]ndestulare
+i pe p[m`nt]l puse]n vecinic[mirare.
Trecu=i, dar niciodat[noi nu te vom uita.

III

Trufa=a-\i auror[, eu fruntea-ncoronat[,
}n m`n[cu m[slinul,]n slav[nainta,
+-o nou[s[rb[toare,]n tab[r[c`ntat[,
Din cerul cel prea rumen p[m`ntului vestea.
Nainte de ivire-\i, ca z`mbetul n[dejdii,
}n inime viteze ce-au]nfruntat primejdii,
Tu ca un foc]n ele luceai dumnezeit.
De mii de ori r[sar[soarele =i sfin\easc[,
C[ci dulcea ta lumin[ ]n veci o s[luceasc[
}n s`nul omenirii ce tu ai slobozit.

IV

Iadul jurat os`ndei, din vecinica urgie,
Scr`=nindele lui furii din s`nu-i a suflat;
+-a lui prea credincioas[, prea draga-i tiranie,
Fatal, repede]nger, p[m`ntu-a-nconjurat.
A ei urm[-n tot locul r[mase]nsemnat[;
Dar a\intat str[bate, ochiu-i zavisnic cat[,
Oche=te =i alege al lumin[rii loc.

Amar z`mbe=te, sun[fiarele-ap[s[toare,
Pune-un picior statornic, gheara-i omor`toare
Sugrum[, desfr`neaz[, doboar[, pune foc.

V

Anii posomor`rii, robiei-ndelungate,
Gemete, jertfe, s`ngiuri]ntins]\i vor descri;
Eu c`nt a ta ivire, faptele l[udate,
Sl[vesc eu slobozirea ce-n tine r[s[ri.
Vitejii Miezii-nop\ii ai lor ochi a\intar[
Pe drumul unde dreptul =i crucea le-ar[tar[
+i p-aripile slavei aicea au zburat.
Cu-al lor de martir s`nge, cu bra\ul plin de fal[,
Au]necat ei iazma =i spaima infernal[,
+i tu lumii cu pacea]n m`ini te-ai ar[tat.

VI

Grecii, ce detunar[cu jugul =i robia,
Pe fruntea ta-nsemnat[citir[soarta lor;
Rom`nul, ce pierduse =i drept, =i datoria,
}n z`mbetul t[u vede p-al s[u ap[r[tor;
Serbia-n el cunoa=te patria, Dumnezeul;
Tu ai deschis Bosforul =i tu nal\i caduceul
Ca s[vesteasc[lumii comerciul cel bogat.
O, fiic[ ]ndur[rii d-acea cereasc[raz[!
Spune-mi:]\i era r`ndul ca lumea s[te vaz[,
Sau te-a gr[bit acela cre=tinul]mp[rat?

VII

Rom`nul ajunsese a moliciunii prad[,
Bra\urile ce veacuri au ap[rat ast loc
De tot afemeiase acea vr[jma=[sfad[,
+i armele pierdur[m`ntuitorul foc.
Stinse de str[lucire, cuprinse de rugin[,
Unealt[vicleniei, arma m`n[str[in[,
+i p[m`nteanu-ajunse str[in =i c[l[tor.
A! s[l[s[m uit[rii pe cei ce se-ntrecur[
S[unelteasc[r[ul... iat[-i! trec`nd, trecur[
Ca visurile nop\ii, ca pomenirea lor.

VIII

Fiin\a ta de=teapt[a noastr[tinerime
+i face s[s-auz[acel r[zboinic glas;
Pe ea vechile steaguri destinde cu m[rime
+-osta=ii cei prea tineri p[=esc cu m`ndru pas.
Hotarul ce natura ne-a pus spre ap[rare
+i peste care sila trecu]ntru c[lcare
Tu ni-l]ntorci =i iar[la loc tu]l str[mu\i.
O, zi rar[, ce-n veacuri cu anevoie vine!
Din ceruri m`ng`ierea s[fie ea ca tine.
Sau tu ale ei fe\e viind te]mprumu\i?

IX

C`nd semnul judec[\ii va tr`mbi\a m[rire,
C`nd vremea se va str`nge din vecinicul s[u zbor,
C`nd veacurile-ntoarse =i st`nd]n m[rmurire

Destinse vor r[spunde l-al lor judec[tor
+-orice minut atuncea va fi]n cercetare,
Zi ce rena=ti noroade, spune-mi: atunci pe care
Vei ar[ta-mplinirea astor voin\i cere=ti?
P[streaz[al lui nume-n tine cu cinstire
Celui ce-a-nvins noroade cu-a sa milostivire
+i ale sale fapte cu fal[s[veste=ti.

X

Te c`nt eu]n to\i anii, august[zi senin[;
Dar dup[cum rom`nii pe tine te sl[vesc,
Fii =i tu lor asemeni =i vesel[, =i lin[:
Vezi c-ale mele c`nturi]n veci nu lingu=esc.
Dar gurile gheenei =-asupra ta scr`=nir[
+i vorbele din ele ca =erpi ne]ngrozir[
De-nveninarea lumii... Himere d-os`ndit!
O, cer! c`nd adev[rul astfel de crud s-ar face,
C`ntarea-mi ar fi hul[=i]n uitare-ar zace,
+i muza-mi... criminal[! Dar tu ai dovedit,
O, generos monarhe! =-a fost]n m`na ta
D-oricare r[utate veninul a seca,
Ca amu\ind s[tac[vicleana limba sa.[1]

/1836/

[1] Ziua de 2 septembrie 1829 a fost ziua]ncheierii p[cii de la Adrianopol, prin care s-a]ncheiat acel tratat de vecinic[\inere de minte pentru at`tea drepturi ]ntoarse rom`nilor.

Od[la pavilionul grecesc[1]

CUPRINS

}nchinat[na\iei grece=ti

Norod r[zboinic, fii ai libert[\ii!
A ta credin\[=-a ta statornicie
+i-nal\-a lor colore pe pavilionul t[u.
Crucea]ntraripat[p-a v`nturilor aripi
Prin mii =i mii de glasuri zboar[ ]ntr-a ei slav[.

Pavilion fericite, arbure al credin\ei,
Simbol al libert[\ii care este Hristos!
Frumos e=ti tu]n ochii-mi! falnic f`lf`i]n v`nturi!
+i c`t cinstesc norodul care ast[zi te nal\[!
+i sf`nt mi-e acel s`nge cu care te-au udat
+i astfel c[tre ceruri de verde ai crescut!

Mini=tri ai lui Hristos c`nt[,
Bucuria-=i nal\[a ei glasuri;
Mii de ochi]noat[ ]n lacrimi,
Mii de inimi zboar[p`n[la ceruri;

}ngerii libert[\ii le poart[-nfl[c[rate.
Silitra m[surat bubuie,
}n zgomotul bucuriei r[zbubuie;
Vivat! o]nso\e=te.

---

[1] La 22 mai 1835 s-a]n[l\at pavilionul grecesc]n curtea consulatului Greciei]n capitala Bucure=tilor. Aceast[zi a fost o zi de mare s[rb[toare la to\i grecii ce s-au aflat]n capital[, precum =i la to\i p[m`ntenii au pricinuit o mare mul\umire =i cinstire c[tre aceast[ na\ie, ce, dup[ at`tea veacuri de robie, a =tiut cu at`ta vrednicie s[-=i dob`ndeasc[a sa neat`rnare. Ceremonia a trebuit sa fie m[rea\[ din firea ei, dar r`vna =i c[ldura dlui baronului K. Sakelarie, consulul general grecesc]n aceste principate, a ad[ugat foarte mult a ei mare-cuviin\[,]nc`t a f[cut o mare isprava]n inimile tuturor.

Scoal[-te, Doamne, scoal[-te,]mp[rate!
Tr[iasc[numele t[u, tr[iasc[m`ntuirea!
Tr[iasc[m`ntuirea, m`ntuirea cea sf`nt[
Evangheliei tale care-ai binevestit-o!

* * *

Pe c`nd a ta credin\[ n[sc`nd[=i fecioar[
Prin duhul m`ng`ierii]n lume se vestea[1]
+i pieptu-umplea de fl[c[ri, iar inimi de n[dejde,
+i-ncredin\a noroade de]ns[=i fericirea,
Atuncea universul, plin de eroi cere=ti,
Martiri ai libert[\ii, martiri ai lui Hristos,
Z`mbea =-era aproape d-aceast[ m`ntuire,
D-al cerului imperiu, d-a dreptului via\[.
Atunci vechea robie, a lui Satan putere,
Silnica tiranie, iadul cel p[m`ntesc,
}n spaim[, tem[toare, =ov[ia ru=inat[
S[geam[sub ruina-i, mugind s[se striveasc[;
Dar beat]n dezn[dejde, mole=it]n turbare,
Iadul]=i z[misle=te o fiic[mai spurcat[:
Bl`nd[l-a ei vedere, furie]ntr-ascuns,
}n chipul ei cu via\a,]n inim[cu moartea,
Dulce venin]n limba-i, mii de fe\e-mprejuru-i,
Cochet[-ngrozitoare n[scut[-n desfr`nare,
Fat[de tot fatal[, vrednic[d-al ei tat[,

[1] Cu acest prilej, poetul, l[s`nd al s[u sujet, se urc[ ]n anii cei dint`i ai cre=tin[t[\ii, pe c`nd credin\a lui Hristos, ]nc[ curat[ de tot felul de supersti\ii =i neajuns[ ]nc[ organ al vicleniei, ie=ise ]nsu=i din m`inile apostolilor, care, dup[proorocia M`ntuitorului, f[g[duia lumii d[r[p[narea]mp[r[\iei lui Satan, adic[a r[ului, =i apopierea]mp[r[\iei cerului, adic[adev[rata =i cereasca fericire vrednic[de preursirea omului.

Ministru-ndem`natic b[tr`n la]ncercare,
De mii de ori mai ager dec`t vicleanul =arpe
Vr[jma= al omenirii =-al vechii fericiri.
Care e al ei nume? =i cine nu]l =tie? —
Diploma\ia! ce spaim[, o, cer! ce groz[vie!
Iadul acum r[sun[de veselii spurcate,
Satan]n triumf zbiar[=i urlete grozave
Url[lung =i r[surl[ ]n bol\ile-nfernale,
Tot duhul r[u serbeaz[na=terea cea fatal[
Ace=tii iezmi spurcate la r[u]ndem`natici.
Ea d[un ocol lumii, c-un ochi p[trunde toate,
Nu se sperie ochiu-i d-at`\i viteji cre=tini
Care cu crucea-n frunte dispre\uiesc =i chinuri,
+i foc, =i]ns[=i moartea, ca s[surpe puterea
Celui]n desfr`nare tic[los al ei tat[.
Un r`s grozav pe buza-i cochet se r[t[ce=te,
Un foc de r[zbunare din ochii-i sc`nteiaz[
Dar, f[r[nici o urm[d-epresie fatal[,
Dodat[a ei fa\[ ]ntreag[este lin[:
Bl`nd z`mbet o-ncre\e=te; =i c`te-ast z`mbet zice!
Pe urm-o vezi cu mil[c[tre cei care sufer,
Cu chipul poc[in\ei]n lume se arat[,
Pedepsele opre=te, =i ea se cre=tineaz[.

* * *

Ai iadului negri-ngeri cre=tini se zic acuma
+i-n supersti\ii schimb[a lui Hristos credin\[.
Din ceruri exilata, os`ndita trufie
}=i face drum =i intr[ ]n sfintele altare,
D-acolo destineaz[cre=tina]nfr[\ire;

Ura se]ncuibeaz[ ]n simplele noroade,
Satan se-mpeli\eaz[ ]n iezme mai spurcate,
Care cu toate jur[din temelii s[surpe
Sf`nta, m`ntuitoarea a cerului credin\[.
Se uneltesc sisteme; spre-a lui Isus ocar[,
Antihri=tii acuma iezui\i se numir[
+i]ntru al lui nume apostoli ai minciunii
Se-mpr[=tie]n lume =i am[gesc noroade,
Le preg[tesc spre slujb[=i vecinic[robie.
Blestem e lumea-ntreag[=-a r[ului unealt[!

* * *

Unde e=ti tu, St[p`ne? =i c`t[\i-e r[bdarea?
La c`\i st[p`ni spre slujb[\i-ai p[r[sit f[ptura?
Veste=te-te, s[piar[ai cerului protivnici
+i ado-ne-n p[m`ntul f[g[duin\ei tale.
Tu e=ti p[storul nostru, =i lumea, a ta turm[;
Une=te-o]n p[=unea de tine preursit[.
Nu cu de fier toiege, ci cu-ns[=i a ta lege
F[-ne ca s[ne pa=tem sub umbra crucii tale.
Pe d`ns-a ridicat-o norodul ce c`nt ast[zi,
+i chiar dup[pova\a-\i iat[-l]n m`ntuire.
F[-l, St[p`ne, de pild[ la c`\i nu cunosc legea-\i
+i f[-l ca s[-i cunoasc[to\i care au c[lcat-o.
Une=te-l cu-al t[u nume, =i tare-i va fi dreapta,
Cre=te-l]ntru dreptate =i nal\[-l]ntru slav[.
Iar tu, cruce preasf`nt[, arm[fulger[toare,
Tu e=ti a mor\ii groaz[=-a tot r[ului spaim[,
Norodu-nchinat \ie]n veci nu se]nvinge:
E Mihail arhanghel, armat]ntru t[rie,

Ce cu Satan se lupt[=i cur[\e=te cerul.
Oricine te ridic[ ]=i afl[m`ntuirea.

Pavilion fericite, arbore al credin\ei,
Simbol al libert[\ii care este Hristos!
Frumos e=ti tu]n ochii-mi, falnic f`lf`i]n v`nturi,
+i c`t cinstesc norodul care ast[zi te nal\[!
+i sf`nt mi-e acel s`nge cu care te-au udat
+i astfel c[tre ceruri de verde ai crescut!

CUPRINS

[1836]

La un poet exilat

"Nu m[tulbur, c[ci gonirea
In veci fu spre slava mea."

Aceasta este soartea acelui ce p[=a=te
La templul nemuririi cu pas neml[dios:
El merge]nainte, =i-n urma lui se na=te
+i prinde aripi slava]n drum vijelios.

|i-e viforoas[calea, o mare de talazuri!
+i-ntr-]nsa ai s[-nt`mpini ispite, piedici mii:
Dar ai de c[l[uz[pe Domnul]n necazuri,
Ce mor\ii]nviaz[=i judec[pe vii.

N-ai cugetat, viclene,]n pieptu-\i de credin\[,
Nici ai v`ndut Cuv`ntul ce lumea-a m`ntuit.
Ai spus ce e rom`nul, i-ai dat =i lui fiin\[,
Dar cine e=ti, poete, tu nu te-ai socotit.

Tu nu ai v[zut soarta ce pe ast neam gone=te,
A ei m`n[prea lung[tu nu ai s[rutat,
Nici ai z[rit r`njirea ce zice c[-i z`mbe=te,
Fatalul, grozav z`mbet de tot te-a]ncelat.

. . . .
. . . .

Ivirea prim[verii, privighetoare, c`nt[!
La]ntuneric spune-\i =i p[sul, =-al t[u dor;
}n umbr[deas[c`nt[, c[ valea ]\i r[sc`nt[,
Pustiul te ascult[=i e mai sim\itor.

De om fugi, p[s[ric[, =i c`t po\i te ascunde,
C[el, =i c`nd se-nc`nt[de dulcele t[u glas,
+-atuncea viclenia, zavistia-l p[trunde,
L-]mpunge =i]l scoal[p-un rar, dibuit pas.

Te prinde, p[s[ric[, te \ine-n colivie,
Cu tine se f[le=te]n crunte desf[t[ri.
E=ti u=uric[, zboar[=i fugi de viclenie,
Care e omul, OMUL, =i]nsu=i]n oft[ri.

Cu glasul t[u natura t[c`nd s[rb[toreaz[,
C`ntarea ta e imnul ce nal\[ea la cer.
}ntr-]nsa mergi =i c`nt[, r[sufl[=i ofteaz[,
C[dorul \i s-alin[, necazurile pier.

Ce cau\i]ntre oameni? =i ce ai prins la limb[?
Ce spui ce e rom`nul, =i care ai lui p[rin\i,
+i care a lui drepturi, =i cum soarta]l schimb[,
C`t geme sau c`t r`de, =i ce e-ntre fiin\i?

Nu-i spune a=a multe, c[el]nsu=i te prinde
+i de odor te duce la chiar st[p`nul s[u.
S[nu te ui\i la d`nsul cum cump[r[=i vinde,
Las[-l]n tr`nd[vie =i tu ia-\i zborul t[u.

. . . .
. . . .

Ivirea prim[verii, privighetoare, c`nt[!
La]ntuneric spune-\i =i p[sul, =-al t[u dor;
}n umbr[deas[c`nt[, c[ valea ]\i r[sc`nt[,
Pustiul te ascult[, =i e mai sim\itor.

CUPRINS

/1838/

Calul, vulpea, lupul [*]

O vulpe copilandr[ce-abia se apucase
    De-aceea ce-nv[\ase,
S[calce-n urma m[-sii,]n pung[f[r[bani,
S[cumpere la g`=te, g[ini, coco=i, curcani...
    Porni din vizunie,
    Prin cr`ng se tot coti,
    Ie=i]ntr-o c`mpie —
    +-odat[se opri.
Un cal slobod aicea p[=tea]n voie bun[;
A v`ntului suflare prin coam[-i se juca,
+i falnic peste c`mpuri]n preajm[-i c[uta,
De latele-i copite p[m`ntul se detun[.
Dar biata speculant[cal]nc[nu v[zuse;

[*] Fabula este inspirat[de aceea a lui Grigore Alexandrescu, intitulat[*Vulpea, calul =i lupul* (n. ed.).

Se uit[,]l m[soar[,
+i ochii-n cap]i joac[
+i din\ii-n gur[-i toac[...
Se-ntoarce, se strecoar[,
Prin tufe o tule=te =i-n clip-acas[fuse.
Alearg[la cum[trul, nea lupul, =i-l g[se=te:
“Nea lupe, cumetra=e, d[tare, te g[te=te,
Vin’, vino dup[mine, ici, uite, la un loc,
S[vezi un... [la mare, un frunte= dobitoc.
Aoleo, drag[cumetre!
E un zdrav[n chilipir,
D-aci po\i, z[u, s[te umfli
+i]n burt[, =i-n chimir.”
Iar lupul]i r`nja=te (c[ci astfel el z`mbe=te)
+i-ncepe s[-i vorbeasc[: “Cu mine cin’ s-a pus
La c[p[t`i n-a scos-o; dar ia]mi poveste=te,
Urechile lungi are? Sau coarne nal\[-n sus?
Sau din\i mistre\i spumeaz[?
Must[\i, gheare z[rit-ai?
Vrun muget auzit-ai?
Vro tromb[nainteaz[?
Vro coad[m[ciucheat[, vrun cap pletos =i mare,
E ro=u, p[tat, negru, g[lbui? Ce piele are?”[1]
“D-istoria naturii o =tii c[n-am habar,
Nu m[cuno=ti de dasc[l, geamba= ori maimu\ar.
La ce m[-ntrebi, cumetre, nu m[pricep de loc:
}\i spui c[-i «[la mare, un frunte= dobitoc».”
A=a vorbea-ntre ei
Meseria=ii mei;

[1] De pe atunci se formase so\ietatea rodinian[, ce]n numele drept[\ii se arma cu calomnia, nedreptatea =i despotismul cel mai crunt.

+i-n sfatu-nsufle\it
Nici prinser[de veste
C`nd, iat', au =i sosit
La locul de poveste:
Chiaburul, teleleica, acum g[tea de mas[.
Iar calul, c`t]i simte, p[=unea pe loc las[,
Pe loc]n v`nt]nal\[cap falnic, fioros,
+i n[rile-i se umfl[; un ochi]nfurios
Albea\a-ntrero=a=te, lumina a\inteaz[,
+i coama-i se zburle=te =i coada-i undoiaz[;
}n jos capul av`nt[, azv`rle dinapoi
(Nu sufere cel slobod lupi, vulpi, tigri-cotoi);
Pe c`mp d-a lungul fuge =i tropotu-i detun[
+i bubuie p[m`ntul =i lunc[, cr`ng r[sun[.
Dar vulpea e viclean[,
+i viclenia zboar[;
O ia dup[poian[,
Prin tufe se strecoar[
+i iese]nainte, c`nd calul se opre=te,
+i-ncepe s[-i vorbeasc[, nu aspru, ci vulpe=te:
“St[p`ne, plec[ciune!
Sunt roaba dumitale.
E=ti slobod =i e jale
Cu-at`ta-n\elepciune
S[umbli preste c`mpuri. }\i spun, drept datorie,
C[noi, c`teva fiare, avem tov[r[=ie
Dreptatea s[cunoa=tem[1], cur`nd s[dezrobim
Juvinii, dobitoace =i slobozi s[tr[im.

[1] Aluzie la c[pitanul zi=ilor de atunci liberali, care dup[ce]=i risipise]n orgii toat[starea patern[, deveni organ unei politici din afar[foarte funeste =i form[=coala celor de ast[zi tulbur[tori de meserie.

}n ast[eterie ce pravili mari g[te=te,
Un lup cu coada lung[, vestit republican,
}n sfaturi prezideaz[,]nduplec[, -nt[re=te,
}nc`t i s-a dus vestea acestui g`ligan.
Eu viu ca s[-\i propunem a te uni cu noi.
Dar, ia, =i prezidentul sose=te dinapoi
      +i va s[-\i dezveleasc[
            Materia fr[\easc[.
S[spui lui cum te cheam[, c[el pe loc te-nscrie
}n condica cea mare =i-\i d[=i vrednicie."
Iar calul, ce prea lesne cu omul se-nvoie=te,
De coada titirit[a vulpii se-ndoie=te
+i cugetul viclenei]ndat[ ]l p[trunde;
+i, f[r-a pierde vreme, r`ncheaz[=i r[spunde:
      "Jup`ni republicani,
      Vesti\i americani!
D-ave\i a=a dorin\[al meu nume s[=ti\i,
E ici scris pe potcoav[. Pute\i s[mi-l citi\i."
La aste vorbe vulpea]ndat[o sfecle=te,
      }n laturi cam prive=te,
}ncet coada]=i str`nge, se trage la o parte.
"C`t pentru mine, zise, v[spun c[nu =tiu carte,
C[ci r[posata mam[, fiind cam sc[p[tat[,
+i tata, f[r[slujb[, la =coal[nu m-au dat;
Iar domnul lup se trage din cas[l[udat[,
+i cartea, c`t[este, de rost o a-nv[\at."
Domn lupul, greu la ceaf[, ce punga-i cam secase
      +i ma\u-i le=inase
+i burta]ncepuse s[tot]i ghior[iasc[,
      Se duse s[citeasc[.

Iar calul, ce sta gata cu numele-n picior,
C-o bun[lovitur[\i-l culc[bini=or.
Av`nt[ iar[=i capul =i fuge ninchez`nd;
Iar vulpea o tulise republica pl`ng`nd.

Deslu=it ne dovede=te
Fabula ce am citit
C[viclenii]=i fac planuri,
Dar nu-n veci au izbutit.[1]

/1838/

CUPRINS

Epitafe

I

C`nd soarele apune, luceaf[rul luce=te
Pu\in, =i steaua serii pe loc =i ea sfin\e=te.
}n zi de s[rb[toare, un soare luminos
A str[lucit odat[sl[vitul al meu taic[,
Sfin\it-a domnul zilei, =i-n orizon noptos
Luceaf[r de n[dejde luceam la a mea maic[.
Dar noapte e acuma]n s`nu-i t`nguios.

II

}n diminea\a vie\ii un nor de t`nguire
S-a pus pe al meu leag[n plouat de l[crimare;

[1] C`t pentru cal, fiecare poate vedea c[este aluzie la libertatea ver[na\ional[, ce pe atunci se opunea eteriei de calomniatori din care f[ceau parte to\i ceilal\i actori ai acestei fabule, lupul cu vulpea =i cu toate fiarele numite tigri-cotoi, dup[chipul =i fizionomia =i gesturile lor.

O purpur[cernit[a fost a mea-nf[=are,
+i hrana, amar lapte la s`n de v[duvire.
N[dejdea maicii mele]n mine mai z`mbea —
Aci zace n[dejdea, =i stins[e]n ea.

III

Din cer milostivirea pe muritor c`nd vede,
A lui inim[cald[pe alta u=ureaz[
+i, binele f[c`ndu-l, pe sine se jertfe=te.
Aci milostivirea, bolnavi, v[-mbr[\i=eaz[,
Intra\i =-ave\i n[dejdea la Domnul ce viaz[.
Prin lacrimi de c[in\[ce sufletul sfin\e=te
Al vostru trup prea =ubred cur`nd se]nt[re=te;
Iar doctorul e mila, =i ea din cer purcede.

CUPRINS

/1838/

Cumetria cioarei c`nd s-a numit privighetoare

O dihanie de cioar[,
Ce-i d[duse naiba-n g`nd?!
S[ia fulgi de alte p[s[ri,
S[ias[la zbor c`nt`nd.

Iat-o]mpopo\onat[
+i mereu se g`tuie=te,
Ulubeasna-mpestri\at[
R[\oit b[n[nie=te.

Ce nume s[-=i dea acuma?
C[e lucru-nsemn[tor!
De la nume-at`rn[toate
+i trecut, =i viitor.

Dar cioara, de! e tot cioar[,
+i astfel se socotea:
Nu-=i mai vedea de loc ciocul
+i trupul nu-=i mai sim\ea.

Se g`ndi cum s-o brodeasc[
+i s[-=i cate vrun n[=ic:
Dar na=ul i-o da vrun nume
Ce n-o pl[ti mai nimic.

Haide! singur[se face
}n biserica de ca=
+-alde pop[, =-alde na=,
Ca s[fie bine pace:
F[r[sfad[, f[r[price,
R[m`ne zis ce-=i va zice.

Se numi *privighetoare*,
P[s[ruic[c`nt[rea\[,
Unde c`nt[pe r[coare,
+tii, colea, de diminea\[.

+i zbura de bucurie
Biata cioar[c`nd g`ndea
C[cioroii or s-o \ie
De poet =i p[s[rea.

Iese-acuma]ng`mfat[
+i la lume se arat[
    +i ne-ncepe a c`nta.
La-nceput co\ofeneaz[,
Glasul =i-l mai sub\iaz[,
    Dar ce-i faci? c[e tot *ga!*

|ip[: *ga*! =i *ga*! r[sun[;
P[s[rile se adun[,
Ascult[=i aud: *gar[!*
Se uit[, dar nu v[d cioar[.
Dihania-nnebune=te,
C`nt[— cine-o mai opre=te?

“Sunt — zice — *privighetoare*
+i Dumnezeu mi-a dat dar;
Sunt pas[re zbur[toare.
Care de pe l`ng[mine
Va zice c[nu c`nt bine,
E mare, mare m[gar.”

+i eho r[spunde: *gar!*
Pas[rile aud: *gar!*
}n t[cere o ascult;
Se apropie mai mult,
Fiecare o prive=te,
Fiecare]=i z[re=te
Fulgule\ul, pana sa,
+i-ncep a \i-o dezbr[ca,
Scuip[-n gur[=-apoi zboar[.
Poetul r[m`ne cioar[!

/1838/

La Elvira

CUPRINS

D-ajuns! Nu mai chem soarta; nici lacrimi, nici suspine
N-au]mbl`nzit destinul; =i ora mi-a sunat!
C`ntarea mea din urm[=i lira-mi a-ntonat.
Dar c`nt[, a mea lir[, accentele-\i sunt line.

Vezi colo unde r`ul suspin[trec[tor
Sub salcea pl`ng[toare ce trist se deplete=te,
E neted locu-acuma =i iarb[verde cre=te;
Iar m`ine...-o movili\[, o piatr[... sub ea, dor.

Ici trista filomel[=i tineri p[s[rele
Sub salcia umbroas[din svol se vor l[sa
E pace; =i repaos, r[coare vor afla
+i m[va pl`nge vocea duioasei turturele.

C[ci p-a mea piatr[mut[adesea va veni
A-=i r[cori durerea la unda-nseninat[,
+i-n jurul lirei mele, de ramuri at`rnat[,
Al s[u cuib solitariu =i v[duv a-=i cl[di.

C[ci am iubit ca d`nsa, =i calda mea \[r`n[
De focul meu va arde, morm`ntu-mi va s[lta:
Dasupra-i p[s[rela cu dor va repeta
Suspinele-\i ardente aci l`ng[ f`nt`n[.

E noapte-a mea dilect[, c[ci ziua-mi a apus.
C`nd luna bl`nd, senin[prin frunze va p[trunde
+i lin se va r[sfr`nge jos, colo, p-ale unde
+i c`nd adie mistic zefiru-n svol pe sus,

Cu v[lul alb ca gazul, cu manta onduioas[,
Cu p[rul t[u de aur ca raze r[sfirat,
Vin', scumpa mea Elvira, =i s`nu-\i]nfocat
Lipe=te-l d-ast[lir[=i mut[, =i duioas[.

Cu degetu-\i de roze, d-albe\ea unui crin,
De=teapt[-n ea un sunet, Elvir[-namorat[;
Cu-acel sunet imit[pe coarda-nfiorat[
C`ntarea mea din urm[=i ultimul suspin.

Eu, de=teptat d-ast sunet din lunga-mi lung[pace,
}n saltul de via\[pe loc m-oi av`nta,
Ca spirit al credin\ei]n juru-\i voi svola,
Cu-a ta credin\[-ndat[ ]ntr-una m[voi face.

+i-n sacra mea ardoare ferice voi sorbi
Acele fierbin\i lacrimi, a ochilor rouare;
Cu tine dimpreun[voi]ntona c`ntare
Ca-n ast[de pe urm[a desp[r\irii zi.

CUPRINS

/1839/

Cutremurul

Uiet, urlet s-aude! colc[ie, sare p[m`ntul,
Tremur[, zguduie, salt[, colc[ie, crap[, plesne=te.
Zguduie iar, r[stoarn[; trosnet, \ip[t s-aude,
Spontaneu lumea se-nchin[. Domnul trece-n m`nie.

+i crima se ascunde, p[catu-ncremene=te;
Tot p[c[tosu-a=teapt[al lumii, al s[u finit;

P[m`ntul]l]nghite =i cerul]l strive=te,
Iar dreptul la cer cat[, =i Domnul s-a-mbl`nzit

. . . .
. . . .

Ce spaim[fu aceasta! S-a-ngreuiat p[m`ntul
Flori prin a lui vine fulger[, =erpuiesc!
}=i scutur[povara, c[a pierit Cuv`ntul:
Se bucur[nedrep\ii, s[racii fl[m`nzesc.

+i c`t[ f[rdelege pe d`nsul]l apas[!
De sus c`t[trufie strive=te pe s[rac!
Sudori de s`nge c`te p-a tr`ntorilor mas[
+i ce de viclenie! ce noduri se desfac!

+i lenea se]mbuib[c`nd muncitorul geme,
C`nd gheara nedrept[\ii]ntr-]nsul s-a]nfipt;
Din carnea lui sf`=ie, st[p`n[p-a lui vreme,
St[p`n[ p-a lui p`ine, pe via\a-i mai cumplit.

Ecclesia c[zut[e mut[, surd[, tace.
}n van s[racul strig[: “O, mater, ajutor!”
E vitreg[-a lui mater; p[m`ntul n-are pace,
S[tac[biata oaie c`nd lupul e p[stor.

Aceast[Doamn[mare, a Domnului mireas[,
Fierbinte la to\i mater, odat[consola
Pe tot carele pl`nge, =-o turm[d-oi aleas[
+i un p[stor la lume =i pacea anun\a.

S-au dus timpii aceia; =i Anticrist domne=te,
Despot pe lumea-ntreag[, cu varga sa de fier

Altarele distruge, corumpe =i zdrobe=te,
+i \ipete de s`nge se nal\[ p`n’ la cer.

Se va deschide cerul, Cuv`ntul iar[=i vine,
De vii =i de mor\i jude. +i mii de cherubimi
Pe palmele de fl[c[ri p-al omului fiu \ine,
+i lauda r[sun[prin mii de serafimi.

Cea cu ochi mul\i =tiin\[sunt iu\ii cherubimii,
Ce va m[ri pe omul =i-l va re]ntregi;
+i caritatea, pacea sunt bl`nzii serafimii,
}n care cel ce geme atuncea va tr[i.

Se vor scula =i mor\ii s[stea la judecat[,
Cuv`ntul va alege pe caprele din oi.
Popoarele sunt mor\ii ce via\a nu le-e dat[,
Ce mintea le-nviaz[, le scoal[din nevoi.

Iar oaia e s[racul ce laptele]=i mulge
+i-=i d[=i a sa carne cezarului spurcat;
+i capra e-ng`mfatul satrap care o smulge
+i s`ngele i-l suge, c`nd laptele-a secat.

Ve\i fi d-a dreapta, popoli, c`nd va domni
Cuv`ntul.
R[bdare, c[ ]ntr-]nsul cei umili vor tr[i,
+-a voastr[mo=tenire va fi atunci p[m`ntul;
R[bda\i, n-ardica\i bra\ul, c[pacea va domni.

+i c`nd e-ntre voi pace, Cuv`ntul iute vine,
El numai dup[fapte va]mp[r\i =i da;

C[ci cump[na drept[\ii]n dreapta sa el \ine,
+i fapta-n ea at`rn[, =i fapta va lua.

Suda\i, despica\i brazda, nutri\i lenea ce zace,
Da\i p`inea voi =i vinul, le da\i la c`\i le cer;
C[sacra-v[laboare]ndat[se preface
}n s`ngele =i carnea a Domnului din cer.

O, farisei! pierit-a a voastr[-mp[r[\ie,
C`nd va veni Cuv`ntul nu-l ve\i mai condamna;
Cu glorie el vine =i vine cu t[rie,
Pieri-va r[utatea c`nd el va domina.

S-au dus zilele voastre, zile de asuprire,
De dol, de nedreptate, de crime, vulpenii,
De ur[, de discordii, de s`ngiuri, de murire,
C[ci va domni via\a, =i mor\ii vor fi vii.

A=a se roag[omul c[tre cerescul tat[:
“Vie]mp[r[\ia =i fie voia ta!”
C[derea voastr[-a=teapt[credin\a cea curat[,
La cer aceasta strig[, =i cerul]i va da.

CUPRINS

/1839/

Ingratul

N[scut de a fi slug[, crescut]n desfr`nare,
Copil f[r[ru=ine, din r[m[=i\i hr[nit,
Slugarnic la mari case, deprins la]mbuibare
+i rob de bun[voie, de inim[lipsit,

Ingrate,]mi calci pragul]n m`n[ c-o h`rtie,
}mi spui c[\i-e ur`t[via\a de slugar,
Te rogi s[-\i dau sc[pare la simpla ta junie,
S[-\i sprijin a ta r`vn[=-al versurilor dar.

Din toat[neaverea-mi, sperjur, \i-aduci aminte
C[drumul]nv[\[rii cu r`vn[\i-am lesnit;
La orice trebuin\[m-aveai ca p-un p[rinte
+i hran[, -mbr[c[minte, nimic nu \i-a lipsit.

+i vorbe r[t[cite \i le puneam pe cale,
+i rima-\i zb`rn`ind[mereu \i-o acordam,
+i versuri =ot`ncate, ce n-au nici deal, nici vale,
Pe legiuit semicol sud`nd le cump[neam.

P[g`ne, stan\e groase, pu\ind de ateie,
Le biciuiam cu totul din veacul lui Hristos,
+i g`nduri de pierzare, dovezi de nebunie
|i le-ntorceam]n cuget cre=tin =i omenos.

Jelind cre=tine rude,]n astfel de urlare
Zbierai la Pluton, Cerber, chemai pe Apollon
+i, vr`nd s[-\i schimbi =i limba la scurta-\i
cugetare,
Prefaci cre=tin[tatea =i ceru-n orizon!

N-aveai de loc ru=ine cu osteneli str[ine
S[te ar[\i]n lume: ca ciuma le str`ngeai;
+i s[n[tos cu bolnav, amestec de r[u, bine,
Contrast de]ngrozire, ca ea le infectai.

. . . .

Te boln[vi=i, viper[; cu bra\ele deschise
Te primii]n cas[; te-am pus pe patul meu
+i privegheam la capu-\i]n ale boalei vise
}ntregi =i nop\i, =i zile, =tii tu =i Dumnezeu.

Pl`ngeam la c[p[t`iu-\i,]\i r[suflam l`ngoarea,
R[citele-\i picioare la s`n \i le-nc[lzeam,
}n inima-mi fierbinte d-atunci v[rsai duhoarea,
Veninul t[u de =arpe d-atuncea]l str`ngeam.

Al t[u suflet de iazm[ ]n crunta-\i aiurare
Se sp[im`nta de mine, ca cuget m[privea,
+i grijile-mi pl[p`nde i se p[reau mustrare,
+i mila-mi ca urgie ad`nc ]l sf`=ia.

Cu alte lacrimi nou[ ]\i dam o s[rutare
+i te lipeam la pieptu-mi strig`ndu-\i: fr[\ior!
Te-ncol[ceai]n spasmuri la bl`nda mea chemare
+i-n ochii-\i trecea fulger, pe frunte-\i un fior.

Doi ani un cap de vrajb[ ]ntre =colari, studen\i,
}nv[\[tori, tovar[=i =i clase]ng[lai;
Batjocur[-\i f[cuse=i din cei mai eminen\i,
Nimic nu]nv[\ase=i =i toate def[imai.

Doream s[-\i v[z sporirea: cu mult[ ]ngrijire
La]mp[r\iri de cinste de privitor mergeam:
Ca demoni de ispit[l-a tainelor sfin\ire,
A=a piereai din =coal[, =-aci nu te vedeam.

Te]ntrebam adesea: de ce la cercetare
Nu ie=i =i tu ca al\ii, p[rin\i s[vesele=ti?

De ce nu te]ndupleci l-a =coalei regulare,
S[sim\i de datorie, c-a=a mai mult spore=ti?

C-o gur[mu=c[toare, c-o buz[d-ironie
}mi r[spundeai, p[g`ne, c[n-ai ce]nv[\a,
C[v`rsta-\i este mare =i vrei filozofie,
+i nu aflai capabili spre a te lumina.

Prisos \i-era-ascultarea =i buna-cuviin\[,
Limbi, stilul, istoria, materia nu vreai,
Fugeai de legi, de drepturi =i n-aveai trebuin\[,
|i-erau netrebnici toate, de toate te fereai.

F[cuse=i vro cinci r`nduri de basne tic[loase,
+i nu-\i g[seai potrivnic la o himer[-fleac:
Rea boal[te-apucase, ce cade nu la oase,
Ci-n minte se-ncuibeaz[=i nu mai are leac.[1]

}mpov[rat de grij[, de und’ s[-mi vie-n minte
C[r[u te apucase manie d-autor?
O! r[u se lingu=e=te omu\ul care minte!
Pu\in voi a cunoa=te c`nd fac un ajutor.

G`ndeam c[e natura ce-n timpul s[u s-arat[,
G`ndeam c[e talentul ce-ncepe-a se ivi.
P-oloaga-\i poezie =i proz[-ntortocheat[
Pierdeam ceasuri =i zile a \i le zdreveni.

Te scoli; dragostea-n mine cre=tea ca r[utatea-\i
+i punga-mi — dar ce pung[! c[pung[nu aveam —

[1] Aluzie la semnele de nebunie ce de atunci da ingratul.

M`na-mi \i-era deschis[s[-ntreme s[n[tatea-\i,
S-acop[r goliciunea-\i, =i datorii f[ceam.

Am martori negu\torii =i trupu-\i de viper[,
Ce simte =i ea frigul, iar c`nd o]nc[lze=ti,
Atuncea]=i exal[ciumoasa atmosfer[,
Atunci \i-nfige moartea, s[sim\i ce pui hr[ne=ti.

. . . .

Cerca=i s[-\i mai plimbi lenea, s[schimbi =i meserie,
Ca sp`rcul schimb`nd locul s[scape de ponos;
Ceru=i ajutorin\[s[-\i fiu drept chez[=ie;
Cheza=, hr[nitor, reazem \i-am fost mai cu prisos.

Cu g`ndul tr`nd[viei porneai la ascultare[1],
+i slujba, datoria]n veci n-ai cunoscut:
Ca jidovu-nd[r[tnic ce intr[-n sc[ld[toare
Schimba=i costum, dar *jidov* =i *sp`rc* n-ai pref[cut.

Nu m[-ndreptez la lume s[-\i spui nelegiuirea,
Cu tine am de lucru; =i vina tu \i-o =tii;
Ingrat \i-e bunul nume =i]ns[=i pomenirea,
Te-a]nfierat p[catul, pe fruntea ta]l \ii.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Acel duh de partide, robie pierz[toare[2]
Care d-at`tea veacuri ast neam a chinuit,

[1] C[ci a intrat =i]n mili\ie.
[2] Aluzie la]nceputul =coalei rodiniane.

Pe mul\i oameni de cinste c-o masc-am[gitoare
}n sfaturi blestemate cu procle\i a unit.

Ce organ mai nemernic deprins]n f[rdelege,
Ce satelit mai sc`rnav, ce zbir mai blestemat
Putea s[nimereasc[=i la un loc s[lege,
Dec`t un fur de sfinte, o iazm[, un ingrat?

Ochit, ales, iei nume]n sfatul de pierzare,
B[gat d-acela]nsu=i cui *min\i* c[te]nchini.
La cre=terea-\i de slug[credeai]nnobilare
A slug[ri-n p[cate,]nlesnitor de vini.

C[zut =i eu]n cursa urzirii prea spurcate,
Ce ia]ns[=i vederea, ca orb am naintat;
+i c`nd am deschis ochii, te v[z aci, ingrate!
Cu s[rutarea Iudei tr[d`nd m-ai t`mpinat.

Ce loc de piericiune ! ce sfaturi z[p[cite!
De tine numai vrednici =i d-oricare smintit!
Al \[rii pandemoniu[1] =i cuibul de ispite !
O! c`t am pl`ns b[rba\ii ce r[u s-au am[git!

P[zit cu semnul crucii, r[bdai ast[cercare,
Putui]n chin s[suf[r fatalul s[rutat,
+i bra\ul meu cel slobod, armat de r[zbunare,
Nu \i-a]nfipt pumnalul]n pieptul veninat.

Te-am mai iertat, cumplite, =-a mea smerit[mil[
Ca sarcin[pe trupu-\i iar gol o ai sim\it.

[1] Rezultatele acelui pandemoniu, acelei eterii oculte aduser[ambele \[ri]n starea de ast[zi.

Cu masca de fr[\ie, sub z`mbetu-\i]n sil[
Urzeai a mele chinuri din loc nelegiuit.

Acolo s[ai partea, mort`nd]n slug[rie,
S[nu mai ie=i d-acolo, o, screm[t infernal,
Ce te-a dospit p[catul din vecinica urgie
Cu-a cerului ne=tire]ntr-un moment fatal!

A=a s[-\i petreci via\a]ntr-un dispre\ de sine,
Gonit]n veci de cuget, ce-n veci ai]nfruntat;
Ocara arz[toare]n buz[-\i o vei \ine,
Pe fruntea-\i fratucid[s-ar[\i pe vinovat.

S[urli de turbare c`nd \i-or c[dea blesteme
A dou[inimi calde ce tu le-ai dezunit
+i-n via\a de acuma, =i-n cea de apoi vreme;
S[tremuri ca un c`ine]n rane schil[vit.

Ca molipsit de crime veninul s-aibi]n tine,
+i-n casele ce intri s[vezi a cur[\i,
Ca urmele de =arpe, =i urma dup[tine,
Cu apa cea sfin\it[ ]n preajm[a stropi.

Pribeag vei fi]n lume, f[r[l[ca=, culcare,
+i cin’ te va atinge se va sim\i turbat;
Nici viermii]n morm`ntu-\i nu vor afla m`ncare,
C[vor muri d-otrav[din trupu-\i veninat.

Acea iazm[de groaz[, fiin\[infernal[
Ce am v[zut]n visu-mi a tot m[ispiti

E=ti tu cu-ai t[i tovar[=i, unire prea fatal[[1],
B[rba\i, femei, amestec =i iadul a-ngrozi.

+i limb[ ]i d[unul, =i altul rea vedere,
Iar altu-i d[picioare sp[im`iei-g[ligan
(De foamete preveste, de vrajb[-mperechere),
+i to\i i-a\i dat un suflet, pe]n=iv[-Satan.

Ce conjura\i la rele =i spre a mea pierzare
+i pl`ngerea mea-n satiri a\i vrut a unelti,
Lipind a voastr[fapt[l-a altora lucrare,
L[custa la columbe, pre sine-a v[feri.

Dar ziua se ive=te, himera se desface
Ca fumul risipit[d-al aurorii v`nt;
Dezm[dulata iazm[ ]ncepe a-mi da pace,
+i-n inim[-mi,]n minte luce=te iar cuv`nt.

+i lumea v[cunoa=te, =i aspra ei dreptate
Cu-adev[ratul nume pe to\i v-a]nsemnat,
A voastr[pomenire =i negrele-\i p[cate
Vor]ngrozi urma=ii c`nd vor striga: *Ingrat!*

+i omul cu credin\[ ]n marea sa durere
+i crunta nedreptate ce-ad`nc l-a sf`=iat,
Ud`nd aceste r`nduri]n pl`ns de m`ng`iere
Va dob`ndi r[suflet, c[eu l-am r[zbunat.

/1839/

---

[1] Vezi poema intitulat[*Visul*.

Vulturul =i bufa

CUPRINS

Dup[multe protesta\ii,
Venir[la stipula\ii
Vulturul =i bufni\a, =i f[cur[,-n fine, pace;
}ns[ciocul, ghearele suveranului rapace
Da cam mult[b[nuial[
Bufni\ei de a se teme
Pentru pui=orii s[i.
(Avea, biet, =i ea-ndoial[
Pe aceast[de foc *vreme*,
C`nd cei r[i devin mai r[i.)
Vulturu-=i dete cuv`ntul, =i cuv`nt de]mp[rat,
C[au s[tr[iasc[-n pace]n paternul lor palat
Pui=orii aliatei. “Ca mai sigur[sa fie
Familioar-alte\ei-tale —
Zise suveranul vultur veri=oarei dumisale —
+i l[murit s[se =tie,
F[bine =i mi-o descrie,
Ca s[=tiu a mi-o scuti.”
“Z[u, nu po\i a te-am[gi,
Zise bufa, c[ci natura
Pui pe lume mai frumo=i
Ca ai mei nu mai produse: c`nd ]i vezi, r`de f[ptura,
Sunt minune! ochi de soare, gentili, sprinteni, gra\io=i,
+i c`nd c`nt[te dezmiard[, vocea lor p[trunz[toare
E mai dulce dec`t zisa voce de privighetoare.”

Nu trecur[zile multe: dup[legea domnilor
+i legea-mp[ra\ilor,
Ie=ind la v`n[toare m[rirea-sa vulturul

+i-n svol f[c`ndu-=i turul,
A fame ca o streche
}n pipot[-l p[trunde;
+i cat[-n jur oriunde,
Str[bate cu vederea, o scorbur[z[re=te,
Jos repede se las[=i caut[=oime=te;
}=i v`r[ ]n cuib capul, =-o slut-aci pereche
De pui st`rcit[vede: pipernici\i, puchio=i,
Cu ochii urduro=i
+i galbeni, =i zg`i\i;
Un *glas* pi\ig[iat,
Strident, discord =i spart.
Cit nu putu s[creaz[p`rdalnicii c-or fi
Aceia=i despre care
Cu-at`ta]nfocare
+i laud[prea mare
}n timpul conferin\ei amica i-a fost spus.
A=a,]ntinse g`tul, curat d-orice prepus,
+i cioc! o dat[-n unul, =i-n cel[lalt iar cioc!
Frumos, pe cum se cade, \i-i dumic[pe loc.
Nu-=i terminase bine
Imperiala cin[,
C`nd, iat[, supravine
+i muma, lin[, lin[.
Ce vede, s[r[cu\a!...]ncepe a \ipa,
De uiete, blesteme p[durea r[suna.
Pe r[ul s[u confrate sperjur =i tr[d[tor
}l face, dup[fapta-i, de lege c[lc[tor
Ce-nfrunt[jur[m`nt.
Ci vulturul atuncea avea =i el cuv`nt.

P[rin\ii, ca p[rin\ii,]=i am[fiii lor
+i c`t de slu\i s[fie]i cred de gra\io=i.
Iar mai v`rtos ]n carte, c`nd dai d-un autor,
    Paternul s[u amor
E vai de om de mare! la Sarsaili puchio=i
S-auzi \ip[t de buf[, amate cititor !

CUPRINS

/1840/

Zbur[torul

*La doamna A*** M****

“Vezi, mam[, ce m[doare! =i pieptul mi se bate,
Mul\imi de vine\ele pe s`n mi se ivesc;
Un foc s-aprinde-n mine, r[cori m[iau la spate,
}mi ard buzele, mam[, obrajii-mi se p[lesc!

Ah! inima-mi zv`cne=te!... =i zboar[de la mine!
}mi cere... nu-=’ ce-mi cere! =i nu =tiu ce i-a= da:
+i cald, =i rece, uite, c[-mi furnic[prin vine,
In bra\e n-am nimica =i parc[am ceva;

C[uite, m[vezi, mam[? a=a se-ncruci=eaz[,
+i nici nu prinz de veste c`nd singur[ m[ str`ng
+i tremur de nesa\iu, =i ochii-mi v[p[iaz[,
Pornesc dintr-]n=ii lacrimi, =i pl`ng, m[icu\[, pl`ng.

Ia pune m`na, mam[, — pe frunte, ce sudoare!
Obrajii... unul arde =i altul mi-a r[cit!
Un nod colea m-apuc[, ici coasta r[u m[doare;
}n trup o piroteal[de tot m-a st[p`nit.

Oar' ce s[fie asta? }ntreab[pe bunica:
O =ti vrun leac ea doar[... o fi vrun zbur[tor.
Ori aide l-alde baba Comana, ori Sorica,
Ori du-te la mo= popa, ori mergi la vr[jitor.

+i unul s[se roage, c[poate m[dezleag[;
M[tu=ile cu bobii fac multe =i desfac;
+i vr[jitorul [la =i apele]ncheag[;
Alearg[la ei, mam[, c[doar mi-or da de leac.

De cum se face ziu[=i scot m`nzat-afar[
S-o m`n pe potecu\[ la iarb[ colea-n cr`ng,
Vezi, c`tu-i ziuli\a, =i zi acum de var[,
Un dor nespus m-apuc[, =i pl`ng, m[icu\[, pl`ng.

Br`ndu=a pa=te iarb[ la umbr[ l`ng[mine,
La r`ule\ s-adap[, pe maluri pribegind;
Z[u, nu =tiu c`nd se duce, c[ m[ trezesc c`nd vine,
+i simt c[mi=c[tufa, aud cr`ngul trosnind.

Atunci inima-mi bate =i sar ca din visare,
+i parc-a=tept... pe cine? =i pare c-a sosit.
Acest fel toat[via\a-mi e lung[a=teptare,
+i nu sose=te nimeni!... Ce chin nesuferit!

}n ar=i\a c[ldurii, c`nd v`ntule\ adie,
C`nd plopul a sa frunz[o tremur[u=or
+i-n tot cr`ngul o =oapt[s-ardic[=i-l]nvie,
Eu parc[-mi aud scrisul pe sus cu v`ntu-n zbor;

+i c`nd]mi mi=c[\opul, cosi\a se ridic[,
M[sperii, dar]mi place — prin vine un fior

}mi fulger[=i-mi zice: “De=teapt[-te, Floric[,
Sunt eu, vin s[te m`ng`i...” Dar e un v`nt u=or!

Oar’ ce s[fie asta? }ntreab[pe bunica:
O =ti vrun leac ea doar[... o fi vrun zbur[tor;
Ori aide l-alde baba Comana, ori Sorica,
Ori du-te la mo= popa, ori mergi la vr[jitor.”

A=a pl`ngea Florica =i, biet,]=i spunea dorul
Pe prisp[l`ng[m[-sa, =-obida o neca;
Junicea-n b[t[tur[mugea, c[ta oborul,
+i m[-sa sta pe g`nduri, =i fata suspina.

Era]n murgul serii =i soarele sfin\ise;
A pu\urilor cumpeni \ip`nd parc[chemau
A satului ciread[, ce greu, mereu sosise,
+i vitele muginde la jgheab]ntins p[=eau.

Dar altele-ad[pate tr[geau]n b[t[tur[,
}n gemete de mum[vi\eii lor strigau;
Vibra al serii aer de tauri grea murmur[;
Zglobii s[rind vi\eii la uger alergau.

S-ast`mp[r[ ast zgomot, =-a laptelui f`nt`n[
}ncepe s[s-aud[ca =oapt[ ]n susur,
C`nd ugerul se las[ sub fecioreasca m`n[
+i prunca vi\elu=[tot tremur[-mprejur.

}ncep a luci stele r`nd una c`te una
+i focuri]n tot satul]ncep a se vedea;
T`rzie ast[-sear[r[sare-acum =i luna,
+i, cobe, c`teodat[ tot cade c`te-o stea.

Dar c`mpul =i argeaua c`mpeanul ostene=te
+i dup-o cin[scurt[=i somnul a sosit.
T[cere pretutindeni acuma st[p`ne=te,
+i l[tr[torii numai s-aud necontenit.

E noapte nalt[, nalt[; din mijlocul t[riei
Ve=m`ntul s[u cel negru, de stele sem[nat,
Destins cuprinde lumea, ce-n bra\ele somniei
Viseaz[c`te-aievea de=teapt[n-a visat.

T[cere este totul =i nemi=care plin[:
}nc`ntec sau desc`ntec pe lume s-a l[sat;
Nici frunza nu se mi=c[, nici v`ntul nu suspin[,
+i apele dorm duse, =i morile au stat.

. . . .

“Dar ce lumin[iute ca fulger trec[toare
Din miaz[noapte scap[cu urme de sc`ntei?
Vro stea mai cade iar[? vrun]mp[rat mai moare?
Ori e—s[nu mai fie! — vro pacoste de zmei?

Tot zmeu a fost, surato. V[zu=i,]mpeli\atu,
C[\int[l-alde Floarea]n clip[str[b[tu!
+i drept pe co=, leicu\[! ce n-ai g`ndi, spurcatu!
}nchin[-te, surato! — V[zutu-l-ai =i tu?

Balaur de lumin[cu coada-nfl[c[rat[,
+i-pietre nestemate lucea pe el ca foc.
Spun, soro, c-ar fi june cu dragoste curat[;
Dar lipsa d-a lui dragosti! departe de ast loc!

P`nde=te, bat[-l crucea! =i-n somn colea mi-\i vine
Ca brad un fl[c[iandru, =i tras ca prin inel,
B[lai, cu p[rul d-aur! dar slabele lui vine
N-au nici un pic de s`nge, =-un nas —ca vai de el!

O! biata feti=oar[! mi-e mil[de Florica
Cum o fi chinuind-o! vezi, d-aia a sl[bit
+i s-a p[lit copila! ce bine-a zis bunica:
S[fug[fata mare de focul de iubit!

C[-ncepe de viseaz[, =i visu-n lipitur[
}ncepe-a se preface, =i lipitura-n zmeu,
+i ce-i mai faci pe urm[? c[nici desc`nt[tur[,
Nici rugi nu te mai scap[, fereasc[Dumnezeu!"

CUPRINS

/1844/

Mihaida

Fragment epic

C`ntul I

C`nt armele rom`ne =i c[pitanul mare
Ce-mpinser[p[g`nii =i liberar[\ara,
R[zbun[toare spaim[lucir[peste Istru,
Peste Carpa\i trecur[de glorie]ncinse
+i to\i rom`nii-ntr-una unir[sub un sceptru,
O acvil[, o lege, cum are ca s[fie.
}n van o crud[soarte i-alung[ne-mp[cat[,
}n van conspir[iadul s[-i \ie-n]ntuneric

+-asupra lor trimite fatala dezbinare
+i uneltiri str[ine =i-mperecheri civile,
C[ci Domnul]i protege =i-i \ine peste secoli
+i i-a ales s[-=i fac[din ei t[rie mare.
O, muz[-mb[rb[tat[ce-n Elicon n-ai nume,
Ce soarele drept[\ii te-ncinde =i te-nspir[!
Mut[s[fie buza profan[ce te cheam[
S[am[geasc[omul =i cerul s[insulte.
Sever[deitate, a crimelor pedeaps[,
Ce vizitezi p[m`ntul s[deifaci pe oameni,
S[fulgeri tirania, s[re]ntregi popoare!
Eroica ta lir[acord[cu unirea,
F[s[-i auz vibrarea a coardelor sonoare
}ntinse-n negrul s`nge tiranilor purpurii.
Tu d[semnalul, muz[, la prima mea c`ntare,
}n s`nul meu revars[ *m`nia* ceea sacr[;
Aprinde-a mele versuri cu flac[ra-\i divin[,
+i voi aprinde inimi, voi de=tepta rom`nul
S[te a\inte-n fa\[, s[te cunoasc[bine.

Spune-mi, o, muz[, toate eroicele fapte,
Profunda-n\elepciune b[rbatului cel mare
Ce singur]ntreprinse =i fapta-ndependen\ei,
+i fapta de unire, cel cuget salutariu.
Cine este eroul ce, credincios al legii
+i patriei, re-mpinse barbari ce =iroiar[
Din Orient]ncoace s[-nece libertatea,
S[sting[cre=tinismul =i lumea s[subjuge
Sub o\elosul palo= =i oarba ne=tiin\[,
Sfor\`nd-o s[ ]=i plece genunchii spre-nchinare
La un r[szeu de s`ngiuri, uit`nd pe ZEUL p[cii,

Pe zisa inspirat[unui profet fanatic?
Mihai cel Mare, domnul rom`nilor =i fal[!
P-acela c`nt, =-ajut[s[bucin a lui fapte.
Mult s-a luptat eroul cu bra\ul =i cu mintea:
Multe nevoi]nvinse, varii nemici d-afar[
+i mai fatali din`ntru, =i soartea ne-mp[cat[
Pare c-o ab[tuse din lupta prelungit[,
Parc[-=i aflase omul s-o-nve\e s[respecte
O na\ie celebr[.
      }ntreag[Rom`nia gemea de ani at`\ia
Sub jugul s`ngeratic osmanului feroce.
Fatal[=i rea cobe-ncepuse Demiluna
A se n[l\a lucind[pe Dacia smerit[.
+i glasul mueginiu]n zi =i-n miezul nop\ii
Svola purtat de v`nturi ca arp[infernal[
De criv[\ =uierat[, =i r[suna profetic
}nfior`nd cre=tinul]n empia chemare
A numelui sinistru, \ip`nd: *Allah!- altà hu!*
Cambana solemnel[cu totul amu\ise
Pe l`ng-aceste hule, blasfeme inspirate;
+i ruga pietoas[, ascuns[, sp[im`ntat[,
Abia cuteza, mut[, pe Crist s[mai adoare...
[. . . . .]

      Acum pe Rom`nia plana al nop\ii angel
+i u=ura-mpilarea =i dorurile zilei,
C`nd repede, mai iute dec`t clipirea]ns[=i,
Arhangelul s-av`nt[de pe Carpa\i spre Istru
+i-=i]ndrepteaz[svolul spre vetrele lui Bucur,
}n noua reziden\[, =i iat[-l fa\[-n fa\[

Cu angelul dormirii. Se-mbra\[, se salut[.
C-a ochilor dulci raze ce-aprinde simpatia,
Ca dou[fl[c[ri tineri ce se absorb]ntr-una,
Ca dou[atribute ce]ntregesc ideea
}n mintea concentrat[, se]n\eleg]n clip[
+i ambii fac un angel mul\it]n atribute.
Ca fulger sunt]n curte, ating tot ce vegheaz[!
Solda\i]n sentinel[,]n prag adorm custodul,
Str[bat la domn]n dom[, =i scap[r[lucirea
Din candela ce arde, =i stau]n oratoriu.

Aci via\a vie\ii, simbolul libert[\ii
Icoana]nvierii c`nd]n triumf CUV~NTUL
D[rap[n[sclavia a sufletelor moarte,
+i]nnoie=te omul spre cugetul cel mare,
}ns[=i acea icoan[lucea d-a sa splendoare
+i reflecta lumina din candela de aur
Ce-=i]n[l\a la ceruri o flac[r[-alb[struie
Ce-o aprinsese prin\ul cu pietoasa-i m`n[.
Eroul, dup[-o lung[, profund[cugetare,
}=i terminase ruga cea dup[miezul nop\ii
+i-n je\ul s[u purpuriu, cu fruntea p-a sa m`n[,
}n planuri salutarii =i varii, =i m[re\e
}=i a\intase mintea c[tre omnipoten\[
+i ochii pe icoan[, a c[rei cere=ti raze
}mprumuta puterea acelui dulce angel
Ce-alin[orice cuget =i-n aromire sacr[
Pe cuvio=i adoarme dup[fierbinte rug[.
A=a adoarme-eroul; =i serafimu-ndat[
Desparte de la sine pe fratele s[u angel,
Ca pe o calitate abstras[din substan\[;

}l las[la solia-i, =i singur el, arhangel,
}n toat[frumuse\ea-i]n umbr[se deseamn[.
S-apropie d-eroul, =-asupra lui]ntinde
O arip[alin[=i alb[ca lumina;
Pe splendidele margini de fulguri diafane
Se-ng`n[, se m[rit[acele culori varii
A gloriei cu care]=i cinge cerul fruntea
C`nd r[coritei sfere anun\[abondan\a.
Cu ochii s[i cerulii]namorat]l vede,
Preveghetor l-a\int[, s[nu-l ating[raz[,
S[, nu-l scoale lumina. Astfel o mum[vine,
S-apropie de leag[n la pruncul s[u cu s`nul
+i cu sur`su-n buze,]n pieptu-i cu ardoarea,
Se uit[ ]nc`ntat[la fructul tinere\ii
+-al p[cii conjugale; acest fel serafimul
Se uit[caritabil, =-ardintea lui vedere
Vorbe=te, spune multe]n domnul ce viseaz[.
A cerului decrete acum sunt cunoscute
Lui Mihail cel Mare. Arhangelul e-n ceruri,
+i domnul se de=teapt[, drept]n picioare sare.
+i caut[, =-ascult[, =i n-aude nimica,
Nimic str[in nu vede. A candelei lumin[
Se nal\[=i se las[, =i vasul ei cel sacru
Se leag[n[u=ure p-aureea-i caten[,
+i un profum de via\[dintr-]nsa se exal[.
Mihai pas[la u=[=i pe custod]l afl[
Dormind]n a sa lance cu capul p-a sa dreapt[.
Se-ntoarn[la icoan[. +i mintea-i se lumin[,
}ndat[-i vine-n cuget ideea]nvierii
Dezvoalt[, l[murit[, acest fel cum la nimeni
Nu mai venise]nc[. Se cearc[, se-nteroag[

+i alt cu tot se simte. E plin d-o-ncredin\are
Necunoscut[ ]nc[. }n inima sa simte
Decretele divine, =i bra\ul =-a sa minte
Capabile de fapt[. F`nt`na cuget[rii
Inund[de-adev[ruri, fiin\a]i]neac[.
Repaos cere carnea =i-n svol]i este mintea.
C[mara nu-l]ncape, =i largii pa=i detun[;
Str[bate, restr[bate]ntinsa-i]nc[pere,
Gigantica sa umbr[ ]n lungu-i se deseamn[
+i repede-l urmeaz[, circonferind pere\ii.
Vulcan]n pieptu-i fierbe divina r[zbunare,
Cu miile-i vin planuri]ntru restabilirea
A drepturilor patrii =-a \[rii re-ntregire.
S-a=eaz[s[r[sufle. Umbroasa-i, lata frunte
}n pumnu-i se-ncre\e=te =i-i]ncovoaie bra\ul.
Ast`mp[r nu e-ntr-]nsul =i-ndat[se real\[.
Sublim este b[rbatul c`nd intr[ ]n el geniul
Cere=tilor voin\e =i inspirat]l mi=c[!
Materia fr[m`nt[ ]n neast`mp[r sacru
+i-ncinde carne, minte! E alt Enoh ce svoal[
Pe aripa =tiin\ei, r[pit d-a sa credin\[!
E un profet]n planuri, al doilea Elie
Ce pe un car de fl[c[ri s-av`nt[c[tre ceruri
S[-nveste majestatea c-o frunte radioas[!
Nu poate sta eroul, e drept la orologiu...
E mult p`n[la ziu[! ci poate napoiaz[!
+i trece la fereastr[s[caute afar[.
O aur[u=ure]i m`ng`ie-ncet fruntea
+i p[rul]i r[sfir[=i-i r[core=te pieptul.
Se reazem[pe bra\e =i se r[pe=te-n cuget,
Revine iar]n sine, =i orele-i par secoli

Ce trec, cu toate astea, cu via\a dimpreun[,
Ce =i ea ni se pare ca ziua strecurat[.
Trec orele =i, iat[, coco=ul se aude,
Ce]i strabate-auzul ca ultima cea tromb[
Ce cheam[la via\[pe trepasa\i din secoli.
R[coarea dimine\ii]ncepe s[se simt[,
+-alboarea nu-nt`rzie, la r[s[rituri spunt[;
Se coloreaz[-n urm[=i purpura-=i destinde
Ridenta auror[, =i pier umbrele nop\ii.
Concerte mii de p[s[ri salut[diminea\a.
Natura se de=teapt[, =i cerul]=i deschide
Eterne por\i de aur, =i soarele r[sare.

Primarele lui raze, lucirea matinal[
Inund[de lumin[peloria lui frunte,
Simbol independen\ei la cugete rom`ne.
Pe loc el se]ndreapt[, se crede fa\[-n fa\[
Cu]ns[=i providen\a, al c[rei ochi l-a\int[,
Prev[z[tor]i spune c[e deschis asupr[-i
+i r[s[rit-a *ziua*. E ora rug[ciunii;
Eroul]ngenunche =i-nclin[a sa frunte.
}n rug[totdauna t[cut[-i era buza,
+i inima sa numai se exprima fierbinte
+i-=i dezvolta sim\irea ce limba nu e-n stare
Material s[spuie; iar pietosu-i cuget
Pe aripe de fl[c[ri ce-i prumuta credin\a
Svola p`n[la tronul cerescului p[rinte,
Ca sacru olocaust de umil =i drept suflet,
+i se-nturna]n s`nu-i re]nc[lzit, fierbinte,
Aduc[tor de pace. A=a-ngenunche-eroul
+-a\int[la cer mintea, ce]nc[ca icoan[

Cingea]n tot cuprinsu-i cea vizie nocturn[,
+i gra\ia divin[ ]n toat-a lui fiin\[
O simte rev[rsat[, =i-l face s[exclame,
Tinz`nd a sale bra\e: “O, Doamne al puterii,
Ce-n zile de pericol ai fost a mea scutire!
+i c`nd turbat nimicul cerea a mea via\[,
Atunci ca prin minune trimis-ai al t[u angel
C`nd]mi lucea]n ochii-mi securea uciga=[[1]
A omului de s`ngiuri, =i ]mbl`nzi=i cruzimea,
F[c`nd a-i c[dea arma din m`na-i tremur`nd[.
+i m[salva=i din gheare a fiarelor bipede,
Ca s[-mi]ncrezi la urm[c[zutul acest popol
+i varga domnial[. Tu, Doamne al minunii,
Al gra\iei =-al vie\ii! binevoi=i =-acuma
A-mi revela arcane decrete, salutarii.
E Domn, Domn, Zeul nostru! Rom`nilor s-arat[;
Glorificat s[fie trei-s`ntul al s[u nume!
+i-n binecuv`ntare cerescul s[u ministru,
Ce-n numele lui vine, o, suflete, m[re=te-l!”
Era]nc[-n genunche Mihai, plin de sudoare,
+i lacrime eroici =tergea de p-a sa fa\[,
C`nd u=a se deschide =i intr[scutierul...
“Ce =tire?” “Preasfin\itul Eftimie...” — “Sosit-a?”
“Cu ziua dimpreun[intr[ ]n capital[
+i la metoh a=teapt[, sole=te-a sa venire
A s-ar[ta la curte”. — “S[vie.” Scutierul
Se-nclin[, t[cut iese a]mplini comanda.
“Binevenit s[fie al Domnului ministru!
La timp sosi p[storul, =i cerul]l trimite.
Ce cauz[ ]l face T`rgovi=tea s[lase,

[1] Vezi]n istorie via\a eroului.

S[vie toat[noaptea? =-at`ta neast`mp[r
A m[vedea]ndat[?... Mi-e foarte necesariu
Cu el a m[-n\elege. P[storul ce vegheaz[
C`nd turma e-n pericol, =i prin\ul ce nu doarme
C`nd]ngenunche \ara, din ochi]=i cunosc p[sul,
Nici unul nu e iud[... Se cere-aci unire,
B[rba\i a te]ncrede, f[cu\i a te-n\elege...
Mult poate chiriarhul cu via\a cuvioas[...
E legea]nainte, =i patria, =i fiii,
+-averea, =i via\a... Le-a pre\uit rom`nul.
Boierul e rea fiar[! el numai se orbe=te
+i toate =i le vinde pe o speran\[numai
C`nd are]nainte o umbr[de domnie.
Ci om e =i boierul, =i omul e amestec
De angel =i de demon... Avem =i partea bun[,
Iar partea infernal[e rea c`nd e-n putere...
A]mpilat-o turcul... S[nu pierdem speran\a.”

A=a cugeta prin\ul =i cuv`nta cu sine,
C`nd intr[chiriarhul Eftimie, zelosul.
}n Domnul]l salut[=i-l binecuv`nteaz[.
Eroul se]nclin[cer`ndu-i umil dreapta
C-o demn[curtezie, ce-nnobil[m[rimea;
}l pune jos s[=az[=i caut[ ]n ochii-i,
+i recunoa=te-ntr-]n=ii aceea=i exprimare
Arcan[=i divin[a visului de noaptea
Ce aprinsese-ntr-]nsul acea m`nie sacr[
+i regeneratoare. — Tu, muz[, spune-acuma
Ce vorbe-au]ntre sine p[storii =i cu prin\ii
C`nd]=i cunosc solia =i p[surile \[rii,
C`nd au ca s[reforme =i inima, =i mintea

Popoarelor c[zute, c`nd r[ul predomin[
Pe mic =i peste mare, =i to\i s-abat din calea
Prescris[omenirii, =i nu e p`n’ la unul;
C`nd au de a se teme de jugul din afar[,
De intrigi intestine, =i c`nd conspir[iadul
Asupra]nvierii a omenirii stinse
}n moartea cea moral[. Tu spune, sau tu f[-ne
A devina propusul =i planul, =i vorbirea
A doi rom`ni ce singuri erau meni\i de Domnul
A real\a poporul =-a da viitorimii
Exemplu de mari fapte =i cuget necesariu,
S[=tie c[rom`nul nu moare, =i-l a=teapt[
O soarte radioas[, serbat[-n preursirea
Divinelor decrete. Tu, muz[, f[-ne iar[
S[=tim c[viu e Domnul =i e *progres*]n sine,
+i-i a=tept[m venirea, ce popolii real\[.
Tu spune toate, zeie! Cre=tin[libertate!
C[ci p`n[la noi fama nu ne-a adus nimica
Din c`te se vorbir[ ]n doma domnial[
Cu Dumnezeu de fa\[.

C`ntul II

Treizeci de zile-asemeni mai r[s[rir[ ]nc[
Pe trista Rom`nie, =i soarele asemeni
D-at`tea ori trecuse peste acelea=i scene
De cereri f[r[margini, de prad[, viola\ii,
D-ucideri f[r[team[, de \ipete, de s`nge.
De c`nd ]n c`nd p[storul se ar[ta la curte
+i se-nchidea cu duca]n lung[conferin\[.
Boierii]ntre sine aveau adun[ri dese
+i chiriarhu-adesea era cu ei de fa\[.

}n cele de pe urm[, nu]nnoptase bine,
+i adunare mare era la banul Manta.
Era]nchis[poarta =-un ferentar sta-n p`nd[.
}n curtea spa\ioas[se tot auzeau giruri
De cai =i clun\ul zornet z[balelor spumate
+-acea scutur[tur[ce duduie ca tunet,
+i baterea copitei, sp[rg`nd ]n neast`mp[r
Gunoiul b[t[turii cu iarba]ncol\it[,
                    +i ninchezatul ager.
Feciorii primblau]nc[chinga\i,]n=ela\i caii
P`n[s[-i dea la iesle sub tinsele umbrare.

}n case-era-ntuneric;]n sus,]n capul sc[rii,
O surd[licurire din]ng`nat[lamp[
}=i rev[rsa lumina]n lunga intr[tur[
+i ar[ta vederii b[tr`ni, g[lbui pere\ii.
La u=a de intrare a s[lii de ospe\e
Sta un fecior din cas[cu m`na sa pe cheie.
}n fund,]n fundul s[lii, un pat c`t \inea latul;
O scoar\[purpurie]n late vergi florate,
|esut[de b[neasa, sta-ntins[ ]n tot lungul,
+i at`rna la vale stufo=i =i m`ndri ciucuri;
+i lavi\i prelungite]n dreapta =i]n st`nga
Ro=eau]ntr-o dimie]ntins[-n \inte albe,
|esut[iar]n cas[. O tavol[rotund[
+i mare sta la mijloc, c-o stof[belicoas[,
Cu grei de argint ciucuri; o cruce sta pe d`nsa,
Cu tot, de tot de aur; o carte ferecat[
}n smal\ =i nestemate, =i lumin[ri trichellii,
O varg[pastoral[=i sacrele vestminte,
Pontificala mitr[lucea naintea crucii.

}n cap,]n fa\a u=ii, un je\ de nuc prea neted
+i vechi din alte zile, cu perna, rezem`ntul
De catifea verzuie, cu \inte pe el galbeni
+-auree-n jos funde. La r[s[rit, icoane
De la str[buni l[sate, =-o candel[m[rea\[
Ardea]ntru t[cere,]n sus, dasupra u=ii,
}nsemnele b[niei]n arme-nchipuite,
Cu l[nci]ntre stindarde,]n jurul unei perne,
Cu un toiag pe d`nsa =-o neagr[gugiuman[
C-o peni=oar[alb[; =i dou[steaguri drepte
Drapa b[neasca u=[. }n partea cea din st`nga
Erau dou[coloane masive, de stil moric.
Din una p`n’ la alta, o varg[de fier groas[
+-o draperie deas[de d`nsa suspendat[,
Cu ciucuri =i cu funde, \inea u=or intrarea
Cea larg[, spa\ioas[, format[-ntre coloane.
Un alt fecior din cas[, nepot de sor’ lui Manta,
Aci l`ng[cortin[introducea pe oaspe\i
}n stan\a afundat[, trec`nd prin intr[tura
Ce deschidea cortina. Aci sta banul Udrea,
B[tr`nul banul Manta =i banul al Craiovei,
Mihalcea, belicosul, =i vornicul Dumitru,
+i Mircea cel hotarnic, Miric[logof[tul,
Isar =i Teodose, minto=i logofe\i ambii,
Vistierii Dan =i Pan[, sp[tarul Vintilic[,
Sp[tarul V[c[rescul =i aga Vitejescul,
+i aga Luca-Lungul, =i Radul B[rc[nescul,
Tustrei fra\ii Buze=tii, Calofirescul Radul,
+i capul lor, p[storul Eftimie zelosul.

Era-nvesti\i cu to\ii ca-n zile de parad[:
}mbr[c[tura str`mt[,]ngust g[it[nat[,

Intra]n cizme galbeni ce zorn[iau]n pinteni.
Pieptare pe corp str`nse]n g[itane late,
La c[p[t`i cu nasturi; pe umeri chepenege
}n copce d-argint prinse, cu fir de tot cusute,
Pe margini cu h`r=ie, lovea-ntr-o parte coapsa.
D-o bellic[centur[ce cuprindea mijlocul
}ntr-o curea cu \inte, cu zale aurite,
O sabie-appendut[suna-n toat[mi=carea.
De g`t decora pieptul colana cea de aur,
Cea r[m[=i\-antic[de cavalerii Romei.
Pe spalle c[deau plete din mica gugiuman[
+i pus[la o parte, cu fundul l[sat ro=u.
Iar banii-aveau, pe umeri,]n loc de chepenege,
Un lung =i splendid conte=; la mijloc cing[toarea
Mai lat[de m[tase, cu dou[mari, rotunde,
Masive, d-aur copce, =-o pan[-n gugiuman[.
Iar chiriarhu-n straie de l`n[umilit[,
+-o glug[monahal[acoperea c[runte
+i cuvioase plete, c[ci p`n' atuncea]nc[
G`mfarea bizantin[nu corupsese clerul.
“R[u se-ncuib[p[g`nul]n \ar[, badeo Udreo! —
Suspin[vechiul Manta; mult s-au stricat boierii!
Ce moliciune mare e-n dumneavoastr-[i tineri!
Pe c`nd eram eu june =-aleser[m cu to\ii
Din Afuma\i pe Radul, c`nd pa=a din Nicopol
Venea ca bei al \[rii, cinci b[t[lii tot una
Avur[m cu p[g`nii =i-nfr`nser[m trufia
Spurcatului Mehmet-bei. Ce foc era pe \ar[!
Cadiu]n tot ora=ul ! Turcime]n tot satul!
Junghieri =i prad[mare! Erau turba\i p[g`nii.
Junimea boiereasc[p-atuncea avea s`nge;

Cu mic, cu mare, \ara era]n arme toat[
+i mi-\i f[cea pe turcul s[ne respecte dreptul.
Turcii d-acum sunt loaze, borfa=i, suferi\i tr`ntori.
C`\i cugeta\i s[fie cu to\ii-n toat[\ara?”
“Sunt mul\i, ucig[-i crucea! — r[spunse Dan
vistierul;
Vro trei mii r[m[=i\e de la domnii trecute
Ce-n voie de nevoie, prin oarba nep[sare
+i moalea c`rmuire, r[maser[ ]n \ar[
Ca negustori, s[zicem, =i-n fapt[ca l[custe.
Pe l`ng[ei venir[punga=i cu punga seac[,
Acei ce-mprumutar[pe ho\ul de Lisandru
S[-=i cumpere o \ar[ca s[o poat[vinde;
+i spre-a-=i lua iar banii, luar[ ]n arend[
Veniturile \[rii cu oameni dimpreun[.
+i datoria-aceea e rea, mare gangren[,
Din zi]n zi tot cre=te, se tot mul\esc datornici;
Se-nfipser[ ]n \ar[ca lipitori m`r=ave
Ce nu le mai smulgi altfel f[r[s[rumpi =i carnea.”
“Le dai un praf de sare d-a neagr[ca =i ele,
+i-apoi le vezi cum vars[, st`rcindu-se, [l s`nge”.
Prorupse Rad’ Buzescul c-un eroism sarcastic,
+i r`ser[ boierii c-un r`s de r[zbunare
Ce-anun\ia mari fapte.
“Pe l`ng[-aceste fiare, al\i vro trei mii ne-aduse
Tot ciuma de Lisandru, sa-i fie, biet, spre paz[,
S[stoarc[cu ei \ara =i s[domneasc[-n pace, —
Urm[tot Dan vistierul, — c[ci el le da simbria.”
“Despotul]n putere nu e fatal at`ta
Ca de=irata iazm[de un tiran molatic, —
Prorupse chiriarhul sorbit]n ascultare.

Cea temere vulpean[, cea remu=care crunt[,
Ne-ncrederea]n toate =i frica =i de umbr[
}l fac uimit s-alerge la simbria=i venetici
+i-n m`n[le d[via\a cu \ara dimpreun[.
}n dreptul lor acuma ei ca p-a lor avere
}n lung =i-n lat o prad[!” “Unde mai pui acuma, —
Urm[iar vistierul, p-ace=tia din urm[,
M[riei-sale gvardii, ce din Constantinopol
L-aduser[ ]n \ar[=i nu mai vor s[fug[?
Spahiii se-ndulcir[la mierea =i la untul
Ce cur[copioase ca-n raiul ce viseaz[
P[g`na spurc[ciune! Mult le pl[cu via\a
Tr`ndav[, vagabond[=i mult le veni bine
Cu traiul cel u=ure al celor dinainte
Punga=i, =-adic[gvardii ce mi-i aflar[-n \ar[.”
“Noi nu =tim ce le place, ad[ugi b[tr`nul,
Nici cum le vine bine. Noi]ntreb[m acuma:
Stau ei dup[tratate? Avem vro leg[tur[?
Se afl[vreun ordin al Por\ii spre aceasta,
Ca-n timpii lui Mehmet-bei ce aducea firmanul?
C[, dac[cocona=ii nu =tiu cu arma-n m`n[
S[-=i apere mo=ia =i s[-=i p[streze dreptul
Ce bunii lor, b[tr`nii, =tiur[, cu-al lor s`nge,
S[-l lase-n mo=tenire pe mari, s`nte temeie,
}ncai s[afle lumea c[ne-am supus de fric[.
E vrun firman al Por\ii ce nu va s[cunoasc[
Tratatele-n fiin\[, =i noi, biet, nu cunoa=tem
Nici cum se \ine pala, nici cum se-mpumn[lancea,
+i d-aia turcul ast[zi se joac[cum]i vine
Cu casca doroban\[, cu conciul femeiu\ei?
Aceasta voi s[aflu, s[ne lu[m de una.”

Atuncea logof[tul, mintosul Teodose:
“O, unchiule, r[spunse, se =tie c[vrun ordin
Nu este de la Poart[a ne c[lca tratate,
A \ine turcii-n \ar[=i a-i l[sa s[-=i fac[
Geamii =i locuin\e, s[stoarc[pe cre=tinul,
S[ne batjocoreasc[=i legea, =i credin\a,
S[-=i fac[juc[rie cu via\a noastr[ ]ns[=i.
De fa\[vreun ordin e drept c[nu se vede;
Vede\i]ns[c-aicea e marghiolie mare,
C[e hiclean p[g`nul =i nu =tie de lege.
}ncetul cu]ncetul, se-ntinde mereu turcul,
+i noi ast[zi de voie, iar m`ine de nevoie,
+i mai t`rziu de fric[, s[-i d[m ca de la sine,
+tii, una c`te una, p`n[s-or face toate.
Prin colonii urzite, d-o parte cresc`nd turcul,
De alta st`nd rom`nul,]\i ia ast[zi copila,
M`ine-\i ucide tata, ]\i sp`nzur[fl[c[ul
De ce s[aib[suflet s[-=i apere surora
+-o mum[disperat[; copilul \i-l turce=te,
Pe desfr`nat \i-i face be=leag[, s[momeasc[
Pe al\ii ca =i d`nsul, p`n[c`nd, iat[, \ara —
Curat \ar[turceasc[. Impuneri d-alde astea
Nescrise =i piezi=e cu mult sunt mai fatale
Dec`t cele d-a dreptul, p`n[c`nd mai e s`nge
De rom`nel prin vine =i vrun boier ca Manta
+-o biat[spad[-n m`n[, c[=tii unde te afli,
+i ori mori ca rom`nul, ori mi-\i]nve\i pe turcul
S[-\i recunoasc[bra\ul, d-a dreptul repezindu-l
}n s`nul unei hurii.” Se bucurau b[tr`nii
La vorbele frumoase ce de=tepta curajul
}n inimile june. C`t el de nalt se scoal[

Buzescul cel mai mare, ce nu prea vorbea multe,
+i-=i spune al s[u cuget: “Ce ordin ori neordin?
Vedem cum merge treaba... De ici se]ndrepteaz[,
+i colo e-ajutorul.” +i sun[\eap[n pala,
N[l\`nd la ceruri bra\ul, fierb`nd de r[zbunare.
    “Sunt semne bune! bravo!” strig[banul Mihalcea.
    “+i binecuv`ntate s[-\i fie ale vorbe”,
Ad[ugi p[storul, =terg`nd lacrime calde.
    “Nu s-au pierdut rom`nii! strig[=i banul Udrea,
Ci sta\i, s[=tim ce facem. Noi ne scul[m cu arme,
+i \ara e pu\in[, de tot d[r[p[nat[.
N-ar fi de cuviin\[ ]nt`i s[ne-n\elegem
Sau cu vecinii no=tri, sau c-o putere mare,
S[cerem ajutoare?” “Ce ajutor, nea Udreo?!
Precurm[logof[tul Isar cu carte mult[;
Nu este la loc vorba: pesemne d-alian\[
Ai vrut s-aduci cuv`ntul; c[ci fratele moldavul
+i dincoaci transilvanul e]ntr-aceea=i stare,
+i to\i avem nevoie s[ne]ntindem m`na
}n str`ns[leg[tur[=i unul pentru altul
S[sar[spre-nt[rire, iar serbul =i bulgarul,
De-=i simte sc[p[tarea =i jugul, scoat[arma
+i cauz[comun[cu noi vie s[fac[.
A=a]n\eleg lucrul. Iar dac[mergi cu mintea
La neam\ sau leah, sau ungur, s[cerem ajutoare,
La astfel de-mprumute e cam[ta prea mare,
+i lipsa d-ajutoare ce nu le mai po\i duce!
Nu v[-ncurca\i cu =oangheri =i cu puteri de astea,
C[unii ca ace=tia or s[ne puie capul

}n numele credin\ei. D-o fi s[sc[p[m ast[zi
Ca s[c[dem iar m`ine, schimb`nd mereu la juguri,
Sau s[ ]ntindem m`na, cer=ind c`nd ici, c`nd colo
Scutire =i protec\ii, mai bine, fra\i, cu turcul,
Mai bine jugul aspru; devie toat[\ara
Un pa=al`c]n form[: c[ci tot mai ai d-a crede
C[po\i sc[pa odat[. Despotul d-alt[lege,
Ce nu prea =tie multe,]ncai te-nva\[minte
S[po\i fi om odat[. S[=ti\i c[turcul scade,
C[ci legea]i e oarb[; =-atunci cre=tinul neted
}=i ia cele pierdute. Eu, z[u, r`vnesc la grecul,
C-acum e pus prea bine =i a sc[pat de smorfuri,
De titluri bizantine, =i nu-i r[mase alta
Dec`t c[zute templuri =-aducerea-aminte
De gloria str[bun[, servat[ ]ntr-o limb[
Curat[=i divin[; =i suveniri c-acestea
Re]ntregesc popoare. S[=ti\i c[ei odat[
Or s[mugeasc[astfel cum s[-i auz[lumea
+i pe temeiuri bune-=i vor re-nt[ri fiin\a."
Se scoal[dup[-acesta Calofirescul Radu
+i zice mai d-a dreptul: "Boieri, cu alte vorbe
}mi place mie pala ce-n ambele p[r\i taie
+i luce pe dasupra popoarelor corupte,
+i capul ce se nal\[mai sus de apa dreapt[
Mi \i-l reteaz[iute, s[vie la m[sur[.
E bun[, z[u, m[sura, =i-n noi capete multe
Le v[z cam \u\uiate". "E bun[vorba, tize!
Ad[ugi =i Radul Buzescul din Craiova;
S-a]ng`mfat boierul, s-a sfemeiat cu totul;
S-a dus acea virtute de suflete rom`ne,
Ce]i p[rea batjocuri oricare alte titluri

Ce ies din r`nduiala anticelor costume.
M[rimea cea rom`n[a fost numai]n nume,
Ce-=i face omul singur, =i-n titluri ce posede
Pe-ntreag[demnitate =i numai pe persoana-i.
Acum]l vezi c-alearg[dup[*gr[fii* str[ine,
S[-=i]mpleteasc[coada cu bend[baronal[
+i cruci s[mi-=i at`rne p-un piept f[r' de virtute,
S[ias[de v`nzare ca marfa nec[tat[.
Boier e meserie de ap[rarea \[rii,
Iar nu nobilitate; c[ci nobil tot rom`nul
A fost]ntotdauna, ca cet[\ean de Roma.
Z[u, legiuni at`tea ce stinser[d[cimea
Nu mi-au venit p-aicea a domina t[r`mul
Sacrat cu al lor s`nge, ca s[-=i repuie-n urm[
Romanele lor drepturi. De c`nd pierdu rom`nul
Orgoliul de sine =-uit[a sa m[rime
+i]ncepu s[ling[str[in[nobilare,
D-atunci prev[z c[\ara e p-a pierz[rii cale,
Nu scap[p`n[-n urm[de soarta ce-o a=teapt[
+i vine drept la vorba cu mult[cump[nire
Ce zise logof[tul. Protec\ii d-alde astea
La nepo\eii no=tri or s[le dea prin piele.
Departe d-aste locuri rela\ii d-ajutoare!
+i eu prefer mai bine o pal[ce te-nfr`n[
Dec`t veninul dulce din cup[poleit[
Ce-mbat[=i desfr`n[=-omoar[de tot statul."
"O, fiilor, s[fie cu dumneavoastr[Domnul! —
Mai zise chiriarhul aprins de un dor mare.
Ce bun[v[e vorba =i mintea b[rb[teasc[!
De ce nu am putere s[fac s[cugeteze
Pe to\i boierii astfel! c[ci toate le-a\i zis bine.

E mare tirania c`nd, chiar[=i sincer[,
Se d[d-a drept pe fa\[=i, nep[rtinitoare,
N-alege mic sau mare, egali pe to\i]i face
C-a cerului dreptate. }n ea se-nv`rto=eaz[
+i bra\, =i piept spre lupt[, =i suflet se-mb[rbat[
Spre marea suferin\[a crudelor martire
+i-ntreaga scuturare a jugului tiranic.
Ea-\i ia via\', avere =i]ns[=i libertatea,
}\i lupt[legea-n fa\[, te sfor\[s[o lepezi,
Te cheam[la martiriu s[ ]ntrevezi st`lparea.
Se santific[omul]n asprele catene,
Sunt fra\i]n fiare sclavii, se]nt[resc]n Domnul.
Se pietrific[bra\ul la bandele metalici,
+i c`nd]ntr-]nsul bate o\elul tiraniei,
R[scap[r[sc`nteia divin' a libert[\ii
+i-ncinde inimi, suflet, erou devine sclavul.
E rea acea vulpean[, ascuns[despotie
Ce-n planuri =ov[ite, c-o m`n[lung[, lung[,
Sub masc[de credin\[confrate se preface
+i-\i sap[din temeie str[bunul edificiu,
Spoindu-l pe dasupra s[crezi c[ ]\i va bine.
Nu-\i ia a tale drepturi, te face-a i le cede
Corupt, de bun[voie; insufl[-mperecherea,
Discordia din cas[, dezb[rb[teaz[suflet,
Dezm[duleaz[corpul,]\i nal\[de modele
Fiin\e sfemeiate,]\i face =i-\i desface
Fundamentala lege, te face s[rupi singur
Str[bune leg[minte,]\i p`ng[re=te *limba*
+i datini =i costume; =i te orbe=te-at`ta,
S[-\i plac[p`ng[rire =i s[-\i conservi, ca naiba,
Drept coarne infamia, s[crezi c[e=ti =i mare

C`nd, ]nger al sclaviei =i t`r`tor ca d`nsa
+i tont, f[r[sim\ire, devii singur unealt[
A-\i am[gi un frate, f[c`ndu-\i-l complice
La-ntreaga subjugare, la moartea general[
+-a numelui cel mare...
Jug cesta se nume=te =i fapt[a Satanei;
Iar ceealalt[este o stare primitiv[,
Cel mult s[lb[ticie; e omenirea prunc[
Ce are =i via\[, =i viitor nainte.
S[lbaticul, barbarul e omul ne=tiin\ei;
+i dac[te subjug[, cu num[rul te-mpil[
+i peste corp domin[, iar nu =i-ntr-al t[u suflet.
Barbarul nu str[bate]n Roma =i Bizan\iu
Dec`t peste corup\ii; vandalul, turcu-apare
Ca angel de urgie drept[\ii cei din ceruri
C`nd omul uit[legea; e foc de l[murire
Ce inima prepar[s[simt[libertatea
+i pre\ul ei cel mare.
E r[u la soare-apune, c[trage-a]ntuneric,
Dup[apus te-a=teapt[c[vine miezul nop\ii;
D-acolo iezui\ii prepar[tirania,
D-acolo fiare-eterne =-al sufletelor jug.
Tiranii din Europa or s[ne puie capul,
Anticrist n-a s[fie p[g`n de alt[lege,
Cre=tin va fi, spurcatul! ca-n numele credin\ei
Altarul s[profane =i legea s[o surpe
Cu chiar numele legii...
E r[u a fi cu turcul; ci iazm[e cre=tinul
Ce]\i declam[legea ca s[te trag[-n curs[:
Cordele de m[tase u=or]ncol[cite
Ce te sugrum[-ndat[c`t vrei s[scapi din ele;

E=ti prins =i te]nghite; \i-e =ters din cartea vie\ii
+i]nsu=i al t[u nume. O, fii! cuv`ntul este
A scutura jos jugul =-a nu-l schimba cu altul
Mai greu =i mai durabil. Ia s[venim la cap[t,
La scopul ce ne-adun[: ce facem noi cu turcul?”
“Rezbel =i r[zbunare!” strigar[to\i dodat[.
“Dar cine ne e capul? —]ntreab[
B[rc[nescul,—
Cu cine-avem d-a face? cu turcul =i cu vod[,
Sau numai cu p[g`nul? Cum am putea str[bate
A fi-n\ele=i cu domnul =-al trage-n partea noastr[?
S[n-avem dou[lupte, c[ci certele civile
Desfiin\eaz[na\ii; de ele tot rom`nul
S[-=i fac[s`nta cruce, =i c`t poate s[fug[.”
“Prea bine zici, cumnate, — urm[vornicul
Mitrea.
Aici e mult de cuget de unde s[ ]ncepem.
C`nd te ]ncurci cu domnii, deschide-\i ]nt`i ochii
+i-i pip[ie la v`n[. Cunoa=tem noi lui vod[
+i inim[, =i cuget pe toat[-ndoitura?”
R[spunse-atunci b[tr`nul, p[\itul banul
Manta:
“Copii, vod[nu este str[in,]l =tim cu to\ii;
El e Mihai sp[tarul, e banul al Craiovei;
El a \inut cu \ara pun`ndu-=i]n joc capul,
C`nd vrea ca s[-l ucid[spurcatul d-Alexandru.
Nu crez s[asurzeasc[acum la vocea \[rii.”
“Dar, unchiule,-l cunoa=tem, — urm[Isar
mintosul.
}l =tim de pe atuncea c`nd ne m`ncam amarul
Cu d`nsul dimpreun[. Dar ast[zi... deh! domne=te;

+i =tii c[-n timpii no=tri domnia n-o ia nimeni
Cu degetul]n gur[: ce leg[turi ascunse
+i ce de mai promiteri p`n[s-ajung[vod[!
Domnia azi d-afar[se cump[r[=i vinde,
Alegerea e form[sau intrigi, violare.
Domnia e arend[pe care]\i dai suflet
+i-n care arenda=ul e una cu *pristavul*
Ce-a mijlocit v`nzarea... E bun, biet, tot rom`nul,
Ci intr[dracu-ntr-]nsul cum s-a v[zut c[lare
Cu buzduganu-n m`n[...”
“Noi s[-ncerc[m, nepoate”, r[spunse banul Manta
Cu aer de om sigur.
“Ce facem ast[-sear[? — prorupser[Buze=tii, —
Se pune jur[m`ntul?”
“O, fii, vream mai nainte un so\ nou a propune”,
R[spunse chiriarhul.
“T[tu\[! Suntem siguri, — urm[greu banul Udrea, —
C[noul nostru frate e om de omenie,
Rom`n s[ pui credin\[, c`nd ni-l propune-o dat[
P[storul nostru]nsu=i.”
“Cu to\ii suntem siguri; dar cine-e? Cum]l cheam[?”
Strigar[iar cu to\ii.
Atuncea chiriarhul c[t[la banul Manta
+i]i f[cu cu capul s[nu mai piarz[timpul.
Se scoal[banul Manta =i trece-n sala mare;
La u=a cea din dreapta respectuos s-arrest[

+i-ncet de trei ori bate. Din`ntru]l]ntreab[:
“Sunt to\i?” “To\i!”]i r[spunde... =i u=a se deschide.
}ndat[, drept =i sigur, un mare om propas[
+i repede-=i arunc[ochire acvilee
+i pas[drept la je\ul ce sta naintea crucii.
Un stat]nalt =i nobil, un port de majestate,
O frunte mare, scoas[, ce cuget[departe,
Sc`nteietori ochi ageri, spr`ncene ebenine,
Un nas roman, o buz[pacefic[, rident[,
O barb[mar\ial[, un piept ce sparge soarta
C-o tare pa\ien\[=i bra\e musculoase.
Tunic[c`rm`zie de catifea deschis[
Cu ghinde, frunzi de aur la piept =i-n jur pe poale,
C[dea p-o-mbr[c[tur[colana str`mt pe pulpe,
Pe care coturni bellici ro=ea p`n’ la genunche
Cu pinteni d-argint ageri. O copc[sc`nteind[
}n suma de brillante str`ngea a lui centur[
Ce talia pronun\[. De d`nsa-n partea dreapt[
O pal[str[lucente sub m`n[ tare-app`nde,
E =i-mpumnat m`nerul. Mijloc =i late spete
+i umeri se deseamn[sub mant[purpurie
+i larg[=i u=ure,]n copci ca dou[stele
Cavalere=te prins[. De g`t decora pieptul
Colana cea de aur. O pelerin[neagr[
De samuree piele c[dea rotund pe mijloc.
Un coif avea]n dreapta,]n loc de gugiuman[,
Drept bellic[emblem[; ne-ncins[-i era fruntea,
+i capul drept =i liber; descoperite plete
C[deau pe pelerin[, ca d`nsa negre, lucii,
Eroic onduloase.

O cugetare scurt[umbri cre\indu-i fruntea;
+-apoi, decis cu totul, a\int[pe ban Manta:
"S[vie, badeo Manta!" +i banu-ndat[pas[
}n stan\ele din st`nga, =i-ndat[iar[iese
Cu chiriarhu-n sal[. Acesta se]nclin[
+i sacrele vestminte cu pietate-nveste,
Plecat pe cap]=i pune pontificala mitr[
+i-n dreapta]=i ia c`rja.
Iar trece banul Manta]n stan\a adun[rii
+i-n treac[t ceva spune feciorului din cas[.
Intr`nd: "Boieri! — le zice, — p[storul]n vestminte
La jur[m`nt ne cheam[; =i noul so\ a=teapt[
Unire s[conjure."
Cu to\ii trec]n stan\a intr[rii =i vecin[
Cu sala solemnel[. Ban Manta face semnul,
Feciorul trage coarda, cortina se deschide...
Boierii]mpreun[v[d to\i pe]nsu=i vod[!
To\i repede pun m`na =i-mpumn[ str`ns m`nerul;
Dodat[-ndoit cuget ca fulger]i str[bate:
+i tr[d[m`ntul negru, =-a planului plinire.
Ardeau f[clii sacrate, splendoarea era mare !
Uimi\i erau boierii la umbr[de lumin[.
"}ncoa, boieri! — le zice asigurat eroul, —
Cu voi ave\i un frate ce st[naintea crucii,
Simbol cre=tin de chinuri, de moarte, de martiriu
La care el se-nchin[spre m`ntuirea \[rii.
Curajul ce v[-nsufl[, ardoarea generoas[
+i piepturi credincioase, =i bra\ele rom`ne
}mi sunt prea necesare la multa mea voin\[
+i fapta ce-ntreprindem... Veni\i: eu sunt al vostru,

+i voi a mele scuturi. Pe s`ntul evangeliu
Eu v[anun\ de bine: o soart[ne a=teapt[
+-o glorie comun[. Veni\i, c-a mea chemare
V[adun[aicea.”
“Dar, fiilor, — prorupse Eftimie zelosul, —
Prepusuri la o parte! e mare domnul \[rii:
Aceast[adunare =-unire]ntr-un cuget
Nu este a mea fapt[, e planul s[u ce]nsu=i
L-a conceput]n Domnul; el]nsu=i m[trimise
+i-mi dete-ns[rcinarea s[v[cunosc virtutea
+i dorul pentru \ar[.”

Tu, muz[, spune-mi svolul, entuziasmul mare
+i focul ce s-aprinse]n inime rom`ne,
Ce rechema acuma senaturile Romei,
Ce se lupta cu soarta =i-ntemeia m[rimea
}mp[r[tesei lumii. R[pi\i erau boierii
}n marea bucurie: li se p[rea-nceputul
La fericitul termen. A lor minte str[bate
Pe aripe de fl[c[ri]n glorioasa cale
Ce duca le deschide. Vin to\i]n jurul mesei;
Ban Manta-aduce steagul cu acvila roman[,
Cruceat[-mp[r[teas[, cu Constantin augustul
Ce-ardic[-n triumf crucea cu mam[-sa Elena:
Semn mare c[triumf[cel]nchinat la moarte.
Cu tarea-i m`n[ st`ng[eroul scoate brandul
Ce fulger[-n tot latul =i punta o depune
Pe mas[spre-nchinare. Ia steagu-n m`na dreapt[.
Trag s[bii to\i boierii, =i =uier[o\elul,
+i punta se depune respectuos pe mas[,

Onoare de o=teni.
Ce sem[na eroul, o, muz[sinait[
Ce-ncorpora=i]ntruna poporul Israel,
D`nd na\iei un nume, un suflet =-o via\[?
Fiin\[muritoare pe Mihail-arhangel
Nu l-a v[zut vrodat[cu sabia de fl[c[ri;
}n mijlocul de angeli c`nd jur[-n cer credin\[
+i cur[\[-empireul de impiile *duhuri*.
Imagina\i acuma pe Mihail al nostru,
Cu gladiul]n m`n[ ]ntre rom`ne piepturi,
C[jur[r[zbunare =i cur[\irea \[rii
De crimele p[g`ne, =i ve\i putea-n\elege
Cereasca cur[\ire, pe c`t poate icoana
Material aduce ideea spiritual[.
P[storul ia]n m`n[f[clie arz[toare,
+i-ntr-]nsul intr[spiritul cel d[t[tor de via\[
Popoarelor c[zute.

CUPRINS

[1844]

Epitaf la o femeie cochet[

Aici zace Zamfirica, ce-n via\a sa a stat
O minune-n frumuse\e, un fenice-ntre femei;
+i precum ea pl[cu lumii, precum lumea a-nc`ntat,
Tot a=a =i lumea-ntreag[i-a pl[cut =i dumneaei.

[1846]

}n a=teptarea lui 1848

CUPRINS

PREZIUA

Psalm

Strigarea-mi ajung[p`n[la tine
+i-exauzi-mi, Doamne, ruga fierbinte!
Amar mi-e pl`nsul; nu-\i]ntoarce fa\a,
Auzi-mi chemarea-n ziua durerii
+-al]nfr`ntei inimi astupat geam[t.

Repede m-ajut[=i m[sus\ine,
C[ci zilele-mi, iat[, pier ca =i fumul,
Ca lemnele]n foc oasele-mi secar[,
P[litu-m-am =i m-am uscat ca iarba,
Arid[inima]mi e ca piatra;
De suspin, de geam[t mi-a r[mas carnea
Pe oase uscat[; mi-am uitat p`inea
Cum se mai m[n`nc[. De=ert mi-e s`nul…

Ca pelecanul mi-am sf`=iat pieptul,
M-am asem[nat corbului de noapte
+i tuturor altor cobe nocturne;
}ntru veghere nop\ile trecut-am
+i m-asem[nai p[s[rii veghinde
Ce st[nemi=cat[dasupra casei.

Toat[ziua m[culmau de ultrage
Inemicii; =i cei ce-odinioar[
M[l[udau jur[acum asupr[-mi.

Avut-am cenu=[ ]n loc de m`ncare
+i-n lacrimi mi-amestecai b[utura
Numai la vederea m`niei tale
+i la]nalta =i dreapta-\i urgie.
}n[l\atu-m-am =i m-ai surpat, Doamne,
Ca umbra trecur[zilele mele,
+i eu ca iarba m[uscai, ca paiul.

Trec[tor sunt =i m-am consumat, Doamne,
M-am topit ca ceara =-am ars]n zelul
S[-\i]nal\ templu. Focul mi se stinge...
Tu]ns[, eterne, e=ti nemutabil,
+-a ta memorie]n secoli trece,
Din genera\iune la-alta pas[.

Tu-n pietate vei ardica bra\ul
+i-n pietate pe rom`n salva-vei,
C[ci ora salutei, ora venit-a.
E d-ajuns; pl`ng servii t[i, pl`ng lumina,
Gem altarele, pl`ng d-a lor ruin[.
Sunat-a ora, =i acum se vor teme
Gin\ile toate de naltul t[u nume,
+i d-a ta glorie trema-vor regii.
Din cenu=a-i s[lta-va Rom`nia,
}nnoi-se-vor ale ei june\e
Ca ale acvilei; =i-n vestm`nt candid
Ca o mireas[va ie=i nainte-\i;
Splendida ei, sacr[candel[d-aur,
}n oliu limpede, oliu de pace,
V[rsa-va lumina ce d[via\[
+i va]ncinge virginala-i frunte
Cu-aureola ce geniul poart[.

Tu, Doamne, singur, fiin\[suprem[,
Vei re-ntregi aceast[Sion nou[.
Ar[ta-te-vei]n gloria toat[
}n re-ntregita Rom`nie bell[;
Pruncii-n a ta cale n[l\a-vor imne,
V[duva, orfanul afla-vor scutire
+i]mpila\ii al\a-vor capul;
La locul propriu se vor pune toate
+i capacitatea la a ta dreapt[.
Auzi tu, genera\ie viitoare?
Pentru tine se scriu acestea.

CUPRINS

/1847 /

S`nta cetate

(Ter\a rima)

Crist-popolul, lumina =i puterea,
Err`nd, sud`nd, str[in]ntr-ale sale,
Produc`nd singur via\a =i averea,
Nici selb[-afl`nd, nici munte, nici vale
Unde-ori c[minul, ori capul a pune
(Lung[laboare! foarte lung[cale!),
Str[bate lumea, lumea s[radune,
Secoli =i famea sufer[=i gerul,
Der`deri =i b[t[i, de spini cunune,
Crucea, roata, focul, plumbul =i fierul,
Sclavie, gleb[, clac[=i uzur[;
Custodul punge, punge cavalerul,
Cazacul punge, flagel[=i fur[;

Magnat, idalg, ciocoi despoaie, bate;
Pontefice, instructor minte, jur[.
Crist-popolul suspin[=i str[bate
+i secoli, =i t[r`muri, tot p[m`ntul,
Asud[, geme, sufer[p[cate,
Iart[, le =terge; seam[n[cuv`ntul:
C`nd prunc orfan, pl`ng`nd, mendic`nd via\[,
C`nd muribund ce n-are nici morm`ntul,
C`nd june discolor cu moartea-n fa\[,
F[r[m`ine =i azi, =i f[r[lumin[,
Iarn[=i var[,-n sear[, diminea\[;
Ori ca om, ori sub forma sa divin[,
Tot proletar la c`mp =i la cetate,
De la altar =i p`n[la salin[,
Cu-acela=i dor, cu-aceea=i greutate.
Schimbe-se timpii, fie domn cezarul,
Patriciu sau baron, prin\ sau abate,
For\[ori lege, Brama, papa ori \arul,
El nu se schimb[, aceea=i laborare,
Tot proletar, tot puns, tot b`nd amarul.

Dup[secoli de s`nge, l[crimare,
Dup[varii =i multele turmente,
}n to\i membrii,]n corpul s[u cel mare,
Uns]mp[rat de ambe testamente,
Verb-suveran]n fine se proclam[,
Jude-ndolat de lacrimi =i lamente,
M`ntuitor ce mor\i la via\[cheam[,
Ce surzii face surzi s[nu mai fie,
Ce repentirea r[ilor recheam[
+i-n care orbii v[d lumin[vie,

Ce paraliticii umple de vigoare
+i lumii-aduce pace, bucurie.
Fulger]i e fa\a, vocea tun[toare;
Pe tron sovranul judec[p[m`ntul
Cu dreptate, putere =i splendoare;
Lumin[=-adev[r]i e vestm`ntul.
Tremur[regii, stirpea p[c[toas[;
Cad por\i d-aram[, rupt e jur[m`ntul!
Verde se nal\[valea l[crimoas[;
Apocaliptica, S`nta Cetate
A lumii nou[splende radioas[
De speran\[, d-amor, de libertate;
}ncinge muri ne-nvin=i de adamante,
Se coroan[de turre nestemate,
Nal\[coloane de porfir gigante,
Pur ca cristalul aurul str[luce.
Rubin, safir, smarald, iacint, brillante
|in unghiuri, fundament ce le produce.
R`ul vie\ii curge de lumin[,
Min\ilor s[n[tate d[=i-aduce.
S-adumbr[ridente-eterna gr[din[
D-arbori fructidori, d-arte, de =tiin\e,
Lin =i armonie aure suspin[,
Sacrele voi inspir[=i dorin\e;
Flori amarante c`mpurile-nsmalt[.
Nalte-afec\iuni, sper[ri =i credin\e
Candide cresc =i vergini se dezvoalt[,
Absorb via\[,-amor la verbul-soare.
Asta e cetatea ideal[, nalt[,
Aci justi\ia este domnitoare,

Aci fr[\ia e realizat[,
Aci virtutea e putere, valoare
+-orice nevoie este u=urat[.
Unul pentru to\i, to\i iar pentru unul:
Liber[voie, soart[nivelat[,
Verul, frumosul, marele =i bunul,
Etern[pace, via\a social[,
Propriul sacru, rezolvat comunul.
Cetate! reziden\[-imerial[
Mirelui-popol, d-angeli custodit[,
Tind[cereasc[=i universal[!
Profe\ii te-au visat trei-fericit[,
Crist \i-a pus]nsu=i piatra angular[,
Evangelistul te-a v[zut urzit[,
|ie martirii s`ngele-=i v[rsar[,
Drep\ii,-n\elep\ii, verii cristianii
Spre-a ta]n[l\are mult ei laborar[;
Gali, angli, italieni, poloni, germanii,
Maghiari, rom`ni, de popoli milioane
Jos au surpat =i idoli, =i tiranii,
Au spulberat tiare =i coroane;
Cu-al lor s`nge \i-au fr[m`ntat cimentul
+i-\i]n[l\ar[primele coloane.
Candid, august, frumos \i-e pavimentul!
V[zut-am splendoarea-\i. Fr`nt e p[catul;
}n drept mirele vine cu testamentul.
Deschide-\i por\ile: intr[}mp[ratul.

[1856]

La Schiller

CUPRINS

“}ntre ai t[i ai fost, o, Schiller,
=i ai t[i nu te-au cunoscut”

Este o via\[moart[, precum =-o moarte vie;
Ci este =i via\a ce nu mai are moarte.
Unii prefer pe una, =i al\ii-=i aleg alta.
E trist[-a omenirii fatala, cruda soart[!
Prin chinuri =i priva\ii, =i lupte, =i amaruri,
+i deziluzii crude, pa\ien\[-adamantin[,
Prin for\[,-asalt eroic s[ia Cetatea S`nt[,
Al cerului imperiu =i vera libertate.

Mult suferi=i, o, Schiller, =i lupt[avu=i mare!
C[ci lung[e durerea, =i fericirea scurt[!
+i str`mt[=i spinoas[e-a cerului c[rare!
+i greu, inert e corpul! greu dreptul la via\[!

Du sarcina, o, suflet, du corpul dup[tine,
}n sus, pe calea str`mt[, cu filii, cu consoarte;
Te lupt[cu ananga, cu aspra neavere,
Cu limbile de =arpe, cu ochi de vasilisc
(Calomnia, minciunea, invidia, tr[darea),

Cu for\a]mpil[rii, cu reaua tiranie;
}n sus! pe calea str`mt[nici ap[, nici merinde,
Nici unde s[-\i pleci capul la frigurile lentei;
+i lupt[-te da prode!

Avu=i de adversariu pe *om*, =-at`t ajunge:
Te iart[s[-i faci r[ul, iar binele, nici mort;
Insult[-l, te onoar[; strive=te-l, te adoar[;
D[-i glorie, onoare — te-mpil[de ultragiu;

D[-i patrie, d[-i nume, c[el te-expatriaz[;
D[-i adev[r, dreptate — calomnia \i-e parte.

E orb =i-i dai lumin[? el vede c`te n-ai;
E mut =i-l faci cu limb[? te mu=c[ca vipera;
D[-i viitor, via\[, c[-\i ia el =i trecutul;
Real\[-l p`n' la ceruri — de viu te-afund[-n iad.
Acesta e p[catul sau *omul cel c[zut*!

Mai mult dec`t eroic \i-a fost, Schiller, asaltul;
O lupt[de arhangel, triumful de martir.
A!!! rece este piatra]ncinsa de coroan[!
Ci m`inile de vergini]i dau ast[zi via\[
+-o re-nc[lzesc at`ta c`t fl[c[reaz[inimi,
        +i lacrimile curg...

    C`nta\i, vergini, dreptatea
    +-a Terrei]mp[r\ire,
        Da\i partea la poet;
    C`nta\i azi libertatea
    +-a omului unire.
        Onoare la profet!

+i repeti\i]n horuri, prin mii de miriade,
Germania]ntreag[, America, Anglia;
R[sune tot p[m`ntul oriunde e om liber;
C`nta\i patria, onoarea, virtutea, libertatea,
Tot ce adoar[Schiller; c`nta\i pe Dumnezeu
Ce scap[inocen\a =i focului d[crima.
Suspinele lui Schiller]n horuri repeta\i!

[1859]

Dulcamara

CUPRINS

E bun de orice r[u
Arcanul, leacul meu,
Licoarea extrafin[,
Ambrozia divin[:
Lixirul eminent,
Lixir omnipotent!
Cum bei,]\i ia cu m`na,
C[ci el este f`nt`na,
Sorgintea =-a vie\ii,
Sorgintea tinere\ii.
+-apoi... =-a frumuse\ii...
Compratelo, compratelo,
C[, iat[-m[, m[duc.
E bun de orice r[u
Arcanul leacul meu:
+i friguri,
+i l`ngoare,
+i tifos,
+i holer[,
+i oftic[,
+i cium[,
Cum bei,]\i ia cu m`na.
Lepr[,
Chelie,
Virus
+i r`ie,
Scrofuli,
Rahit,
Spasme

+i asme,
Revme,
Podalg[,
Lov[,
Scorbut,
Toate le spal[.
Toate le stinge:
Marea virtute-a leacului meu.
Cum bei,]\i ia cu m`na,
C[ci el este f`nt`na...
Toate le spal[,
Toate le stinge:
+i b[tr`ne\ea,
+i g`rbovia,
+i c[runte\ea,
+i chiar orbia,
+i zb`rcitura,
+i =tirbitura,
+i ignoran\a,
+i nebunia!
O, mare virtute-a leacului meu!
P[rul negre=te,
Pielea albe=te
+i rumene=te!...
Din\ii... -nt[re=te.
D[=i avere,
Oric`t ai cere,
Chiverniseal[
F[r[tocmeal[;
Pe =arlatanul
Face om mare,

Pe calpuzanul —
Om de onoare,
Pe uciga=ul —
Direg[tor,
Pe fur de frunte —
Judec[tor.
Pe sceleratul
Re]ntrege=te,
Pe cotoroan\a
}ntinere=te!...
Glorie mare
Leacului meu!!!
Cum bei,]\i ia cu m`na,
C[ci el este f`nt`na,
Sorgintea tinere\ii,
Sorgintea frumuse\ii,
Mehenghiul de candoare,
Patent[de onoare,
Patent[de martir,
Divinul meu lixir!
Glorie mare leacului meu!!!
Cum bei, e=ti patriot,
Al Bru\ilor nepot,
Celebru liberal,
O dat[*n[ciunal*;
Celebru, celebrissim,
Arhipatriotissim,
+i membru doctorissim
FR{ |IEI MEDICALE!
O! marea ta minune, ce nu se poate spune,
De leac omnipotent!!!

Licoare extrafin[!
Ambrozie divin[!
Al cerului agent!
Lixir omnipotent!
Compratelo, compratelo,
C[, iat[-m[, m[duc!

/1860/

CUPRINS

Mu=tele =i albinele

Judecat[foarte mare oarec`nd s-a ridicat
}ntre mu=te =i albine,]nc`t lumea-au speriat.
Mu=tele zb`rniau tare
+i, prin probe vederate,
Dup[gust =i dem`ncare
Demonstrau ca avocate
Trecute prin doctorat
(C[ci aveau =i ochelari,
Ca to\i doc\ii cei mai mari),
Demonstrau]nvederat,
De la una p`n' la mie,
C[se trag din carne vie
+i c[tab[ra le-e leag[n
+i botezul lor]n s`nge,
C[-ntre\in =i b[rb[\ia
Sup[r`nd pe cel ce linge,
C[ci ele ciupesc eroii
+i-i de=teapt[la rezbel
+i-i invit[la m[cel;

Ele-mpung =i-ndeamn[boii
La c[rat, la ar[tur[;
Ele cailor dau ghes
La sui= spre culm[tur[,
+i c[unde-o fi s[fie,
Mai curat =i pe-n\eles,
La-mbuib[ri c[lug[re=ti,
La ospe\e-mp[r[te=ti,
Ele mare au protie:
La dulce\e, la pl[cinte,
Cu dreptul de prezidinte
Ele-ncep de c[p[t`i,
Ele pi=c[mai]nt`i;
+i c[-n fine, peste toate,
F[r[*]ns[*, f[r[*poate*,
Musca este coconea\[,
C[se pune poponea\[
Peste tot ce-a vie\uit,
Peste tot ce s-a m`ncat,
Pe orice s-a cheltuit
+i-n colib[, =i-n palat.
Prin *deci* dar argumentau
+i a=a]nvederau:
Cum c[mierea, din dreptate,
E a lor proprietate,
C[ci albina n-are gust
Ca muscoii dup[must,
Nici]ncai iste\ul bot
Ca s[dea ca musca-n tot,
Ci tot d[din floare-n floare,
Adun`nd ca cer=etoare.

Ba dr[coaice,
T`lh[roaice,
Hoa\e de conservatoare,
Retrograde, tr[d[toare!...
Astfel mu=tele turbate
Dau =i ele prin dreptate,
Prin progres =i libertate
+i prin c`te alea toate.
+i zbierau la lumea-ntreag[
Ca s[judece, s-aleag[,
Nim[nui nu mai da pas,
Zb`rn`iau
+i se puneau
Avoca\ilor pe nas.
Timpul mu=telor venise
Ca =i timpul la ciocoi,
C[ci natura se st`rpise,
Producea tot la muscoi.
+i era-n dispre\ laboarea,
Artele, =tiin\a,-ardoarea
C[tre binele comun.
+i c`nd mu=tele se pun,
Ele, =ti\i, cu iert[ciune,
C[ce fac nu se mai spune.
+-apoi =-un muscoi iste\
+i din to\i mai precupe\,
Ca un mare mierolog
Striga tot din terfelog:
“La legi noi,
Lingari\i noi!”
+i lingari\ii cei noi

Se aflar[[i muscoi,
+i zburau =i zb`rn`iau,
Se-ndesau, se repezeau,
Unul p-altul se-njurau;
+i la lupt[c`nd erau,
Piept la piept nu cutezau,
Ci dau tot pe dinapoi,
Dup[legile mai noi.
+i]n mierea ce furau,
Acolo se =i-necau.

Iar albinele t[cute,
Ca oricare muncitor,
Erau toate prev[zute
Dinapoi cu acul lor.
+ ziceau, laborioase: “Noi de cear[s[c[t[m,
Templele s[lumin[m,
+i a miere ce producem b[rb[te=te s-ap[r[m.
Daca mu=tele codarde vor s[dea pe dinapoi,
Zb`rn`ind,
Calomniind,
Binele parodiind,
Tot la coad[prea fire=te cat[s[ne-arm[m =i noi.
Iar albina conductoare,
P`n-aci ascult[toare,
Se scul[
+i cuv`nt[:
“V-a\i armat, fetele mele;]ns[=ti\i ceva mai bun?
V[c[ta\i de lucrul vostru =i de binele comun.
Miere c`t de mult[fie =i apuce m[car cine,
C[mu=tele cu-al lor bot,
Ce dau lacome prin tot,

Se sting, uite-le, de sine:
C`nd]n miere]necate,
C`nd de aburi op[rite,
C`nd de fl[c[re p`rlite,
C`nd de criv[\ degerate.
Asculta\i, fetele mele,
Nu-i pericol de la ele:
Despre urs, ucig[-l toaca! fi\i cu ochii lumina\i:
Numai pentru botul lui,
Mai mult dec`t al oricui,
Acele vi le p[stra\i.”

[1860]

CUPRINS

Corbul =i vulpea [1]

Corbul sta pe loc tot corb
(Precum orbul e tot orb
+i ciocoiul e tot ciocoi
C`t sa-l c`n\i cu usturoi),
Nicidecum nu mai albise,
Nici acvil[devenise
Precum vulpea-i promisese
Pe c`nd ca=ul]i =tersese.
Ca un corb, dar, mai aflase,
De pe unde tot umblase,
Un codroi de ca=caval;
+i cu d`nsu-n cioc se duse

[1] Fabula este o imita\ie foarte liber[dup[Le *corbeau et le renard* de P. Lachambaudie *(n. ed.)*.

P-un copac =i mi se puse
Ca un bun industrial.
Vulpea, tot ca jup`neas[
Ce cam rar o d[p-acas[,
Iar ie=ise la primblare;
+i bunul miros ce are
D-ici, de colo o-ndrept[
Sub copac, =i-n sus c[t[:
“Jup`n corb?... o! plec[ciune!...
O, Doamne! ce frumuse\e!
Ce pas[re! ce minune!
Ce splendoare! ce m`ndre\e!
Dar unde-i guri\a lui?
Cui s-o ceri =i cui s[spui?
De l-a= auzi o dat[
N-a= da-o pe lumea toat[.”
Cerbul toate le-auzea,
Se f[cea c[nu sim\ea:
}=i c[ta de cina sa,
Ca=cavalul]=i m`nca.
“Doamne corb! o rug[ciune!
Excelen\[!... plec[ciune!...
Alte\ea domniei-tale
Trece peste-un deal =-o vale,
}nc`t vestea \i s-a dus.”
Corbul nici c[asculta,
Peste c`mpuri se uita
+i de cin[ ]=i c[ta,
+i f[cea un chef nespus.
“Gra\ioas[maiestate!
Str[lucite, prean[l\ate,
O, ce mare]mp[rat!...

Dar e mut... ah, ce p[cat!”
Corbul,]ns[, tot t[cu
P`n[cina]=i f[cu;
Dup[ce o termin[
+i bine se osp[t[,
C[tre vulpe s-adres[
+i a=a]i cuv`nt[:
“Hei! a fost pe c`nd a fost,
Pe c`nd era tata prost,
C[vulpea c-o zic[tur[
}i =tergea ca=ul din gur[;
Dar acum e altceva=,
Gura nu mai pui pe ca=.
Hei, vulpoi de *n[ciunal*,
N-a fost bun [st ca=caval?”
Dac[=tii c[de demult
Din punga celor ce-ascult
Lingu=itorii tr[iesc,
S[-\i spun =i eu una lat[:
C[cei ce-au min\it o dat[
Anevoie mai tr[iesc.

CUPRINS

[1860]

Areopagul bestiilor [1]

Un lup odat[se pl`ngea tare
C[, de ce merge, lumea se stric[:
Bestie mare,
Bestie mic[

[1] Imita\ie dup[fabula *Le loup plaidant contre le renard par devant le singe* de La Fontaine (n. ed.).

Azi e totuna, ori lupi, ori miei...
Grele prefaceri! timpi =i mai grei!
C[pe el, lupul, to\i]l]njur[
+i to\i cu totul]l prad[,-l fur[
+-apoi c`nd e o vulpe de rea *reput[ciune*,
D-o via\[prea ur`t[, ce nu se poate spune,
+i, culme peste toate,
Vecin[, din p[cate,
}l fur[, blestemata,]ntocmai ca un *frate*.
+i n-o mai poate duce cu portu-i *cilibiu*,
C[ci marea-i pa\ien\[ ]l bag[-n iad de viu.
F[cu, dar, *peticiune*,
Cu foc =i rug[ciune,
P-o limb[reformat[,
+i trase-n judecat[
+i el, ca *n[ciunal*,
Pe vulpe-n tribunal,
Compus, ca niciodat[,
D-un urs cu br`nca lat[,
D-un bucefal-pardos,
D-un zrip\or =i coco=;
Era =-un ’rangutan,
Era =i un curcan:
To\i judeci ca aceia,]nalt areopagiu,
De bestii arbitragiu.
Peti\ia pornise pan lupul, sa se pl`ng[,
+i-n dreapta-=i lu[locul, iar vulpea —]n a st`ng[.
Procesul era-n forme, avea =i avoca\i,
Tot zmei de doctora\i
P-o limb[bestial[
Ce-i zic =i *n[ciunal[*,
Erau =i *spept[tori*,

Aptri\e =i *actori*;
Vorbea d-un *reglem`nt*,
Scotea =-un *test[m`nt*
Pe limba bestial[,
P-atuncea *n[ciunal[*.
“Princip! proprietate!” nea lupul nainta;
“Fr[\ie! libertate!” lea vulpea declama.
“Justi\ie!” “’Mpilare!” “Virtute!””Str`mb[tate!”
“Ba cauz[!” “Ba ga=c[!” “Minciune!” “Veritate”
“Martiriu, abnega\ii!” “Desfr`u, ipocrizie!”
“Ba Dumnezeu m[=tie!”
“Ba binele comun!”
“Ba binele str[bun...”
Ba lupul =i d-onoare cu din\ii se \inea,
+i p`n[la candoare =i vulpea]ntindea.
D-acestea talme=-balme= din ambe p[r\i tuna,
Spelunca de cicane, de uiet r[suna.
B[tea cu laba lupul, pe hoa\a fulgera,
S[rea, \ipa =i vulpea: “Calomnie!”striga,
+i iar[=i la martiriu, =i iar la libertate,
+i iar[=i la onoare, =i iar la veritate.
+i vulpea, ca istea\[,
A lupului trecute le da de tot pe fa\[;
Ci de trecutul vulpii =i lupul se]nha\[.
Ajunser[,]n fine, a-=i arunca]n nas,
Pe t`rnuit, pe ras,
Ultrage foarte grele l-a unuia domnie
+-a vulpii dib[cie;
Ajunse p`n’ s[zic[c[lupii sunt rapaci!
+i lupul s[ ]ntoarc[c[vulpile-s c`rpaci!...
Atunci s[fi v[zut
Ce nu s-a mai v[zut!

Scot dreptul natural,
Scot dreptul criminal,
Ba dreptul zoologic,
Ba cursul patologic
Fr[\iei medicale... scotea =i la patente,
Din cele mai potente,
+i dezvolta amarnic =tiin\a economic[
+i arta hironomic[,
+i drepturile toate, pe fa\[=i pe dos,
Din scoar\[p`n[-n scoar\[retorice sofiate.
Demostene, Cicero ar fi r[mas pe jos
Cu gurile c[scate.
Nu prea =tiau de carte [i judici bestiali,
+-av`nd cam pe a r`nz[pe zi=ii *n[ciunali*,
Pe unul =i pe altul]ntruna condamnar[,
Sentin\a pronun\ar[:
“Tu min\i, jup`ne lupe, c`nd ne vorbe=ti d-onoare,
C[n-ai princip, nici lege;
+i tu, vulpe, de unde ie=i=i cu a candoare?
Pe am`ndoi s[-i lege!
Furatele de vulpe de lup s-au fost furat,
V[zute-nvederat,
+i toate s[s-aduc[aci]n tribunal.
Articolul — cutare — din dreptul bestial
Le d[neap[rat,
Dup-al naturii curs,
La zgripsor =i la urs.
Coco=ul =i curcanul,
Precum =i ’rangutanul,
Precum =i bucefalul vor fi de m[rturie,
S[puie-aci *pecetea*, precum ca s[se =tie.”

/1860/

Un muieroi =i o femeie

CUPRINS

C`nd e vorba s[vorbi\i
De princip =i de idee,
Asculta\i s[auzi\i:

Un muieroi =-o femeie,
Cum =i c`nd nu prea =tim bine,
Peste drum erau vecine;

Ca albina laborioas[
Femeia-=i c[ta de cas[:
La intrigi preget[toare
+i la vorbe ru=inoas[,
La lucru cutez[toare
+i la certe prea fricoas[,
Nu-i lipsea nici foc, nici mas[.

Muieru=ca nev[stuic[,
Ochi de linx, bot de curuic[,
Nu sta locului nicicum:
O lua papuc la drum,
Tot ora=ul colinda,
Treiera =i v`ntura,
Loc, c[su\[nu l[sa,
Peste tot s-amesteca.
+tia orice s-a f[cut
+i c`te nu s-a-nt`mplat:
Care c`nd s-a fost n[scut,
C`nd cutare s-a-nsurat,
C`nd aia s-a m[ritat,

C`nd vro puic[a ouat;
Purta vorba peste tot
+-o schimba cum]i venea,
So\i, amicii dezbina.
Azi se s[ruta]n bot
+i piezi=]=i da la coate,
M`ine oc[ra pe toate.
}n\epa ca o lan\et[,
Era rea =i veninoas[
Ca o viespe costeliv[,
Vai de om!... ca o gazet[
De limbut[, guraliv[.

Ce cu g`ndul n-ai g`ndi !
Vorbea =i de libertate;
Ce prin cap nu \i-ar plesni!
De dreapta nep[rtinire,
De buna vecin[tate,
De-nfr[\ire, de UNIRE!

+i, ca culme peste toate,
Mai avea =-o gu=[mare.
+i la ceart[,-nc[ierare,
H`r`ia =i spumega,
Limba singur[-=i mu=ca,
Toat[vorba de=ira;
Se certa pe rom`ne=te,
+i credeai c[-i \ig[ne=te
(Ea zicea c[-i boiere=te).

+i-nv[\ase, din p[cate,
+i fran\uze=ti d-alea toate:

Princip, bon ton, santiman,
Pardon, bonjur, galantom,
Soare =i amiuzan,
Exclusiv =i junul om...
+-alte c`te =i mai c`te,
Tot mai slute =i ur`te.

Ce avea, ce nu avea,
De vecina se pl`ngea,
De biata femeia bl`nd[,
Co=emar]i sta pe piept
Ca la nebuni un ’n\elept.
+i sta ne-ncetat la p`nd[:
O vedea, ori n-o vedea,
Ea la poart[-n drum ie=ea,
}n =old m`inile-=i punea,
Relele ce-avea pe ea
Pe vecina le-arunca.
+i tuna, striga, zbiera:

“Au ca mine e=ti tu, sluto?
Au ca mine e=ti tu, muto?
Usc[\ivo,
Costelivo,
Exclusivo!
Stai]nchis[, mototoal[,
Sufli-n foc =i bagi]n oal[,
Exclusivo!
Inclusivo!
Taci, vezi bine, c[e=ti toant[—
+i ce-ai s[mai zici, m[rog? —

Furc[str`mb[, fus olog!
Ac pocit =i sul[boant[!
+tii tu ce se face-n lume?
|i-ai f[cut =i tu vrun nume?
Lea Papelco de la foc,
+tii vro mod[, =tii vrun joc?
Tu principele le \ii?
Fran\oze=tele le =tii?
Nici *bonjur*, nici *bonsoar*
Nu-nv[\a=i =i tu m[car.
Nev[stuic[, baraoan[,
Ai tu vro ’duca\ioan[?
Ai fost =i tu de bonton?
+tii s[zici]ncai *pardon?*
    }ng[lato,
    Dezm[\ato,
    Usc[\ivo,
    Costelivo,
    Exclusivo!
Zi-mi de po\i, zi-mi, guralivo,
Ia deschide-\i a guri\[,
Iezuito, Neag[-rea,
    Chira\i\[
    Avesti\[!
Ai fost tu la soarea?
+tii ce este libertaua?
+tii ce este-egalitaua?
Ai fost tu la bal masché?
Amur =i fidelité
Ai sim\it tu vreodat[,

Tistimel, paftal[lat[?
De la foc, de la corlat[,
Din argeaua de neveste,
+tii politica ce este?
La princip ai fost constant[,
Ca =i mine de galant[...
Vai de mine! mai ales
E=ti d-alea ce poart[feees!!!
Ha! ha! ha! lea Poart[-fes!
Uite fes! ia uite feees!
Zi, deh, s[v[d ce-o s[zici?
Ce-o s[-ndrugi? te-am]nfundat!
Nu cumva por\i =i t`rlici,
M[m[lig[cu p[sat?...
N-ai mai fi de buze mute,
Ci ca rupe-o din t[cute.
Nu \i-e lene, lea Mu=at[,
Ca dezleag[limba-odat[“...

. . . .

+-unde din picior b[tea
+i vorbea de se sp[rgea,
Dodat[, pe nea=teptate,
Fata m[-sei, pe la spate,
O tr[gea =i o-mboldea
(C[ci avea m[-sa =i fat[,
Tot ca m[-sa de gu=at[):
“Mam[, mam[!]i zicea,
N-auzi, mam[? zi-i odat[,
Zi-i c[este =i gu=at[,
P`n[nu \i-o zice ea.”

* * *

To\i c`\i sunte\i cititori,
Domnilor aleg[tori,
De nu crede\i, din 't`mplare,
C`te spui c[s-au urmat,
Vede\i]n amiezea mare
Borobo\ ]nvederat:
Uita\i-v[la gazete
(+i la fra\ii c[uza=i
+i la to\i c`\i pl[p[ma=i),
Gazete de coterii,
C[v[dau pe to\i pe bete,
Sute, sute, zeci de mii:
Voi t[cu\i — voi guralivi,
Voi creduli — voi exclusivi:
Voi din ga=c[=i gu=a\i,
C`\i]n ga=te nu intra\i...

Vai de tine, mo= Sofroniu,
De n-ei fi din pandemoniu!

CUPRINS

/1861 /

Mircea =i Lazar

Mircea

. . . .

R[stri=tea ce ne-mp[cat[d-at`\i ani ne-a alungat,
Aceea=i ne =i une=te =i ne leag[ne-ncetat,
Soarta armelor z`mbe=te acestui, comun vr[jma=

+-at`\ia aprinde-ntr-]nsul acel nesa\iu trufa=:
S[ne propuie pace cu un chip def[im[tor,
Sol spre-aceasta ne trimite]nsu=i p-acel v`nz[tor,
Pe Dan, ce setea domniei, setea de a guverna
}l f[cu s[-=i v`nz[cuget, Dumnezeu =i legea sa.
Spre-aceasta chemai boierii c[tre un sfat de r[zboi.
}ns[mai nainte, cneaze, sfatul t[u]nsu=i]l voi.
Legea, politica stare, rudenia dintre noi
Leag[-ale noastre foloase, fericiri, cum =i nevoi.
Eu voiesc a ta p[rere.

Lazar

P[rerea mea o po\i =ti...
Vezi cine este vr[jma=ul, =i g`nde=te cum pot fi:
Pr[d[torul \[rii mele, uciga= tat[lui meu,
Gonitorul casei noastre, gonitor de Dumnezeu,
R[pitor al sorii mele, de altare destructor,
P[g`n v[rs[tor de s`nge, al lumii pustiitor.
Condi\iile-i sunt lege =i protec\ia lui, jug.
Iar pacea... o preparare de nelegiuiri ce-i fug.
}nc[v[z rana fatal[a tat[lui meu jertfit,
}nc-auz \ip[t de s`nge norodului]ngrozit;
Ora=ele-mi]n v`lvoare]nc[le v[z a luci,
C`mpul ]nc[-ncheag[ s`nge ce nu-l poate]nghi\i.
+i a sori-mei ru=ine]n lan\ul lui a o =ti?...
+i r[zbunarea m[-mpinge =i pe d`ns-a o jertfi.
S-o =tiu moart[e un balsam l-al meu suflet sf`=iat.
Nu, Doamne, cu hot[r`re,]ntre noi nu e tractat.
Voi s[zbor cu moartea-n m`n[prin mijlocul celor mor\i,
S[v[d tab[ra-i aprins[d-ale r[zbun[rii tor\i;

Ard[=i-ns[=i a mea \ar[, piar[tot norodul meu,
Ca un strigoi dup[d`n=ii, r[zbun`nd, s[r[m`n eu,
S[omor pe uciga=ul =i iar[=i s[-l mai omor,
S[-l sugrum, s[-l sparg, s[-l sf`=ii, de r[zbunare s[mor.

/1867 /

CUPRINS

Poezia

Din ceruri descindut[, a mea candid[lir[
N-am at`rnat vrodat[la poart[de-mp[ra\i;
C`nd]ns[-ale lor fapte venind o-nsufle\ir[,
Din secol p`n' la altul etern au fost c`nta\i.

Virtutea prin puterea-mi devine o fiin\[,
Ca zeu pre p[m`nt are =i templu, =i altar;
+i viciul, din contra, din neagra locuin\[,
Cu scorta lui de rele, e f[tul lui Tartar.

Istoria prin mine ia chip, se-nfiin\eaz[,
+i libertatea mum[a fericirii fac;
Eu timpului dau aripi, prin mine el viaz[,
+i-n candid[fecioar[eu pacea o prefac.

La c`mp =i la cetate,]n noapte =i]n raz[,
}n carceri, pe ruine, pe oamenii mari c`nt;
Conserv ale lor nume]n secoli de viaz[,
Fac vie-a lor \[r`n[, dau suflet ]n morm`nt.

Fu noapte, =i acuma, c`nd soarele r[sare,
Venii eroii vo=tri]n lume-a celebra;

A lor \[r`n[sacr[la vocea mea tresare.
+i dac[dormi\i]nc[, cei mor\i v[va-nvia.

T`rgovi=tea e templu l-a mea c[l[torie
+i p-ale ei ruine]n pace m[a=ez,
+i lupte valoroase pe-ntinsa ei c`mpie,
+i fapte mari, victorii naintea mea le v[z.

/1868/

CUPRINS

Adio la patrie

Te las, patrie, so\ie,
Ah! =i dorul v-a-mpilat,
Jugul greu v-a-ngenuncheat,
Via\[-amar[, moarte vie!

Te las, patrie,-n lamente
+i-n catene fiii t[i;
R`d =i dan\[to\i cei r[i
La suspinele-\i ardente.

Pruncul \ip[, mama pl`nge,
Tata geme greu sub fier,
Junii nal\[pumni la cer,
+i tiranii-s be\i de s`nge.

Rusul bate, neam\u-ntinde,
Veneticul blestemat,
Lor ce naibei s-a-nchinat,
|ar[, fat[, toate-=i vinde.

Te las, patrie,-n sclavie;
+i-n p[m`nt =i loc str[in
Nu m-a=teapt[dec`t chin,
Via\[-amar[, moarte vie.

Voi vedea munte =i vale,
Feti=oare, ochi frumo=i,
Gesturi, datini, juni voio=i,
Dar nimic ca ale tale.

R`uri, mare, v`nturi, stele,
Toate-s surde l-al meu chin;
Nu e=ti, Oltule, str[in:
Spune tu de ale mele.

D-oi vedea =i lumea-ntreag[,
Spune c[nu sunt ai mei;
D-oi vedea eroi =i zei,
Nu e Rom`nia drag[.

Te las, dulce Rom`nie,
Dar, d-a vrea =i Dumnezeu,
A veni =i r`ndul meu
S[mor, s[tr[ie=ti tu vie.

Moartea pentru-a ta sc[pare
A fost toat[\inta mea;
Fericirea-mi cea mai mare
E s[mor c`nd vei via.

/1868/

La Maria

CUPRINS

}n apogeul nop\ii,]n concentrarea-n sine,
Cu candela nainte c`nd rogi pe Dumnezeu,
De vrei s[=tii atuncea ceva =i despre mine,
}ntoarce-te, =i-n umbra din urma ta sunt eu.

/1868/

Primul baciu

“R[m`i f[r[suflare,
R[m`i f[r[sim\ire
+i moart[toat[sunt.
. . . .
Ci totul s[cuteze
Se iart[la s[rac.”
(Sappho)

Extazea m[ ]nvie... Ca mort sunt de pl[cere,
Fiin\a-mi muritoare]n ceruri se str[mut[...
Genunchii-mi se ml[die; =i-n timida t[cere
Se roag[numai ochii, c[ci limba-mi este mut[.
}ntind a mele bra\e, =-a tale s-au deschis
+i s-au]ntins =i ele ca aripi protectoare;
La s`nul t[u e s`nu-mi. Aievea e, ori vis?
C[buzele-\i electrici =-a mele arz[toare
Se-nt`mpin[ ]n baciu; =i sufletul m[las[,
}n s`nu-\i se repede, din chin ca-n paradis,
Din marea lui durere la fericire pas[.

Un baciu! =i iar altul! =i altul]nc-o dat[!
C[sufletul meu v[duv cu-al t[u azi se m[rit[
Prin ast[s[rutare, la zei invidiat[,
La oameni ne=tiut[, la angeli mult dorit[.
    E primul baciu, =-ultimul fie
    Nou, =i iar primul s[cheme alte;
    Viu — s[-mi dea moartea, mort — s[m[-nvie,
    S[svol cu d`nsul la prea]nalte!

CUPRINS

/1868/

Un buchet de mireas[

Ce doruri ies din ochii-\i prin raza lor senin[
Ce fulger[=i-nc`nt[uimita mea vedere?...
Prin gene-\i se strecoar[o rou[cristalin[
+i cade p-a mea frunte, p-aprinsa mea durere.

Dar nu-mi alin[focul, mai tare se]ncinde...
S[fug, s[fugi, Marie, c[ci flac[ra-mi profan[
Te-ajunge =i p[le=te fiin\a-\i diafan[;
Fere=te-te de mine, de focul ce m-aprinde.

Vezi]ns-a mele lacrimi =i ruga mea ascult[l
Buchetul de mireas[s[-l faci cu m`na ta,
Pe s`nul t[u ]l pune, =-alege c`t de mult[
Pl[p`nd[*sim\itiv[* =-un trist *nu-m[-uita*.

/1868/

Portretul

CUPRINS

Era poet]n suflet, era artistul june,
+i creator penelu-i;]n contemplarea sa
Tr[surile-\i divine,]n marea-i pasiune
Voind s[le imite, un angel copia.

+i a f[cut un angel]n toat[-a lui candoare,
O vergine cereasc[femeia-serafim,
+i-a pus umana art[=i zelul =i ardoare
S[reproduc[fapta *Artistului sublim.*

Ci unde e sc`nteia din bl`nda-\i c[utare?
+i unde e seninul din ochii-\i cerulii,
+i sufletul acela din oricare mi=care,
+i fruntea-\i elocvent[, =-acele culori vii?

Ci unde-e copilina vorbire inspirat[,
Acele fierbin\i unde ce-nsufl[al t[u s`n,
Exoticu-alabastru, rujoarea colorat[
De rumenul serafic pictorului str[in?

Cel ochi]l vezi c[tace; al t[u vorbe=te, luce:
}n el eu v[z =i suflet, =i cuget, =-al t[u dor,
E magic[oglind[din care restr[luce
Acel de inimi fulger, acel divin amor.

Acele buze rumeni sunt bine imitate;
Ci nu v[z eu via\a din buzele-\i de foc,
Al lor diafan rumen acolo nu str[bate,
Nu-nghea\[, nu-nc[lze=te acel feeric joc.

Marie, fii tu muza ce rimele-mi conduce,
Cu-ai t[i doi sori aprinde,]nsufl[s`nul meu;
+-al t[u portret aievea, real voi reproduce
+i-l voi via cu focul furat de Prometeu.

Ai cugetat vrodat[, ai admirat]n sine
Metalica oglind[a artei lui Daguerre?
Pe ea =tii cum modelul s-absoarbe =i se \ine
+i cum se-ntip[re=te printr-un arcan mister.

Ideea e ferice, inven\ia — divin[;
Dar este-mprumutat[din ochii lui Amor;
Nu-mi pare mie nou[, de loc nu mi-e str[in[.
D-a fost amant artistul, a fost =i creator.

In ochii-mi ca-n oglind[se vede-a ta fiin\[
+-aievea se reflet[ ]n s`nu-mi]nfocat;
Pe inim[ca-n plac[, prin calda mea credin\[,
Imaginea-\i]ntreag[ca zeu s-a]ntronat.

Domne=te =i e vie, =i anii n-o vor stinge,
+i-n sacrul meu deliriu spuind-o, voi c`nta,
Ca suflet f[r[v`rst[, ce timpul nu-l]nvinge,
+-o va cunoa=te lumea]n admirarea sa:

> “Frumo=i]\i sunt ochii, frumoas[\i-e fa\a!
> Frumos]\i e svolul, angel d-Osana!
> +i de-mi este scump[, de-mi place via\a,
> E d-ast sf`nt nesa\iu d-a te contempla.”

Erai vergine cast[, aveai pe cap cunun[,
Pasai s[juri credin\[l-altar, la imeneu,
Cu buclele-\i aurii beteala]mpreun[
Forma aureola unei copile-zeu.

+i chipul t[u atuncea mi-a inspirat c`ntarea
Ce-nvoac[serafimul, al meu consolator.
Acolo \i-e ritratul =i-ntreag[-asem[narea,
+i-n piept mi-a fost secretul un foc consumator.

Sunt secoli de atuncea la lunga-mi a=teptare;
Mi-e team[s[pui m`na s-ating acel portret,
+i lira-mi]l repet[ ]n sacra-i fiorare;
Pe pictorul d-atuncea]l faci acum poet.

E june,]nc[june]n dulcea-mi suvenire
Imaginea-ti divin[, modelul meu sublim,
Ce-ntinere=te-n mine =i cuget, =i sim\ire,
+i-\i spune cine este frumosu-mi serafim.

E=ti liber[acuma; e=ti]nsu=i idealul
Acelui frumos angel. Ascult[ruga mea,
}n inim[-mi cite=te, =i-ntr-]nsa vei vedea:
“D[copia la pictor, =i mie-originalul”.

[1868]

Anatolida sau Omul =i for\ele

I. Empireul =i Tohu-Bohu

CUPRINS

}nalt, mai sus de ceruri, la locul nemuririi,
}n sf`nta atmosfer[luminii celei vii,
De unde-eman[via\a; =i r`ul fericirii
Adap[, r[core=te cere=tile c`mpii,

+i spiritul agapei bureaz[ambrozie
+i-nm[rg[rit[c`mpii eternei beatitu\i,
Spre-a cre=te-haritatea, angelica t[rie
Din care purced pacea, divinele virtu\i;

Pe muntele de aur,]n st`nci de adamante,
Cu pulbere de stele, verzit de imortali,
Umbrit de cedri-eterii, florat de amarante
+i unde se dezvolt[virtu\ile florali;

Acolo unde-adie zefirul de clemen\[
Prin arborii =tiin\ei ce *Domnul! Domn!* =optesc
}n quietutea nalt[d-amor, de inocen\[,
La r`uri de via\[ce *Domn*! iar murmuiesc;

Pe culmea astui munte, sub tinda-omnipoten\ei,
}nconjurat de angeli, puteri de serafimi,
Acolo este tronul divinei providen\ei,
Pe mii de miriade de repezi cherubimi.

Cereasc[armonie organe mii r[sun[;
Poe\ii-eternit[tii, serafi]ntraripa\i,

Sub degete d-auzuri vii arpele]nstrun[,
R[pi\i]n adorare, de Domnul]nsufla\i.

Fiin\e de sim\ire, cu totul de vedere,
Contempl[ ]n mirare p-eternul Iehova,
}n marele panhymniu,]n sf`nta preveghere
}ntreg nem[rginitul r[sun[: *Osana!*

P-acela=i tron, d-a dreapta, n[scut]n pre=tiint[
}n s`nu-eternit[\ii, de angeli nev[zut,
Etern era =i Fiul, cu Pater d-o fiin\[,
Ca d`nsul f[r[margini =i f[r[ ]nceput.

C`nd pater al puterii, voind s[-l glorifice
Ca un mo=tean al gloriei, ca Verb =i creator,
Puteri, virtu\i]ntr-]nsul s[se identifice
+i-ntr-]nsul s[cunoasc[p-al lor]ncep[tor,

Cere=ti, eterii trombe]n spa\iuri r[sun[,
Puteri, t[rii de angeli svol repezi, lin se pun;
}n juru-Omnipoten\ei mini=trii to\i s-adun[,
Aten\i]n tot amorul, ascult[, se supun,

V[d to\i pe Fiul gloriei l-a Patrelui s[u dreapt[
+i cunoscut se face Cuv`ntul peste tot;
La vocea-i mundifer[crea\ia a=teapt[
+i laud[, m[rire din arpele lor scot.

+i spirite, =i geniuri, =i min\i ce nasc =tiin\[
Se-ntrec s[se]nchine la Marele Cuv`nt,
Prin el s[se-ntregeasc[ ]n toat[-a lor fiin\[
+i-ntr-]nsele s[cheme al lui cobor[m`nt.

O nou[s[rb[toare]n ceruri se serbeaz[;
Trag to\i cu-ardoare sf`nt[, aduc carul cel viu
Ce splende de lumin[=i de =tiin\i deraz[.
Pe d`nsul se a=eaz[Divinul Verb =i Fiu,

A lui de fl[c[ri roate iau drumu-ntraripate;
Sunt cherubimi prea repezi ce-n mii de ochi lucesc;
Orele-eternit[\ii la d`nsul]nh[mate,
D-apocalipse duse, spre secoli prop[=esc;

De angeli miriade preced =i]l urmeaz[,
+i carul naint[rii propas[ne-ncetat,
Din iute]n mai iute, =i-n calea-i]nsemneaz[
Al lumii plan simbolic, d-atunci predestinat.

T[ria]nconjoar[ ]n sf`nt[armonie
+i cerurile toate de glorie se-mplinesc;
Dreptatea, adev[rul, =tiin\a, bucuria
R[sar]ntr-a lui urm[=i cresc =i se-nmul\esc.

Iar spiritele-ntr-]nsul, prin tragerea central[,
Celebr[imeneul, arz`nd ca mii de sori,
Fiin\e mii]ntr-una]n nunt[-universal[,
O flac[r[din fl[c[ri, volvoare din volvori.

Al p[cii spirt e una cu-al dragostei, bl`nde\ii,
Al dragostei =-al p[cii]ntr-una se unesc
Cu al inteligen\ei =-al naltei frumuse\ii,
+i toate iar]n Domnul =i cresc, =i vie\uiesc.

Tot este viu]n ceruri =i totul e via\[,
+-o sf`nt[armonie =-o unitate fac;

Un plan e tras d-atuncea, =i totul ne]nva\[
C[sufletele noastre tot astfel se]nfac.

Tot astfel se m[rit[, tot astfel se-mpreun[,
A=a purced =i astfel solia-=i]mplinesc;
A=a-ntr-a lor agape ca fl[c[ri se adun[
+i tot a=a ca raze la centru se unesc.

Astfel Fiul Puterii]n glorie nainteaz[
Din margine la alta,]n drum triumf[tor;
Iu\imea naint[rii prin =oapte cuv`nteaz[
+i vine iar de =ade pe tron imperator.

Se umple tot de glorie, de laud[, m[rire,
Un singur cap arhangel r[m`ne nemi=cat;
Distat]n deitate, putere, fericire,
Iar ca ministru-al cerului, el singur protostat.

Onori =i nemurire, t[rie, libertate
Avea]n cele nalte, de tot se bucura;
Ci cum v[zu Cuv`ntul, a lui divinitate,
}l dezvolt[ ]n sine=i, =i greu]l ap[sa.

Sta mut marele-arhangel, cu degetul la gur[,
Sta neclintit la postu-i =i buzele-=i mu=ca,
Fierbea trufia-ntr-]nsul, fierbea friguri de ur[,
D-a t`mplelor b[taie ochi, fa\[se ro=ea.

Oribil[durere de frunte]l cuprinde
+i fruntea i se umfl[, nu-l mai]ncape loc;
}n cugetu-i prin ur[concepe =i s-aprinde,
Turbeaz[apostatul, o spum[e, un foc.

Plesne=te al lui cre=tet. N[scu p[c[tuirea;
Frumoas[=i rident[ ]i svoal[ ]mprejur,
Arhangelul r[sufl[, resalt[-n el sim\irea,
Se-nc`nt[ d-a sa filie ]nt`iul duh sperjur.

Se]namor[; ea]l r[pe=te,
+i mii de angeli o numesc sor',
La to\i ea r`de, ascuns fior
Pe to\i petrece. La to\i clipe=te,
Pe to\i provoac[, la to\i se-ntinde,
Cu to\i e dulce, ochii-i vorbesc;
+i cap, =i inimi la to\i aprinde,
Ard de pl[cere, tremur, doresc.

Ce mare =i teribil[la angeli]ncercare!
Pe cine frumuse\ea-i nu l-ar fi tulburat?
O filie d-arhangel, n[scut[-n cugetare,
O femine]n spirit! Frumosul]ncarnat!

R[pind[, gra\ioas[, pl[p`nd[,-am[gitoare,
+i umede =i rumeni dulci buzi de Lucifer,
O fa\[de speran\[=i m`ini prea d[t[toare,
Un viitor ferice frumo=ii-i ochi ofer.

A sexului ei gra\ii inspir[voluptatea
+i farmec peste farmec]n corpu-i aerin;
Mi=carea ei seduce ca]ns[=i libertatea
+i-n fa\a ei str[luce ca fulger]n senin.

Cochet[f[r[margini, cereasc[curtezan[,
}ncatena voin\a, pe to\i]i captiva,

+i to\i]n ea v[zur[de cer o suveran[;
Spre-a-i merita favoarea a-mp[r[\i dorea.

La to\i le vine-n minte a-=i pune reziden\a
Mai sus de tronul p[cii =-a se-ndumnezei,
A-=i]nsu=i, a smulge pe seam[-=i providen\a
+i sceptrul preat[riei spurcat a m`nui.

}n spiritul tiranidei strigar[: *Libertate!*
O masc[-am[gitoare infamei tiranii,
Iar boltele eterii r[sun[: *Str`mb[tate!*
Din margine la alta trosnesc din temelii.

A reu=it cocheta; dar \ip[,-ng[lbene=te,
L-al s[u p[rinte-alearg[, =i ochii]i sclipesc,
+i tremur[la s`nu-i, de el str`ns se lipe=te,
La piept =i el o str`nge, =i-ntr-una se unesc.

Bubuie cerul, se scoal[}mp[ratul;
Duduie eterul, c[pas[urgia;
Fulgere, v`lvoare]n spa\iu =erpuiesc;
Focul se-ntinde, cur[\[p[catul.
Marea-exploziune arrest[-eternitatea;
Salt[firmamentul =i sorii se sp[im`nt[,
Cugetul de crim[pe unde se-ntinde
Tot desfigureaz[, ca tr[snet]ncinde;
Foc negru =i ro=u lumina se preface,
Plumb e u=urin\a =i cerul se desface;
Cad rebelii-n spa\iu =i v`j`ie c[z`nd,
Haos, abis mare-i a=teapt[c[sc`nd.
Pic[=i se schimb[pe c`t trec din cer

Capete de angeli, de demoni picioare,
Arip[cereasc[una se mai vede,
Alta infernal[la vale-nnegre=te,
Monstru la al\i capul]n abis precede
T[lpile, lumin[ ]n cer mai luce=te.
Neagr[, fumeg`nd[acum sunt volvoare,
Nume, suvenire din ceruri le pier.

Se-nchide empireul. Ca fulgerul str[luce
Un gladiu de fl[c[ri ce \ine Mihael,
Ce miriade d-angeli comand[=i conduce,
+i pacea le anun\[prea bl`ndul Gabriel.

“Cu tremur =i teroare s[st[m pe loc, cu fric[,
La to\i aten\iune! C[zutul e Satan!”
Satan! r[sun[cerul, *Satan!* se nal\[, pic[
Satan! din sfer[-n sfer[, =i-n haos url[— *AN!!!*

Cu mult este mai mare c[derea spiritual[,
+i nu pot fi cuvinte a se asem[na
Cu oricare c[dere ce e material[,
E mic[-asem[nare concret a se-ar[ta.

C`nd aste]ntunerici de lumi nenum[rate,
Nestr[mutate astre =i sateli\i, plane\i
Ce-=i \in ale lor giruri prin c[i pre]nsemnate,
Sori, centre par\iale, sp[im`nt[tori come\i,

C`nd toate s-ar exmulge din marea concentrare,
Ie=ind din a lor axe, =i nu s-ar mai \inea,
S-ar precipita-n spa\iu spre-eterna lor pierzare
+i una peste alta zdrobindu-se-ar c[dea.

Ast uiet ce ar face totala-anomalie,
Amestecul, ciocnirea, zgomult material,
}n ceart[elementele, cutremur]n t[rie,
N-ar face-at`ta uiet ca-ast zvon spiritual.

Ca soarele de mare, mai mare]ntre stele
+i stin=i d-a lor lumin[ca Urius, Titan,
A=a cad legioane de spirite rebele,
Moloh, Baal, Asmode, Dagon, Rimnon, Satan.

Cad repezi nou[zile; c[derea se-ndeseaz[,
Din regiune-ntr-alta mai repezi v`j`iesc,
Se-ntoarce fiecare spre ceruri, s[mai vaz[,
+i tr[snete-nmul\ite din urm[ ]i ajung.

Cad unul peste altul, ruine spirituale,
+i se resping teribil,]n spa\iu se-ntind;
Min\i, spirite stupide, perverse =i fatale,
Ca fl[c[re]n vortici tot haosul aprind.

+i cad c[z`nd ca mintea, s-afund[ ]n turmente,
V`rteje ascu\ite, =i tot se ascu\esc,
+i =uier[v`lvoarea ca lupta-n elemente,
+i negri, c`t s-afund[, cu-at`ta se negresc.

Plesne=te universul, abisul se despic[,
Tartarul se deschide; de foc un ocean
Se-ntinde f[r[margini, =i demonii tot pic[,
Cei mari tot mai nainte, din to\i mai greu — Satan.

Acesta, ca alt soare, =i]nc[=i mai mare
+i repede ca mintea, cu uiet ajung`nd,

}n Tartar url`nd cade, s-afund[ca-ntr-o mare,
C`t universu-n spa\iu deschide volbor`nd.

Se vars[, stropesc fl[c[ri, ca insola r[sare,
L[ut]n focul gheenei, ca-n jur[m`nt fatal,
Uimit scutur[capul, se-neac[de turbare
+i grin\[la cer din\ii teribil, infernal.

Cu-acela=i zgomult cade =i Belzebuth, Astaroh,
Talmuth, Hamos, Asmode, Dagon, Mamuth, Baal,
Astoret, Isis, Orus, Moloh, Balmol, Briaroh,
Brihmuter, Gorgon, Bulhah, Rimnon =i Belial.

Tartarul zbiar[, grin\[=i tremur[-n turbare,
+i \ipete teribili r[s\ip[, bubuiesc;
Lung url[=i r[surl[vendict[, r[zbunare,
Blestem[providen\a, la ceruri greu hulesc.

Ca unde-nt[r`tate c`nd st[o vijelie,
Dezm[surate unde c`nd grele cad, plesnesc,
A=a mun\ii de fl[c[ri, dup-ast[-anomalie,
}n flisv plesnesc, se nal\[, iar cad =i iar plesnesc.

S-alin[-apoi tumultul =i nu mai e vedere,
Profund, mare-ntuneric]n mijlocul de foc,
V`rteje de fum negru roteaz[ ]n t[cere;
Zdrobi\i abia demonii se-ntorc,]=i cat[loc.

+i ce loc s[-=i mai afle?]n locul de durere,
}n locul din afar[=i unde nu ajung
Nici pace, nici repaos, nici semne de t[cere:
Exotic]ntuneric =-eternul suspin lung?

C`nd s-ar lua unime]n loc de m[surare
O raz[de la soare =i p`n[ la p[m`nt,
D-aci p`n[la ceruri e mare dep[rtare!
Unimi d-ast[m[sur[nenum[rate s`nt.

Sau c`t este din centrul al centrelor t[riei
+i p`n[peste polul =i cel mai dep[rtat,
De =apte ori at`ta principiul fericirii
A-mpins r[ul din ceruri damn[rii rezervat.

Aci, st[tu\i demonii de lunga lor c[dere,
De tr[snetele juste p[trun=i =i sf`=ia\i,
}ncep s[mi=uiasc[ ]n vasta]nc[pere,
}ntr-un noroi de fl[c[ri de tot desfigura\i.

Jura\i d-atunci la rele, l-a cerului urgie,
D-atunci asupra lumii invent[=i trimit
Invidia, impostura, infama calomnie
+i morburile toate, p[catul]nmul\it,

Corup\iunea toant[, trufia-mpil[toare,
Codarda-ipocrizie, parodiat amor,
Teribila minciune =i moartea destructoare,
Discordii paricide, rezbel uciz[tor.

Orice flagel al lumii =i orice sacrilege
+i guerrele civile aicea se]ncep;
D-aicea screme iadul =i domnii far'de lege,
Popoarele rebele aicea se concep.

II. Imnul crea\iunii

I. L u m i n a

Ai zis: “Fie lumin[!” =i iat[, sunt, eterne;
Umplut-am universul ca peplu]mprejuru-\i,
+i spiritul vie\ii se poart[peste ape;
P[trunsu-s-a abisul d-o mistic[ardoare
+i l-a cuprins fiorii;
Tresare =i concepe. Ai haosului germini
Spre via\[=i spre nunt[a=teapt[a ta voce.
Materia inert[=i vag[, =i inform[
Se pune]n mi=care. E plin, plin este cerul
De gloria-\i etern[, =i peste tot splendoarea-\i
Prin mine se revars[suav[, lin[, bl`nd[.
Arhangeli ai puterii! voi, Eloimi, la fa\[,
Glorifica\i pe Domnul prin operele voastre,
C`nta\i, c[ci vocea voastr[e]ns[=i armonie,
Crea\ie divin[.
Ca fulger din tenebre am r[s[rit lumin[,
Lumin[creatoare,
+i-n haos echilibrul =i ordinea se puse:
Tenebrele d-o parte iau numele de noapte,
+i p[r\ile luminii, din Zeu, se numesc ziu[.
Tot spa\iul se umple, =i timpul ia m[sur[.
Se face prima sear[, se face diminea\[,
+i periodu-acesta zi una se nume=te.
Lumin[,]ntuneric, glorifica\i pe Domnul,
}n ziu[=i]n noapte etern prea]n[l\a\i-l!

II. F i r m a m e n t u l

Ai zis s[fiu, =i iat[, la-omnipotenta-\i voce,
Din planul pre=tiin\ei extinsu-m-am ca dom[
La sf`ntul tabernacol, nem[rginitul templu!
|esutu-s-a-mprejiuru-mi caten[-adamantin[
Prin care se \in toate — =i m-a]ncins t[ria.
}n tot nem[rginitul,]n multul nalt de ape,
Mai sus dec`t zenitul, mai jos dec`t nadirul,
Sub t`lpile-\i divine ai zis s[fiu t[rie
+i solidar cu toate. Chematu-m-ai pe nume
+i firmament mi-ai zis.
Dasupr[-mi ascindur[ca spirit ape vergini,
+i c`te se nuntir[sub mine descindur[
S[fie fecundate.
}n mijlocul lor, Doamne, m-ai rotunzit ca dom[,
+i cer e al meu nume,
Cuprinsul f[r[margini omnipoten\ei tale.
Te bucur[, eterne! princip al frumuse\ii!
C[ci opera-\i e mare =-o recuno=ti de bun[.

Se face iar[sear[, se face diminea\[;
Ai istoriei angeli,]n deltele eterne
}nscrie\i ziua-a doua.
Glorifica\i pe Domnul, c[sf`nt e al lui nume!

III. A p e l e

Vocea Domnului peste ape,
Peste ape gloria lui.

Puteri primordiale, principe, Eloimi,
La nunt[, la creare scula\i! suntem chemate;
Prunci-angeli ai r[corii cu aripi diafane,
Lucide ca-adamantul,
Forma\i-v[ ]n rou[, din rou[-n pic[ture,
Din pic[ture-n ploaie, c`nta\i =i trage\i dan\ul,
Descinde\i =i risorge\i, forma\i f`nt`ni, p`raie,
Lua\i cursul]n r`uri, sisteme, congrega\ii,
Umple\i =i v[i, =-abisuri, =i m[ri, pelage toate,
Forma\i de oceane catena prelungit[
+i trage\i, trage\i hora;]ncinge\i tot p[m`ntul,
Sc[lda\i-l, fecunda\i-l;
Din s`nul vostru iat[-l c[iese ca mireas[
Din nup\ial[baie.
S-aude-al pic[turii]nc`nt[torul timbru
Ca-adamantine coarde de v`nt]nfiorate;
F`nt`ne, sorgin\i vergini, uni\i susurul vostru
Cu-a r`ului murmur[, cu uietul cascadei,
Cu spumegosul gemet fugoaselor torente,
Cu gravul flisv al m[rii =-al valurilor muget,
Pangosmie-armonie!

S[l[ud[m pe Domnul din cele prea]nalte
+i cele mai profunde!
Ca tunetu-a lui voce r[sun[peste ape;
A zis =i, iat[, suntem.
C`t e de bine, Doamne, c`nd tu zici c[e bine!

Apari ca o mireas[, o, Mater Terr[sacr[,
Prepar[-te de nunt[;
Pe cre=tetul t[u pune a mun\ilor coroan[,
Plini d-aur, de rubine, smeralde, iacinte,
Safire, adamante, de-ntregile-\i tezauri.
Ai mun\ilor nal\i cedri, dumbr[vile-ebenine
+i fructidorii arbori adorni de multa floare:
Sunt brunele-\i cosi\e, regala-\i capellur[;
Aromele lor toate — cosmeticele tale.
S[ ]nfloreasc[pomii, s[-=i dea ale lor fructe,
S[germine-n tot locul =i iarba, =-orice plant[,
Dezvolte-se-orice floare, r[sfire-se mirosul,
S-adoarne, s[profume talamul t[u de nunt[;
+i a=ternutul candid amorurilor tale
}ntind[-se-n tapete, arhetipe modele
De orice \es[tur[, de orice adornare.
Ai gra\iilor angeli, forma\i cununi, festoane
Spre marea s[rb[toare.
C`nta\i, flori, bucuria =i l[uda\i pe Domnul
Pe idioma voastr[, v[exala\i profumul
Spre ceruri ca t[m`ie. Forma\i sublime-acorduri;
Armonie d-arome.
Natura este-n nunt[, serbare-universal[.
La germinare, plante, =-etern[propagare!
Pe generi =i pe spe\ii v[da\i a voastre fructe
Cu propria s[m`n\[=-a lumii abondan\[.
Glorifica\i pe Domnul, c-aroma v[e imnul
+i sacrificiu fructul.
Eternul se complace]n existen\a voastr[,
Contempl[— =i e bine!

+i iar se face sear[, =i iar[=i diminea\[,
}n deltele eterne se-nscrie ziua-a treia.

IV. A s t r e l e

A zis =i, iat[, suntem lumin[tori ai lumii.
Str[lucitoare heliu, sori, principi de lumin[.
Focare arhicentre de raze, de splendoare,
Plane\i, astre, luceferi, sisteme de lumin[,
S[l[ud[m pe Domnul!
Spre luminarea zilei, spre luminarea nop\ii
}n firmament ne puse drept candele de aur,
}n templul s[u cel mare,
A fi imagini]ns[=i nespusei lui splendoare:
Reprezenta\i pe Domnul, nara\i a lui putere
+i gloria-i divin[prin legea ce v[puse.
Lumina v[e vocea, prin ea vorbi\i vederii;
}n cursul periodic v[exprima\i cuv`ntul,
Distinge\i]ntre var[, distinge\i]ntre iarn[,
La timpi, la ani, la zile fi\i semne nemutabili:
Aceasta va e legea.
Armatelor de stele, str[bate\i firmamentul,
La veghiele voastre glorifica\i pe Domnul
}n tot nem[rginitul, fi\i eho l-a lui voce,
C[ci zice c[*e bine.*

Se face iar[sear[, se face diminea\[;
}n tablele eterne se-nscrie ziua-a patra.

V. P e = t i i = i p [s [r i l e

A Domnului iar voce r[sun[peste ape,
+i aerul =i marea se umplu de via\[,
Dau ramuri zoofite, polipii iau sim\ire,
Se umple tot abisul, cuprinsele marine
De lucitorul nacru, de candidele perle,
De rumenul coraliu.
}noat[pe=tii-n ape,]n aer p[s[ri svoal[
+i, binecuv`ntate d-omnipotenta voce,
Tresar de bucurie, celebr[fiecare
Amorurile sale,
Spre-eterna propagare =i varia-nmul\ire
De generi =i de spe\ii.
C`nta\i, din aripi bate\i, fiin\e svol[toare,
N[l\a\i la ceruri imnul prin c`ntecele voastre;
Voi, not[tori, asemeni juca\i-v[ ]n ape,
Umple\i cuprinsul m[rii, c`mpiile eterii;
Sunt binecuv`ntate a voastre tinere\i
+i candide fiori.
L-aspectul vostru Domnul exclam[c[*e bine*.

+i vine iar[seara, se face diminea\[,
Se-ncheie ziua-a cincea.

VI. A n i m a l e l e p [m ` n t u l u i

La via\[, la lumin[,-n sus orice suflare,
Lua\i formele voastre, de la insect =i vierme
+i p`n’ la patrupede ce pa=te\i c`mpi, dumbrave,
+i p`n[la s[lbatici ale p[durii fiare;

Ie=i\i pereche toate]n masculi =i]n femini,
Serba\i nuntele voastre, v[propaga\i]n secoli
Pe generi =i pe spe\ii, v[reproduce\i semeni,
Nutri\i, v[cre=te\i puii ce]=i a=teapt[cuibul
}nt`i la s`nul vostru =-apoi la al naturii,
Osp[\ universale ce-ntinde providen\a
La tot ce e via\[, la toat[r[suflarea.
S-a pus =i vou[lege, urma\i dup-a ei voce,
V[ ]nmul\i\i =i cre=te\i, glorifica\i pe Domnul
}n varii idiome, dup[natura voastr[,
C[ci, binecuv`ntate, ave\i o providen\[
Ce-i place s[v[\ie, =i zice c[*e bine*.

* * *

Cap-d-oper[la toate, la vocea-omnipotente,
Drept]n picioare omul apare ca un rege;
Contempl[universul, cer, soare, lun[, stele,
+i parc[va s[svoale,]n sus s[-=i ia av`ntul.
Se uit[ ]mprejiuru-=i, contempl[mun\i, v[i, c`mpuri,
+i tot care germin[, =i tot care r[sufl[,
+i flori, =i p[s[rele, =i arbori, =-animale,
+i tot ce este-n mare, =i tot ce svoal[-n aer;
Din toate omul simte misterioasa voce
Ce-i spune c[e tipul, imaginea divin[.
Contempl[, se contempl[=i Zeul, ca =i omul:
}n sus se uit[unul, ardic[la cer fruntea,
Umana-inteligen\[simte pe Zeu]n sine,
Iar Creatoru-=i vede]n om asem[narea
+i se dilect[-ntr-]nsul. “Creat-am pe om, zice,
Imagine divin[, asem[narea noastr[.
V[ ]nmul\i\i =i cre=te\i =i domina\i p[m`ntul,

V[bucura\i de d`nsul, a voastr[-avere este,
Al vostru eritagiu; =i tot ce e pe d`nsul
De domni s[v[cunoasc[.”
 Ci, rege peste toate, de ce omul e singur,
C`nd tot care viaz[=i simte =i se mi=c[
}=i are =i so\ia? Tot animalul este
Un individ]n parte, pereche — dou[corpuri,
Iar omul e androgin, consoartea lui e-ntr-]nsul,
}n s`nul s[u o poart[, la inim[-i palpit[
+-o simte c[viaz[. B[rbatul =i femeia
E *el* =i *ea*-mpreun[, aceea=i creatur[,
 Acela=i corp =i carne,
Vivifica\i d-un suflet, tr[ind aceea=i via\[.
Amorul lor nu este unirea]nt`mpl[rii,
Atrac\ia ce trage pe vit[c[tre vit[;
E naltul, suveranul amor al providen\ei,
Serafica ardoare ce suflete m[rit[—
+-aci transpare Zeul.
 }nalta Beatitute, v[z`ndu-=i a sa fapt[,
}ntr-]nsa se dilect[=-exclam[: *bine foarte!*

Se face iar[sear[, se face diminea\[;
}n deltele eterne se-nscrie ziua-a =asea,
+i-ndat[Creatorul reintr[ ]n repaos.

VII

 C`t e=ti de mare, Doamne! =i c`t de admirabili
Sunt operele tale!
 Glorifica\i pe Domnul, puteri, Eloimi, angeli,
}n arpele serafici c`nta\i, prea]n[l\a\i-l;

}n cer =i pretutindeni r[sune *osana*!
Lumin[,]ntuneric, puteri =i elemente,
Seri, astre =i luceferi, r[sune firmamentul
De laudele voastre,
P[m`nte, trage dan\ul]n cercul horei tale
+i tot ce este-asupra-\i ardice a sa voce
+i rug[c[tre ceruri. Ai mun\ilor nal\i cedri,
Pleca\i al vostru cre=tet, v[ ]nclina\i, o, arbori,
+i plante c`te sunte\i, verdea\[, pom =i floare,
N[l\a\i profumul vostru.
Tot ce viaz[-n mare =i tot ce svoal[-n aer
+i pe p[m`nt se mi=c[, =i om, =i animale,
Pe idioma voastr[, pe limba-=i fiecare
Uni\i vocile voastre, =i cerul, =i p[m`ntul
R[sune *osana*!
Materie =i minte, c`nta\i lauda mare,
C`ntarea crea\iunii, panhimniul fiin\ei!
C`nta\i ziua a =aptea, a Domnului zi sf`nt[:
Sf`nt, sf`nt, sf`nt este Domnul, omnipotent eternul!
Plin este timpul, locul, plin cerul =i p[m`ntul
De gloria-i divin[!

III. Via\a sau androginul

I

Se completar[toate, =i cerul, =i p[m`ntul,
+-adornamentul lor.
Era gr[din[mare cum n-a mai fost vrodat[;
Era-n edenul p[cii planta\ie divin[,

Terestru paradis.
Acolo fu pus omul, ca-n s`nul fericirii.
+i rege peste toate, de toate a dispune
+i a se bucura.
Ca un str[in =i singur, uimit, f[r[s[=tie
Nici cum, nici unde s-afl[, nici d-unde-aci venise,
Sta jos pe flori, pe iarb[=i r[sufl`nd profumul
}n dulce reverie.
Se uit[, vede lumea pe c`t vederea-ajunge,
+i-n toate c`te vede nu =tie s[disting[
Departele d-aproape, distan\a-ntre obiecte.
Se pip[ie =i simte senza\iune dubl[:
De pune la ochi m`na, el simte totdodat[
Cu m`na =i cu ochii; de]=i atinge fruntea,
Sim\irea-i e-ndoit[: =i-n degete, =i-n frunte;
De-=i pip[ie genunchii, asemenea sim\ire,
Asemenea cu pieptul, cu membrele lui toate.
D-atinge-mprejiur iarba, de ia]n m`n[floarea,
Nu simte tot asemeni ca-n prima pip[ire:
Prin degete pricepe, nu]ns[=i prin floare.
Ardic[la cer capul, =i soarele]i pare
C[-n ochii s[i str[luce, =i-ntinde iar[bra\ul
S[ia soarele-n m`n[. Ci sare]n picioare,
C[soarele-e departe.
Asemenea cu mun\ii, asemeni cu dumbrave,
Cu pomi, cu flori, cu fructe, voie=te s[le-ating[
Cum s-a atins pe sine, cum cele dimprejiuru-i,
Se mi=c[=i cu pasul, se-ncearc[s[le-ajung[,
S[m[sure distan\a cu-a tactului sim\ire.
Ca ochii la lumin[, a=a i se deschide
La minte cugetarea, =i-ncepe a distinge

}ntre aci =-acolo,]ntre subiect =-obiecte,
Pe sinele s[u propriu din tot ce nu e sine.
La]nceput crezuse c[toate era-ntr-]nsul.
C`nd vine pruncu-n lume, abia condus, cu anii
Ajunge s[cunoasc[ ]n stadiul prunciei
+i al copil[riei,]n anii-adolescen\ei
C`te, ajuns]n floare, ca june le cunoa=te
+i judec[=i =tie. Cu-ncetul se deprinde
Cu orice cuno=tin\[.
Iar primul om apare din m`inile divine
}ntreg =i deodat[plin de vigoare, june,
Apt d-a distinge-ndat[din r[u =i dintre bine,
+i mintea-i se dezvoalt[ ]n c`teva momente
Cum nu se mai dezvoalt[la noi, posteritatea,
Cu anii =i cu secoli.
}ncepe s[se mi=te, voie=te a cunoa=te,
Atinge =i nume=te obiectele pe nume.
la plantele d-a r`ndul, se uit[la v[i, dealuri,
La r`uri, la f`nt`ne, la c`mpuri, la dumbrave,
}n toate se-n\elege =i dup-a lor natur[
Prin nume le define.
Cu toate se cunoa=te, cu tot care veget[,
Cu tot care viaz[, cu pas[re, cu vit[;
+i-l recunosc iar toate de domnul lor =i rege.
Pe dinainte-i toate, voioase, f[r[team[,
Perechi =i dup[spe\ii trec r`nduri spre-nchinare,
Trec p[s[ri, p[s[rele, =i cirip[=i c`nt[:
Cu so\u-i filomela, =i amoros columbul
Cu t`n[ra columb[, fidela turturel[
Cu so\ul vie\ii sale,
Berbecele cu oaia, junicea l`ng[taur,

Cu-a sa lion[leul, =i tigrul cu tigresa.
Ien[, lup =i vulpe vin umili]nainte-i,
Cu limba]i s[rut[picioarele =i m`na,
Se t[v[lesc, se joac[, =i-arat[bucuria,
Spre semn de mul\umire, lu`ndu-=i al lor nume.
+i trec l-a lor p[=une =i jocuri inocente:
Junicea cu liona sunt bune vecinele,
Cavalla pe tigres[voioas[pune nara,
Tigresa pe cavall[c-o lab[pufulin[
O m`ng`ie u=ure, =i mutual se cearc[;
+i p`n' la pisicu\[, cu =oricelu-n labe
Se joac[res[lt`ndu-l, ca pruncul cu o minge.

II

}n toate omul simte nespus[bucurie,
+i cerul, =i p[m`ntul]l pune]n extaze.
Frumoas[-i pare lumea, =i *Cosmos* o nume=te
(De marea-i frumuse\e), divin adornament.
Ci n-are cui s[-mpart[nici marea bucurie,
Nici cuget, nici pl[cere, c[ci e cu totul singur
+i n-are sie semen.
E om, =i n-are oam[, ca leul o lion[,
Ca turturelul soa\[. Cu toate-acestea simte
O voce-interioar[, misterioas[voce
+i t`n[r[, ce-i spune c[nu e, nu e singur,
C[poart[un alt sine]n sinele s[u propriu,
Ce-n s`nul s[u viaz[, la inim[ ]i bate,
Cum simte mama-n s`nu-i c`nd salt[embrionul;
Ea =tie c[ ]ntr-]nsa]ncepe o via\[
Din propria-i via\[ca un depozit sacru,

Ea =tie c[e fructul amorurilor sale,
Obiectul adorabil ardorilor materne.
O =tie cum =tiur[ ]n sus d-at`\ia secoli
+i t`n[ra ei mam[, cum a =tiut bunica,
Str[bunele-n sus toate, cum =tie-orice femeie;
Iar primul om =i mire, augustul nostru pater,
De unde-avea s[=tie ce salt[=i s-agit[
}n s`nu-i, l-a sa coast[, de inim[aproape?
Nu =tie, ci resimte c[nu se afl[singur;
+i-n neast`mp[r straniu dorin\e-l]nfioar[,
Se-mbr[\i=eaz[singur =i am[cu ardoare
+i nu =tie ce am[... Se]namor[-n sine
De cel mai inefabil, legitim amor propriu.
Suspin[=i se simte ferice-n suferire,
}=i r[t[ce=te pa=ii =i cat[-n neast`mp[r.
Se pune spre repaos sub arbore la umbr[.
Uimit ca]n extaze, adoarme cum dorm pruncii,
Ca-n leag[n de verdea\[, de tinerele roze,
+i petrecut de perle unei sudori ferice.
}n somn, ca-n aromire, ca =i cum e aievea
C`nd omul dulce doarme =i simte =i aude
C`te-mprejur se-nt`mpl[, apare o fiin\[
August[, radioas[. Era Divinitatatea.
}n form[de-om apare, c[runt =i venerabil
+i plin de bun[tate. S-apropie afabil
+i pune a sa m`n[ pe coasta lui din st`nga.
Atoatecreatorul operator devine
+i bl`nd desparte coasta =i u=urel o smulge,
Ca dintr-un argil nobil spre plastica divin[;
+i o desparte astfel precum desparte Zeul
}n faptele-i divine, s[dea via\[nou[

}n loc de a distruge.
Profund[este plaga, =i omul simte dorul;
Ci dorul este dulce ca dorul ce provine
Din m`na providen\ei, ca dorurile-agapei.
Cine-a sim\it amorul o =tie c`t de dulce
}i este =i durerea. Sub m`na creatoare
Se-nchide-ndat[plaga, cum vine la loc apa
C`nd m`na se afund[s[ia dintr-]nsa parte.
Sub m`na creatoare palpit[cald[carnea
+i coasta se ml[die. }ntr-]nsa Zeul sufl[.
Mai mult dec`t via\[, amorul divin sufl[.
+i edific[Domnul acea vital[coast[
Ce din Adam luase, ca templu,]n femeie.
Cum iese creatura din m`na creatoare,
Suav[se ml[die =i moale se-angeliz[,
+i Dumnezeu, v[z`nd-o, din gra\ia-i cea mare
O =i numi *muiere*.
C`nd ne tot spun poe\ii de fabula Minervei,
De creierii lui Joie, d-a lui cefalalgie,
De marea-ndem`nare la me=terul Vulcan
+i de severitatea, de candida belle\e
A verginei Pallade, ce copie obscur[,
Ce palid[-imitare dup[originalul
Al omului arhetip! +i ce e de poetic
}n cea groteasc[arm[, a lui Vulcan secure,
Cum =i-ntr-o amazon[coifat[,-mp[v[zat[,
S[lt`nd toat[armat[din cre=tetul lui Joie,
Cum iese o p[pu=[s[lt`nd dintr-o cutie?
Divina noastr[Ev[—=i Eva e via\a,
Cui mai t`rziu =i Ebe]i ziser[poe\ii,
June\e, re-nnoire, via\[ ]n splendoare —

Divina noastr[Ev[,]n toat[nuditatea,
E tot ce e mai nobil, mai gra\ios, ferice,
Mai adorabil...]ns[cur`nd =i vom vedea-o,
C[ci iat-o c[dispare, precum dispare Zeul,
+i omul se de=teapt[din dulcea aromire.

III

La umbr[, l`ng-un dafin, ca p-un a=ternut moale,
Pe iarba ml[dioas[cu flori]ndamascat[,
Ca pruncul]ntr-un leag[n dormea prima femeie,
Cu t`mpla p-a sa m`n[, sublim[de inocen\[,
}n toat[nuditatea divinelor ei gra\ii.
Ca peplu peste corpu-i se r[sfira]n raze,
}n unde de lumin[, cosi\ele-i de aur
+i-i coperea d-a lungul augusta nuditate
+i s`nul d-alabastru =i bra\ele-i rotunde.
Pe frunte-i o sudoare de perle transparente
+i un sur`s pe buze, c-al pruncului ce doarme,
Spunea de beatitutea a unui vis ferice.
Susurul apei vie f`nt`nii de aproape,
Murmura frunz[turii, c`ntarea filomelei
+-a v`ntului suflare ca un fior pe frunte-i
Din somn o de=teptar[. Deschide la cer ochii.
Se uit[ ]mprejuru-i; nu =tie unde s-afl[,
Nu =tie d-unde vine. Se scoal[ ]n picioare,
Se pip[ie, tresare l-al degetelor carmen,
+i-n repedea mi=care,]n gestele-i naive,
I se r[sfir[p[rul; =i p[rul ating`nd-o,
O dulce-nfiorare d-a lungul o cuprinde.
Din toate c`te vede, pe flori]=i pune ochii;

+i-ncepe a culege, =i pas[ ]nainte
S[lt`nd din floare-n floare.
Din multele f`nt`ne curgea limpede ap[
+i-n r`urile limpezi se aduna-mpreun[,
Form`nd ca o c`mpie lichid[, cristalin[,
Ca cerul de albastr[=i lucie =i lin[,
C`t celesteu s-ar zice. La lucida lui fa\[,
L-a arborilor umbr[atras[de r[coare,
+i-ndreapt[-acolo pa=ii. +i vr`nd s[se a=eze,
Plec`ndu-se spre ap[, apare drept]n fa\[-i
O form[-nc`nt[toare. Se-ntinde s[se uite,
Se-ntinde =-acea form[. Tresare, se retrage,
+i forma se retrage. Revine]nc`ntat[,
Ridente-ntinde bra\e, revine iar =i forma;
Ridente-ntinde bra\e, =i bra\ele]ntinse
Ating, tulbur[apa....
O astfel de-nt`mplare, =i unic[ ]n lume,
D-a se mira]n ap[=-a se vedea pe sine
Ca]nsu=i]ntr-un specol, =i f[r-a =ti c[este
Imaginea sa]ns[=i, =i f[r’ a-=i da cuv`ntul
De c`te i se-nt`mpl[, n-a mai putut s-advie
Dec`t primei copile, ce, singur[sub soare,
Nu mai v[zuse]nc[imagine uman[;
+-apoi at`t de bell[, at`ta de perfect[!
Acesta e-adev[rul, acesta prototipul
D-o scen[-at`t naiv[ =-at`t de gra\ioas[.
Iar fabula antic[d-a lui Narcis f`nt`n[
+i de]namorarea a lui cu sine]nsu=i
E palid[minciun[, contrarie naturii.
Revine iar[Eva =i-=i vede iar ritratul,
Se]namor[-ntr-]nsul, =i vana ei ardoare

O face s[s-arunce =i-n bra\e s[-l apuce.
Se scald[-n apa rece =i, neafl`nd nimica,
R[m`ne-extaziat[, cu totul disperat[
Din ap[se retrage.

IV

O voce-interioar[o face s[doreasc[
S[-=i aib[o so\ie ca forma ce v[zuse,
+i inima]i bate d-amor =i de speran\[.
Era preocupat[d-obiectul ce-o-nc`ntase,
Era]namorat[de bella ei figur[.
Noi nu putem descrie acele frumuse\i,
Ci-n c`teva cuvinte.
Ne tot vorbesc de angeli, ne tot deping la angeli
Sculptorii =i pictorii, poe\ii-ntr-a lor verv[.
S[mergem la sorgintea-i de vrem s[=tim frumosul.
Atoatecreatorul, principul frumuse\ii,
Din gra\ia divin[c`nd trase idealul
Belle\ii absolute, imaginii divine,
Prin m`na-i creatoare-l]nfiin\[ ]n fapt[
+i-n plin[realitate prin om, a sa f[ptur[,
+i toat[frumuse\ea o puse]n femeie,
}n verginea primar[. Frumoasele din secoli,
Ce-au ap[rut oriunde =i au s[mai apar[,
C`ntatele lor gra\ii, propor\iuni simetrice,
Faimoasele belle\e]ntr-una adunate,
N-ar]ntregi o Ev[(ce cuprindea]n sine
Ca-n germene tot sexul), cap-d-oper[-a naturii
+i filia dilect[divinei frumuse\i.
Mul\i ochi s-asem[nar[cu-a cerului culoare,
Cu sori =i cu luceferi; ci, d-a\i avut nainte

Doi ochi ce adorar[\i =i razele-amoroase
De v-au p[truns vrodat[, ce v-a p[sat atuncea
D-a cerului culoare, de soare, de luceferi.
Pe l`ng[c[utarea dilectei ce v[face
S[=ti\i ce e via\a, ce este fericirea?
Ce comparare-ncape]ntre-acei ochi =i soare?
De =ti\i d-acea extaze, nespus[fericire,
Mul\i\i-o,]n[l\a\i-o la maxima putere
+i ve\i avea idee de ochii, fruntea Evei,
A nobilei, divinei viragini primitive,
Model de frumuse\e la angelii din ceruri
C`nd vin ca s[reveste imaginea uman[.
Acest fel era Eva, comuna noastr[mater,
C`nd de fiori cuprins[, cu fruntea radioas[,
Cu ochii plini d-ardoare, c[ta]n neast`mp[r
P[rerea ce v[zuse =i disp[ruse-n ap[.

V

}n intervalu-acesta, Adam, de=tept sub platan
Dup-acel vis ferice, avea tot]nainte
Augusta, glorioasa figur[creatoare,
+i mai v`rtos fiin\a din coasta lui creat[,
At`t de gra\ioas[, bellissim[=i moale,
Cui i s-a zis muiere; iar numele de Eva
C-o mistic[putere]i m`ng`ia auzul
+i-i]nc`nta fiin\a. Ci fericirea scurt[
A visului trecuse. Trec`nd =i reveria
Ce-l consola at`ta, v[zu c[e tot singur,
Cu totul solitariu.
Pierz`nd orice speran\[, ca-mpuns s[ri-n picioare.
Atunci]l vede Eva: el n-avea-acelea=i gra\ii,

Acela=i aer dulce imaginii din ap[.
Era d-o frumuse\e mai forte, mai sever[,
Ce, inspir`nd respectul, atrage =i impune.
Cu bucuria-ndat[=-o team[o cuprinde,
C[ci junele, v[z`nd-o, venea voios spre d`nsa,
V[z`ndu-=i idealul. Intimidat[, Eva
}=i str`nge s`nu-n bra\e, s-acopere cu p[rul,
+i-ntoarce napoi fa\a ca prin instinct de fug[,
De=i nu-i displ[cuse a junelui figur[.
}n forma lui viril[,]n nobila-i statur[,
Era plin de vigoare =i plin de maiestate.
Cea gravitate bl`nd[=i seriosul aer
De autoritate intimid[pe Eva
+i o f[cu s[fug[.
    Adam, recunosc`ndu-=i obietul adorabil
A1 visului ferice, strig[, iu\indu-=i pa=ii:
“Stai, bella mea dilect[,]ntoarce-te, o, Eva!
Os nobil, adorabil din propriile-mi oase,
Din carnea mea e=ti carne, via\[din via\a-mi;
Te cat[al meu suflet, fiin\a-mi te reclam[
Ca parte integrant[a existen\ei mele,
S[fim]ntotdauna, precum am fost, un corp.”
    St[verginea, s-arrest[, c[ci fiecare-=i cat[,
Mai mult dec`t so\ia, s[nu mai fie singur,
}=i cat[jum[tatea din sinele s[u propriu.
Adam]=i sim\ea dreptul ce-avea]ntr-ale sale,
+i Eva datoria, nevoia-mperioas[
D-a reveni la sine, de unde emanase.
Voca\ia spre nunt[era-nn[scut[-ntr-]nsa,
Cu ea venise-n lume, ca =i cu modestia
Virtu\ii virginale, ca =i cu con=tiin\a

D-a sexului valoare =-a demnit[\ii sale.
}ntinde m`na, cade l-ardoarea juvenil[,
S-arrest[=i a=teapt[. C-o bl`nd[maiestate
Adam o-mbr[\i=eaz[; ea s-abandon[placid,
I se ml[die corpul sub bra\ul ce o str`nge,
}=i las[docil capul =i-l pleac[p-ai lui umeri;
Iar s`nul de-alabastru]n unde i se gonfl[
Sub v[lul transparente al blondelor ei plete,
}nt`mpin[ =-atinge =i electriz[ s`nul
Divinului s[u mire. El tremur[=-o str`nge,
La pieptu-i se lipe=te, =i-n sacrul s[u deliriu
Depune p-a ei frunte nup\ialul primul baciu.
Ea]=i ardic[ochii =i amoro=i, =i langhizi,
+i plini de elocin\[, ca raze de lumin[
Se pun pe a lui frunte, cu-aceea tinere\e,
Drept dulce recompens[l-ardentea s[rutare.
Nici cerul, nici p[m`ntul nu-i oferise]nc[
Ceva mai adorabil! Descoper[ ]ntr-]n=ii
Ce n-a putut edenul a-i prezenta mai dulce,
Mai r[pitor, mai nobil =-a-l]nc`nta at`ta.
Adam pierde puterea, jos]n genunchi se las[.
Din ast moment]ncepe sub soare adorarea.
+i-n adev[r, femeia fu viul edificiu,
}nsufle\itul templu ce a putut s[-nspire
Amor =i adorare, =i pe altarul c[rui
Din inim[, din cuget se puse-n olocaust
Al laudei =-al p[cii sincerul sacrificiu.
L[sa-va omul tat[, l[sa-va p-a sa mum[
+i de a sa femeie lipi-se-va cu suflet,
          +-un singur corp va face.
. . . .
. . . .

VI

Se scoal[-Adam; =i Eva]n bra\ele-amoroase
}l str`nge cu ardoare; el mai ardent o str`nge,
+i s`n la s`n ferice se-mparadis[mirii.
|in`ndu-se de m`n[ ]n mutuali afec\ii,
Adam duce pe Eva]n leag[nul d-aproape
De flori =i de verdea\[. Nici un talam vrodat[
Din stan\ele regale augustelor mirese
N-avu at`ta art[, nici adornare simpl[
Cu-at`ta maiestate, decor mai admirabil.
Flori, vi\e]n festoane, cum nu produce arta,
}n toat[abondan\a,]n toat[frumuse\ea
Suav decora bolta, pere\ii =i intrarea,
Extazia vederea =i]nc`nta mirosul.
Pe un tapet de iarb[cu flori presem[nat[
Se desemna ridente =i roza amoroas[,
+i candid' iasomie, safranul, iacintul;
Pe a=ternutul moale de iarb[ca m[tasea
Acante, l[crimioare, voioase viorele,
Odorifere plante broda talamul nun\ii.
Atoatecreatorul, principul frumuse\ii,
A fost decoratorul c`nd a plantat edenul.
Condu=i d-al nun\ii angel, mireasa cu-al s[u mire,
|in`ndu-se de m`n[ ]n sf`nta nuditate
De care n-avea team[nici d-angeli, nici de Domnul,
Nici unul despre altul, intrar[-n sanctuarul
Misterelor divine =i d-unde-avea s[ias[
}ntreag[omenirea spre-a popula p[m`ntul.
Au fost sacra\i de preo\i, de m`na prea]nalt[,
Dodat[cu via\a, venirea lor pe lume,

De patriarhi ai legii conubiului sacru.
Cine-ar putea descrie nespusele transporturi,
Candoarea virginal[=i gra\iile Evei,
A lui Adam fervoare,]ntreaga fericire
+i-extrema pietate l-a ritului plinire?
}mpin=i d-angelul nun\ii pe a=ternutul moale,
Sunt unul l`ng[altul]n toat[inocen\a;
Adam]ncepe ritul; c-o dulce rezistin\[
I se supune Eva =i-n olocaust cede
A se-mplini misterul.
. . . .
. . . .

Atuncea]mpreun[,]n toat[fericirea,
Sim\ir[paradisul =i-ntreaga beatitute.
Ca fulger fiori multe cuprinser[p[m`ntul
+-electrizat revars[profumul fecund[rii,
+i pulberea-auree zefirii o r[sfir[,
O spulber[-amoroas[, ia plantele d-a r`ndul,
Se-mbat[ ]n delicii, din floare peste alta.
Se-nfiorar[p[s[ri d-amor, de bucurie,
Din aripi, aripioare b[tur[=i c`ntar[
+i celebrar[ritul misterelor vie\ii.
Luceferi, astre, stele =i]ns[=i casta lun[
Aprinser[ca martori f[cliile nuntale,
+i angelii agapei c`ntar[-epitalamul
+i ac\iuni de gra\ii, d-amorul conjugal.

}n horul astor angeli, o, bard al Albionei,
O, Milton, treci la r`ndu-\i! De ai pierdut vederea,
|i-e inima-n lumin[=i geniul]n ceruri;

Cu arpa ta de aur celebr[imeneul,
Salut[ca un vate amorul conjugal
Cu care numai omul a fost dotat din ceruri.

IV. Arborul =tiin\ei

I

De este o c[dere, a fost =-o stare cult[
De arte, de =tiin\e, de pace, de dreptate,
D-amor, de armonie, de bunuri legitime,
A fost =-o fericire.
A Greciei c[dere]n sine presupune
+-o mare naintare,]n care]nflorir[
Virtu\i, =tiin\e, arte =i drept, =i libertate,
}n care se n[scur[=-at`t se dezvoltar[
Talente, min\i =i genii, eroi =i legislatori;
A Greciei c[dere ne d[s[ ]n\elegem,
Din fapte-nvederate, c-a fost a lumii =coal[,
Precum c[derea Romei ne-nvedereaz[-n fapt[
C-a fost odinioar[=i doamn[, =i potente.
A omului c[dere de ce s[n-aib[-n sine
Aceea=i]nsemnare? de ce s[nu ne spuie
D-un nalt grad de cultur[ ]n care omenirea
A fost ajuns odat[=i a c[zut la urm[?
To\i popolii din lume conserv[suvenirea
D-o stare foarte nalt[din care c[zu omul.
Tradi\ia]i dete =i forme variate,
+i nume, dup[locuri: la unii ev de aur,
La al\ii paradise, la mul\i divin[er[,

Cereasca-mp[r[\ie, perfecta fericire.
S-a zis c[pe atuncea locuitorii Terrei
Erau mai sus de oameni cu mintea, cu puterea,
C`nd, domni pe elemente, r[sstr[b[tea p[m`ntul
+i aerul =i marea, c`nd spa\iul =i timpul
Erau al lor domeniu; perfecta fericire
Sau absolutul bine era a lor avere,
Legitim eritagiu.
Tradi\iuni c-acestea era-n mare credin\[
}n Asia]ntreag[, =i c`\i n-ar fi crezut-o
Ar fi trecut de empii, nedemni de existen\[.
S[le lu[m d-a r`ndul, f[c`nd aceea=i cale
Ce au f[cut =i ele prin lumea primitiv[
D-a omului c[dere.

II

S[-ncepem d-unde-ncepe credin\a despre starea
Acei culture nalte de unde c[zu omul.
A=a de fostul bine, d-antica fericire
Se nar[pretutindeni =i-nvedereaz[fapta
C-a fost ce nu e ast[zi, un nalt progres]n toate,
}n care omenirea se bucura ferice
De dreptul la via\[.
Acea antic[er[s-arat[, cum am zis-o,
Sub varii, multe forme, sub varii, multe nume:
}n Indii se nume=te maharchiane faste,
C[ci oamenii d-atuncea erau maharchi pelorii,
Mai mari dec`t p[m`ntul, atotpoten\i ca zeii;
+i leii, tigrii, lupii, momi\ele, asinii,
+i]n=i=i pe=tii m[rii aveau mai mult[minte

Dec`t regii de ast[zi; iar vulpile =i lupii
Se pricepeau mai bine dec`t to\i fariseii
Spre a-ncela =i-a smulge.

O singur[cetate era tot globul nostru;
Maharchii, cet[\enii acestei urbe vaste,
Erau c`t universul de mari =i formidabili.
Pe l`ng[ ei p[m`ntul era ca o puntur[
+i — o, minune mare! — c[ei, maharchi c`t lumea,
Cu mii =i milioane se desf[ta pe d`nsul
+i bea la ambrozie =i se punea la lupt[,
Precum se lupt[zeii sau regii p`n[ast[zi.

}n mijlocul cet[\ii, ce-era ca o gr[din[,
+i arborul =tiin\ei cre=tea superb spre ceruri,
Nem[rginit cu trunchiul. Ca =i =tiin\a]ns[=i
Se]mp[r\ea]n ramuri,]n crace,-n r[murele,
}n sec\iuni aparte, capitoli, paragrafe,
Articoli, axiome =i c`te-are =tiin\a
S[semene cu pomul.

Acest arbore mare era ca orice plant[,
}n jos cu r[d[cina, spre cer cu-ale lui ramuri,
+i r[d[cine-ntinse ce sfredelea p[m`ntul
+i str[b[tea profunde]n iad ca ni=te pompe,
C`t s[ sp[im`nte mintea =i s[-nfioare carnea.
D-acolo-=i tr[gea sucul =i-l r[sp`ndea]n fructe
Ca, d-or veni vrodat[p-acest p[m`nt =i oameni,
Precum venir[-n urm[, s[nu guste dintr-]nsul,
C[ci moartea]i a=teapt[ ]n stirpea lor]ntreag[,
}n toat[-eternitatea.

P-acest fel de credin\e =i Brahma, =i brahmanii
}=i stabilir[siguri =i tronul, =i altarul,
+i ordinea legal[.

III

Un eretic odat[, potente c`t maharchii,
Arhibrahman din leag[n, sacrat de sine]nsu=i
+i suveran pontefice, c-un bra\ de nalt[for\[
Ia pomul =i, smulg`ndu-l din cele mai profunde,
L-]ntoarce =i-l]nfige cu r[d[cina-n ceruri.
Cu ramurile-ncoace spre noi ca ni=te raze,
S[-nve\e d-alt[dat[s[nu mai sug[moartea
Ca p`n-atunci din iaduri, ci via\[=i lumin[
Din cele prea]nalte; s[creaz[fiecare
C[cine din el gust[ia via\[=i putere
Spre a combate for\a ce se credea c[este
Ea]ns[=i absolutul.
D-aceast[cutezan\[se zbucin[p[m`ntul;
To\i sfin\ii, to\i maharchii strigar[: “Sacrilegiu!
Tr[dare,-apostazie!”, c[ci dup[d`n=ii lumea
S-a-ntors, ca niciodat[, cu josul s[u]n sus.
Nici Anna-arhiereul, nici doctorul Caiafa,
Cuvio=ia toat[, cu scribi, cu farisei,
Nu-=i sparser[vestm`ntul =i nu strigar-at`ta
C`nd ]ncarnat Cuv`ntul, spre nutrimentul min\ii,
}=i dete al s[u s`nge, doctrina sa divin[.
Nici]nsu=i sf`ntul papa n-a fulgerat at`ta,
Din culmea Vaticanului, urgie =i-anateme
G`nd Luther ereticul se puse s[proteste,
Altissim s[proclame =i voia con=tiin\ei,
+i liberul examen.
Era nevoie mare]n Indiile toate!
+i de aci nainte persecut[ri, martire,
Furci, bende, rugi =i roate, cu moartea to\i s[moar[

+i c`\i n-au atins pomul.
Ci arborul =tiin\ei fu transplantat]n China
Cu r[d[cina-n ceruri.
P-atunci China, mai simpl[, cu totul primitiv[
N-avea at`tea-nv[\uri ca cele de prin Indii;
Chinezii-n simplitate nu se puteau pricepe
Cum mii de universuri, de colosali maharchi,
Putea s[se desfete pe glob ca un gr[unte.
Au fost auzit]ns[din tat[la alt tat[
C-a fost mai dinainte timpi, zile fericite,
}n care-=i m`nca omul f[r[ laboare p`inea
+i oamenii cu to\ii erau nici viermi, nici hum[,
Ci suverani cu to\ii, imperatori celebri,
}n strict[alian\[cu cele prea]nalte,
C[ci cerul cu p[m`ntul erau ca dou[sfaturi
Vecine =i amice,]n bun[armonie.
P-atunci imperatorii (c-a=a se zicea omul)
Pe c[i d-argint, de aur, de fier peste tot locul,
Cu tr[g[tori d-aram[v[rs`nd fl[c[ri pe gur[,
Mergea unul la altul =i, devor`nd distan\a
}n c`teva minute,]n \[ri prea dep[rtate.
Iar al\ii-n vehicule ca stelele volante,
Cu ipogrifi de fl[c[ri ca fulgerul de repezi
}\i str[b[tea prin aer de la p[m`nt la lun[,
Din lun[drept la soare. P-atuncea toat[lumea
Era]n fericire, p-atunci erau =i r`uri
De miere =i de lapte.
Dar cum, nu se prea =tie, c[-ncetul cu]ncetul
Se tot corupse lumea, =i iat[=i c[derea.
Spre consolare,]ns[, advine pomul =tiin\ei,
+i, tot gust`nd dintr-]nsul (cum gust[din =tiin\[),
Locuitorii Chinei invent[ast[zi una,

Invent[m`ine alta; cu corpul =i cu mintea
Se puser[-n travaliu, se deter[la arte,
La m[iestrii, =tiin\e; aflar[ni=te semne,
Spre-a se putea-n\elege cu cei ce sunt departe
+i cu posteritatea; f[cur[tipografii,
H`rtia inventar[, f[cur[c[r\i sau table;
|in mult la industrie, =-a c`mpului cultur[
O au drept lucru mare, c[ar[=i-mp[ratul;
+i le-a r[mas credin\a c[au s[mai ajung[
Tot cum mai fur[-odat[, nainte de c[dere,
Pe drumuri ferecate, cu cai de acioaie
+i v[rs[tori de fl[c[ri, distan\a s[devoare
+i lumea s[str[bat[din margine la alta,
+i c-or s-ajung[ ]nc[ca-n clip[, ca un fulger,
Apus cu r[s[ritul s[stea gur[cu gur[
A se-n\elege-n vorb[, ca-n zilele acelea
Ce le numea divine.
      Acestea le cred toate, =i]nc[=i mai multe,
Ci nu se pun s[fac[, a=teapt[s[le vie
De peste m[ri decindea, din lumea cea mai nou[,
Din \ara lui Franklin.
      C[ci ei au o credin\[, =i \in prea mult la d`nsa,
Ca soarele, lumina tot de la r[s[rituri
S-a]nv[\at s[vie, c`nd al\ii, bun[oar[,
A=teapt[s[le vie de la apus sau nord.

IV

      }n secolul de fa\[progresul nu e]nc[
La gradu-n care-n China se crede c-a fost omul
Nainte de c[dere; c`nd]ns[dup[secoli

Va tot nainta omul, =i dup-o catastrof[
Ar rec[dea cu totul]n nou[barbarie
(. . . . .

VIII

. . . . [1])

+i-oric`nd pe el se pune al Domnului nalt spirit.
Iar mitul despre lemnul =tiin\ei era]nc[
}n credit]ntre stirpea lui Abraham sau Brahma,
Ci-l nar[omene=te, ca =i cum nu l-ar crede,
C[ci prea cu pietate vorbe=te de =tiin\a
Ce Dumnezeu pusese]n inima cea dreapt[
Lui Betseel, s-opere =i s[arhitectone
A M[rturiei tind[.
El face istorie din fabula trecut[,
El spune c[edenul e parte din Asia,
Prin care trece Tigrul, Gehon =i Eufratul,
+i poate =i-nsu=i Istrul, cui =i Phison se zise,
Gr[din[ce-avea-ntr-]nsa Siria,-Etiopia,
Cu Indii]mpreun[, cu \[rile-Evilat.
El spune c[acolo era stabilit omul,
Cultivator, custode, de m`na prea]nalt[;
C-acele mari cuprinsuri, de multa lor cultur[,
Era ca o gr[din[cum nu e azi Europa,
C[omul, m`nc`nd p`inea]n toat[abondan\a,
F[r[sudoarea fe\ei, ne d[s[ ]n\elegem
Machine de laboare ce-au fost liberat bra\ul
+-o mare naintare d-industrie, de arte;
C[-n plin[libertate femeia-era consoarte

[1] Lacun[ ]n text *(n. ed.)*.

Mai sus d-o Aspasie, mai sus dec`t o Sappho,
A lui Pindar emul[, =i,]ntregind pe omul
Ca demn[jum[tate, n[=tea f[r[durere;
C[arborul =tiin\ei, ca-n orice \ar[cult[,
Crescuse-n cea gr[din[=i prospera d-al[turi
Cu arborul vie\ii.
Ne spune de o stare de pace, d-armonie
}n care azi Europa s-a pus pe drum s-ajung[
+i d-unde omenirea c[zu ca =i Egiptul,
+i Grecia, =i Roma. C-Adam, ca o figur[,
Personific[omul din era de prodige
Culturii primitive, c[zut]n barbarie.
+i-n marea lui c[dere, lipsit d-orice mijloace,
Lipsit d-orice =tiin\[, de tot ce u=ureaz[
+i bra\ele, =i corpul, de orice instrumente,
Redus, precum se zice,]ntr-o inform[sap[
De lemn foarte ingrat[, =i astfel a-=i sus\ine
Via\a cu laboarea, a-=i blestema fiin\a,
A-=i face din femeie o sclav[tremur`nd[,
Iar din posteritatea-i mo=tenitori durerii,
Ai gemetului filii.
Narat[pe-omene=te, tradi\iunea-antic[
Ne face s[-n\elegem enigma ce agit[,
De =aptezeci de secoli, umana ra\iune.
Aci s-aude clar[a istoriei limb[
Ce-at`ta se distinge d-al fabulei haracter,
Ce ne descrie anii =i zilele de aur
Ai evului ferice, at`ta de contrariu
Cu]ns[=i fericirea.
O via\[monoton[d-o-ntreag[nemi=care,
C`nd r`urile d-ast[zi erau r`uri de lapte,

P`raie curge-miere, c`nd fructele din arbori
Erau poame de aur, =i oamenii la umbr[
+i neatin=i de soare stau r[sturna\i ca pruncii
}n leag[n de m[tase, f[r-a mai =ti de m`ine,
+i arborii de sine plecau ale lor ramuri
De fructe]nc[rcate, ca muma ce]=i pleac[
Cu tinere\e s`nul l-a pruncului s[u buze.
Nici art[, nici =tiin\[, nici fr[m`ntarea min\ii,
Nici semn de ra\iune. Se poate fericire
}n plin[neac\iune, monotonie-ntreag[?
+i-n care loc al lumii au fost aste t[r`muri?
}n visele-indiene?]n c`mpuri elizee?
Gr[dinile-esperide c-acele]nc`ntate
Gr[dini-ale Armidei, create ca prin farmec
+i care niciodat[=i nic[ieri n-avur[
Nici loc, nici existen\[?

IX

}n adev[r, c[derea a fost =i este-o fapt[,
C[ci degradat fu omul mai jos =i dec`t vita;
+i oricare-ar fi forma prin care se transmise,
}nvedereaz[timpii de-ntreag[fericire
+i d-o cultur[nalt[, c`t li s-a dat =i nume
De timpi divini, timpi d-aur.
Ci care e cuv`ntul c[derii deplorabili,
Al unei catastrofe at`ta de complete?
S[ascult[m r[spunsul sau paradoxul mare:
C[ci cutez[s[guste din arborul =tiin\ei!!!
+i ce, au moare omul c`nd gust[temerariu
Din fructele =tiin\ei?

Problema se prezint[mai mult dec`t enigma.
Ci, studiind progresul cu istoria-n m`n[,
Se poate ca-n enigm[s-afl[m =i adev[rul.
S[trecem peste toate c`te putu s[-nvente
+i s[fabrice omul spre-a lui necesitate:
Inven\iuni de vase, de varii instrumente,
Cu uzul profitabili, cu-abuzul dezastruoase.
Sunt]ns[legi eterne, cuprinse-n marea carte
Ce s-a numit natur[=-a c[ror existen\[
+i-ntreag[ ]mplinire fu ordinea naturii
C`nd a ie=it din haos, =i care nu se calc[
Nepedepsit de nimeni.
Pe ap[nu se umbl[, prin aer nu se svoal[;
+tiin\a]ns[vine =i]i produce vase
+i nave =i batele =-aerostate]nse=i.
Aceste admirabili ale =tiin\ei fructe,
Gustate f[r[cump[t sau f[r[sprevedere,
Pe l`ng-a lor foloase aduser[=i moartea.
Tot fructe-ale =tiin\ei sunt =-armele de lupt[,
M[ciuca ori securea, ori gladiul, ori spada,
S[geata, arcul, lancea, f[cute spre-ap[rare
+i-n fond spre a distruge.
Progresul e mai mare, =tiin\a mai departe
C`nd ne produce fructe ca pulbera tonante,
+-al[turea cu d`nsa fulger[toare arme
+i tot mai mortifere ca cele mai din urm[
+i cele ce cu timpul mai repede vor stinge
+i arde, =i distruge.
C`\i a\i gustat din aste ingenioase fructe,
Tot fructe-ale =tiin\ei spre-a subjuga, distruge
+-a domina ca zeii, tr[it-a\i cu via\[

Sau a\i murit cu moarte, f[c`ndu-v[ori Caini,
Ori victime ca Abel?
S[punem ipoteza de ce-ar putea s-advie
D-acum]n c`\iva secoli de-nven\iuni, progrese.
Se-ntrarm[ast[zi omul cu electricitatea,
Dispune dup[voia-i d-a aburilor for\[,
+i to\i le recunoa=tem foloasele immane.
Ci tot mai e progresul pe c`t exist[ ]nc[
+i mai exist[timpul.
Str[bat[-se uscatul de for\ele de aburi,
Mul\easc[-se ca pe=tii pe mare piroscafe;
Din popol la alt popol, de la un stat la altul,
Din urb[l-alt[urb[=i din comun[l-alta
}ncing[-se p[m`ntul de c[ile ferate;
Locomotive, fabrici mul\easc[-se-n tot locul;
Consume-se c[rbunii =i umple atmosfera
De gazuri, c`nd natura ni-l d[-n stare compact[,
S[-=i imagine omul la ce grad ar ajunge
Progresul]n doi secoli =i cei ce au s[vie;
Ci f[r[pre=tiin\[sau f[r[prevedere
Ce-ar fi c`nd atmosfera dodat[s-ar aprinde
}n general incendiu =i cataclism de fl[c[ri
Ar arde =-ar reduce progresul]n cenu=[?
Acest fruct al =tiin\ei nu ar aduce moartea
La c`\i au vrut s[-l guste lipsi\i de pre=tiin\[
+i]n=i=i la aceia ce n-au gustat dintr-]nsul,
Posterit[\ii]n=e=i din germene extinse
Nainte d-a se na=te?
Sau f[r[a ne-ntinde]n ipotezi asemeni,
Prin alte catastrofe, invaziuni de barbari,
Ar rec[dea iar omul precum c[zu Egiptul

+i Grecia, =i Roma =i n-ar r[m`nea semne
De marea naintare]n care s-afl[lumea;
Cine-ar sc[pa atuncea din ast[catastrof[
Ar spune cum pot spune c[zu\ii =i barbarii
De c`te-a pierdut omul. Prin forme variate
Tradi\ia-ar]ncepe a deveni iar mituri,
Divini, fabulo=i secoli. +i ori credul, ori sceptic,
Ori hum[, ori zeu, omul din nou ar re]ncepe
Tot]n sudoarea frun\ii s[-=i \ie o via\[
De chinuri, de durere; prin lupt[, prin travaliu
Din nou ar re]ncepe o cale l[crimoas[
D-o lung[, grea laboare =i aspr[, =i ingrat[
D-inven\iuni t`rzie, c`t =aptezeci de secoli
De lupt[, de turmente, sud`nd, labor`nd unii
+i tot culeg`nd al\ii, n-ar fi d-ajuns ca omul
S[vie iar]n starea]n care ajunsese
Nainte de c[dere.

X

Scriptura cam acest fel ne dezvele=te mitul
Ce str[b[tuse lumea;]ntr-]nsa-afl[m mijloace
A dezlega enigma.
Mois', crescut]n Egipt, mai conserva d-acolo
+i datini, =i doctrine, =i tot mai]ntrevede
Divinitatea-n for\[, =i Eloim]i zice.
Ca stirpe-abramian[re\ine iar credin\a
+tiin\ei prohibite; d-aceasta]n Geneze
Mai d[divinit[\ii antice atribute
Sau calit[\i p[g`ne, o las[ca =i al\ii
Tenace]n vendict[, teribil[-n m`nie,

Avar[=i geloas[ ]n cauza =tiin\ei;
}n fond]ns[-l repumn[absurdul =i nedreptul:
}n Eloim transpare divinitatea ver[.
C[ci]nsu=i prin femeie prescrie re-ntregirea,
Regenerarea plin[umanit[\ii-ntrege.
Ea are s[striveasc[culpabila, perfida
A =arpelui rea \east[.
E cu metod Scriptura, c[ci atest`nd c[derea
Ne spune c`te-exist[=i cum vorbe=te lumea
De arborul =tiin\ei =i las[o speran\[
De c`te au s[fie, prin contraziceri]nse=i
Descoper[-adev[rul.
C[derea este-o fapt[, =-a=a o recunoa=te;
Ci care e cuv`ntul? de unde provenise?
Scriptura ni-l transmite a=a cum se didese
D-adoratorii for\ei, satrapii-antichit[\ii,
+i pare c[s-adres[la mintea omenirii,
Zic`ndu-i: “Au se poate un zeu gelos =i pater?
Un zeu plin de vendict[ ]n marea-i bun[tate?
Un zeu plin de rancurr[ ]n lunga lui clemen\[?
+i dac[vre\i cuv`ntul c[derii deplorabili,
Vi-l spui cum vor s[-l spuie poten\ii, impostorii:
Creat cu sim\iri omul, dotat cu judecat[,
Distins prin ra\iune cu nalt[facultate
S[studie, s-observe =i altor s[comunice
Ideea, cugetarea, acesta este omul,
Imaginea divin[.
De alt[parte, iar[, o lege de teroare
Divinamente dat[, nerevocabil pus[
S[nu cumva s[puie]n uz aceste daruri,
S[nu cumva s[guste din arborul =tiin\ei,

Ce-at`t se dezvoltase]n lumea cunoscut[
C`t paradis se zise! c[va muri cu moarte
}n tot superlativul =i el, ce-a comis fapta,
+-a lui posteritate.”
Prin aste contraziceri Scriptura ne deschide
Un drum de judecare =i d-a conchide singuri:
De este cu putin\[un zeu pervers cu mintea,
Gelos d-a sa f[ptur[, nedrept, cumplit, teribil,
Neconsecvent cu sine, lipsit de ra\iune,
}ntr-un delir culpabil de ur[, de vendict[,
S[dea pe m`na mor\ii umanitatea-ntreag[,
S[martirize filii d-a tat[lui p[cate
C-o ur[ne-mp[cat[, s[-=i fac[un deliciu
Din lungile suspine =-universalul gem[t?
Acel zeu nu exist[=i n-a putut s[-existe;
E zeul fic\iunii infamilor ce vrur[
S[-mpile omenirea]n numele credin\ei
De d`n=ii inventat[, f[c`nd divinitatea
Egal[=i complice cumplitelor lor crime.
Scriptura]i denun\[prin contraziceri]nse=i,
+i toat[nefiin\a, ca zeii fic\iunii,
Dispare ca minciuna c`nd adev[ru-apare
}n Iehova-Fiin\[, =i c`nd mai dinainte,
Prin lupt[decisiv[=i foarte neleal[
D-o noapte foarte lung[,]nvinse omul for\a,
Ce pe l`ng[t[rie ad[ugea =i dolul,
Pun`ndu-i mii de piedici la coapsa lui viril[.
}n alba dimine\ii teribila fantasm[,
Divinitatea-For\[, cu toat[-a ei t[rie,
Manopere =i curse, era jos r[sturnat[;
Iacob e cu genunchii pe pieptul =i g`tlejul

Lui Eloim cel tare, ce gra\ie]i cere.
Nu gra\ie, ci pumn[, te lupt[d-aci, oame
Dezmo=tenit, te lupt[!
    Cu propriul t[u s`nge respinge ignoran\a,
Nu crede imposturii; Scriptura ce-\i depinge
Figurile erorii te face s[vezi singur
A ta regenerare]n fructele =tiin\ei,
}n Dumnezeu-Cuv`ntul.
    C[zut-ai prin eroarea-\i, lipsit de pre=tiin\[;
Prin Dumnezeu-Cuv`ntul te nal\[la splendoarea,
La starea-\i primitiv[.
    Desparte din substan\a divinit[\ii vere
Nedemnele-atribute ce-i dete impostura;
}n legile-armoniei vezi legea providen\ei,
Principiul bun[t[\ii; divinitaitea-ntreag[
Sta]ns[=i]n dreptate, c`nd faptele-\i perverse
R[stoarn[echilibrul. C`nd ie=i din calea dreapt[
+i predomin[r[ul, convinge-te c[bunul
R[sare din excesul al r[ului, =i darul
S-adauge oriunde p[catul se-nmul\e=te;
Ca lucea din tenebre din r[u binele iese.

V. Moartea sau fra\ii

I

    C[derea-a fost =i este, nu]ns[preursit[
Din planul providen\ei, ci din fatal[-eroare.
D-aci]n ignoran\[,]n lips[c[zut omul,
Ajunse-a se sus\ine ca fiarele cu prada,

Ca p[s[ri cu ciupitul, sau labor`nd p[m`ntul
}n chinuri =i sudoare, cu palmele, cu bra\ul,
}n lips[d-instrumente, a se arma cu lemnul
+i mai t`rziu cu piatra spre-a r[sturna p[m`ntul.
Dotat cu ra\iune,]=i construi umbrarul;
Castorul, r`ndurela]i fur[drept mae=tri
Spre a-=i cl[di coliba, =i alte animale
Spre a-=i c[ta spelunce =i a scobi p[m`ntul
S[se alberge iarna.
Dom[cavallul, boul =i le]mpinse jugul
D-a trage greutatea cu d`nsul dimpreun[
La asprele lui sarcini. Domestici =i p[s[ri,
Form[de vite turme, dispuse d-al lor lapte,
De l`n[=i de piele, d-a lor progenitur[.
Cu fiara veni-n lupt[=i, ving[tor adesea,
}ntreaga-i despuiere]i atest[valoarea
+i-l revesti ca mant[, emblem[de victorie,
Trofeu al luptei sale.
Cu furie mai mare, cu ur[mai cumplit[
Veni cu omu-n lupt[=i, ving[tor sau prad[,
Ajunse ori despotul, ori sclavul mizerabil
Al fratelui s[u]nsu=i, carnefix ori victim[.
Urm`nd dup[Scriptur[, lua-vom]nainte
Drept arhetip de via\[adamiana stare,
Familia]ntreag[ce reprezint[-n sine
Via\a primitiv[; vom spune cu durere
De cele]nt`mplate dup[c[dere-ndat[
Ca ni=te consecin\e.
Pierdu Adam edenul, primara fericire,
C[zu omul din culmea progreselor c`ntate
De to\i profe\ii lumii popoarelor antice.

Un cataclism teribil, universal incendiu
Se pare c[cuprinse, distruse mo=tenirea,
Averea omenirii; c[cherubimi de fl[c[ri
Sta custodind intrarea, romfeea fulgerante
Rota ne]mp[cat[. Nu mai era speran\[:
Cu m`inile-at`rnate, cu palmele-ncle=tate,
}=i pleac[omul fruntea =i jos la p[m`nt cat[.
Iar sventurata-i soa\[ ]n lacrimi sta]n urm[-i.
Cu p[rul]n desplete]n marele s[u doliu.
Expatriat e omul, dezmo=tenit cu totul
Din marele s[u bine, din toat[-a lui avere;
}n faptele lui toate e blestemat p[m`ntul:
E ro=u de arsur[, triboli abia produce
+i spini =i p[l[mid[; chin =i sudori l-a=teapt[
Spre a-=i sus\ine via\a; mai vine =i insectul
S[-i dispute, s[-i roaz[productele laborii.
Pe l`ng-acestea-o voce din s`nul s[u se nal\[
+i-i spune implacabil c[nu e dec`t hum[
+i-n hum[-o s[reintre.
Frumoasa lui consoarte, cea gra\ioas[Eva,
Docil[ ]i urmeaz[, supus[servitoare;
}n lacrimi =i lamente, labori de tot ingrate,
}=i pierde ai ei carmeni =i gra\iile toate,
I se p[le=te fa\a, i se deseac[pieptul
+i buzele]i crap[. Cu scobitoru-n m`n[,
Drept instrument laborii, i se n[spre=te palma,
C`nd t[lpile, c[lc`iul i se-nt[resc ca osul,
Ca-a vitelor copit[. Durere o a=teapt[
}n via\a-i l[crimoas[spre-a na=te =i a cre=te
Spre dor, spre chin, laboare, tot filii ai durerii
Ce au s[-ngra=e c`mpii cu s`nge, cu sudoare.

}n toat[nuditatea, expu=i la ger, la v`nturi,
Tunice pellicee le coperir[corpul,
+i vi\a, sicomorul le oferir[frunze
Spre-a-=i coperi mijlocul.

II

}n ast[sc[p[tare =i lips[despre toate
N[scu lui Adam Eva pe-nt`iul filiu, Cain,
Cu gemenea Azruna. Ca cuibul unei p[s[ri
Se]mpleti un leag[n de flori, pl[p`nde frunze.
Acolo pu=i copiii, ca doi Columbei tineri,
Fur[-ardica\i spre ceruri de m`inile paterne,
Primi\iile-agapei.
Se mai n[scu =i Abel, =i gemenea Helia.
P[rin\ii se-nmuiar[cu inima, cu dorul,
Cum foarte des se-nt`mpl[, spre cel mai june frate,
+i gestele lui toate, mi=c[ri, apuc[ture
Li se p[rea mai tineri, mai bl`nde, gra\ioase,
C`t din fatalitate, =i]nc[din pruncie,
Rede=tepta]n Cain o trist[gelozie.
C`nd se m[rir[fra\ii, c[zu-n partea lui Cain
A c`mpului cultur[,]ntru sudoarea fe\ei
A-=i]ntre\ine via\a; iar Abel]=i alese
Via\a pastoral[, a turmelor sporire.
}n ar=i\a c[ldurii sud`nd labora unul;
Asprindu-i-se palma, curb`ndu-i-se corpul,
I se n[sprea-mpreun[=i inim[, =i cuget.
}n urma turmei sale, la umbr[, la r[coare
Sta]n veghere altul, cu inima]n pace,
Cu sufletu-n repaos.

St[tut de labori unul, ca negura de noaptea
Se returna la tind[;]=i]ntrista p[rin\ii
+i t`n[ra so\ie.
Bl`nd, plin de bucurie, cu oile, cu mieii,
Venea voiosul Abel ridente ca seninul
}n bra\ele Heliei, ambilor s[i genitori.
Familia]ntreag[era]n voie bun[,
C[ci devenise Abel cel mai dilect al casei.
Pe l`ng-acestea iar[intrase-n ale rugii,
}n c`te]=i expande spre cer inima omul,
+i datina d-a-aduce din fructe =-animale
Spre-a le-nchina de sacre l-altar,]n olocaust,
Obla\iuni, ofrande.
Cu ritul dimpreun[, cu observ[ri de forme,
Nu mult, =i supravine =i o credin\[-absurd[
D-o team[, d-o speran\[, =i p`n' la degradarea
S[uite ale rugii =i s[observe numai,
C`nd focul se aprinde, cum fl[c[rile joac[,
C`nd drept se suie fumul sau c`nd apuc[-n l[turi,
C`nd bate v`ntu-n dreapta sau dac[bate-n st`nga,
C`nd p[s[ri trec sau svoal[d-o parte sau de alta,
C`nd victima se las[p[=ind l-altar voioas[
Sau face vro mi=care, ori]napoi se \ine;
C`nd m[runtaie, oase cuprind cutare semne
Ce-nseamn[ori dezastre, ori fericire mare;
S[mai acuze]nc[pe cel care ofere
D-a lui bun[voin\[sau de vro coditur[
De inim[, de suflet.
Adam, precum se vede, ca omul ce ignor[
+i va =i el s[=tie, =i n-are cum s[afle,
C[ci n-are de la cine, observ[=i]ntreab[

Obiectele inerte, =-at`t cele-nt`mplate,
C`t mai v`rtos pe sine; din s`nul solitudinii
Se for\[-a-=i da cuv`ntul de tot ce-aduce-azardul,
De jocul]nt`mpl[rilor, a tot ce e materie
+i n-are voie liber[, nici ra\ia drept duce;
Voind prea mult s[=tie,]n supra=tire-ajunge,
+i-n loc de veritate s-afund[-n supersti\ie,
Ce, oarb[de lumin[, s[-nv[luie]n umbre,
+-a noastr[ne=tiin\[,]n toat[neputin\a
D-a o-nsemna cu nume, se crede c[ajunge
A-=i dezlega problema dac[din gur[-i scap[
Pomposul sacru nume, expresia mister.
Mai mult dec`t tot omul Adam c[t[s-ajung[
Prin via, primitiva-i imagina\iune
}n regia fantasmelor, =-a-=i face o sistem[
}n practicarea ritului =i explicarea semnelor.
+i-ini\ia\i de d`nsul, =i Abel, ca =i Cain,
Cu mult[pietate]n cele rituale,
}n sear[, diminea\[ ]=i aduceau ofranda
L-altar]n sacrificiu. Unul venea cu fructe,
Producte ale terrei =-ale laborii sale,
Cu primogeni\i altul, din mieii turmei sale.
S[fie]nt`mplare, s[fie voie]ns[=i
De sus a providen\ei, precum Scriptura-afirm[,
D-a preferi p-un frate a=a din chiar senin
Mai mult dec`t pe altul? C[fumul de la Abel
F[cea coloan[dreapt[suindu-se spre ceruri,
Pe c`nd cel de la Cain se disipea]n l[turi,
Ca fum dezagreabil la n[rile divine.
“Semn r[u, precum se vede!” strigar[asisten\ii;
Semn r[u, crezu]n sine =i Cain sv`nturatul.

Se negur[la fa\[, crez`ndu-se-n urgie
}n cele prea]nalte =i el, =i ale sale.
Tenta\ia fu mare, =i o sim\i ca omul
Cui nu-i d[pas laboarea, fatica =i durerea,
Ca tot dizgra\iatul. Mai auzi =-o voce
Ce r[suna sever[: “De ce ast[-ntristare
+i negur[pe frunte-\i? D-aduci]ntru dreptate,
}ntru dreptate-asemeni]mparte sau desparte,
C[ci altfel se comite]n pe deplin p[catul.
Acesta te alung[, =i tu pune-\i puterea
A-l domina-nving`ndu-l.”
D-a priceput-o Cain, noi nu putem pricepe
De e vro ra\iune c-apuc[fumu-n l[turi,
Sau vreo cuviin\[l-a ritului plinire
C[se]mparte-ofranda la dreapta sau la st`nga;
Ci =tim c[r[scredin\a aduse rele multe.
Aceasta n-a fost vocea divinei ra\iuni,
Ci van[aiurare, tenta\ie suprem[
La inima dolente,]n omul ce se vede
Dezmo=tenit de toate.
Se negur[la fa\[dizgra\iatul Cain;
I se negrir[ochii =i-ntunecat ia c`mpii.
}n inim[-ncuibat[invidia-l cuprinde,
L-agit[=i-l turment[; ast`mp[r nu-i d[ura.
Necutez`nd s-abhorre pe fratele s[u Abel,
Se blestem[pe sine, dore=te starea vitei,
Dore=te nefiin\a =i va s[moar[-ndat[.
La cugetarea mor\ii]i vin p[rin\ii-n minte
+-un dor nespus l-apuc[de tristele lor zile,
De filii, de so\ie =i de suror’ =i frate.
Cu repentirea-i vine dorin\a s[-i mai vaz[,

I-e fric[=i ru=ine naintea lor s-apar[,
I-e fric[d-al s[u sine.
Trist, palid, plin de spaim[, st[tut d-at`tea chinuri,
De dor, de repentire]=i r[t[ce=te pa=ii
+i intr[ ]n dumbrav[s[-=i caute repaos.
Aci, rupt de fatic[, b[tut de remu=care,
S-a=eaz[s[r[sufle, =i cugete-n amestec
}l tulbur[cu mintea, cu corpul]l fr[m`nt[.
Aci,]n murgul serii,]n mijlocul t[cerii,
Nu mai avea nainte dec`t o via\[-amar[
+i grea ce-avea s[trag[prin c[ile spinoase,
+i nici o consolare, =i nici o bucurie.
I se p[rea c[este obiectul unei ure
Oriunde s-ar]ntoarce.
Din cuget]n alt cuget era]n neast`mp[r,
+i orele de noapte treceau f[r[s[poat[
A-=i mai]nchide ochii sau vrun repaos s-afle.
Spre ziu[,]n turmente, somn greu pe d`nsul cade
+i visuri vin gr[mad[s[-i prelungeasc[chinul;
I se p[rea c[vede c[-n umilita-i stare
L-amenin\a sclavia. Sim\ea foamea =i setea,
Angaria, laboarea, amarurile, jugul
Posterit[\ii sale]ntr-]nsul rezumate,
Le resim\ea]n corpu-i, pe pieptu-i gr[m[dite.
Gemea de greutate, mugea, nu ca un taur,
Mugea ca om, ca tat[ce simte cu sim\irea
A mii de individe =i scumpe, =i dilecte.
P-atunci era =i ziu[, =i Abel]=i mi=case
C[tre p[=une turma =i o-ndreptase-n partea
Dumbravei unde Cain]=i petrecuse noaptea.
S-apropie,]l vede. Dormea =i gemea]nc[;

Se mir[, se attrist[v[z`ndu-l a=a singur,
Voie=te s[-l ia-n bra\e, ci]i respect[somnul;
St[-n loc =i nu cuteaz[s[-l mi=te, s[-l de=tepte.
L-aude =i-l observ[cum geme =i s-agit[
+i c[e-n prada vrunui oribil vis tenace.
P[truns de tinere\e, d-ardoarea lui fratern[,
Se pleac[=i cu-ncetul]l mi=c[=i]l cheam[:
“Te scoal[, fr[\ioare, te scoal[prea dilecte.”
Ca-mpuns, speriat Cain r[sare =i se scoal[
Feroce, sp[im`ntabil ca unul ce e-n lupt[
C-un inemic de moarte; i se zb`rlise p[rul,
I se-ncruntase fruntea, cu ochii plini de fl[c[ri
+i cu furoarea-n fa\[: “Ce! fiii mei sclavi vou[?
}n servitute fiii, a mea posteritate?
Mai bine jos despo\ii! De jos, din r[d[cin[
S[moar[tirania!” r[cne=te, se repede,
Ia furios m[ciuca =i capul drept]n dou[
Lui Abel]l despic[.
Ca fulgerul jos cade bl`nd, inocentul frate,
+i-n ultima-i c[tare r[sstr[luci clemen\a,
Amorul =i iertarea , cu un sur`s pe buze-i
Fiori]l petrecur[=i-i coperir[ochii.
Se stinse. +i p[m`ntul s[lt[cuprins d-oroare,
De s`ngele ce curge s-orbil]l]ntin[.
Cade =i Cain, \ip[, ia repede]n bra\e
Victima ce f[cuse; =i vede, sv`nturatul,
C[nu era fantasm[, nu inemic de noapte,
Ci fratele s[u]nsu=i ucis de a sa m`n[.
}l cheam[,]l s[rut[,]l mi=c[, iar]l cheam[,
Cutremur]l apuc[=i crede c[-l apuc[
Pe dinapoi o m`n[=i c[aude-o voce.

Era divina voce cui zicem con=tiin\[:
“+i unde este Abel? =i unde e-al t[u frate?”
Ce are s[r[spunz[? “Nu =tiu! (C[ci n-are]nc[
}ntreag[cuno=tin\[d-a faptei]mplinire.)
Nu =tiu!... n-am fost custode!”
+i c`nd ]=i veni-n sine, c`nd]=i aduse-aminte
De cele de cu seara, de cugete sinistre
Ce nu-l l[sau s[doarm[, de visele oribili
+i de suprema lupt[s[-=i apere copiii,
Posteritatea-ntreag[de fiare, de sclavie,
Atunci disperat strig[: “Uciz[tor de frate,
O, mizerabil Cain! Iertare c`t de mare,
C`t Dumnezeu de mare, p[catul meu o-ntrece
+i nu mai e speran\[. Deschisu-s-a p[m`ntul
+i buzele lui s`nge v[rsat de a mea m`n[,
Al fratelui meu s`nge a supt”; =i]n r[runchii-i
L-a apucat cutremur. “S[fug…” +i p`n[ast[zi
A=a fug fratricizii, a=a fug criminalii.

III

+i frica, remu=carea-l]mping ca o tempest[
Ce-mpinge peste valuri un vas lipsit de c`rm[
+-al c[ruia pilotul e =i nebun de spaim[,
Nu =tie unde fuge, c`nd repezit la dreapta,
C`nd zbucinat la st`nga. }i pare c[p[m`ntul
}i fuge sub picioare. St[tut cu corp, cu mintea,
Jos cade, =i-i detun[=i creierii ca locul;
Ca mort aci r[m`ne =i st[ ]n nesim\ire.
Durerea]l de=teapt[... =i c`nd]i vine-n minte
A fratelui figur[, fatal[lovitur[

R[sun[-ntr-al lui suflet; ca pe c[rbuni se simte
+i sare plin d-ardoarea s[-l mai revaz[-o dat[:
Alearg[=i ajunge la locul de p[cate
+i cade peste corpul abandonat de suflet.
La pieptul s[u]l str`nge, =i \ip[, se lament[,
Curg lacrimi de durere, fierbin\i]i ard vederea,
+iroaie cad, se-ncheag[cu inocentul s`nge;
E desecat cu dorul ce-l sparge =i-l sf`=ie,
Sughi\ele-l]neac[,]=i pierde r[suflarea,
Cu m`ini, cu capul cade pe pieptul adorabil
Mai micului s[u frate.
}n mare neast`mp[r de multa-nt`rziere,
Adam, Eva, Helia, Azruna dup[d`n=ii,
C[ta pe Cain =-Abel, =i-n ast[prosternare
}i afl[... O, spectacol! P[rin\i, copii, so\ie,
V[lamenta\i =i pl`nge\i, v[smulge\i]n cap p[rul,
|ipa\i, c[iat[moartea]n pragul tindei voastre
Oribil grin\[din\ii.
Dizgra\iat Adame, al patrilor p[rinte!
Mult l[crimoas[Evo, a mamelor str[mater!
Pe cine-ave\i d-a pl`nge? pe justul ce trepas[,
Sau pe uciz[torul mai h`de dec`t crima,
Oribil de cutremur, de spaim[, repentiri?
C[ci unul, ca =i altul, sunt scumpii vo=tri filii.
Ca tat[te-ntreb, Doamne, al totului p[rinte,
De cine sim\i durerea mai mult =i pietatea:
De fiul ce bl`nd cade ucis de al s[u frate,
Sau de dizgra\iatul uciz[tor frenetic?
}ntreci sau te-ntrec, Doamne, p[rin\ii]n durere?
Mai bine zeci de filii la oricare p[rinte
Uci=i de m`na mor\ii (de s-ar putea vrodat[

O astfel de urare), dec`t un singur filiu
Uciz[tor de frate!
D[, Doamne,-acolo lacrimi =i gra\ia ta toat[,
}mpac[(de se poate) dizgpa\iatul suflet
Damnat de sine]nsu=i turmentelor eterne!
Aibi pietate, Doamne! miserere lui Cain!
Clemen\[, re-ntregire la sventurata ginte,
A lui posteritate! R[scumpere-se-n secoli
Prin chinuri ce-i a=teapt[, prin gemet, prin laboare,
Prin cuget =i travaliu! Mul\easc[-se iertarea
Oriunde e p[catul mai mult, mai deplorabil!
Fior[tor spectacol! Tabelul se prezint[
Oribil, plin de s`nge. E amplu =i se-ntinde
C`t *omenirea*-ntreag[, trecut[=i prezent[,
+i-n secoli se destinse ca dou[mari figure
Ce ne-ncetat arat[ce-a fost =i este omul:
C`nd fiar[, c`nd victim[; sus unul,]n picioare,
+i tremur`nd =i livid e Cain fratiricidul;
Jos, palid, justul Abel, sc[ldat]ntr-al s[u s`nge,
L[s`nd orfani copiii, se vede p`n[ast[zi
Din secol]n alt secol, din ginte l-alt[ginte,
Trec`nd din dogm[-n alta, din lege-n alt[lege.
Vede\i dup[c[dere c`t este de oribil,
Lugubru tot aspectul. Figure dou[-n sine
R[sun[omenirea, =i o desparte-n dou[:
}n C[ini =i]n Abeli. Scriptura ne-o descrie
+i o personific[ ]n doi fra\i ce ie=ir[
Din s`nul tot acela =i din aceea=i coaps[.
+i Cain se]nseamn[pe frunte-i ca cu-o stem[,
S[nu-l omoare nimeni; =i Cain nu mai moare,
Ca]nsu=i despotismul ce-n secoli se succede,

Schimb`nd formele toate, lu`nd toat[figura,
+-a libert[\ii]ns[=i. +i de se mai nasc Abeli,
Vin tot spre-a fi victime, tenta\ie invidiei.
“D[, frate, =i ucide, dezmiard[-te-n sudoarea-mi
Te-mbat[d-al meu s`nge!” Aceasta e strigarea
+i \ip[tul cel mare de =aptezeci de secoli.
Juni, vergini, da\i la fiare, da\i =i mai r[u orgiei
Mii, mii de ecatombe idolului de Marte,
Damn[rii de-inchizi\ii =i autodafede,
}n olocaust corpuri, =i suflete-azv`rlite
La fl[c[rile gheenei! M[ciuc[, lance, gladiu,
Rug, furci =i roat[, cruce, salpetr[=i pucioas[,
Plumb, fier, bronz, acioaie, jug, carcere =i bende,
Cepi, fiare =i verige, sclavie, servagiu, gleb[,
Impozite, uzur[...

IV

Dispare de durere, de frenezie Cain,
Nu mai putea s[vaz[ ]ndolora\i p[rin\ii,
Oribilul spectacol, cu-at`ta mai lugubru,
Cu c`t cele umane acum de prima oar[
+i pe nea=teptate se-nsp[im`ntar[horrend
D-at`ta catastrof[.
Ci Abel sta cu fa\a =i palid[, =i rece,
Ca cel care a=teapt[spre cer =i mut implor[
O gra\ie din urm[. Lamentele-ncetar[;
P[rin\ii =i so\ia, cu c`t c[tau la d`nsul
+i-l mai sorbeau cu ochii, =i-l mai luau]n bra\e
+i-l s[rutau pe frunte, cu-at`t sim\eau nevoia
Sau marea veritate d-etern[desp[r\ire;

N-o cunoscuse]nc[, =-acum le-o spunea sufletul,
Convins d-a sa durere. Avea supreme drepturi
Dizgra\iatul Abel, =-acestea-imperioase
Se impun ca datorie l-ai s[i ce]l contempl[.
A fost mai natural[din toate datoriile
L-asemenea mari pierderi, l-asemenea durere,
La o transfigurare at`t de sp[im`ntabil[,
S[fac[s[dispar[tot ce era oribil;
Nu mai putea s[vaz[acel scump, sacru s`nge
Negrindu-se-n t[cere cu c`t se-nchega rece
+i-i macula tot corpul =-aureea lui coam[,
Lipindu-i]n dezordin, pe frunte =i pe t`mple
+uvi\ele lugubre =i-l desforma at`ta.
Sp[lar[, cur[\ir[, cu lacrimi inundar[
Acele scumpe membre;]i s[rutar[fruntea
+i m`inile, =i ochii =i vrea ca s[-l adorne,
Magnefic s[-l prepare spre-a mai face un pas
Ca s[apar[candid]n fa\a Creatorului.
I-acoperir[corpul cu flori, tinere plante,
+i fruntea]i]ncinser[cu lauri =-amarante,
}i puser[ca aripe d-a lungu-n ambe p[r\ile
St`lp[ri de palmifer, c`nt`nd to\i aleluia.
+i toat[solitutea ce sta at`t d-atent[
R[sun[ ]n lamente din vale p`n[-n vale,
Ca angelii durerii: “Amin =i aleluia!”
“Eterna lui memorie! mai ziser[p[rin\ii,
Ca-a noastre lungi suspine!” =i frunzele din selbe
}nfiorat r[spunser[: “Ca-a noastre lungi suspine!”
Se uit[-n toate p[r\ile, la cer c`t[p[rin\ii,
+i parc[cer o gra\ie, vro nalt[prevedere
Spre-a veghea cu martirul]ntr-o via\[nou[

Unde n-avea nici soa\[, nici mater s[-l adoare,
Nici pater s[-l conduc[.
      Cu to\i laetemente]=i adresar[vocea,
Neav`nd cui s[se roage, =i Eva]n durere
Acest fel se exprim[:
      “O, aer ce ver=i via\a spre-a r[sufla-n suspine,
Nu mai r[sufl[Abel!... L-abandona\i, etere!
L-ai cur[\it, o, ap[! Albitu-l-ai ca l`na
+i c-al Albanei nectar; stropitu-l-ai]n unde
Ca lacrimile mele ce m-ard... =i lui c[ldura
Nu pot s[-i mai aduc[. O, sfinte foc, divine,
L-a=teapt[-a tale fl[c[ri ca mielu-n olocaust,
}mi ceri ast sacrificiu]n arderea de tot;
Ci ard =i frig c[rbunii, =i dorul e prea mare,
+i nu-mi la=i p`n[-n urm[nici dulcea lui imagine,
S[nu-mi mai vaz[mintea dec`t cenu=[stins[.
De ar sim\i oi\a c`nd i se arde mielul,
+i d-ar avea putere, nu l-ar l[sa s[-l arz[.
Nu-l pot preda la fl[c[ri... O, mater, sacr[Terr[!
Ia-l tu-n bra\ele tale, s[-i \ii tu locul meu;
Deschide-\i al t[u p`ntece =i poart[-l tinerel[,
Precum l-am purtat]ns[mi, p`n[s[-l na=ti d-a doua
Spre o via\[mistic[=i f[r[chin, durere.
}n s`nul t[u, o, mater, depui pe al meu filiu!”
      Adam]=i =terge ochii, se scoal[ ]n picioare
Cu gravida idee ce-i de=teptase Eva,
+i ia genunchii fiului,]i mai s[rut[-o dat[,
}i str`nge cu vigoare, =i stinsul corp]ncov[ie
+i]l ml[die-at`ta, c`t pumnii =i genunchii
I-aduce p`n’la gur[, ca filiul s[-i semene
Cu pruncul c`nd se afl[ ]n p`ntece materne.

L-acest aspect patetic cu to\i se consolar[
+i to\i puser[ochii la st`nca colosal[
Pe care bl`ndul Abel]=i aducea ofrandele
}n sear[, diminea\[, la cer]n sacrificiu
+i unde era grota cui, prunci]nc[, copiii
Ei singuri]i ziseser[ ]n jocuri inocente:
*Aidem]n s`nul Terrei*, zic`nd st`ncii *dolman*.
Luar[cu to\i corpul, prin norii de profume,
+-acolo-l morm`ntar[dolen\i =i plini de lacrimi.
Iar angelii bl`nde\ii, drept preo\i, intonar[
C`ntarea desp[r\irii =-a s[rut[rii ultimi
+i imnul nemuririi.
}n grot[, l`ng[Abel,]i puser[drept steme
+i varg[pastoral[, =i gladiul de cremene
Prin care-njunghea mieii l-altar]n sacrificiu,
Velocile s[gete de silex, adamante
+i toat[arm[tura ce-avea ca un p[stor.
Acea st`nc[=i grot[ca monument r[mase,
Ca punct de demarca\ie, hotar]ntre doi secoli:
Intre edenianul, sau zisul ev de aur,
+i durul, asprul ev de sudori, laboare.
D-aci se]ncepur[=i-nt`iul ev de cremene,
+i epoha faimoas[, epoha a dolmanilor.

[1870]

T R A D U C E R I

CUPRINS

A. de Lamartine

Suvenirul

Ziua se duce =-altele vin,
+i f[r[urm[se strecor toate;
Dar s[te sting[nimic nu poate
Dintr-al meu suflet de tine plin.

Anii mei repezi, via\a-mi tr[it[
Le v[z gr[mad[ ]n urm[-mi st`nd,
Precum stejaru-=i vede c[z`nd
}n preajma-=i frunza cea ve=tezit[.

Fruntea-mi de vreme toat-a albit,
S`ngele-mi rece abia prin vine
Curge, ca unda ce-n loc o \ine
Sufletul iernii cel amor\it.

Dar chipu-\i t`n[r, tot]ntr-o stare,
}n veci tot t`n[r]l voi privi,
}n veci]n s`nu-mi n-o-mb[tr`ni:
El, ca un suflet, v`rst[nu are.

Nu, tu din ochii-mi nu ai lipsit;
+i c`nd privirea-mi cea neclintit[

De tine-aicea fu p[r[sit[,
Dodat[-n ceruri eu te-am z[rit.

Acolo-ntocmai =-acum frumoas[
Te v[z ca-n ziua ce m[l[sa=i
+i la cerescu-\i loca= zbura=i
Cu aurora cea r[coroas[.

Dar, frumuse\ea-\i, chipu-ngeresc
+i-n ceruri]nc[tot te urmar[:
Din via\[ochii-\i ce]ncetar[
De nemurire raze lucesc!

Zefirul dulce cu-a sa suflare
}nc[ ]\i sufl[p[ru-undoios,
Ce-n tr[suri negre de ebanos
Recade-n s`nu-\i f[r[-ncetare.

Umbra acestui v[l mincinos
+i mai mult chipul \i-l]ndulce=te,
Ca diminea\a ce se ive=te
Din v[lul nop\ii]ntunecos.

Cerescul soare vine, sfin\e=te
Cu ale noastre zile ce zbor;
+i-ntr-al meu suflet al meu amor
Nu are noapte,]n veci luce=te.

Minut nu este, nu fac un pas
+i-mi e=ti aievea]nf[\i=at[:

De m[uit, unda chipu-\i mi-arat[;
D-auz, zefirul poart[-al t[u glas.

Pe c`nd p[m`ntul doarme, viseaz[,
D-auz prin frunze v`ntul =optind,
Parc[din buze-\i auz ie=ind
Sfintele-\i vorbe ce m[-nviaz[.

De-mi ardic ochii =i-n sus privesc
Aceste stele]nv[p[iate,
P-a nop\ii p`nz[ ]mpr[=tiate,
}n toat[steaua eu te z[resc.

Dac[zefirul, cu-a sa mi=care,
Din flori m[-mbat[cu-al lor miros,
Atuncea pieptu-mi neputincios
R[sufl[ ]ns[=i a ta suflare.

C`nd trist,]n tain[, la altar merg
S[rog Fiin\a m`ng`ietoare,
Atuncea lacrimile-arz[toare
M`inile tale simt c[le =terg!

C`nd dorm, tu-n umbr[e=ti cu-ngrijire
+-asupr[-mi aripile-\i alin;
Visele toate din tine-mi vin,
}nc`t via\a simt]n dormire.

Ah! fie-n somnu-mi ca m`na ta
S[-mi taie firul zilelor mele!
+-atunci din visuri dulci, amari, grele,
Doamne!...]n s`nu-\i m-a= de=tepta!

Ca dou[raze str[lucitoare
+i ca suspinuri ce se unesc,
A noastre suflete unu-mplinesc.
+i eu... sunt]nc[cu r[suflare!

/1829/

CUPRINS

A. de Lamartine

R[zboiul

De ce sunete viteje urechea-mi e speriat[?
Glasul tr`mbi\ei r[sun[, cai nincheaz[sfor[ind;
Coarda-n s`nge]nmuiat[,
Ca sabia-ncruci=at[,
Sun[pav[za lovind.

Semnul de r[zboi se dete, aerul e-nzgomotat:
Armele! =i eho iar[: armele! mai dep[rtat.
Pe c`mpie r[sp`ndite scadroanele trop[iesc,
Dec`t criv[\ul mai iute din tot locul n[v[lesc;
+i ca dou[aripi negre deodat[se]ntind
Din coastele cele dese de legiuni =iruind.
Ne-nduplecat arm[sarul, str`ns ]n fr`u, locul lovind,
Pe-ndoitele-i genunche se opre=te sfor[ind.
Tr[snetul]nc[tot doarme, =i-n c`mpul cel m[rmurit
O prea jalnic[t[cere cu groaza s-a r[sp`ndit.
Nu s-aude dec`t mar=ul at`tor mii de solda\i
Alerg`nd naintea mor\ii c[reia sunt]nchina\i,
A carelor uruire, arm[sarii ninchez`nd,

Poruncile-ad[ugite =i aerul r[sun`nd,
Sau v`ntul care izbe=te ]n steaguri ce f`lf`iesc
+i-n taberele vr[jma=e]not`nd se]ndoiesc;
+i c`nd seam[n[, umflate de biruin\[, c-ar sta
Gata]naintea slavei singure de a zbura.
C`nd ostenite-nceteaz[, se las[pe lemn]n jos
Ca s-acopere vitejii cu-al lor v[l]ntrist[cios.
}n fruntea-am`nduror taberi bronzurile bubuiesc,
Tunetele dep[rtate se r[spund, se-mpotrivesc.
Din \evile-nfl[c[rate fulgerul sc`nteietor
Ca suflarea mor\ii iese, d[, doboar[destructor.
Bomba printre r`nduri las[un drum larg petrec[tor,
Precum c`nd trece, se-ntoarce asudatul muncitor
+i, f[r-a c[ta odihna, cose=te ne]ncetat,
Despic[o brazd[nou[l`ng[alta ce-a l[sat,
Astfel s[geata fatal[se primbl[din r`nd ]n r`nd,
Le culc[ca ni=te spicuri pe c`mpie r[sturn`nd.
Ici cade un erou m`ndru]n floarea sa secerat,
Din ochii s[i ies sc`nteie, de trufie-mb[rb[tat;
P-al s[u coif ce face unde, de lumin[str[lucind,
Ml[dioas[-o pan[cade, se ridic[f`lf`ind;
Moartea de \int[-=i alege printr-]nsa a-nnemeri,
Tr[snetul aci love=te, =i gre=it nu poate fi:
Ca un snop de o\el cade]n pulbere r[sturnat.
Arm[sarul s[u s-azv`rle, se simte ne]nfr`nat;
O piezi=[c[ut[tur[p-al s[u st[p`n arunc`nd,
Se-ntoarce,]=i pleac[capul,]l miroase l[crim`nd.
Colo cade-un vechi r[zboinic ce, crescut de lupt[tor,
Patrie tab[ra-i fuse, =-armele al s[u amor.
El de nimic n-are-a pl`nge dec`t d-un steag]ndr[git:

Murind, dup[el prive=te, dup[d`nsul e m`hnit.
Moartea dup[-nt`mpl[ri zboar[ ]n drumul s[u groz[vos:
Unul piere-ntreg cu totul, altul,]n \[r`n[jos,
Ca un trunchi a c[rui ramuri de secure cad trosnind,
Ale sale m[dulare-=i vede]n buc[\i s[rind,
Care, t`r`ndu-se]nc[pe p[m`ntul umedat,
Las[dup[el =iroaie]n praful cel s`ngerat.
R[nitul, pe care moartea jum[tate l-a lovit,
}n bra\ul unui prieten]n zadar fuge ferit;
Am`ndoi d-o lovitur[ ]mbr[\i=a\i sunt lovi\i,
+-amesteca\i]mpreun[, am`ndoi sunt mul\umi\i.
}ns[ ]n zadar plesne=te tr[snetul ne]mp[cat
+i-n taberi s[ge\i de fl[c[ri plou[, vars[ne-ncetat.
Ca marea ce o despic[un vas iute spumegat
+i napoi se-nchide iar[pe urma ce a l[sat,
Astfel peste r`nduri sparte la loc altele se pun,
Vin s[ ]nfrunteze moartea peste cei mor\i, =i-i r[zbun.
Dar omor f[ra r[splat[s-a=tepte se ostenesc
Taberele am`ndou[, =-una-ntr-alta n[v[lesc,
Se-mping, se lovesc, p[trunde o ceat[-n alta intr`nd
+-a lor amestec[tur[s`ngeros vifor n[l\`nd;.
}n a cailor putere escadroanele se sparg,
R`ndurile cele str`nse se deschid, fac un loc larg;
Fierul peste fier love=te, focurile se-nf[=or,
Din taberele izbite un fulger iese, un nor.
}n valuri de fum silitra,]n aerul zgomotat,
Arde, curge, bubuie=te]n =irul cel fl[c[rat;
Soarta lor este ascuns[sub desul, grozavul nor,
Ochii nu pot vedea]nc[izb`nda sau moartea lor.
Precum c`nd dou[torente ce la vale se pornesc

Din doi mun\i din]mpotriv[, se reped, se pr[v[lesc
}n pr[pastia cea str`mt[, vin gata a se sf[di,
+i tot]ntr-aceea=i vreme a se-mpinge,-a se izbi;
Unda love=te]n und[, valurile se-nmul\esc,
Sar]n sus, s-azv`rl[-mpinse, se-nt[r`t[, se-nvr[jbesc;
D-o pulbere umedoas[aerul e mestecat,
De v`j`iosul lor trosnet pustiul e tremurat;
+i-n =esul ce le-mpreun[, a lor furii aduc`nd,
Undele amestecate curg chiar]n lupta lor st`nd.
Dar tr[snetul]nceteaz[. Asculta\i!... glas pl`ngeros
Se nal\[, se r[sp`nde=te pe c`mpul cel t`nguios.
Arpa, tr`mbi\a, cimbala,]nso\ite]=i unesc
Glasul lor cel de aram[=i-mpreun[t`nguiesc;
+i p-ale v`ntului aripi treptat urc[=i cobor,
Ne las[-ale lor acorduri, \ip[tul celor ce mor.
L-al lor str[lucit r[sunet dealurile-ascult, r[spund,
Sim\irile-s fiorate, inimile se p[trund.
+i-n aerul care sun[de glasul cel tremur`nd,
Parc[al mor\ilor suflet prin el s-aude trec`nd.
Soarele, totdeodat[, risipind noru-n senin,
Cu o groaz[lumineaz[locul cel de c[rnuri plin
+i a lui galben[raz[strecur`ndu-se-aci jos,
Desface r`uri de s`nge ochiului cel fioros.
Cai =i care-n mii zdrobite,]n drumul grozav z[c`nd,
P[r\i vii]nc[risipite ici =i colo-n praf b[t`nd,
Trupuri, arme sf[r`mate, coifuri steaguri, m[dul[ri
Gr[mezi de mor\i peste ele, sub ele, dup[-nt`mpl[ri.

[1829]

La Fontaine

CUPRINS

Corbul =i vulpea

Jup`n corbul c`=tigase
Din nego\ul ce-apucase
Un bun chilipir de ca=,
+i cu d`nsu-n cioc se duse
P-un copac, unde se puse
Ca un om l-al s[u s[la=.
Vulpea, ca o jup`neas[,
O cam =terge de p-acas[,
+i ie=ise la primblare;
Iar bunul miros ce are
D-ici, de colo o-ndrept[
Sub copac, =i-n sus c[t[:
“Jup`ne corb, plec[ciune!
O, Doamne, ce frumuse\e!
Ce pas[re, ce minune,
Ce drag de pene m[re\e!...
Dar n-are glas; ce p[cat!”
Corbul,]ng`mfat]n sine,
Nicidecum nu-i veni bine
Ca vulpea s[-l socoteasc[
De mut sau s[mi-l vorbeasc[
C[e prost l-al s[u c`ntat.
Lungi g`tul, c[sc[ciocul
+i-ncepu a cronc[i.
Ca=ul c[z`nd, vulpea-aci,
C`nt[re\ul p[\i jocul.
“Jup`n corb, precum se vede,

Minte numai]\i lipse=te;
+i f[bine de m[crede
+i-nva\[, te folose=te:
C[de mult, foarte de mult,
Din punga celor ce-ascult
Lingu=itorii tr[iesc.”

[1829]

CUPRINS

A. de Lamartine

Singur[tatea

Adeseori pe munte, c`nd soarele apune,
Eu, obosit de g`nduri, la umbr[rezemat,
}n jos peste c[mpie vederea-mi se repune,
Privind cum se destinde cu-ncetul =i treptat.

Aici spumeg[r`ul]n undele-i muginde
+i =erpuind se pierde]n dep[rtat ascuns;
Lacul colo-=i revars[apele lui dorminde,
Pe care steaua serii ivit[le-a p[truns.

Seara-=i arunc[ ]nc[o raz[rubinoas[
P-al mun\ilor nalt v`rf de brazi]ncoronat;
+-a umbrelor st[p`n[ ]n caru-i rourat
P[=a=te, =i albe=te o p`nz[fumegoas[.

Religiosul sunet, curm`nd ast[t[cere,
}n aer se revars[din turnul goticesc;

Pe c[l[tor opre=te; =i luciul c`mpenesc
Ne-nsufl[-n locul zilei o sf`nt[ m`ng`iere.

Dar sufletu-mi, l-aceast[vedere felurit[,
Rece, nimic nu simte pl[cere pe p[m`nt;
El]nainte-mi este o umbr[r[t[cit[:
Soarele nu-nc[lze=te pe cei ce nu mai s`nt.

St`nce, colnice, dealuri, d-a r`nd le iau pe toate,
Din margine la alta, d-apus la r[s[rit,
Nimic nu las din lume, =i v[z c[nu se poate
Ferice eu]n vruna mai mult a fi ursit.

Ce pot afla]n aste livezi, lacuri, c`mpie,
A c[rora pl[cere odat[mi-a zburat?
R`uri, f`nt`ni, dumbrave, colib[sau palat;
Lipse=te o fiin\[, =i toate sunt pustie.

Fac[-se zi sau noapte, r[sare =i sfin\e=te
Soarele, eu la d`nsul m[uit c-un ochi str[in!
Fie lini=te, vifor, negur[sau senin,
Zile n-a=tept d-aicea, — soare ce-mi folose=te?

C`nd a= putea]n drumu-i s[-l]nso\esc vrodat[,
Ai mei ochi pretutindeni de=ertul ar privi;
Aici]ns-a mea r`vn[la toate e-ncuiat[:
Nimic nu cer din lume, nimic n-am a dori.

Dar dincolo d-aceste]nfl[c[rate sfere,
Loc unde lumineaz[soarele-adev[rat,
C`nd mi-a= l[sa aicea lutoasa despuiere,
Acolo-mi va fi fa\[ce-at`ta am visat!

Acolo =i n[dejde, =-amor, =i-ncredin\are.
Voi reafla-n izvorul d-at`ta prea dorit,
+-acel ideal bine de to\i n[d[jduit
+i care-aici vrun nume el pe p[m`nt nu are.

Pe carul aurorei s[zbor p`n[la tine
De ce nu pot, o, scumpe locuitor ceresc?!
}n locul os`ndirii ce m[mai z[bovesc?
Nu e nimic d-amestec]ntre p[m`nt =i mine.

Jos pe livezi c`nd cade frunza cea-ng[lbenit[,
V`ntul de sear[sufl[, o zboar[, =-a pierit...
+i eu sunt ca aceast[frunz[prea ve=tezit[;
Crive\e viforoase, ce m-a\i deosebit?

/1830/

CUPRINS

A. de Lamartine

Seara

Seara aduce lina t[cere;
Pe pustii st`nce eu a=ezat
Iau dup[urm[al nop\ii car
Ce-n aburosul senin p[=e=te.

Venus se nal\[pe orizon,
+i la picioare-mi steaua-amoroas[
Cu-a sa lumin[misterioas[
Argintuie=te verdele =es.

Prin deasa frunz[acestor arburi
Auz zefirul]ncet =optind:
L`ng[morminte ast sunet simt
Parc[ar trece zbur`nd o umbr[.

Dar totodat[scap[din cer
Senin[raz[din steaua nop\ii,
+i pe t[cuta-mi frunte-ndreptat[
Lin se revars[peste-ai mei ochi.

Dulce lucire d-un glob de fl[c[ri!
Raz[mult drag[! ce m[voie=ti?
Vii oare-n s`nu-mi cel obosit
S-aduci lumina]ntr-al meu suflet?

Sfin\ita tain[acestor lumi
Te cobori oare ca s[-mi descoperi,
Tain[ascuns[l-aceast[sfer[
}n care ziua te-a=teapt[mult?

O-n\elepciune ne]n\eleas[
Te]ndrepteaz[la tic[lo=i?
Ce! vii tu noaptea a-i lumina
Ca dulcea raz[unei n[dejde?

Vremea ce vine ai ca s[spui
Inimii triste ce-n veci te cheam[?
Raz[mult sf`nt[, e=ti aurora
Acelei zile ce n-are-apus?

Inima-mi toat[se-nfl[c[reaz[
L-a ta lucire, =i m[str[mut,

M-aflu cu-aceia ce nu mai sunt...
Dulce lumin[, e=ti al lor suflet?

Tot a=a poate c[se strecor
+-aceste umbre mult fericite;
M[simt aproape c[sunt de ele,
D-ale lor chipuri]nf[=urat!

Ah! voi de sunte\i, umbre mult sfinte,
Aci-n t[cere, v[rog veni\i;
Cum sunt de zgomot eu dep[rtat,
Fi\i]mpreun[cu-a mele visuri.

Dragostea, pacea voi rev[rsa\i
}n s`n,]n pieptu-mi ce-abia r[sufl[,
Ca roua nop\ii care se las[
+i domole=te al zilei foc.

Veni\i!... Dar aburi, o cea\[groas[
Pe cer se nal\[numaidec`t
+i peste dulcea-mi raz[se-ntind,
Piere, =i-ndat[se-ntuneceaz[.

/1830/

A. de Lamartine

Lacul

CUPRINS

Astfel tot la \[rmuri nou[ ]mpin=i calea ne-ncetat[,
Du=i c[tre vecinica noapte,]napoi f[r-a veni,
}n oceanul de v`rste noi nu vom putea vrodat[
O zi ancora-a-nt[ri?

O, lac! abia-=i sf`r=i anul drumul ce iar =i-l g[te=te,
+-aproape de drage valuri unde ea era-a veni,
Pe piatra unde-ai v[zut-o, aci, iat[, m[prive=te,
Viu singur a…m-odihni!

Astfel tu mugeai]n gem[t sub aste st`nci afundate,
Astfel v`ntul a ta spum[pe picioare-i arunca
+i te sf[r`mai tot astfel sub coastele-\i de=irate,
Unda-\i plesnind se v[rsa.

Ti-aduci aminte-ntr-o sear[c`nd noi pluteam]n t[cere
+i n-auzeam de departe pe und[, sub cer lucios,
Dec`t sunetul lope\ii ce despica cu pl[cere
Valul t[u armonios?

C`nd, un glas str[in cu totul pe t[cere, f[r[veste,
Dintr-un \[rm ce-aducea farmec]ncepu a de=tepta.
Unda st[tu s[asculte, =i glasul ce scump]mi este
Cu-aste vorbe r[suna:

“O, vreme, opre=te-\i zborul! ceasuri bl`nde,-ascult[toare,
Opri\i cursul vostru, sta\i!

A zilelor mai frumoase pl[cerile fug[toare
L[sa\i s[gust[m, l[sa\i!

Destui tic[lo=i v[strig[, ce necazu-i]mpresoar[;
Curge\i, pentru ei gr[bi\i;
Lua\i cu ale lor zile grijile care-i doboar[
+i uita\i p-[i ferici\i...

Dar ce cer? de=art[rug[! minutele trec, n-a=teapt[,
Vremea-mi scap[, s-a pierdut;
Eu zic nop\ii s[-nt`rzie, aurora se de=teapt[,
O-mpra=tie... a trecut!

S[iubim, s[iubim dar[, de secunda ce gr[be=te
Gr[bi\i s[ne bucur[m;
Vremea este f[r[\[rmuri, omul liman nu g[se=te;
Curge, =i noi naint[m!”

Timp gelos! e cu putin\[aceste ceasuri sfin\ite,
C`nd amorul]n lungi unde ne revars[fericiri,
S[zboare de noi departe, asemenea de gr[bite
Ca =i]n nenorociri?

Cel pu\in nici a lor urm[, =i ea nu st[, piere, zboar[?
Ce! de tot le-avem pierdute? mai mult nu le vom afla?
Vremea care ni le dete, vremea care le omoar[
Mai mult nu ni le va da?

Trecut! Nimic! Vecinicie! Abisuri negre, noptoase!
Unde sunt zilele noastre care-n veci ni le-nghi\i\i?
Spune\i, ne ve\i mai]ntoarce aste pl[ceri fioroase
Pe care ni le r[pi\i?

O, lac, =i voi, st`nci t[cute, pe=teri =i p[duri umbroase,
Voi, ce vremea v[p[streaz[sau v[poate re-nnoi,
P[stra\i \inerea de minte acestei nop\i prea frumoase
Cel pu\in a v[-nso\i.

Fie cu tine-n repaos, fie =i]n vijelie,
Frumos lac, =i]n privirea dealurilor ce-asudez,
+i-n aste s[lbatici r`pe, =i-n brazii ce cu m`ndrie
Malul t[u]ncoronez;

Fie-n zefirul ce sufl[, ce tremur[ ]n verdea\[,
}n sunetele din vale ce v[ile le r[spund,
}n steaua d-argint]n frunte ce albe=te a ta fa\[
Cu raze ce-abia p[trund;

+i v`ntul ce tare geme, =i trestia ce suspin[,
Miroasele r[sfirate din aeru-mb[ls[mit,
Tot ce se vede, s-aude, toate ele ce n-au vin[,
Tot zic[: ei s-au iubit!

CUPRINS

/1830/

A. de Lamartine

Toamna

Salutare, lemne triste, ce verzi, galbene-nnegri\i,
Frunzi ce, c[z`nd risipite pe livezi, v[ve=tezi\i!
Salutare, voi frumoase zile ce a\i mai r[mas!
}n voi t`nguirea firii urmeaz[c-un slab, trist pas.

Ea se cuvine durerii, mie-mi place s-o privesc;
Singuratica c[rare, uitat p[=ind, o citesc.

A! s[mai v[z]nc-o dat[soarele]ng[lbenind,
A c[rui lumin[slab[abia p[trunde sclipind
La piciorul meu ce sun[frunza, lemnul cel uscat,
}ntunericimea deas[ ]n p[durea ce-am c[lcat.
}n aste zile de toamn[, c`nd natura-=i d[ sf`r=it,
Dar! aflu mai mult pl[cere l-al ei ochi acoperit:
Este al unui prieten tristul *r[m`i s[n[tos*,
Este z`mbirea din urm[genei ce, l[sat[-n jos,
Moartea vine s-o]nchiz[, mai mult a nu s-ardica.
A=a orizonul vie\ii gata fiind a l[sa,
A lungilor mele zile n[dejdea slab[pl`ng`nd,
M[mai]ntorc]nc-o dat[=i, nes[\ios c[t`nd,
M[uit l-ale sale bunuri ce]nc[n-am]nt`lnit,
Bunuri de la care soarta p`n-acum m-a ocolit.
Frumoas[, dulce natur[, soare, cer, cr`nguri, p[m`nt,
Sunt dator; lacrima pic[pe margini l-al meu morm`nt.
Ce curat[e lumina! aerul plin de miros!
L-a murindului privire soarele c`t de frumos!
Acum a= vrea =i cu drojdii s[de=ert acest pahar
Amestecat c`nd de fiere, c`nd de dulcele nectar.
}n fundul acestei cupe unde via\a sunt a-mi bea,
Vreun gust de miere-aicea e putin\-a-mi r[m`nea?
E putin\[viitorul pentru mine a p[zi
O-ntoarcere-a fericirii ce n-am a n[d[jdui?
E putin\[ ]n mul\ime un suflet a fi ascuns
S[cunoasc[al meu suflet, la ce voi s[am r[spuns?
Floarea, c[z`nd jos,]=i las[la zefir al ei miros,

+i e la soare, la via\[al ei *r[m`i s[n[tos*.
Eu mor]ns[, =-al meu suflet]n minutul ce l-am dat
Se revars[ca un sunet melodios]ntristat.

[1830]

CUPRINS

Lord Byron

Roman\[

I

A mea t`n[r[ tain[ afund r[m`ne-ascuns[
}n tristu-mi, singuratic suflet prea obosit;
Iar c`nd inima-mi bate de sila ei]mpuns[
L-a ta ca s[r[spunz[, atunci ea s-a v[dit!
    +i singur[-n t[cere o simt iar tremur`nd.

II

A mea flac[r[este vecinic[, nev[zut[
Ca =i slaba lumin[candelei sub morm`nt,
+-a dezn[dejdii rece]ntunecime mut[
}n veci nu o va stinge; iar razele ei s`nt
    }ntocmai de zadarnici ca =i c`nd n-ar fi fost.

III

Aibi-m[-n pomenirea-\i, la groapa mea nu trece
F[r-a-\i arunca ochiul =i f[r[a g`ndi

L-aceea ce cenu=a-i te simte, de=i rece;
Singura chinuire =i iad ce-a= suferi
Este de a fi stins[din pomenirea ta.

IV

Ascult[-mi ast din urm[glas singur pentru tine
Virtutea nu opre=te a pl`nge pe cei mor\i;
}n veci eu \i-am cerut-o, f[-mi singurul ast bine
O lacrim[s[-ntimpin l-a veciniciei por\i,
}nt`ia =-a din urm[r[splat[de amor.

/1836/

CUPRINS

Boileau

Poema didactic[dup[Boileau =i Hora\iu

Las[-ncolo, nu mai crede\i c-un autor fiecum,
Sc`r\`ind numai la versuri, spre Parnas s[-=i fac[drum,
Dac[din ceruri nu simte darul acela secret
+i la na=terea lui steaua nu l-a format de poet.

Voi ce de periculoasa ardoare v[-nfl[c[ra\i,
Ce spinoasa carier[m`ndri vre\i s[alerga\i,
Nu v[-ncerca\i pentru versuri surda a v[consuma,
Nici a crede c[e geniu un amor d-a tot rima.
D-ambi\iuni ne-n\elepte c`t pute\i v[dep[rta\i
Cu puterea, mintea voastr[ne-ncetat v[consulta\i.

Singur[natura poate min\ile mari a crea,
Ea-ntre autori talente =tie-a rep[r\i =i da:
Unul flac[r[-amoroas[poate-n versuri a descri,
Altul prin tr[suri pl[cute epigrama-a ascu\i;
Unul faptele eroici tr`mbi\`nd a celebra,
Altul pe fluier, la umbr[, p[storele a c`nta.
Sunt]ns[=i oameni care nu cunosc c`t pre\uiesc,
Cred c[sunt un geniu mare =i pe sine s-am[gesc.

Oricare sujet se scrie, fie simplu ori sublim,
Bunul sim\ s-aib[cu rima acordul cel mai intim.
}n van pare c[-unul d-alta nu se pot apropia:
Rima e sclav[=i =tie-a se supune =-asculta;
C`nd =tim s[avem voin\[=i-n adins s-o c[ut[m,
Mintea f[r[greutate se deprinde, =-o afl[m.
Rima la cuv`nt se pleac[greut[\i f[r-a-ar[ta
+i-l dezvolt[ajut`ndu-l, ]n loc de a-l str`mtora.
Dar ne-ngrijind-o, se scoal[rebel[, n-o po\i \inea,
+i-n loc s-o re\ii, urmeaz[ ]n\elesul dup[ea.
Urma\i, \ine\i dup[minte, =i oric`te labora\i,
Lustru, pre\ tot de la d`nsa ne-ncetat v[-mprumuta\i.

Mul\i,]mpun=i d-un neast`mp[r, ]n fuga lor av`nta\i,
Vor s[-=i scrie-ale lor versuri d-ale min\ii dep[rta\i.
}n monstruoasele versuri ei cred c[s-ar mic=ora
C`nd ca lumea al lor cuget ar voi a-=i exprima;
Spune\i cugetarea voastr[galant, nalt, glume\, u=or,
Dar spune\i-o cum se spune, pe-n\elesul tuturor,
Dup[vorbe]ng`mfate nicidecum nu alerga\i,
Cu termeni ce nu-=i au locul frazele nu le-neca\i.
Tot spre bunul sim\ s[c[te; dar aci ca s-ajungem

Calea e alunecoas[=i-anevoie s-o \inem;
Pu\in de ne vom abate,]ndat[ne r[t[cim;
Drumul ra\iei e unul, dintr-]nsul s[nu ie=im.

Un autor c`teodat[, plin d-un plan ce =i-a f[cut,
P`n[ c`nd nu =i-l de=art[, nu mai tace un minut.
De e palat ce-nt`lne=te,]ncepe a \i-l descri
+i te poart[pretutindeni, p`n[ c`nd te-o ame\i:
Ici, aproape, e o scar[, o sal[mai dep[rtat;
S[vezi un balcon pe urm[! numai aur e lucrat.
Loc pe undeva nu las[, pe jos, pe sus, peste tot,
Unghiuri, ferestre, plafonduri a sc[pa de el nu pot.
}ntorc la foi,]ntorc iar[, doar d-oi da d-un c[p[t`i,
+-abia m[scap]n gr[din[, asudat p`n[-n c[lc`i.

Fugi\i de stearpa-abondan\[d-un asemeni autor,
Nu v[-nc[rca\i niciodat[d-am[nunt obositor;
Orice prea mult se va zice e s[\ios, nepl[cut,
Mintea, sa\ie de d`nsul,]l arunc[ ]n minut.
Cine nu =tie m[sura, nici a scrie poate =ti;
Peste alt r[u d[m, mai mare, vr`nd d-un r[u a ne feri;
Un vers nu avea putere, =i ajunge noduros;
Eu m[tem d-a zice multe, =i devin]ntunecos;
Unul n-are-at`tea dresuri, dar e gol, f[r[-ajutor;
Altul, s[nu se t`rasc[, se pierde de tot]n nor.

Voi\i publica favoare dup[drept a merita?
Ne-ncetat frazele voastre c[ta\i a le varia.
Un stil ce \ine tot una =i ne-ncetat uniform,
Surda la ochi ne luce=te, de el caut[s-adorm.
Pu\in se cat[autorii n[scu\i a ne-ngreuia,
Care p-un ton totdauna pare c-ar psalmodia.

Ferice care]n versuri e dotat d-acel mister
S[treac[din grav]n dulce, din pl[cut]n mai sever;
Cartea sa la cer aleas[, pl[cut[la cititori,
La librari e ocolit[foarte des de amatori.

Orice scrie\i, vede\i bine prea jos a nu v[l[sa:
Stilul cel mai pu\in nobil =i-are cuviin\a sa.
C`nd glumi\i, vorbele voastre ne-ncetat le m[sura\i;
C`nd atinge\i, fi\i cu minte, singuri nu v[degrada\i;
Nu-mi place de loc bufonul ce m[face, sur`z`nd,
Cu dispre\ s[cat la d`nsul, chiar talentul admir`nd.
Respecta\i pe cititorul. Simpli =i cu art[fi\i,
Sta\i sublim =i f[r[morg[, pl[cu\i =i nedresui\i.

Auzul celor ce-ascult[a mul\umi dac[vre\i,
O ureche ce nu iart[de caden\[s[ave\i;
}n\elesul totdauna vorbele-n versuri curm`nd,
S[-nsemneze un repaos, semistihul ar[t`nd;
}ngriji\i ca o vocal[, repede]ntr-al s[u drum
Alerg`nd, p-alt[vocal[s[nu-mping[nicidecum.
Ferici\i c`nd orice termen l-alege\i armonios;
Fugi\i d-al asprelor sonuri]nt`mpin prea ur`cios.
Un cuget oric`t de nobil, versul cel mai bun f[cut
Min\ii nu mai pot s[plac[c`nd urechii-a displ[cut.

Da\i-v[ideea clar[, fi\i]n versuri l[muri\i,
Cum s[v[priceap[lumea, dac[vre\i a fi citi\i.
Sunt oameni confuzi cu mintea, =i cuget[rile lor
Sunt ne-ncetat]ncurcate]ntr-o desime de nor;
Lumina min\ii pe d`n=ii nu e-n stare-a-i lumina.
Cat[s[=ti\i, mai nainte p`n-a scri, a cugeta.

Dup[ideile noastre toate c`te exprim[m
Ori le l[murim mai bine, ori mai mult le-ntunec[m;
Ceea ce cunoa=tem bine se enun\[l[murit,
Vorbele prin care-o zicem vin pe loc =i nimerit.

}n orice scriere-a voastr[pe sine v[respecta\i
+i-n orice exces de sacr[limba s-o considera\i.
Surda sunt pus]n mirare d-un sunet melodios
Dac[nu e la loc vorba, dac[zisu-i vicios.
Nu se mir[a mea minte de un pompos barbarism,
Nici d-a unui vers m`ndrie =i-ng`mfatul solicism.
}ntr-un cuv`nt: f[r[limb[, cel mai faimos autor,
Zic[cine orice-a zice, e cel mai prost scriitor.

Orice comand[e dat[, voi]n pace labora\i,
Judecat[, minte pune\i, repede s[n-o lua\i.
Un stil repede =i iute, care curge tot rim`nd;
Minte nu prea manifest[, judecat[neav`nd.
F[r[-a pierde st[ruirea, cu]ncetul nainta\i,
De mii de ori fapta voastr[revede\i =i cerceta\i;
Netezi\i f[r[-ncetare =i iar o mai netezi\i,
+terge\i, l[sa\i c`teodat[, uneori ad[ugi\i.

Pu\in este]ntr-o fapt[unde-erorile domnesc,
C`nd sch`nteie =i de spirit ici =i colo cam lucesc.
Toate se cuvin s[fie, s[se pun[l-al lor loc;
}nceputul cu finitul r[spunz[cu-al lor mijloc.
Arta st[-n perfec\iunea am[nuntelor deplin
+i-n propor\ia cerut[p[r\ilor ce se combin.
+i cuv`ntul niciodat[nu mearg[-a se dep[rta
De c`te vrea ca s[spun[, vorbe cu zvon a c[ta.

Pentru versurile voastre voi de public v[sfii\i?
Critic aspru ce nu iart[voi]n=iv[s[v[fi\i.
Ignoran\a e f[cut[singur[a s-admira;
Amici buni v-alege\i vou[voio=i a v[cenzura,
C[ror s[-ncredin\a\i toate ei sinceri depozitari,
La orice defect al vostru s[v[fie adversari.
}naintea lor nu merge\i cu-arogan\[d-autor,
V[-nv[\a\i]ns-a distinge din amic p-adulator,
C[ci acesta, ca s[-=i r`z[, s-arat[-a te admira.
Vre\i mai bine un consiliu dec`t a v[l[uda.

Adulatorul \i-ncepe de la a te-aplaudi,
La tot versul ce aude se face a tres[ri.
Pe el vorb[nu-l]nghimp[, tot e admirabil, sf`nt,
De bucurie,-l vezi salt[, de tinere\e pl`ng`nd;
El de laude-n tot locul te]ncarc[bucuros:
Nicidecum n-are-adev[rul ast aer impetuos.

Dar amicul de credin\[, riguros, ne-nduplecat,
La defecte niciodat[nu te las[ ]mp[cat;
U=urin\a nu \i-o iart[, f[r-a fi =i mustr[tor,
Versuri r[u coordonate le pune la locul lor.
Vorbele \i le mai str`nge, ambi\ioasele-emfazi,
}n\elesul ici nu-i place, colo — vicioase frazi.
Construc\ia ta]i pare pu\in a se-ntuneca:
Ast termen nu se-n\elege, cat[a-l mai lumina.
Astfel vede =i corige amicul]nsufle\it;
Dar un autor adesea, d-a sa oper[uimit,
Crede c-are =i el dreptul, cuv`ntul de ap[rat,
Ca oricare ce se simte-ntr-ale sale ofensat.
Tu-i zici: “Versul [sta-mi pare nu prea bine exprimat.”
El: “Domnule, cu iertare! c[e versul minunat.”

— “Termenul acesta-mi pare cam rece =i cam pompos;
Eu l-a= =terge.” — “Cu iertare! [sta-i locul mai frumos.”
— “Ast[fraz[nu prea-mi place.” — “E minune!
Ce-ai s[zici?”
Astfel e-n\estat la toate s[nu-l dregi, ca s[nu-l strici.
Dac[-n scrisul s[u vro vorb[\i-a p[rut a te-nghimpa,
El de asta, d-asta numai nicidecum n-o va schimba.
}ns[c`nd vine, \i-arat[c[-i place-a fi criticat,
C[e=ti domn p-ale lui versuri =i el \ie]nchinat
+-unde-\i place po\i a =terge, po\i s-adaugi unde vrei,
Po\i corige ori=iunde, voie n-ai ca s[-i mai cei.
Dar aste vorbe frumoase ce veni a-\i]n=ira
Sunt o curs[s[te prinz[s[-l ascul\i a-\i recita.
Pe-ndat[-apoi =i te las[=i, voios de muza sa,
Se duce s[-=i cate secul sim\itor a-l l[uda;
+i mi-\i afl[numa-ndat[; c[ci =i-n seci admiratori
E fertil al nostru secol, tot ca-n secii autori.

CUPRINS

[1836]

Lord Byron

C`ntarea dracilor]n preziua potopului

S[ne bucur[m! s[ne bucur[m!
Glasul omenesc nu va tulbura,
Cu ale lui rugi nu ne va curma
Din \ip[t, din joc, din zbor ce serb[m.
Om nu va mai fi, jertfa va lipsi.
Al nostru tiran f[r[de prinos

Va cere-n zadar scrumul cu miros.
Cine-i va jertfi? cine-i va jertfi?
+iroiul c[z`nd, valul alerg`nd
Lumea va-nghi\i; =i v`ntul turbat,
Peste ocean zbur`nd dezl[n\at,
Al\i mun\i va n[l\a, unda volbor`nd.
Blan, bluc, colc[ind, flis, vluc, lung plesnind,
Luciul lung]ntins va fi un morm`nt,
Morm`nt de triumf, morm`nt tot p[m`nt.
Ha, ha, ha, ha, ha, ce luciu sclipind!

S[ne bucur[m! s[ne bucur[m!
Glasul omenesc nu va tulbura,
Cu ale lui rugi nu ne va curma
Din \ip[t, din joc, din zbor ce serb[m.

Vom vedea pierind, murind =i murind
Neamul omenesc at`t ]ng`mfat
D-al lui tic[los lut de def[imat.
A! ha! neam trufa=, te-am v[zut pierind;
Oasele-\i albind, sp[late sclipind,
Prin pe=teri, prin v[i, prin mun\i s-or opri;
Apa ne-ncetat tot le va goni,
+i moartea cu noi va privi r`njind:
Totul vedem rupt, susul peste subt:
Leul ver=unat, tigrul furios
Loc]=i vor c[ta cu mielul fricos,
Pare c-ar fi fra\i =-un lapte au supt.
Izvor cu =iroi spumeg`nd v`joi,
De sus =iroind, de jos volbor`nd,
Totul dezleg`nd, totul mestec`nd, —
Ce haos frumos! umed mu=uroi!

S[ne bucur[m! s[ne bucur[m!
Glasul omenesc nu va tulbura,
Cu ale lui rugi nu ne va curma
Din \ip[t, din joc, din zbor ce serb[m.

Moartea-apoi va sta, pu\in va-nceta.
Pe d[r`m[turi al\i oameni mai noi,
Mai spurca\i, mai r[i, mai vrednici de noi
Se vor]nmul\i, — ea-i va secera.
Aste risipiri vor na=te pieiri,
Alte fiin\i noi, veacuri, ani mai noi,
Alte boale noi, alte dureri noi,
P[cate mai noi, noi nelegiuiri.
Acei muritori — ce mai muritori! —
Vor fi]nso\i\i de chin, de dureri,
Ur[=i r[zboi, munc[,-mperecheri.
Ce mai muritori! ce mai muritori!

S[ne bucur[m! s[ne bucur[m!
Glasul omenesc nu va tulbura,
Cu ale lui rugi nu ne va curma
Din \ip[t, din joc, din zbor ce serb[m.

Ace=ti omule\i — ce mai omule\i! —
Vor fi]nso\i\i de chin, de dureri,
Ur[=i r[zboi, munc[,-mperecheri.
Ce mai omule\i! ce mai dr[gule\i!
Ce mai omule\i! ce mai dr[cule\i!

[1837]

Paolo Rolli

Dep[rtarea

CUPRINS

Singuric[=i umbroas[,
Dumbr[vio[r[,-n tine viu
Trista-mi inim[noptoas[
}n repaos s[mi-o \iu.

Orice-obiect ce altui place
Eu]l v[z posomor`t;
Am pierdut dulcea mea pace
+i eu]nsumi m-am ur`t.

Nina mea, frumosu-mi focul,
E aci! Dorul mi-a spus.
Vai! o caut]n tot locul
+i =tiu singur c[s-a dus!

C`te ori, frunze iubite,
Umbra voastr-o coperi!
Curs de ceasuri fericite
C`t de repede fugi!

Spune\i, spune\i, drage unde,
Voi vedea-o eu sau nu?
Vai! dar eco]mi r[spunde
+i]mi par' c[zice: nu!

Simt o dulce murmurare,
Un suspin poate va fi;

Poate-a z`ne-mi e oftare
Ce]mi zice: va veni.

Vai! e r`ul ce se fr`nge
Printre st`nci l[crim[tor,
+i nu murmur[, ci pl`nge,
C[-i e mil[d-al meu dor.

/1838/

CUPRINS

P. Viennet

Foile =i c[rbunele

L`ng-o lemn[rie, unde sta gr[mad[
Una peste alta, r[u amestecate,
Surcele =i a=chii, a securii prad[,
| [nd[ri =i g[teje, doage r[sturnate,
Multe ciopliture
+i sf[r`m[ture
D-orice fel de lemne, mobile stricate, —
Un groscior c[rbune, c`t nuca de mare,
Dar viu, arz`nd bine, c[zu d'}nt`mplare
Din h`rbul cu spuz[, sau chiar din lulea
Unui s[tean care se ducea acas[
Sau s[-=i fac[focul, s[-=i cate de mas[,
Sau cine mai =tie ce treab[avea.
Aci prea aproape, dup[drum, nevoi
Erau ni=te foi,
Al c[ror st[p`n

Era un jup`n
Me=ter spoitor,
Care spre repaos capu-=i rezemase
Chiar pe lemn[rie, =i somnu-l furase.
“Ce soart[te-a=teapt[, s[rmane c[rbune!
Cur`nd te vei stinge =i, negru t[ciune
}n zece minute, bun n-a s[mai fii
Dec`t pe perete s[scrie cu tine
+i s[rn`nj[reasc[care cum]i vine,
S[fac[la pozne dracii de copii.
Dar ce mai renume c`nd m-ai asculta!
Eu s[suflu-n tine, =i tu-n lemn[rie
S[te opre=ti \int[=i s[-ncepi a da
Colea un foc \eap[n! Ce mai b[rb[\ie!
Ce nume \i-ai face chiar]n istorie!
Gazetele toate tare-ar bucina! “
Foile ca naiba astfel]i vorbea,
+i bietul c[rbune ce nu se g`ndea?
Licurea acuma mereu de trufie
+i de bucurie;
N-apuc[s[zic[fatalul s[u *da*,
+i-ncepu s[sar[sub iutea suflare,
Ce]n =uierare
Drept]ntre surcele flac[ra-l m`na.
S-aprinser-acestea, =-apoi lemn[ria
Lu[foc]ntreag[, v`lvoarea se-ncinde,
}n aer se nal\[, volvur[se-ntinde,
Satul e-n pericol, =i megie=ia
Toat[se de=teapt[,
Soarta-ntreag-a Troiei]n spaim[a=teapt[.
Hei! acum ve\i zice

C[-al nostru c[rbune a c[tat s[fie
Foarte mul\umit?
S[racul p`rlice!
Plesnit]n sc`nteie l-acea groz[vie,
De tot]mp[r\it,
Cine-l mai cunoa=te]n focul cel mare,
Care =i mai tare
}l f[cu cenu=[ ]n vreo-nghesuire?
Pieri f[r[nume, f[r[pomenire!...
+i foile iar[, cuprinse de foc,
L[sate]n loc
D-al lor jup`n me=ter, care, sp[im`ntat,
A fost =i tulit-o din somn de=teptat,
Arser[=i ele
Cu lemn =i cu piele,
Devenind cenu=[f[r[de suflare.

Iat[-v[exemplu, =i da\i ascultare
Voi, care sufla\i certele civili,
Foi s[nu mai fi\i.
+i voi, june inimi, organe docile,
Care drept c[rbune la sufl[ri servi\i,
Dup[scelera\i
Nu v[mai lua\i.

[1840]

P. Viennet

CUPRINS

Coada momi\elor

}n Simium, a momi\elor capital[,
Printr-o moarte repede =i fatal[,
Bufonii cur\ii cinci murir[dodat[.
Bufon]ntre momi\e,]n neamul somifier,
Era un post prea mare, sarcin[ ]nsemnat[,
Un fel de minister,
Pe care trei partituri briga care de care
S[-l poat[ ]nsu=i.
C[ci era post c-acelea! Poporul]n mi=care
Sta chestia s[vaz[cum, ce fel va ie=i.
Pagonii =i loricii, maro\ii =i gibonii
Pe cap[t se-ntrecea,
Cinci candida\i scotea,
De care s[se mire din lume to\i bufonii;
+i-=i da mai dinainte
P[reri =i mari cuvinte
C[au =i isteciune,
+i mare-n\elepciune,
+i darurile toate, un soi tot de la noad[.
+i =ti\i pentru ce oare? Pentru c[n-avea coad[.
+i limbu\ea prea tare c[-aceast-ad[ugire
De p[r, de zg`rci, de nerve, aceast[prelungire
Absurd[a spin[rii e proba cea mai mare
D-o minte m[rginit[, d-o scurt[cugetare;
+i da cuv`nt prea tare
C[mintea se toce=te
Cu c`t coada mai cre=te.

Ie=ir-atunci la lume genonii, sapajucii,
Talapii =i malbrucii,
Momi\e lungi]n coad[, =i sus\ineau mai tare
C[minte ca s[aib[=i gust, talent, =tiin\[,
Prestigiu cu diplome ca cei din seminariu,
E foarte necesariu
La o momi\[coada. +i spre]ncredin\are,
Zicea c[de spinare
+i cap, =i coad-at`rn[; =i unul la o parte,
+i alta-n jos de alta, dup[fire=ti cuvinte,
M[duva de la coad[spre cap]n sus se-mparte
+-aduce mult[minte.
Iar cinci machii, pe care codata adunare
}i sus\inea s[intre la rege]n favoare,
Sp[rg`ndu-se striga:
C[f[r[de aceast[regal[cod[tur[
Ce-ar fi de o momi\[? =i ce-ar mai sem[na?
Un monstru sp[im`ntabil, un OM! o pocitur[!
(C[ci omu-ntre momi\e e proast[creatur[.)
Partitul de a treia pe br`nci se opintea
S[-mping[ ]nainte, s[poat[ ]nc[pea
Aleasa lor culoare
La rege]n favoare.
Ace=tia, fire=te, erau d-[i modera\i,
Mu\oi mai idea\i,
Un soi de popioni,
De babuini, mamoni.
Ei nu condamnau coada, ziceau c[-i lucru bun!
Dar ei aveau codi\[! =i-n public to\i propun
C[bun[este coada, dar nu a=a prea mare,
+i c[ci excesu-n toate aduce]ncurcare;

Nici ciunt nu este bine, nici n[t[r[u codos,
Ci colea, cum se cade, de mijloc e frumos.
+i c`t pentru aceasta, madrilii-s numai buni.
Iar regele, cu totul uimit =i asurzit,
D-at`tea mari cuvinte =i intrigi, rug[ciuni
Cu totul ame\it,
R`nd unul c`te unul se puse a-i numi
}n posturile nalte, s[vaz[ce-a ie=i.
+i el, =i \ara-ntreag[v[zur[-nvederat,
Ca lucru luminat,
C[, cum intra]n func\ii, momi\a tot momi\[;
+i coad[, =i codi\[,
+i ciontul, tot un drac:
De smorfuri nu se luas[, ce =tiu aceea fac.

Momi\a, biet, cu coada =i omul cu sistema
Se crede ca e-n stare a dezlega problema;
La una vedem smorfuri, la altul declama\ii;
Una uime=te bestii, =i altul stinge na\ii.

[1840]

CUPRINS

Sappho

La amant[

Ca zeii de ferice acela mi se pare
Ce-mpins de soarta-i bun[nainte-\i va veni
+i dulcele-\i accente, divina ta c`ntare
D-aproape va-auzi.

Iar fa\a ta ridient[asupra lui c`nd cat[!...
Ca un columb se bate]n piept inima mea,
+i vocea mi se stinge, r[m`i extaziat[
Pe loc c`t te-oi vedea.

Se leag[a mea limb[=i repede, sub\ire
Un foc prin vine-mi curge, se vars[ca fiori;
Mi-e negur[vederea, auzul v`j`ire,
+i reci m[trec sudori.

Ca varga toat[tremur,]mi simt a mea pieire,
Sunt palid[ca spicul c`nd cade la p[m`nt,
R[m`i f[r[ suflare, r[m`i f[r[sim\ire
+i moart[toat[s`nt.

Ci totul s[cuteze se iart[la s[rac.
. . . .
. . . .

[1844]

CUPRINS

A. Dumas

Margherita

“R[m`i san[toas[!”
Mi-a zis, =i s-a dus.
Pieptul m[apas[,
Pacea-mi s-a r[pus,

Am pierdut vedere,
Lacrimile-mi tac
+i sim\irea-mi piere,
Nu =tiu ce s[fac!

Fruntea n-o pot \ine!
Capul]mi e greu;
S`nul de suspine
}mi arde mereu.

C[ci n-am ziu[bun[!...
Bunul m-a l[sat;
Parc[sunt nebun[,
Doamne! ce p[cat!

Mintea st[s[-mi fug[,
Unde sunt nu =tiu;
Sunt ghea\[ ]n rug[
Si arz]n foc viu.

Aveam =i credin\[
C`nd eram cu el;
Nu =tiu d-am fiin\[
C`nd sunt f[r[el!

C`t eram de bine!
Stella-mi str[lucea;
C`nd era cu mine
Toate-mi sur`dea.

Mi-era scump[casa,
C[ci cu el tr[iam;
Mi-era dulce masa,
C[ci cu el =edeam.

}mi pl[cea lumina,
C[-l puteam vedea;
}mi pl[cea gr[dina,
C[-n ea m[-nt`lnea.

Noaptea r[coroas[
Ardeam s-o a=tept;
Luna amoroas[
Mi-l vedea pe piept.

Ferici ri nespuse
Speram pe p[m`nt;
De c`nd el se duse
Lumea mi-e morm`nt.

Ah! vin’, vin’ odat[,
Vino, scumpul meu!
C[ci am lumea toat[,
Am =i Dumnezeu.

Fa\a ta blondin[
S-o pot contempla,
Tu — a mea lumin[,
+i eu — umbra ta!

[1847]

A. de Lamartine

CUPRINS

Poetul murind

A vie\ii mele cup[se sparse]nc[plin[,
}n lungi suspine via\a-mi se duce =i declin[:
Nici lacrimi, nici suspinuri n-o pot]nt`rzia!
}n bronzul ce m[pl`nge]n sonuri precurmate
A mor\ii m`n[rece ultima-mi or[bate.
S[gem oar'? sau mai bine s[caut a c`nta?

S[c`nt, c[ci al meu suflet e]nc[p-a mea lir[;
Sa c`nt, c[ci mie moartea ca lebedei inspir[
Pe \[rmuri d-o-alt[lume un grid melodios.
Semn bun acesta este, =i geniul mi-l face.
De este-al nostru suflet amor, cereasc[pace,
Un c`nt divin dar fie adio d-aci jos.

}n spargerea sa lira r[sun[mai sublim[,
}n stingerea sa lampa dodat[se reanim[
+i d-o lumin[vie str[luce, =i s-a stins;
Leb[da vede cerul la ultima sa oar[;
+i omul, singur omul, el numai se coboar[
S[-=i numere trecutul, de doruri re]mpins!

+i ce sunt aste zile ce omul le implor[?
Un soare =i alt soare, o or[=-alt[or[,
+i cea venit[-asemeni cu ceea ce s-a dus.
+i ce ne-aduce una cu ceealalt[piere,
Travaliu =i repaos, dureri =i iar durere,
+i noaptea peste lume, c`nd ziua a apus.

S[pl`ng[ c`\i s-aca\[cu m`inile-ncle=tate,
Ca iedera-n ruine, de zile d[r`mate,
C`\i v[d c[mai nainte nu au ce mai spera;
Iar eu, ce n-am d-amestec nimica cu p[m`ntul,
M[duc foarte u=ure, ca frunza ce-o ia v`ntul;
N-am r[d[cini aicea s[poat[m-arresta.

Poetul e c-acele str[ine svol[toare
Ce nu-=i caut[cuibul pe \[rmuri st[t[toare,
Nici ramura, nici unda drept loc leg[n[tor,
Ce nu se pun pe arbori, nici st`nce, nici c`mpie,
Ce trec]ntr-o c`ntare pe sus]n melodie
+i lumea nu cunoa=te dec`t din vocea lor.

Novicia mea m`n[pe coarda sun[toare
Nu s-a condus vrodat[d-o m`n[instructoare:
Nu poate s[dea omul ce-nsufl[Dumnezeu.
Nici r`u-nva\[-a curge pe clina sa la vale,
Nici acvila s[-noate]n aer p-a sa cale,
Nici cum s-adune-albina din flori nectarul s[u.

Arama r[sun`nd[ din locuin\a-i sf`nt[,
Cu mistica sa limb[azi pl`nge, m`ine c`nt[,
C`nd na=terea, c`nd moartea, c`nd nunta celebr`nd
+i eu fui ca arama prin fl[c[ri l[murit[,
B[tur[-ntr-al meu suflet =i patimi, =i ursit[,
+i scoaser[-mpreun[acordul cel mai sf`nt.

Astfel]n cursul nop\ii o arp-eolian[
+i-amestec[cu unda pl`nsoarea-aerian[,
+i singur[r[sun[c`nd sufl[un zefir.

Uimit st[c[l[torul, =i st[ca s[devine,
S-admire, s[priceap[cere=tile suspine
Ce nou[sentimente =i cugete inspir.

Adesea a mea arp[de lacrimi fu stropit[;
Pl`nsoarea]ns[este o rou[fericit[,
+i inima e jun[sub cerul seninos.
Flaconul c`nd se sparge miros mai mult r[sfir[;
S[nu calci]n picioare balsamul, c[respir[
+i]mprejur r[sp`nde profum mai copios.

. . . .
. . . .

Dar timpul? Nu mai este. Dar gloria? Ce-mi pas[
D-ast eho d-un van sunet ce secolii str[pas[
+i juc[rie lumii]ntotdaun-a stat?
Voi, care]i promite\i trofee =i domnie,
Sim\i\i a lirei mele acord =i armonie?
Uita\i-v[c[v`ntul deja le-a =i luat.

Nu v[juca\i cu omul, c`nd]i vorbi\i de moarte!
Cu-asemenea speran\e de viitor, de soarte,
Ce-i mai vorbi\i de glorii, d-un sunet svol[tor?
Ce ! darea unui suflet! aceasta este glorie?
O, voi, care promite\i to\i timpii la memorie,
Ave\i d-unde promite? ave\i vrun viitor?

Atest, =-am martor cerul, c[eu]n ast[lume
Cu r`sul p-a mea buz[am pronun\at ast nume,
Inven\ie fatal[delirului uman.
Am stors mult ast[vorb[, =-aflatu-o-am tot vid[,

+-am azv`rlit-o-ncolo ca pe o scoar\[-arid[,
Ce buzele umane o tot resug]n van.

}n stearpa sa speran\[d-o glorie ce pas[,
}n cursul vie\ii sale]n urm[-i omul las[
Un nume ce tot scade, din zi]n zi proscris;
+i timpul p-a lui valuri]nal\[=i coboar[
Aceast[c[z[tur[, =i-n fine o doboar[
}n al uit[rii negru =i destructor abis.

Arunc =i eu un nume mai mult p-ast[tempest[
}n voia]nt`mpl[rii ferice ori funest[.
+i-n ce-a= fi oar' mai mare?]n ce mai glorios?
C`nd leb[da s-av`nt[spre ceruri p-a ei cale,
Mai =tie ea de umbra a aripilor sale
Ce-noat[ori pe und[, ori pe c`mpie jos?

Dar ce c`ntai, ve\i zice, at`t p-aceast[lume?
— }ntreab[filomela: aspir[la renume
C`nd noaptea-ntreag[ c`nt[l-al apelor susur?
Tot astfel c`ntai =i eu, precum omul respir[,
Cum pas[rea ciripe, cum sun[-o biat[lir[,
Cum v`ntul sufl[, geme, cum apele murmur.

Amor, c`ntare, rug[, at`t fu a mea via\[;
Din toate c`te omul dore=te =i]nva\[,
Amici, la ora mor\ii nimic nu regret eu;
Nimic, dec`t suspinul spre bolta]nstelat[,
Extazea lirei mele, t[cerea-namorat[
A unei inimi pure b[t`nd la pieptul meu.

. . . .
. . . .

Ca pas[rea ce vede prin umbrele funebre,
Credin\a mea p[trunse ca ochi printre tenebre;
Instinctul ei profetic destinu-mi revel[.
Adesea al meu suflet]n visele-auree,
Pe aripe de fl[c[ri svol`nd spre empiree,
V[zu divine c`mpuri, =i moartea devan\[.

S[nu-nscri\i al meu nume pe pietre cump[rate;
Un monument pe suflet e mare greutate!
Pu\in nisip, =-at`ta, peste \[r`na mea.
L[sa\i abia un spa\iu d-o b[t[tur[rece,
Ca, dac[pe la groapa-mi vrun sv`nturat va trece,
S[poat[sta acolo, s[poat[-ngenunchea.

Adesea]n secretul al umbrei =-al t[cerii
Se nal\[c`te-o rug[ ]n arderea vegherii
+i afl[o speran\[aproape d-un morm`nt.
D-aci mult vede omul, =i alma-n neputin\[
Ia aripi =i s-av`nt[spre cer cu u=urin\[.
C`nd ai picioru-n groap[, pu\in e=ti pe p[m`nt.

Sf[rma\i =i da\i la fl[c[ri, la v`nturi =i la unde
Ast luth ce n-are sunet la suflet a r[spunde;
}n ceruri m[a=teapt[alt luth, de serafimi.
Peste cur`nd ca d`n=ii tr[i-voi a via\[
}n verva imortal[=-eterna diminea\[
Divinelor concerte,]n hor de cherubimi.

Peste cur`nd... dar moartea c-o m`n[grea detun[
+-atinge a mea lir[. Se sparge =i r[sun[
+i pl`nge ca o surd[ ]n aerul de=ert.

A =i-nghe\at, =i tace... Amici! c`ntarea nalt[
Ca sufletu-mi s[treac[ ]n lumea ceealalt[
      Prin sunetul cel sacru al vostrului concert.

/1866/

CUPRINS

F. Schiller

Cavalerul Toggenburg

“Ritter! inima \i-ofere
      Tinere\e de suror;
Alt[dragoste nu-mi cere,
      C[ci]mi face mare dor.
Vino placid, c[ ]mi place,
      Du-te-n pace, m[dileg;
Pl`nsul ochilor ce tace
      Nicidecum nu-l]n\eleg.”

El pricepe, mut cu dorul;
      S`nger[determinat,
Arde,-o str`nge-n piept cu-amorul,
      +i pe cal e av`ntat.
To\i vasalii]=i adun[,
      To\i elve\ii s[i din drept;
La morm`ntul sf`nt detun[
      To\i cu crucea p-al lor piept.

Fapte-acolo valoroase
      Dezvolt[eroi cre=tini,
Coifuri, pene onduloase

}nsp[im`nt[saracini.
Toggenburg poart[omorul,
Teroarea la musulman.
Dar]n inima lui dorul
E mai mare dup-un an.

L-a suferit, dar l-apas[;
Nu-l mai poate suporta;
Arme, c`mp, glorie las[
Spre-ale sale-a se-nturna.
+i p-a m[rii und-amar[
Vede-un vas vele-ntinz`nd;
Se-mbarc[spre scumpa \ar[
Unde-e via\a =-al lui g`nd.

Ajung`nd la castel, bate
}nfocatul pelegrin...
Vai? ca fulger]l str[bate
R[spunsul d-amaruri plin:
“Este-a cerului mireas[
Aceea ce cau\i tu;
Ieri fu ziua cea aleas[
Nunta ei c`nd se f[cu.”
. . . .
. . . .

Abandon[, nu-=i mai vede
Al p[rin\ilor focar;
Armele nu-=i mai revede,
Nici fidelul arm[sar.
De la Toggenburg apune
Jos spre v[i, necunoscut;

Peste membrii nobili pune
    Vestm`nt aspru, r[s\esut.

O colib[izolat[
    }=i cl[di-mprejurul ei,
D-unde closterul s-arat[
    Printre frunzele de tei.
A=tepta de diminea\[
    P`n' l-al soarelui apus,
Cu speran\a mut[-n fa\[
    +i cu sufletul s[u dus.

C[tre closter sus din vale
    Ore-ntregi]n sus c[ta
Spre fereastra scumpei sale
    P`n' fereastr-a r[suna,
P`n[ c`nd el s-o mai vaz[,
    P`n[ce chipu-i venea
Ca d-un angel dulce raz[
    Jos spre vale-a se pleca.

+i-n dulcea lui reverie
    Adormea prea consolat,
A=tept`nd cu bucurie
    Al zorilor rev[rsat.
Stete astfel zile multe,
    Ani]ntregi tot a=tepta
Attentiv ca s[asculte
    Ori fereastr-a r[suna,

Ori dilecta s[-=i mai vaz[,
    Ori chipu-i a s-ar[ta,

Ca d-un angel dulce raz[
Jos spre vale-a se pleca.
Astfel,]ntr-o diminea\[
Era mort tot a=tept`nd,
Cu paloarea mor\ii-n fa\[,
Spre fereastr[c[ut`nd.

/1863/

CUPRINS

Lord Byron

Arpa lui David

Spartu-s-au coardele arpei potente
Marelui David, poetului-rege!
Nu mai exist[a psalmilor arp[!

C`\i i-asculta inspiratele-acorduri
De melodie, cu inima-nfr`nt[
V[rs`nd v[rsau lacrime calde, dolente,
De repentire, de rug[, d-extaze.

Acele lacrime varii =i multe
O consacrar[Domnului sf`nt[.
Lamente-se ale Sionului vergini,
C[ci iat[, spartu-s-au ale ci coarde.

Ea str[b[tea prin dulcele-i accente
Inimi de piatr[, ca gerul de ageri,
Fiilor aspri ai f[rdelegii,

Da-n ei via\a =i le n[l\a suflet;
Str`mbii cu inima, str`mbii]n cuget
Drept se-ndrepta la potenta ei voce.

Arpa lui David era mult mai forte
+i dec`t tronu-i. Poetul trecuse
Sus, mai presus dec`t rege la nalte:
Spiritul Domnului sta peste d`nsul.

Ea celebra a Domnului m[rire,
Spunea ale lui Israel mari fapte,
Ea r[sp`ndea peste v[i bucuria:
Tres[reau mun\ii, se plecau cedrii.

Aspirat-au =i s-au suit la ceruri
P-aripe d-angeli ale ei acorduri,
Si ca t[m`ia r[maser[-acolo.

D-atunci nu se mai aude-a ei voce,
Ci numai amorul =i pietatea
Ne r[pesc sufletul prin ni=te sonuri
Ce ies din por\ile cerului sacre,
+i-l leag[n[-n visuri nalte, divine,
Ce-a zilei lumin[nu le-ntrerumpe.

/1868/

PROZ{

Prolog la serbarea numelui prea]n[l\atului nostru domn Alexandru D. Ghica 1835 aug. 30

Persoane:

T I M P U L
I S T O R I A
P O E Z I A
P A C E A
L I B E R T A T E A
C O M E R C I U L

} persoane t[cute

T I M P U L

Mai vechi =i dec`t lumea, am fost de fa\[ la zidirea ei; am v[zut pe r`nd neamurile]n zgomotul slavei =i al bucuriei,]n v`rful str[lucirii lor, =i m-am uitat pe urm[ =i la a lor \[r`n[z[c`nd ]n t[cerea mor\ii, =i mu=chiul veacurilor ]nverzea dasupra faptelor m`inilor lor.

Peste monumente =i genera\ii am trecut, =i am v[zut]n urm[-mi gr[m[dindu-se a lor cenu=[=i vijeliile veacurilor spulber`ndu-o]n v[ile uit[rii.

}n zborul meu cel repede las]n urmele mele veacuri, v[aduc timpii anului, icoana v`rstei voastre, fac s[ r[saie soarele =i s[ apuie ]ntru a sa slav[; =i m-am uitat ]napoi =i am v[zut veacurile de la zidirea lumii ca ziua de ieri !!? Universul ]ntreg, p[m`nt, stele =i toate planetele se v[d supuse la a mea

d[r[p[nare, =i]ns[=i lumina acestui soare se va stinge]naintea trecerii mele. Numele numai =i slava f[c[torilor de bine ai omenirii sunt neatinse de m`na-mi atotd[r[p[n[toare; ]n s`nul meu le port, =i vecinice ca mine vor r[m`nea ]n toate veacurile. }n registrul veacurilor =i al meu sunt trecute p`n[la una faptele tuturor muritorilor, de la monarh =i p`n[ la rob, =i ]l voi deschide odat[ de fa\[ a toat[ lumea =i a st[p`nului ei. Sunt un geniu trimis s[zbor asupra universului, spre a se folosi de mine numai p`n[sunt de fa\[; am trecut odat[— trecut sunt pentru toate veacurile.

Unde =tiu s[se foloseasc[de mine, zilele cele fericite ce vin dup[aceasta m[fac neschimbat, =i aceast[neschimbare pare c[ar z[bovi cursul meu.

Oarec`nd ]n Italia m-am z[bovit ]ntre str[mo=ii vo=tri: am tr[it ]ntre d`n=ii =i le-am adus veacul de aur. La voi am venit acum =i v-am adus ziua de ast[zi, zi de s[rb[toare vou[. Ferice de prin\ii aceia ce =i-n viitorime]=i las[al lor nume, un nume de m[rime =i-n veci de s[rb[toare.

ISTORIA

Peste veacuri privegheaz[al meu ochi; monar=ii =i neamurile ce au fost asupra p[m`ntului eu le ]nf[\i=ez viitorimii astfel precum au fost: adev[rul este d-al[turea mea. Egiptul, Grecia, Roma au str[lucit odat[; =i mi-am ]ntors ochii ]napoi, =i pare c[ n-am mai stat! Str[=nicia legilor =i paza lor le-au ]n[l\at ]ntru slav[; nesocotin\a =i abaterea de la d`nsele au d[r`mat din temelie aceste colose de mare cuviin\[=i de libertate.

Marcu Aureliu, cu a sa bl`nd[=i]n\eleapt[obl[duire, Titu =i al\ii]mpodobesc foile mele, =i mi-e fal[a-i ar[ta

st[p`nitorilor p[m`ntului; Neron m[ ]ngroze=te, =i cu s`ngele noroadelor lui =i al mucenicilor am scris a lui via\[, =i va fi spre vecinica ocar[a puterii.

Pe ruinele]mp[r[\iilor m-am a=ezat, unde sila nu poate str`mtora a mea pan[ =i unde adev[rul ]mp[r[\e=te ]n toat[ str[lucirea lui =i, av`nd]nainte-mi umbrele celor ce au folosit =i au]ngrozit omenirea, cu faptele lor am dat]nv[\[turile cele mai grozave =i m`ntuitoare prin\ilor =i noroadelor universului. Pe c`t mi-au fost de dragi numele monar=ilor ce au]ntrebuin\at bine a lor putere, pe c`t am binecuv`ntat a lor dragoste p[rinteasc[=i]nchinare pentru binele supu=ilor lor, pe at`t mi-au fost de scumpe =i noroadele care, supuse legilor, au =tiut a pre\ui dorul =i ostenelile obl[duitorilor lor, a-i iubi =i a-=i ]ncredin\a ]n m`inile lor a lor soart[; pentru care le-am recomandat]n veci celor ce doresc a-=i vecinici a lor slav[=i fericire.

Str[mo=ii vo=tri, rom`nilor, din marea =i vestita Rom[ v[ sunt pild[ la orice mi=care a voastr[. Analele patriei voastre de acum, de la desc[lecare =i p`n[ast[zi, sunt pline de neodihn[=i arareori de p[cate. Toat[palma de p[m`nt de care voi v[ bucura\i =i asupra c[ruia voi socoti\i nobilitatea voastr[ a fost stropit[, ca de o rou[ cereasc[, de s`ngele mo=ilor =i p[rin\ilor vo=tri, ce au =tiut s[apere =i s[v[lase drept mo=tenire drepturile voastre. Draga mea Pace (*ia pe Pacea de m`n[ =i o ]nf[\i=az[ ]nainte*) v[ z`mbe=te =i se statornice=te]n p[m`ntul vostru. Comerciul (*]l arat[ cum ]l \ine Libertatea de m`n[*),]nc[prunc, va cre=te =i se va]mputernici la s`nul Libert[\ii =i va]ndestula casele voastre.

Providen\a a]ngrijit de viitorimea voastr[: dintre voi a ales pe b[rbatul, =i numele lui este ALEXANDRU! iubi\i =i cinsti\i]ntr-]nsul pe a voastr[patrie, supune\i-v[legilor al

c[rora el este]ngrijitor; uni\i]ntru dragoste =i ascultare, face\i dimpreun[cu d`nsul ca fiii vo=tri s[ simt[ facerile de bine ale a=[z[m`nturilor ce a\i dob`ndit; =i eu voi scri epoha aceasta ca cea mai fericit[ a p[m`ntului vostru, =i numele lui, pe care]l serba\i ast[zi, va fi atunci nume de cinste =i de s[rb[toare la urma=ii vo=tri.

P O E Z I A

}n zborul meu cel slobod,]n sf`nta mea-nfocare,
Mi-i drag a c`nta prin\ii =i st[p`nirea lor;
}nger trimis din ceruri fac buna guvernare,
Pe cea rea o fac spaim[, Satan pustiitor.

Lira-mi dulce suspin[pl[cuta pomenire,
Zefirii p-a lor aripi o duc]n veselii;
Fiori sunt a ei coarde la fapte de-ngrozire,
+i sunetul ce scoate e vifor, vijelii!

Virtutei eu dau via\[, o fac sf`nt[fiin\[,
Templu-i ardic, altare, =i o-ndumnezeiesc;
Iar r[utatea, groaz[din neagra locuin\[,
O na=te]nsu=i iadul, e biciul p[m`ntesc.

Istoria prin mine ia chip, se-nfiin\eaz[;
Pe Libertatea mum[Comerciului eu fac;
Eu Timpului dau aripi, prin mine el viaz[
+i-n vesel[fecioar[eu Pacea o prefac.

La umbr[, la izvoar[,]n noapte =i]n raz[,
}n temni\i, pe ruine eu pe vitejii c`nt;

P[strez ale lor fapte, fac veacuri s[le vaz[,
Fac vie-a lor \[r`n[, dau suflet ]n morm`nt.

Cununa ce-am]n m`n[ ]n veci e]nverzit[,
C`nd vreun prin\ o poart[, el s-a-ndumnezeit
E pre\ al vredniciei, ea nu e mo=tenit[;
Ferice de acela ce eu am vrednicit!

La voi eu viu acuma, =i lira-mi se-ncordeaz[
S[c`nt vitejii vo=tri =i lumii s[-i vestesc;
A lor sf`nt[ \[r`n[la glasu-mi]nviaz[,
+i faptele lor toate p-urma=i]nsufle\esc.

T`rgovi=tea e templu l-a mea c[l[torie
+i p-ale ei ruine]n pace m[a=[z,
+i lupte f[r[num[r p[-ntinsa ei c`mpie
+i biruin\e-at`tea]n fa\a mea le v[z.

}n tainica-mi privire,]n dulcea mea visare
Eu =i asupra voastr[de=teapt[priveghez,
+i citera-mi prelud[o altfel de c`ntare,
+optind faptele voastre ce eu le cercetez.

Prin\ul ce ave\i ast[zi e de al vostru s`nge,
Sub el uni\i la bine pute\i multe lucra;
+i el prin noduri sfinte pe to\i poate v[str`nge
+i-n inimile voastre st[p`n a guverna.

}n veci nesiluit[, sloboda a mea lir[
}n veci n-am at`rnat-o la u=[de-mp[ra\i;
C`nd]ns-ale lor fapte pe ea o-nsufle\ir[,
Din veac p`n[ la altul ]n veci au fost c`nta\i.

Dar mi-a pl[cut adesea cu glasul veseliei
Ca s[unesc =i glasu-mi]n s[rb[tori ob=te=ti,
+-atunci am fost eu]nsumi]ndemnul bucuriei
}n templuri,]n teatre, palate-mp[r[te=ti.

Ziua de ast[zi fie o zi de s[rb[toare;
Muzic-acum r[sune! Rom`nilor, c`nta\i!
Tr[iasc[prin\ul vostru =i-n veacuri viitoare!
Muzic-acum r[sune! Rom`nilor, c`nta\i!

CUPRINS

/1836/

Dispozi\iile =i]ncerc[rile mele de poezie

}nv[\am grece=te, cum se]nv[\a pe atunci, octoih =i psaltire: nu]n\elegeam nimic. }ntr-o duminic[am v[zut la poarta bisericii Cre\ulescului lume mult[adunat[; am stat =i eu s[v[z ce este. Un fecior sau vizitiu citea]n gura mare *Alexandria*, =i c`\i treceau pe drum se opreau =i ascultau. C`nd m-am oprit eu, citirea venise dimpreun[cu Alexandru p`n[ la Ivantie ]mp[rat, unde zice: “Mira tebe brate”[1] =. c. l. Nu m[ putui dezlipi de acolo ascult`nd descrierea acelui loc plin de r[coare, de verdea\[=i ad[pat de f`nt`ni cu ap[vie. A trebuit s[tac[acel om minunat pentru mine (vizitiul, zic) ca s[fug =i eu d-acolo. Am venit acas[=i am cerut foarte rebel, pl`ng`nd, s[-mi dea doi lei s[cump[r o carte. Eram r[u c`nd pl`ngeam: sculam vecinii]n picioare. A trebuit s[mi se dea banii, =i alergai]ndat[=i-mi cump[rai cartea pre\uit[=i plin[de minuni. Dar ce s[fac cu d`nsa? c[ ]n m`inile

[1] “Pace \ie, frate!” (Slav.) *(n. ed.).*

mele era mut[. Vrui s[citesc; c`teva slove se potriveau cu cele grece=ti, dar m[ ]mpiedica o gr[mad[de alte]ncurc[turi ce sem[nau, unele, turnuri, **Д**; altele, caracati\e sau scorpii, **Ж**; altele, \esturi =i ciuperci, **Ѫ**, ¤ **.** Tata nu era]n Bucure=ti s[-mi spuie, mama =tia carte numai greceasc[. }n via gr[dinii lucrau c`\iva olteni; vreo doi dintr-]n=ii erau cu c[lim[rile la br`u =i =tiau carte. M[rugai de unul, care mi se p[ru mie mai procopsit =i pe care]l recomanda c[tre mine =i numele lui (]l chema Alisandru). El]mi spuse, pe picior l`ng[un dud favorit al meu, ce-l g[urisem de mai nainte =i prin care petrecusem o funie cu mare me=te=ug ca s[ ]nv[\ s[s[r pe funie ca comedian\ii ce v[zusem c[jucau la dulap la Ci=migiu. Acolo, l`ng[acel dud,]ncepui a slovni rom`ne=te: "}mp[r[\ea la r[s[rit" =.c.l. }ntr-o jum[tate de ceas nu mai aveam trebuin\[de dasc[l,]ncepui a citi: =i]n patru zile ispr[vii *Alexandria* din scoar\[p`n[-n scoar\[. Se]n\elege]ns[c[ ]n acele patru zile dasc[lul de grece=te nu m-a v[zut prin =coala lui. Plecam diminea\a s[merg la =coal[, dar m[ ]ntorceam pe alt[uli\[, intram prin gr[din[=i, pe dup[case, p`ndind s[nu m[vaz[nimeni, m[urcam]n pod; m[b[gam sub un co= =i acolo citeam vitejiile lui Alexandru cel Mare, cum s-a b[tut cu racii, cu furnicile =i cu Por]mp[ratul =.c.l. Tot sub acel co= am]nv[\at s[scriu =i numerele arabice p`n[la 100, cum =i s[scriu slovele rom`ne=ti ca de tipar. }mi f[cusem ni=te foi\e pe care scriam =i prescriam; dar vream ca cu d`nsele s[-mi r[m`ie =i numele nemuritor. A=a, f[cui altele, c[rora le didei form[de carte, cu titlul ei dup[or`nduial[. M[luai dup[titlul *Alexandriei* =i f[cui =i la compozi\ia mea un titlu foarte iscusit =i]nsemn[tor, dup[cum urmeaz[:

ACEAST{ CARTE
F[cut[de mine
Ni\[sau Ion
R[dulescu[1]
}n filele
Polcovnicului Ilie (Tata)
+i cu blagoslovenia
Sfin\iei-sale Frusina (Mama).
1811

Astfel,]n patru zile]nv[\ai a citi rom`ne=te, scriam numere =i m[ f[cui =i autor al vestitei compuneri: *Aceast[ carte*. M[ g`ndeam eu c[dac[fac la c[r\i c`nd sunt de nou[ ani, dar c`nd m-oi face mare! Eram]ncredin\at]n mine c-o s[m[fac un mare c[rturar, dar nu m[credea nimeni.

Procopseala,]ns[, =i autorl`cul mi-a dat prin piele; c[o dr[coaic[de slujnic[s-a suit a patra zi]n pod s[d[r[ceasc[la in, fiind vremea cam ploioas[. Eu a trebuit s[ies odat[din co=, dar m[primejduiam s[m[vaz[=i s[mi se dea pe fa\[ ]nd[r[tnicirea mea de a merge la dasc[l;]mi luai inima]n din\i, ie=ii din cabinetul meu de lectur[(din co=) =i f[cui s[\ipe biata Ilinca, c`t alergar[ to\i din cas[. M[ deter[ bini=or din pod, m[ puser[ ]n c`rc[lui mo= M`inea =i m[ trimiser[ la =coal[. Dasc[lul m[ primi ]n b[t[i =i m[ puse iar la psaltirea greceasc[. Eu uram cartea greceasc[, dar din ziua aceea o ur`i =i mai mult, =-a trebuit s-o suf[r p`n[ c`nd dete Dumnezeu ciuma de la Caragea, din 1812. Toat[lumea era trist[atunci; numai eu eram vesel, c-am sc[pat de dasc[lul Alexe =i de psalteria lui, pentru c[fugeam la mo=ie, afar[.

[1] P`n[atunci nu intrasem]n =coalele elenice, ca s[m[numeasc[*Eliade*.

Mai un an am fost slobod, =i nu-mi petreceam vremea dec`t la o st`n[de oi, unde p[storii aveau felurimi de c[r\i. Ace=ti oameni veneau s[rb[toarea]n sat =i c[tau la zodii fetelor =i fl[c[ilor, la un calendar ce era tip[rit nu =tiu unde, c[sem[na slova ruseasc[. Li se duse vestea]n sat, =i fur[chema\i =i la curtea boiereasc[(cum am zice, la noi acas[). De aci m[cunoscui cu d`n=ii =i nu m[ mai putu \inea ]n fric[ nici c`inii de la st`n[, ce era s[ m[ rup[ o dat[. }ntr-o var[ citii cu ei ]mpreun[ *Poarta poc[in\ei*, *Epistolia ce a c[zut din cer*, *Via\a sf`ntului Alexe, omul lui Dumnezeu*, scris[de m`n[, *Via\a p[rintelui Macarie*, *Avesti\a, fata Satanei*, *Pogor`rea Maicei Domnului la iad*, =i alte vie\i ale sfin\ilor.

Mai pe urm[veni din Bra=ov acestor p[stori =i *Istoria lui Arghir*. Eu p`n[ atunci, din c`te citisem, =tiam pe dinafar[numai *Epistolia ce c[zuse din cer la Palestina*;]mi pl[cea unde zice c[se jur[Hristos pe bra\ul s[u cel drept, =i c`nd declamam pe dinafar[, ardicam =i eu bra\ul.

C`nd v[zui ]ns[ pe Arghir, eram ]n ceruri de bucurie: ]nv[\ai mai ]ntr-o s[pt[m`n[c`ntarea ]nt`i. M[ ]ncurca]ns[c[nu =tia nimeni s[-mi spuie ce este *muz[*;]ntr-un cuv`nt, eram de minune ]n cas[ c`nd m[auzeau fetele spuindu-le pe dinafar[,]n stihuri, *Istoria frumosului Arghir =i a preafrumoasei Elene*. C`nd ziceam: “Hip! hop! la a mea iubit[“, aveam =i biciul ]n m`n[; plesneam cu d`nsul =i s[ream]n sus, dar mi-era necaz de ce n-are =i biciul meu puterea aceea de farmec (s[m[fac[s[zbor).

Pe toamn[dete un guturai mare]n toat[casa =i eu, deprins din versifica\ia lui *Arghir*, f[cui versuri guturaiului, care]ncepea astfel:

O, guturai, guturai!
Mul\ume=te-te]ncai
C[te odihne=ti prin nasuri
+i prin g`turi faci taifasuri...

}n vremea ciumei]nv[\asem mult[carte, c[eu \ineam citirea]n biserica satului; alde \`rcovnicul ajunsese nimic pe l`ng[mine (o spuneau to\i s[tenii).

}ntorc`ndu-ne la Bucure=ti, dup[ ]ncetarea boalei, auzii c[ se pl`ngeau p[rin\ii c[trebuie s[fi uitat eu tot ce]nv[\asem mai dinainte; =i cu adev[rat uitasem, c[ci pe *Macarios anir*[1] citeam tot at`t de]ncet ca =i pe psalmul cel din urm[, *Miros imin...*[2].

Bietul dasc[lul Alexe murise, =i pe atunci se dusese vestea unui dasc[l, c[lug[r la Sf`ntul Niculae, p[rintele Naum. Era cam departe p`n[la Sf. Niculae, dar hot[r`r[p[rin\ii sa m[dea acolo.

}ncepui la bietul Naum: acesta =tia elinic[, dar era rom`n, =i zise p[rin\ilor s[-mi ia cartea lui Papazoe ori Polizoe[3]. M[ puse la *Istoria sf`nt[prin]ntreb[ri =i r[spunsuri*; din grece=te]mi t[lm[cea rom`ne=te. Din ziua aceea nu-mi mai fu ur`t[cartea,]n scurt[vreme m[puse la Gr[matic[, la Hrisorora[4], la Esop, =i ajunsei]n doi ani =i p`n[ la tom. Chipul, mergeam bine, c[ ]n\elegeam ce ]nv[\am, pentru c[ bietul Naum t[lm[cea b[ie\ilor s[i din eline=te ]n grece=te, =i din grece=te ]n rom`ne=te.

Trecui de aci la =coala greceasc[de la M[gureanul; eram

[1] “Fericit b[rbatul...” (gr.) *(n. ed.).*

[2] “Mic eram...” (gr.) *(n. ed.).*

[3] Aluzie la abecedarul grecesc al lui Polizois Kendos, tip[rit la Viena]n 1803 *(n. ed.).*

[4] Manuil Chrysoloras, autorul operei *Chestiuni gramaticale,* tip[rit[ ]n 1488 =i apoi retip[rit[de mai multe ori *(n. ed.).*

de vro 13 ani atunci, =-am]nv[\at acolo p`n[a venit G. Laz[r,]n anul 1818.

La deschiderea =coalei rom`ne=ti am vrut s[fac versuri, care n-au pl[cut con=colarilor mei; ei]ns[credeam c[de pizm[nu le place. }ncepeam astfel:

Muzele la Olimp c`nt[,
S[lt`nd, cununi]mpletesc;
Dup-a lor, dar, pild[sf`nta
Veni\i s[m[veselesc...

C`nd n-are cineva ce s[ spuie, c`nd capul]i e sec =i inima rece, atunci poate alerga la du=ii de pe lume, s[vorbeasc[de muze, de Olimp, de Apolon, de Cerber, de Pluton, s[gr[m[deasc[vorbe d-alde astea c`te voie=te, c[ potrive=te =i versul =i seam[n[ =i a poet. Bie\ii con=colarii mei r`deau de poeziile mele, dar eu, dup[cum zisei, credeam c[r`d de pizm[; =i paguba era a mea, c[m[nec[jeam s[nu m[ating[nimeni de lir[.

La moartea mamei am vrut s[fac o tragedie, pe care, lu`ndu-m[ dupe titlul grecesc` ’Aaz Masugojroz[1], ce]nv[\am atunci, o intitulai =i eu: *Ion \el zalnic*; pentru c[eram peltic pe l`ng[ celelalte. Pelticia nu =tiu de era fireasc[ sau c`=tigat[din limba greceasc[. Cu intrarea]n =coala rom`neasc[, slav[ Domnului c[ m-am dres, pentru c[ eram prea fricos de r`sul dracilor de b[ie\i. P-atunci s[m[fi pus cineva din c`\i zic ca s[ scrie rom`nul cum pronun\[, p-atunci, zic, s[m[fi pus s[fac o ortografie rom`neasc[, c[ s-ar fi dus pomina de d`nsa, de le-ar fi r[mas =i dumnealor numele nemuritor, =i mie; n-a= fi r[mas un om a=a ne]nsemnat ca acum.

[1] Aiax purt[torul de bici, erou din *Iliada (n. ed.)*.

F[ceam, cum zic, versuri pe moarte, zece d-o para, dar eu nu le-a= fi dat nici pe zece parale unul, pentru c[le aveam dimpreun[cu mine la mare ipolipsis (dup[cum se vorbea p-atunci). Mi se p[rea c[pe mine m-a or`nduit Dumnezeu sa luminez neamul, dar c`nd]mi intr[ ]n m`n[*Liricele* lui Atanasie Hristopol, mi se t[ie tot cheful de a mai face versuri din capul meu. Le]nv[\asem pe dinafar[, =i]ntr-o var[mi-aduc aminte c[le-am tradus toate.

Le-am dat dlui Carcalechi, ca s[le tip[reasc[la Buda, c`nd venise aci d-lui ]n anul 1820; dar pesemne c-au r[mas netip[rite, c[ci eu g`ndeam c[cum le vor vedea la tipografie, f[cute mai v`rtos de mine, =i apoi =i cu litere latine=ti, numaidec`t or s[le tip[reasc[, f[r[parale, — pentru c[eu nu dedesem nici o para dlui Carcalechi. Din mila lui Dumnezeu s-au pierdut acele traduc\ii, =i]nceputul mai totdauna]l \ine cineva minte pe dinafar[. Iat[cum era poema dint`i:

I

}ntr-o zi prim[v[roas[,
C`nt`nd prea de diminea\[,
Se coboar-o dr[gostoas[
Muz[, dulce c`nt[rea\[,
        Ce Erato o numesc.

“Iat[,-mi zice,-\i porunce=te
Marea Vineri, bl`nda z`n[
(Care unde-orice voie=te,
De cer, de p[m`nt st[p`n[,
        Poruncile-i se p[zesc),

S[fii d-acuma nainte
}ntru dulcea a ta via\[

C`nt[re\u-i plin de minte,
Care c`nt[cu dulcea\[
P-al sau fiu, dulcele-Amor.

+i de ast-a ta c`ntare
Prin mine-\i f[g[duie=te,
+i tu-n stare de mirare
Goal[-n forma ei z`ne=te
S-o vezi c-al Idei pastor”.

Astea toate-atunci zic`ndu-mi,
M[ia-n bra\e bl`nda muz[
+i prea vesel[r`z`ndu-mi
M[s[rut[drept]n buz[;
Zboar[, m[las[; s-a dus!

Si]ndat[cum s-atinse
Gura mea de s[rutare,
Ca prin farmec[s-aprinse
Spre-a Amorului c`ntare,
}nc`t arz]n foc nespus.

Si d-atunci de voi vrodat[
S[ ]ncep orice c`ntare,
Cel dint`i cuv`nt mi-arat[
C[ton glasul meu nu are
Ce *Amor* n-ar r[suna.

Acum f[r-a mea voin\[
Gura singur[urmeaz[
Dup-a Vinerii silin\[;
Nicidecum nu]nceteaz[
P-Amor, pe d`ns’a c`nta.

II

Amor, prea]nfloritule,
Bl`nd, dulce, mult iubitule,
Ce c`rmuie=ti pe lume!
Pieptul, gura, min\ile,
Puterile, voin\ele
Slave-\i nal\[sume.
. . . .

(+. c. l., c-am uitat.)

[1837]

CUPRINS

Gheorghe Laz[r

Tot era degenera\ie =i amor\eal[ ]n ceea ce se atinge de numele de *rom`n* =i *patrie*, p`n[s[nu vie r[posatul]ntru fericire Gheorghe Laz[r]n \ara noastr[. Limba]ncepuse a se corci =i a se strica de tot:]n sfintele biserici preo\ii =i c`nt[re\ii aveau drept fal[ a face sf`nta slujb[ ]ntr-o limb[necunoscut[de d`n=ii, =i prin urmare schimonosit[ ]n gura lor nedeprins[ cu d`nsa; c`nt[rile de slujba sfintei liturghii se tip[reau ]ntr-o bucoavn[ cu literele slavone ]n limba greceasc[; preo\ii de la mahalale, cum =i chiar cei de prin sate, ca s[ imite pe cei de prin t`rg,]i vedeai]ng`mf`ndu-se c`nt`nd: *Aghios ofteos*[1], *Acsion estin*[2], *Os aliftos*[3] =.c.l.; p[rin\ii se bucurau c`nd auzeau pe fiii lor zic`nd *paterimon*[4] =i *pistevo*[5];

[1] “Sfinte Dumnezeule!” (gr.) *(n. ed.)*.
[2] “Vrednic este” (gr.) *(n. ed.)*.
[3] “Care cu adev[rat” (gr.) *(n. ed.)*.
[4] “Tatal nostru” (gr.) *(n. ed.)*.
[5] “Crezul” (gr.) *(n. ed.)*.

era de jale sf`nta religie a auzi cineva domneasca rug[ciune, care se zice ]n auzul tuturor ce se afl[ ]naintea Domnului, cer`nd ca s[fie voia lui, precum se face]n cer a=a s[se fac[=i pe p[m`nt; cer`nd p`inea cea spre fiin\[, adic[ s[ nu ajung[, dupe cum a ajuns fiul omului, mai jos dec`t fiarele p[durii =i p[s[rile cerului, neav`nd unde s[-=i plece capul; cer`nd ca s[le ierte gre=alele]ntocmai dup[acea m[sur[, cum pot s[ierte =i ei gre=alele celor gre=i\i (mare leg[tur[! mare vorb[! mare os`nd[ chemat[!); cer`nd s[-i scape de ceea ce e mai greu din toate —de a nu fi du=i]n ispit[. C`t[ jale, zic, era s[ auz[ norodul aceste nepre\uite =i dumnezeie=ti cuvinte ]ntr-o limb[ ce nu o ]n\elegea; =i ]n vreme ce bietul copil ]ng`na aceste vorbe cere=ti, =i p[rin\ii lui se]ng`mfau de bucurie de pelticirea acestei fiin\e nevinovate, norodul din l[ca=ul Domnului poate c[ ]=i da coate =i ]=i r[sucea must[\ile! C`t[jale era s[auz[cineva simbolul credin\ei, semnul dup[care se cunoa=te cre=tinul]n ceea ce crede, cele dou[sprezece articole ale acelui sfin\it contract ce facem cu Hristos =i cu biserica c`nd primim sf`ntul botez, ale acelui jur[m`nt, ca s[ zic a=a, ce ]ncheiem c[ vom p[zi ]n credin\a noastr[ =i vom crede p`n[la morm`nt aceste dou[sprezece articole ]nt[rite cu pecetea darului duhului sf`nt! Oamenii vin]n biseric[ca s[asculte cuv`ntul Domnului =i s[-=i aduc[ aminte mai des de ceea ce s-a f[g[duit lui Dumnezeu contract`nd cu biserica.

C`t[, dar, degenera\ie era =i ]n religie, =i ]n na\ionalitate c`nd rom`nul ajunsese a avea drept fal[ a batjocori a=a religia, nevr`nd s[ ]n\eleag[ceea ce]l pov[\uie=te ea, astup`ndu-=i auzul la glasul ei cel m`ntuitor, pun`nd ]ntr-adins a le vorbi ]ntr-o limb[ ce nu era a p[rin\ilor lor =i pe care nu o ]n\elegea! C`nd alt[dat[ar fi putut mai bine a se potrivi acel verset al

prorocului =i]mp[ratului: “Urechi au =i nu aud”? Tot era degenera\ie, amor\eal[! Ie=ind din biseric[, vedeai pe jeluitor a se sili s[-=i dea jalba c[tre st[p`nire ]n limba greceasc[, a se ruga de alc[tuitor ca s-o fac[ ceva mai *ielinic[*; cine era boier, ]i era ru=ine s[ zic[ c[ e rom`n; cel cu p[rin\i necunoscu\i, dac[=tia dou[-trei grece=ti, nu mai vrea s[treac[de rom`n, zicea c[ e grec. Numele de *tat[* =i *mam[* erau nume mojice=ti; p-aci era s[ se fac[ =i Dumnezeu b[bac[ al oamenilor nobili. Aceasta era starea rom`nului]ntru aceea ce se atinge de inima =i de sufletul lui, c`nd a venit Gheorghe Laz[r. Tot era degenera\ie =i amor\eal[.

Gheorghe Laz[r s-a n[scut]ntr-un sat, Avrig, l`ng[ Sibiu, pe mo=ia lui Bruc[ntal. Luat de mic ]n casa acestui magnat al Ungariei, s-a crescut cu ]ngrijire de c[tre acest nobil, care a =tiut ]n multe chipuri a ]ntrebuin\a bine averile sale. Mai pe urm[, prin ajutorul patronului s[u intr`nd]n universitatea de la Viena, =i-a f[cut cu mare spor cursul]nv[\[turilor. }n vreme mai de dou[zeci de ani av`nd ]nlesnire a cultiva =tiin\ele ]n mai multe specialit[\i, s-a dat mai pe urm[ cu dinadinsul spre ]nv[\[tura teologiei, fiind hot[r`t unul dintre candida\ii de episcop al Ardealului, de credin\a greceasc[neunit[.

La numirea episcopului, fiind ales preasfin\ia-sa cel]n fiin\[episcop, p[rintele Moga, Laz[r s-a hirotonisit arhidiacon al episcopiei =i s-a or`nduit]nv[\[tor al tinerilor ce se g[tesc pentru darul preo\iei.

}nt`mpl`ndu-se oarecare ne]n\elegeri]ntre r[posatul =i preasfin\ia-sa p[rintele episcopul, Laz[r a trecut]n Bra=ov, de unde, ca un]nv[\[tor al copiilor r[posatei logofetesei B[rc[neaschei, a trecut cu aceast[cucoan[ ]n |ara Rom`nease[, la noi. Aci,]n vreme mai mult de un an, se apucase

de profesia ingineriei. Printr-aceasta s-a f[cut cunoscut r[posatului banului C. B[l[ceanul, atunci logof[t de |ara de Sus.

Acest boier avea o judecat[s[n[toas[, fireasc[; era un tip de vechiul boierism al \[rii, unul din aceia ce nu-l stricase]nc[moda acelui veac, adic[moda de a nu fi rom`n. Vorbele cele dese ale lui Laz[r asupra rom`nismului aflar[ ]n r[posatul B[l[ceanul un protector]nr`vnat. Din norocire, acest boier se afla, dimpreun[ cu ginerele s[u, efor al =coalelor (grece=ti atunci). Laz[r insufl[ ]n inima acestui rom`n]ncredin\area c[se pot]nv[\a =tiin\ele]n limba patriei. Eforia f[cu anafora c[tre fostul domn Caragea, cer`nd a se statornici o =coal[ rom`neasc[ ]n Sf`ntul Sava, spre]nv[\[tura =tiin\elor]n limba na\ional[. Cuvintele acestea de “=tiin\e]n limba na\ional[“ se p[rur[prin\ului cu totul nou[=i neputincioase de a se]nfiin\a; cu toate acestea, pentru curiozitatea lucrului, porunci a se aduna divan spre a se chibzui dac[este limba capabil[de a exprima, deslu=i =i dezvolta foloasele =tiin\elor. }n divan a fost chemat =i r[posatul Veniamin, ce se afla atunci]nt`iul profesor]n =coala greceasc[de la M[gureanul, de matematic[=i de filozofie; dimpreun[a fost chemat =i Gheorghe Laz[r.

}n zadar bietul rom`n se silea s[ arate c[ termenii =tiin\elor =i me=te=ugurilor sunt necunoscu\i fiec[rui om =i fiec[rei na\ii p`n[ce nu cultiv[=tiin\ele =i me=te=ugurile;]n zadar spunea c[limba greceasc[a norodului din izvorul de unde a p[strat a zice jloz =i sjoz de acolo poate cu tot dreptul s[zic[=i jilosoj a [1] =.c.l., =i asemenea =i rom`nul, de unde a p[strat a zice *lucire*, de acolo poate a se]ntrebuin\a a zice =i

[1] Cele trei cuvinte grece=ti se traduc, respectiv, prin “prieten”, “]n\elept” =i “filozofie” *(n. ed.)*.

perlucid, =i de unde i-a r[mas vorba *op[cit*, de acolo poate zice =i *opac*;]n zadar asuda rom`nul s[ arate c[ omul ]n general este primitor de idei =i c[ ideile, prin ]nvoire sau prin ]mprumutare, pot a-=i dob`ndi un nume oarecare =i printr-]nsul se fac cunoscute omului, sau acest nume se face cunoscut prin dob`ndirea ideii ce ]nf[\i=az[; ]n zadar, c[ci la toate, din c`nd]n c`nd, r[posatul Veniamin ca un oracol repeta refrenul: dn gnetai [1]. S-a spart divanul, dar Laz[r nu s-a dezn[d[jduit: a f[cut pe r[posatul B[l[ceanul s[ cear[ de la st[p`nire a se deschide o =coal[rom`neasc[ sub numire de a scoate me=teri ingineri, =i de a ]nv[\a pe circovnicii ce veneau a se preo\i slujba =i datoriile preotului. Veniturile =coalelor pe atunci era, o pu\in[ parte, ale mo=iilor m[n[stirii Glavaciocului (p`n[la 10 000 lei cel mult), iar cea mai mare parte — din contribu\ia preo\ilor. Argumentul acesta, de a se]mp[rt[=i =i preo\ia din foloasele banilor cu care ea sprijinea =coalele, erau cam tare, =i dreptatea striga pentru ace=ti birnici biserice=ti.

}n sf`r=it se puse la cale a se ]ntocmi =coala ]n ruinele Sf. Sava; se scoaser[ f[ur[riile din zidirea unde se afl[ acum Muzeul Na\ional =i Biblioteca, =i se numi Laz[r dasc[l de bogoslovie =i de inginerie (a=a ]i zicea). }ncepu la anul 1818, luna lui august. Avea vreo c`\iva gr[m[tici sau \`rcovnici, ce se g[teau a se preo\i =i pe care ]i ]nv[\a catihisul =i slujba bisericeasc[; ]i dideser[ =i vreo c`\iva panachideri sau ucenici din =coalele din Col\ea =i Sf`ntul Gheorghe. Ace=tia abia =tiau s[ sloveneasc[, =i Laz[r trebuia negre=it s[ ias[ cu d`n=ii la c`mp, cu masa de inginer =i cu astrolabul, ca s[ardice harte din triunghi]n triunghi; trebuia s[le spuie c[tustrele unghiurile unui triunghi sunt dopotriv[unui jum[tate de

[1] “Nu se poate” (gr.) *(n. ed.)*.

cerc, c[unghiurile alterne =i]ntivitoare la v`rf sunt dopotriv[; s[ fi-ndr[znit numai a nu-i ]nv[\a deodat[ d-alde astea =i a nu-i pune s[ caute cu un ochi ]nchis prin cr[p[tura dioptrii, ar[t`nd c[trebuiesc copiii preg[ti\i spre aceasta cu alte]nv[\[turi, c[numaidec`t l-ar fi botezat, dup[ cum ]l =i botezaser[, de cearlatan ce nu =tie s[ ]nve\e ingineria. “Inginerie vrem noi, dasc[le, s[ ne m[soare b[ie\ii mo=iile, =i de inginerie apuc[-te s[-i ]nve\i, c[ socoteal[ ]nva\[ ei ]n toate b[c[niile.” Se b[tea omul cu pumnii ]n piept =i ardica m`inile la cer strig`nd: “Doamne! p`n[c`nd anii blestemului?” Acestea erau curate vorbele lui ]n ceasurile m`hnirii.

Mai]n toamn[,]n acela=i an, p[r[si Caragea scaunul domniei; Veniamin, prin hot[r`rea guvernului vremelnic sau a c[im[c[niei p[m`nte=ti, se exil[pentru un cuv`nt ce f[cuse cu un an mai nainte la slujba de]ngropare a r[posatului banului C. Filipescul. Clasele grece=ti de filozofie =i matematic[se sparser[; =colarii]ncepur[a deosebi c[alta este limba elenic[=i alta sunt =tiin\ele, care se pot]nv[\a]n orice limb[. La Veniamin trecuser[aritmetica, o parte din geometrie =i c`teva capete din filozofie. Lipsa unui profesor de a-i conduce p`n[ ]n sf`r=it cu lucrul ]nceput, curiozitatea de a vedea practica la c`teva principe de matematic[teoretic[ce luaser[, acea practic[cu care se c[znea bietul Laz[r s[fac[din ni=te bucheri ingineri din cap p`n[-n picioare de porunceal[, *telios telefteon*[1], traser[ ]n Sf`ntul Sava pe to\i =colarii din clasele dint`i ale =coalei grece=ti, ]n capul c[rora era I. Pandeli (ce a murit la Paris), N[ne=ti, Cernovodeni, Ore=ti, Darvari, Meri=e=ti, +tefanopoli, Tome=ti, Cr[snari, M[line=ti, Paladi, M[ine=ti =i al\ii, =i eu ]n urma lor, umplur[ b[ncile clasului de inginerie. Se bucura Laz[r c`nd v[zu pe Pandeli

[1] Ultima (cea mai]nalt[) perfec\iune” (gr.) *(n. ed.)*.

cu creta]n m`n[ f[c`nd pe tabl[expozi\ii matematice. Toc[nea creta pe tabl[, m`na mergea iute f[c`nd deosebite formule, dar gura se]ng`na, pentru c[ ]n momentul acela se c[znea s[-=i fac[ ni=te fraze dibuite rom`ne=ti;]ncurca din]nt`mplare ni=te vorbe c`te pot veni]n gura unui =colar ce abia a]nceput =tiin\a =i va s[se exprime]n alt[limb[, iar nu]n ceea ce a]nv[\at.

}ndat[Laz[r]ncepu a traduce cursul de matematic[al lui Wolf =i de filozofie al lui Kant. }n vreme de un an, =colarii ajunser[departe. Pe mo=iile T[rii Rom`ne=ti ]ncepur[ a flutura steagurile noilor ingineri; ]ncepur[ a se trage de m`na rom`nilor triunghiuri ]n\elese. Era o bucurie s[ vaz[ cineva copiii, unii ]ndrept`nd linia cu mom`i, sco\`nd p[l[ria =i f[c`nd semn strig`nd: “la dreapta, la st`nga”; al\ii ]ndrept`nd =i scutur`nd lan\ul ce =erpuia prin iarb[; al\ii a=ez`nd =i nivilind masa. Se tr[geau linii, se f[ceau triunghiuri, din triunghi]n triunghi se]ncheia planul, compasul]ncepea a p[=i pe hart[=i spunea st`njenii de la o mom`ie p`n[ la alta; lan\ul f[cea ]ncercarea, =i s[tenii, ce erau spre slujb[, ]ncepeau a-=i da coate =i a =opti c[ dracul din sticluli\[ ]i face s[ ghiceasc[ (a=a li se p[rea lor acul magnetic sau busola, ce-l vedeau juc`nd). Bietul Laz[r aprindea pipa =i, petrec`ndu-=i m`na asupra pieptului, i se inundau obrajii de lacrimi.

N-a trecut mult, =i la mo=iile de m[sur[toare nu mai era trebuin\[de fiin\a de fa\[a profesorului. C`te un =colar, doi ]mplinea slujba cu cea mai mare scump[tate. Epitropii de la m[n[stiri, egumenii veneau cu mul\umire la =colarii din Sf`ntul Sava ca s[le scoat[copii dup[hartele mo=iilor m[n[stire=ti, pentru c[ace=ti =colari lucrau ieftin, pentru dou[pricini:]nt`i pentru c[ erau b[ie\i, =i a doua pentru c[ erau rom`ni, =i =tii, lucrul rom`nesc nu e a=a scump. M[tot

miram]ntr-o zi de duhul meu, c`nd epitropului din Col\ea i-am f[cut trei copii de harte, pentru care am putut s[-i iau =ase rubiele. Mi se p[rea c[ l-am ]n=elat; mi se p[rea c[ de mi-ar ]nc[pea p[ m`n[c`\iva oameni a=a de simpli, care s[ nu =tie de c`te parale vopsele pot s[mearg[la o hart[, eu m-a= face]n scurt[vreme un om cu c[pit[la=ul meu, care s[treac[=i peste o sut[de lei.

+colarii deter[ ]nvederate probe de capacitatea =i r`vna profesorului. Eforia =coalelor ]ncepu a se g`ndi ca s[ ]nmul\easc[catedrele rom`ne=ti, =i spre aceasta s[ trimit[ c`\iva tineri]n Europa spre]nv[\[tur[. Se aleser[: p[rintele Ef. Poteca, L. Pandeli, S. Marcovici =i C. Moroi. Eu, dup[cum venisem]n urm[, r[m[sei =i acum pe dinafar[, tocmai la vremea mesei. Dar mai mi se mul\umi ambi\ia c`nd v[zui c[ m[ aleser[ de tare =i mare profesor ajutor lui Laz[r de aritmetic[ =i geometrie, cu plat[ de 100 lei pe lun[, =i c`nd v[zui c[pe fiecare lun[o s[am c`te un capital ce ]mi ]nchipuiam s[ mi-l fac ]n=el`nd la epitropi, f[c`ndu-le harte.

Pe l`ng[ acestea, Eforia a mai a=ezat dou[ catedre ]n =coala rom`neasc[: una de limba latin[=i alta de cea fran\uzeasc[; pentru am`ndou[ a numit profesor pe r[posatul Erdeli. Acesta ]=i ]ncepu ]nv[\[turile sale =i traduse ]nt`ia=i dat[ ]n limba rom`neasc[ pe *Zg`rcitul* de la Molier =i pe *Pompei* de la Corneil, pentru tinerii ce se]ntreceau s[fac[=i ei teatru rom`nesc,]n vreme ce grecii f[ceau pe al lor.

Laz[r trecu cu filozofia]n metafizic[, =i fiindc[avea =i alt clas, de trigonometrie, clasul de logic[r[mase vacant. Ca s[ ]ndestuleze =i pe al\i tineri ce erau preg[ti\i a asculta logica, fu]ns[rcinat =i cu clasul acesta tot Erdeli, =i]ncepu logica lui Condiliac[1].

[1] Abbé de Condiliac (1714—1780), filozof francez *(n. ed.)*.

Aceasta fu o ispit[lui Laz[r;]l sup[r[s[nu vaz[o sistem[urmat[; sim\ea =i cuno=tea amestecul ce ar fi urmat]n]nv[\[tur[; se vede silit sau el a schimba pe Kant, sau Erdeli pe Condiliac; cu toate c[, ce este drept, vrea mai bine s[r[m`ie jos Condiliac pe l`ng[Kant. Laz[r, cu toate c[cuno=tea bine limba fran\uzeasc[, cu toate c[tr[ise]ntre francezi]n vremea armiei lui Napoleon, pe care]l iubea dimpreun[cu francezii lui =i vorbea adesea de d`n=ii,]ns[filozofia fran\uzeasc[zicea c[trebuie s[-=i scoat[c[ciula]naintea celei nem\e=ti, =i prin urmare pe Condiliac, cu toate descoperirile sale, nu-l avea de mare lucru]n filozofia veacului.

Copiii cei noi n-au f[cut mare treab[cu acea logic[; ea]ns[=i-a dat foloasele sale =colarilor celor vechi ce mergeau s[o asculte de curiozitate ca auditori; c[, pe de o parte, ace=tia]ncepur[a compara]n duhul lor aceste dou[sisteme =i, tr[g`nd oarecare adev[ruri din al[turarea ideilor, alergar[ numaidec`t ca auditori =i]n clasele grece=ti, ce se restatorniciser[atunci sub r[posatul Vardalah.

Acesta, pe l`ng[lectura =i analisul poe\ilor greci, a f[cut un curs de retoric[a sa =i cursul de ideologie al lui Trasi[1].

Iatropul, mai dinainte]nc[, f[cuse acest curs de ideologie =i de matematic[al lui Lacroa[2].

Canela]ncepuse matematica lui Francheor[3] =i o istorie natural[, culegere a sa.

Ghenadie, pe l`ng[analisul oratorilor greci, a f[cut =i un curs de istoria universal[.

}ndr[znesc a zice c[niciodat[, de c`nd este |ara Rom`-

---

[1] Destutt de Tracy (1751—1836), filozof francez care a publicat, printre altele, *Eléments d'idéologie (n. ed.)*.

[2] Silvèstre-François Lacroix (1765—1843), matematician francez *(n. ed.)*.

[3] Louis-Benjamin Francoeur (1773—1849), matematician francez *(n. ed.)*.

neasc[, =colile n-au]mpr[=tiat at`tea cuno=tin\e ca atunci. Trei filozofi se auzeau pe catedrele capitalei: Kant, Condiliac =i Trasi, =i trei matematici: Wolf, Lacroa =i Francheor.

Clasul de retoric[=i literatur[avea peste 50 =colari filozofi. +coalele cu adev[rat nu erau patriotice, dar prin dreapta judecat[a profesorilor greci de atunci ajunseser[cosmopolite. Filozofia]nfr[\ise pe =colarii greci cu rom`ni, pierz`nd grecii rugina pedantismului vechi =i cunosc`nd prin filozofie folosul =tiin\elor]nv[\ate]n orice na\ie]n limba sa. Farmecul frumuse\ii limbii grece=ti vechi =i fanatismul ce putea ea s[insufle celor ce se n[=teau numai]ntr-]nsa didese loc adev[rului filozofic. Profesorii spuneau]n clas c[=colarii greci trebuie s[fie recunosc[tori \[rii c[cu a sa cheltuial[\ine]nv[\[tori spre cultivarea lor, =i rom`nii trebuie s[ fie bl`nzi =i vrednici de acel sentiment care mi=ca a se face ni=te asemenea a=ez[minte, adic[vrednici de sentimentul ospitalit[\ii =i al generozit[\ii. +coalele atunci abia aveau un venit peste tot de vreo 60 mii lei. Ce lipsea din venitul =coalelor se ad[uga la r`vna profesorilor, =i se potrivea lucrul.

Laz[r a fost profesor la Sf`ntul Sava patru ani cu mare r`vn[. El slujba sa niciodat[nu =i-a socotit-o drept o profesie, ci o chemare, o misioan[. Avea vreo dou[zeci de =colari regula\i; dar c`nd f[cea lec\ie de filozofie, sala gemea de auditori, ]n capul c[rora era r[posatul Alexandru, tat[l ofi\erilor Tel. Toat[ destoinicia avea acest ]nv[\[tor at`t de f[c[tor de bine rom`nilor. Pare c[ era ]ntr-adins preursit pentru a deschide un drum de regenera\ie. El ]=i sim\ea voca\ia sa. C`nd se afla]n clas, el vorbea]nsuflat. Catedra lui sem[na un amvon; vedea cineva cum i se bate pieptul. Cu m`ini pline ]n orice ocazie, arunca semin\ele rom`nismului =i na\ionalit[\ii.

Poate cineva s[vaz[energia =i hot[r`rea lui din cuv`ntul urm[tor[1], ce l-a compus la]nsc[unarea de mitropolit al T[rii Rom`ne=ti a r[posatului Dionisie. P`n[atunci pe scaunul mitropoliei st[tuser[mitropoli\i greci. }n vremea r[posatului domn Su\u s-a restatornicit mitropolia rom`neasc[. Poate oricine socoti c`t[era hot[r`rea acestui b[rbat c`nd,]n vreme de domnie str[in[=i sub un guvern ca cel de atunci, a avut curajul a rosti un astfel de cuv`nt. Nu era a=a lesne a haracteriza cineva pe acele vremi ce va s[ zic[ fanariot; el ]ns[, vorbind de rom`ni,]n acest cuv`nt zice: “bine g[ti\i spre slujba vr[jma=ului omenirii, r[pitorul casei p[rinte=ti”.

Cum putea altul mai bine sub dou[nume at`t de ]nsemn[toare =i de ]ndr[zne\e s[ arate acel machiavelism infernal ce a stat biciul =i tic[lo=ia a dou[ na\ii ]ntregi, rom`nilor =i grecilor?

Cuv`ntul acesta, ca s[-l rosteasc[ ]n adunarea boierilor la Mitropolie, s-a dat s[-l ]nve\e p[rintele David, cel acuma ]n fiin\[ econom al sfintei Mitropolii. Se pierduse acest Cuv`nt, dar mul\umit[p[rintelui economului David c[a =tiut s[-l p[streze.

La 1822 Laz[r s-a boln[vit]n Sf`ntul Sava, ap[sat de multe m`hniri =i nenorociri. A scris fra\ilor s[i la Avrig s[vie s[-l vaz[. Ace=tia, sosind]n Bucure=ti, l-au g[sit]ntr-o c[scioar[la T`rgu d-afar[, ]n prejm[ unde ]mi am casele =i tipografia. L-au ardicat bolnav =i l-au dus ]n locul na=terii sale. Acolo peste cur`nd =i-a =i dat ob=tescul sf`r=it.

C[l[torule rom`n, c`nd treci de la Bra=ov la Sibiu,]n satul Avrig,]n m`na dreapt[ d-al[turea drumului este o bisericu\[. Acolo e morm`ntul lui Gheorghe Laz[r. O cruce alb[

---

[1] La sf`r=itul articolului e dat *Cuv`nt al lui G. Laz[r la]nsc[unarea mitropolitului Dionisie*, pe care nu-l mai reproducem (n. ed.).

de marmur[este frumosul lui monument, monument vrednic de un om ce a =tiut r[bda]n via\a sa. S[rut[acea cruce =i vei citi pe d`nsa urm[torul epitaf:

CITITORULE, CE E+TI AM FOST;
CE SUNT VEI FI;
GATE+TE-TE DAR.

GHEORGHE LAZ{R

Frumos epitaf =i frumos adev[r, vrednic de acela pe care oamenii]l preg[teau de episcop, =i Dumnezeu, c`nd toate ajunseser[ degenera\ie =i amor\eal[, ]l hot[r`se pentru regenera\ia rom`nilor.

/1839/

CUPRINS

“Bat[-te Dumnezeu!”
/Coconi\a Dr[gana/

Coconi\a Dr[gana s-a crescut cu bun[duca\ioane la p[rin\ii dumneaei. Ninecu\[-sa, pe l`ng[ celelalte, a ]nv[\at-o =i me=te=ugul zugr[viei: =tie de minune a-=i ]ncondeia =i ]mbina spr`ncenele =i, c`nd voie=te, se face alb[ ca peretele =i ro=ie ca racul (=i nu =tiu cum se ]nt`mpl[, c[dumneaei mai totdauna este astfel) =i e frumoas[de minune.

Acum nu mai este f[t[mare, e cu casa dumneaei, cu boierul dumneaei. C`nd a ie=it din bra\ele p[rin\ilor, b[b[cu\[-s[u i-a dat o zestre bunicic[, ]ntre care se cuprind =i c`teva suflete de \igani (pentru c[b[b[cu\[-s[u e cre=tin

bun =i i-a dat Dumnezeu putere =i peste sufletele \iganilor; c`nd va le vinde, le d[ de zestre, le d[ruie=te, le face danie pentru iertarea sufletului s[u, ba ]nc[, c`nd va voi, le poate da =i dracului). Ninecu\[-sa iar[i-a dichisit bisahteaua =i i-a pus]n[untru, cu toat[r`nduiala =i cu toat[ dragostea p[rintească, felurimi de sculi=oare: sticluli\a cu *stricat*, pe care dumneaei ]l nume=te *dres*, p[m[tuful, alune arse ]ndestule, f[c[le\e mititele de paie de m[tur[ alese, firele de ibri=im, h`rtiu\ele cu stiubeci, pudr[, f[ioar[, rumeneal[=.c.l., str`nse, r`nduite foarte bini=or; o, ce dragoste p[rinteasc[! nostim[=i tineric[o s[mai fie coconi\a Dr[gana!

Boierul dumneaei, nu =tiu cum]l cheam[, dar e om al trebii, scoate lapte din piatr[. Oamenii]i zic *neiculi\[*, iar cocoana dumnealui]i zice: *fr[\ico*. E un b[rbat bun fr[\ica, nu =tie ce s[mai fac[so\ioarei dumnealui; se mir[=i de duca\ioanea, =i de frumuse\ile coconi\ei dumisale.

Coconi\a Dr[gana am zis c[are de zestre =i suflete de \igani, =i fiecare are c`te un nume, dou[, deosebite, peste acelea ce i le-a dat alde cum[trul. Pe biata baba Stanca o cheam[ *cioroaica a b[tr`n[*; pe Ioni\[b[iatul]l cheam[*diavolul de buzat*; pe M[riu\a fata, *]mpeli\ata*; pe C[lin buc[tarul, *baraonul de r`tan* =.c.l.

Coconi\a Dr[gana =tie bine s[vaz[de cas[, este =i econoam[bun[. Pe scar[mai nu e niciodat[m[turat, ca s[nu se toceasc[treptele;]n pridvor,]n sal[lipsesc c`teva c[r[mizi de c`nd tr[ia r[posatul socrul coconi\ei. Casele dumneaei sunt o pereche de case, cum am zice o odaie]n dreapta =i alta]n st`nga, sau dou[ d-o parte =i dou[ de alta, sau mai =tiu =i eu cum; destul c[ v-am spus c[ sunt o pereche de case. Nu cere\i =i dumneavoastr[ socoteala de toate p`n[ ]ntr-una. C`nd era copil[, dumneaei pomenise la p[rin\i mas[

rotund[pus[ ]n pat; de la o vreme]ns[ ]ncoace masa e la mod[s[fie]n mijlocul casei, sau rotund[, sau]n patru col\uri. La mas[, pentru economie, acoperi=ul =i =ervetele nu prea sunt curate, ca nu cumva cu deasa sp[l[tur[=i frichinire s[se rup[cur`nd; tac`murile mesei nu prea seam[n[unul cu altul, =i furculi\ele, de la patru =i trei din\i, ajung cu adev[rat furculi\e cu c`te doi din\i, =i care r[m`n numai cu unul, acelea se pun]n coada mesei; =i multe economii de acestea, ce ne aduc aminte de veacul de aur]n toat[pulberea =i murdal`cul lui cel primitiv, amestecat =i cu argint-viu.

Dumneaei, pentru dragostea ce are c[tre fr[\ica =i c[tre to\i prietenii, m`nc`nd ciorba =i bucatele, ia tot de la un loc; cum am zice: scoate lingura din gur[, o bag[iar]n castronul cu ciorb[, iar o bag[ ]n gur[, iar o bag[ ]n castron, =i a=a mai]ncolo. De multe ori, c`nd m[n`nc[lapte, rumeneala de pe buze]ncepe a-i da culoarea ro=atic[. Ioni\[b[iatul e un sufragiu dibaci: c`nd schimb[ talerele are un tal`m minunat, arunc[tot dup[u=[, unde a=teapt[pisica =i c[\elul,]nv`rte=te otrepul o dat[ pe taler, \i-l face de sticle=te =i pe urm[ iar \i-l pune pe mas[, ca s[-\i fac[ poft[ de m`ncare. Ce e drept nu e p[cat, coconi\a Dr[gana are o regul[minunat[=i]n cas[, =i la mas[. S[vede\i]ns[de ce: s[l[s[m c[dumneaei, dup[cum v[zur[m, este o femeie rar[=i vrednicu\[, apoi nu =tiu de unde p`n[ unde, c[ a c[p[tat =i un drept mare s[-=i fac[ v[taf de curte pe ]nsu=i Dumnezeu. Eu nu crez una ca aceasta, ]ns[ dumneaei pe tot ceasul ne-o spune; c[ci, c`nd n-are dumneaei chef de b[taie, atunci pe toate slugile, pe to\i oamenii din cas[ ]i trimite s[-i bat[Dumnezeu.

Ia s[vede\i cum se fac trebile]n casa dumneaei. S[lu[m, spre exemplu, vremea c`nd se]ntoarce fr[\ica de la curte; pentru c[, s[le spuie cineva toate, unde mai are vreme? Cu

toate acestea n-ar fi r[u s[mai adauge c`te ceva cum ]=i m`n[trebile c`nd se g[te=te s[ mearg[ la nunt[, la bal sau =i la biseric[ — pentru c[ dumneaei merge =i la biseric[, mai v`rtos c`nd are s[ arate lumii c[ nu cuteaz[ nici o mar\afoaic[ s[-i mearg[ ]nainte la mir. Odat[ s-a ]nt`mplat una ca aceasta =i s-a f[cut lucrul dracului]n toat[mahalaua; dar mai spuie =i al\ii c`te mai =tiu!

Aci s[lu[m vremea c`nd se ]ntoarce fr[\ica de la curte cu c[lim[rile la br`u sau (de e]mbr[cat nem\e=te) cu cravata r[stignit[pe piept — pentru c[=i dumnealui se \ine de mod[.

La scar[,]n pridvor, sunt c`\iva hamali ce se \in dup[ un jup`n ce strig[: “Marf[! marf[!”, c[r`nd teancurile ]n spinare. Jup`nii sunt]n[untru vreo patru, =i coconi\a, grece=te sau turce=te]n pat, f[cut[foc:

— Dar bat[-te Dumnezeu, jidane! c`nd \i-am mai luat eu marf[ =i nu \i-am pl[tit? Auzi, bat[-l Dumnezeu, fr[\ico! mi-am luat c`teva flecule\e, =i acum nu va s[le lase; zice s[i le pl[tesc! bat[-i Dumnezeu s[-i bat[de ovrei! n-au lege, afurisi\ii! Ce e, m[jidane? cine o s[-\i m[n`nce banii? Las[marfa aci =’ei veni alt[dat[, ludo!

Bie\ii jup`ni]ncep a da din cap,]ncep a lega marfa =i se duc s[vie alt[dat[dup[parale, =i alt[dat[, =i alt[dat[...

Acum coconi\a]=i aduce aminte c[trebuie s[g[teasc[de mas[, pentru c[am spus c[dumneaei este foarte]ngrijitoare. C[lin]n vremea aceasta =ade pe vatr[la cuhnie, cu nasul pe t[ciuni, cu ciubucul [l scurt]ntre din\i, la o parte; tocmai c`nd da cu unghia degetului celui mare]n cenu=a lulelei, coconi\a bate]n palme]n pridvor:

— Bre! n-auzi\i voi, cioroilor? bat[-v[Dumnezeu! Dracu o s[v[ia!

M[riu\a, fata, abia azi scoase din fiare =i din coarnele de

fier, pentru c[, cu c`teva zile mai nainte, avusese p[catele s[ sparg[ o sticlu\[ c`nd se g[tea coconi\a Dr[gana s[mearg[la bal. Ce va fi fost]n sticlu\[, nu se =tie; biata M[riu\a]ns[crede c[va fi fost ceva scump, pentru c[apa ce s-a v[rsat pe jos albise sc`ndurile]ntocmai ca obrazul coconi\ei.

A=a zisei c[coconi\a bate]n palme =i slugile alearg[gr[mad[, =i M[riu\a cu ei, C[lin cu p[rul v`lvoi, pentru c[c[ciula (de va fi avut c[ciul[) c[zuse jos, izbindu-se cu capul de corlat[, cu poturii f[r[copci pe picioarele goale =i cu un fel de fot[dinainte.

— R`tane, gata sunt bucatele? c-a venit coconul!

— Piper =i o\et nu e, coconi\[, s[fac peri=oarele.

— Dar bat[-te Dumnezeu, baraoane! afurisitule! acuma]mi spui?

— Vezi c[aveai treab[cu jidanii [ia.

— +i mai r[spunzi, bala dracului? unde e diavolu de Ioni\[?

— Aci sunt, coconi\[.

— Uite, p`n[ nu s-o usca scuipatul s[ fii aci, diavole, c[ vai de pielea ta! Du-te cur`nd, ia vin, o\et, untdelemn =i piper; =i vino de pune masa.

— D[-i s[ia =i sare, coconi\[, c[n-am ce pune]n solni\e.

— Na, =i nu mai c[sca gura... Uite, bat[-l Dumnezeu, c[mai =ade! ce stai, buzatule, =i te ui\i la mine? Fa,]mpeli\ato! ce?]\i vine r[u f[r[coarne? Dar las[, Avesti\o, c[nu te las f[r[d`nsele... Nu vezi c-a venit coconul? Mergi]n cas[, te=menito!

— Soro, dar ce nem[turat e]n cas[!

— Apoi s-o bat[Dumnezeu pe cioroaica a b[tr`n[! D-o sut[de ori i-am tot zis ast[zi, =i nu-=’ ce face!

— Vezi c[cu jidanii [ia mai putea cineva s[stropeasc[ori s[ia m[tura]n m`n[!

— Auzi! auzi? baraonoaica dracului! =i]nc[mai r[spunzi,

b[tu-te-ar Dumnezeu de afurisit[? Las[c[\i-oi scutura eu praful de pe tine!

E c`\iva ani acum de c`nd s-a m[ritat coconi\a Dr[gana =i are =i copii, c[rora \iganii le zic “cocona=ii”; dumneaei]ns[le zice: diavolul de Iancu, diavolul de Alecu. Copiii iau casa]n cap =i coconi\a Dr[gana strig[:

— T[ce\i, st`mp[ra\i-v[, diavolilor, bat[-v[ Dumnezeu! viu la voi! Oh, fr[\ico, mi s-a m`ncat de carne cu satanele astea de copii!

Hei! ce g`ndi\i? cum s[ nu mearg[ bine unei astfel de case, unde coconi\a Dr[gana pe Dumnezeu =i-l f[cuse singur[, ]nc[ de c`nd era la ninecu\[-sa v[taf de curte, sau arma=, sau zapciu! Dumnezeu nu mai are acum dec`t s[ stea cu g`rbaciul]n m`n[, s[ tot dea c`nd]n unul, c`nd]n altul, unde va porunci coconi\a: patt, plici, chiutt, puf!

— }n cine s[mai dau, coconi\[? s[dau =i]n fr[\ica?

— Dar s[-i bat[Dumnezeu pe to\i, c[s-au pus s[-mi m[n`nce zilele!

— Auzi?!... ia-l de p[r, ceau= arhanghele, c[coconi\a a zis s[t`rnuim ni\el =i pe fr[\ica.

Iar bun[cas[! Trebile merg ca g[itanul: v[taf de curte are bun coconi\a, — =i n-are de ce nu avea, c[ci e =i cre=tin[bun[, dup[cum am zis, fiindc[vinerea nu lucreaz[, duminica merge la biseric[(mai v`rtos c`nd fr[\ica i-a f[cut =i ceva nou), g[ti\ic[,]n\epat[,-ntindicheat[.

Ce zici, dragul meu cititor? c`nd s-ar uita Dumnezeu la noi, pe cine ar bate? pe bie\ii \igani, sau pe noi [=tia, ce f[r[ru=ine ni l-am f[cut]ntocmai ca pe un arm[=el? Eu]ns[ispr[vesc: milui-v-ar Dumnezeu, coconilor =i coconi\elor, s[cunoa=te\i ce zice\i =i ce face\i!

/1839/

Coconul Dr[gan

CUPRINS

Fr[\ica, scumpul jum[t[\oi al coconi\ei Dr[gane, s-a fost chemat =i dumnealui coconul Dr[gan =i noi nici nu =tiam. E mult de c`nd se]mp[rt[=ise publicului portretul acestei coconi\e =i lumea nu =tia nimica despre boierul dumneaei, pentru c[nu era a=a ie=it la obraze. Trebuie]ns[sa vorbim ceva =i de dumnealui, c[ci acum e]ntre oameni.

Coconul Dr[gan e un fel de b[d[ran boierit, care se \ine mereu de moda veacului. }n vremea de mai nainte, dup[cum am zis, era un neiculi\[de minune, om al trebii, scotea lapte din piatr[, pupa pe rom`n ]n bot =i-i lua din pung[ tot; sau, dac[ nu vrea ho\ul de rom`n s[-i dea, atunci... atunci t`rnuit, scuturat, cu p[rul v`lvoi \i-l b[ga (dup[limba dumnealui) la obedeal[,]i da fum de ardei, =i las[-l]n pace apoi... De c`nd am sc[pat de acele vremi afurisite, dup[ care suspin[ to\i Dr[ganii din \ar[, coconul Dr[gan se f[cu un patriot grozav, n[b[d[ios, numai foc =i inim[ albastr[ pentru patrie (]ns[ numai c`nd nu e]n slujb[, ca s[se =tie).

Acum, slav[Domnului c[e]n slujb[; =i a fost mare bucurie]n casa dumnealui, c[ci slujbuli\a i-a fost cam bunicic[, de mult era aprins de patriotism ca s[o dob`ndeasc[. Lumea zice c[, c`nd s-a pus]n aceast[p`ini=oar[ =i s-a dus acas[, ar fi intrat cu un aer foarte greu =i ]ng`mfat =i sem[na, povestea [luia, c[ar fi zis: “Bucur[-te, poart[, bucur[-te, scar[, bucur[-te, u=[!” =.c.l.; noi]ns[nu credem. Coconi\a dumisale acum a luat un aer cumsecade, dar de vestitul “bat[-te Dumnezeu!”]nc[nu s-a dezb[rat.

Coconul Dr[gan e]n slujb[acum =i e numai foc, plin de activitate, un diplomat iscusit; alearg[ ]n sus,]n jos; c`nd ]l cau\i, ]l vezi cu gazete ]n m`n[; c`nd]l cau\i, se face c[e

z[p[cit, capul]i e c`t o bani\[, tot cu du=ii dup[ lume are d-a face. Va fi f[c`nd vreo treab[? Dumnezeu =tie, c[noi nu vedem nimic, =i nici dumnealui nu vede mai nimic, mai v`rtos din ale trebii. Are c`\iva subalterni ce =i-au pierdut cump[tul de c`nd a venit pe capul lor, pentru c[ coconul Dr[gan e m`ndru, b[d[ranul: ca Satan, \an\o=, mojicos, nu-i ajunge nimeni nici cu str[murarea la nas; mai v`rtos c`nd se g`nde=te la evghenia dumisale, ]l apuc[ capul. }nfrunt[, strig[, ba ]nc[ (dup[ limba dumnealui) =i *oc[ra=te*, c`nd nu e vremea nici de]nfruntat, nici de strigat =i c`nd bie\ii oameni nu s-ar l[sa una cu capul (cu iert[ciune) s[-i *oc[rasc[*. Coconul Dr[gan zice c[ =tie =i carte: nem\e=te, fran\uze=te, p[s[re=te, afar[ de rom`ne=te, pentru c[, c`nd era copil, cartea rom`neasc[era cartea mojicilor, =i dumnealui bine vede\i dumneavoastr[c[este evghenis ca aceia. C`nd te duci la dumnealui, sau acas[, sau la slujb[, de se va ]nt`mpla s[fii ceva mai ipochimen, sau cel pu\in fecior de boier,]l vezi mai dezlegat la limb[; c`nd ]l cau\i e vorb[ mult[, adic[ s[r[cia omului; iar de vei fi d-alde terchea-berchea, e posac ulubeasnea. Subalternilor s[i le m[soar[ vrednicia cu un cot al s[u deosebit de genealogie =i de evghenie. C`nd a intrat]n slujb[, =i-a f[cut o list[de to\i impiega\ii s[i, ca s[vaz[c`te nume se sf`r=esc]n *an* =i]n *esc* =i c`te nu; =i iar cele ]n *an* =i *esc* c`te au reputa\ie istoric[=i c`te nu; =i apoi cele cu reputa\ie istoric[, c`te sunt ciocoie=ti =i c`te boiere=ti, =i iar din cele boiere=ti c`te se pot apropia oarecum de dumnealui =i c`te nu, =i felurimi de asemenea b[g[ri de seam[ genealogice =i =tiin\ifice, pentru c[ este =i versat mult ]n =tiin\e; ]ntr-o zi spunea unui prieten c[ =tie =i teologia, c[ci la carte curat este zis c[ “nu este robul mai mare dec`t st[p`nul s[u”.

S[-l vede\i acum cum caut[treaba:

Vine c`te un scriitor, ]i ]nf[\i=ez[ vreo h`rtie mai bine sau mai r[u scris[, cum a dat Dumnezeu]n zilele noastre; coconul Dr[gan st[posomor`t, ]ng`mfat ca un curcan; se uit[la d`nsul s[vaz[fecior de boier este sau nu; s[zicem c[nu este — atunci:

— Ce sunt h`rtiile alea?

— ...O h`rtie la...

—N-am vreme acum; nu vede\i voi c[nu-mi mai v[z capul de treburi[1]? Ce sunt mojicii [=tia! Ei g`ndesc c[ noi, boierii, suntem hamali ca d`n=ii!

Scriitorul iese pufnind de r`s.

Vine altul.

— Dar tu, ce-ai acolo?

— ...H`rtia... =ti\i dumneavoastr[, c[tre...

—Ad-o-ncoa! — =i i-o smulge din m`n[cam nec[jit, cam cu o demnitate dreg[torial[.

— Ce scrisoare e asta? v-a\i luat =i voi dup[b[ie\oii [ia ce ies din =coal[? Na, cite=te! (Coconul Dr[gan se =tie c[de c`nd era copil nu prea =tia bine s[ citeasc[ de m`n[, cu toat[pricopseala dumnealui.)

Scriitorul cite=te.

— Nu-\i e sintesis bun, logofete! Mergi de mai]nva\[buchile! Ce vorbe sunt alea: *va veni?!* Ce *va veni?—o s[vie*, m[! Mergi de-\i]ndrepteaz[h`rtia, tic[losule, =i prescri-o bine; vezi de pune stigmes d-alea mai multe, ca s[se]n\eleag[mai bine.

}ntr-o zi coconul Dr[gan sta la vorb[, adic[la taifas, cu un favorit al s[u foarte pricopsit — pentru c[se]nnebune=te dup[pricopsi\i, mai v`rtos c`nd dumnealor]i spun c[coconul Dr[gan este cel mai mare patriot. Pricopsitul acesta e

[1] Lumea zice trebi; noi punem]ns[aci limba dumnealui.

un fel de g[g[u\[de bonton, care umbl[b[n[n[ind =i vorbe=te mu=c`ndu-=i buzele, un domni=or care =tie de toate: e =i politic, =i diplomatic, =i patriot, =i liberal, dup[vremi, =i om al trebii (de l-ei c[ta), =i literat, un dezmetic ce se]n\eap[de a trece totdauna cu duh. La acest taifas dreg[torial mai veni =i un str[in de aceia ce n-au nici o patrie, ce se intereseaz[de toate patriile =i mai v`rtos de Tara Rom`neasc[, unde g[se=te toate d-a gata, un domni=or ce s-amestecat]n toate, vorbe=te de toate: de politic[, de comerciu, de arte, de =tiin\e, de literatur[, =i mai v`rtos e foarte amator de limba rom`-neasc[: c`nd o vede ]mpestri\at[ =i corcit[, ]i place de minune =i ur[=te pe to\i c`\i se ocup[s[o cur[\e =i s[o reguleze. C`te-trei se f[cur[o treime ca aceea.

Iat[=i un scriitor din cei juni, smerit =i plin de geniu — pentru c[geniul cel adev[rat e totdauna smerit.

— Nu vezi c-avem treab[? ce mi-ai venit cu h`rtia aia? — se r[sti coconul Dr[gan.

— E grabnic[; e r[spuns la...

— Hei, ad-o-ncoa — cite=te!

Junele cite=te. }ntre alte vorbe, nu =tiu ce se vorbea de-spre Regulamentul *organic*, sau drept *politic*. Coconul Dr[gan, ce asculta ca un cotoi]n cenu=[, ardic[capul =i zice junelui s[ ]ndrepteze vorbele *organic* =i *politic* =i s[puie *organicesc, po-liticesc.*

— Ce zice\i, domnilor, n-am dreptate?

— Ai dreptate, ziser[deodat[am`ndoi dalcaucii.

At`ta a=tepta s-auz[ =i coconul Dr[gan, c[ci dumnealui are =i bun[tatea asta de a nu prea se ]ncrede pe p[rerea dumi-sale; at`t, zic, a=tepta, =i unde se scoal[odat[n[b[d[ios:

— Hai! auzit-ai? *organicesc*, m[! *politicesc?* pe rom`ne=te; ce vorbe sunt astea? V-a\i luat to\i dup[Eliad [la. Du-te =i

schimb[vorbele, c[v[ia dracu pe to\i! Hai! *organic*! *organicesc*, m[! *organicesc*,]nva\[rom`ne=te!

— *Organic* =i *politic* e mai rom`ne=te, domnilor, zise junele cu smerenie.

— De unde p`n[ unde rom`ne=te? ziser[c`te-trei deodat[; care e cuv`ntul?

— Cuv`ntul este c[ dumitale, domnule literat, oamenii ]\i zic *dezmetic*, iar nu *dezmeticesc*, iar dumitale, care e=ti str[in, venit de ieri, d-alalt[ieri p-aici, ]\i zic *venetic*, iar nu *veneticesc*; =i dumitale, cocoane Dr[gane, de c`nd e=ti]n slujb[, z[u, toat[lumea]\i zice lunatic; crede-ma, s[te creaz[Dumnezeu, c[pe nici un rom`n n-am auzit s[-\i zic[*lunaticesc*.

Domnii cei doi, iscusi\i =i litera\i, r[maser[cu gurile c[scate; coconul Dr[gan, la astfel de juc[rii de vorbe e totdauna om al lui Dumnezeu: nu]n\elege mai nimic. Pe urm[, dup[ce va lua seama bine vorbei, atunci sa-l vede\i. Acum at`t i se p[ru, c[ scriitorul e cam limbut, =i-l dete afar[ zic`ndu-i s[-=i prescrie h`rtia.

}i r[maser[ ]ns[ ]n ureche vorbele *lunatic* =i *lunaticesc* =i]ntreb[cam pe departe pe favori\ii s[i; ei, dup[c`teva deslu=iri,]l f[cur[sa]n\eleag[obr[znicia bietului b[iat de a cuteza s[spuie coconului, de fa\[, ce zice lumea de dumnealui. O astfel de impertinen\[, de a spune dreg[torilor ce se vorbe=te =i se face p-afar[, nu se poate suferi; =i nu =tim acum ce soarte a=teapt[pe bietul copil ne]ncercat cu slujba.

Multe istorii de astea mai are coconul Dr[gan. Colec\ia anecdotelor =i n[b[d[ilor sale ar forma c`teva volume foarte nostime, ]ntocmai ca dumnealui; pentru c[ =i dumnealui e nostim. }n numerele viitoare vom da c`teva anecdote; =i suntem gata a primi orice anecdot[de felul acesta, care va]mbog[\i colec\ia noastr[, at`t ]n proz[ c`t =i]n versuri.

Asemenea anecdote sunt foarte folositoare pentru formarea junilor dup[ni=te modele =i tipi a=a de progresivi ca coconul Dr[gan, care cu adev[rat e Dr[gan =i]n nume, =i]n fapte. Nu r`de\i]ns[, c[ci *Dr[gan* pe limba dumnealui va sa zic[*Agapie*, =i m[rog s[-l iubi\i.

[1844]

CUPRINS

Fata lui Chiriac

Aveam o rud[, =i acea rud[avea un vecin, pe care]l chema Chiriac. Acel Chiriac avea o fat[t`n[r[ =i cam frumu=ic[, ca toate fetele tinere ce nu sunt ur`te. Ruda mea iar[avea so\ie, ca to\i oamenii]nsura\i, =i so\ia lui avea un v[r. V[rul acesta era ne]nsurat, era un fl[c[u unguresc care se pref[cea]namorat =i atunci c`nd nu era, ca s[-=i dea un aer de om sim\itor =i plin de pasiune. C`nd]ns[ ]i =i c[dea cineva tronc la inim[, atunci era numai foc =i inim[albastr[.

}ntr-o zi v[zu pe fata lui Chiriac; fl[c[ul]=i r[suci musta\a =i se uit[=oime=te la d`nsa; ]i c[zu, cum ziser[m, tronc la inim[; biata fat[ ]ns[ n-a =tiut nimic p`n[ ]n ziua de ast[zi. Fl[c[ul nostru acum nu era ziuli\[s[nu vorbeasc[tot de fata lui Chiriac: orice vorb[se deschidea, el m`na conversa\ia pe departe cu dib[cie, =i de ici, de colo aducea vorba tot de fata lui Chiriac. }ncepea laudele =i disputele de biata feti=oar[.

Fetele frumoase adeseori sunt criminale]n ochii femeilor de ce s[fie frumoase, =i de aceea]ncepeau =i dispute; se formau numaidec`t dou[ partiduri. O dat[, de dou[, de trei ori, de zece ori, de o sut[ de ori fur[ acelea=i laude =i acelea=i dispute. Ruda mea, st[p`nul casei, venea de la trebile sale,

afla partidurile formate, disputa fierbinte, asculta]n mijlocul casei p`n[ s[ se orienteze =i, sco\`ndu-=i giubeaua,]ncepea s[ofteze: “Ce! iar de fata lui Chiriac e vorba?! “

Astfel r[mase ca un fel de proverb p`n[ acum, c`nd e vorba tot de unul =i acela=i lucru, tot de una =i aceea=i chestiune, s[auzi pe c`te unul s[exclame: “Hei, vai de noi, iar de fata lui Chiriac este vorba?!”

Tot omul, toat[ ]mperecherea, tot partidul]=i are c`te o fat[ a lui Chiriac a sa: mai slut[, mai frumoas[, mai istea\[, mai toant[, cum a dat Dumnezeu! Spre exemplu, fata lui Chiriac a mea este limba rom`neasc[: unora li se pare ur`t[ foc, mie mi se pare frumoas[, =i suntem cvit. Fac ce fac =i tot de fata lui Chiriac aduc vorba. La mul\i iar[ fata lui Chiriac este Eliade cu limba lui cu tot, =i oriunde se adun[, orice vorbesc, nu se poate p`n[s[nu vorbeasc[tot de fata lui Chiriac. La unii fata lui Chiriac sunt grijile str[ine, la al\ii — punerea la cale a patriei; la unii — c[ciula be=leagei, la al\ii — c[ciula vl[dicei, la al\ii — c[ciula lui vod[. La unii fata lui Chiriac este popa, la al\ii — preoteasa, =i la al\ii, care sunt mai modera\i, fata preotesei. C`t pentru mine, eu sunt din cei modera\i.

Fac ce fac bie\ii oameni =i tot de fata lui Chiriac aduc vorba. Fiecare cu fata lui Chiriac a sa; a unuia e mai tindicheat[, a altuia mai snovoas[; a unuia mai nalt[, a altuia mai ghindoac[; a unuia blond[, a altuia brun[, a altuia castanie; a unuia n[soas[, — bat-o c`rnia, — a altuia c`rn[; a unuia cu ochii pu=i ca cu fusul, =i a altuia cu ochii mari; fel de fel de fete ale lui Chiriac =i fel de fel de g`lceve. S[v[v[z, copii: nu v[l[sa\i, lua\i-v[de p[r, c[e vorba de fata lua Chiriac!

[1846]

GLOSAR

A

a adj. dem. f. = aceea.
abhorri vb. tr. = a ur].
abramian adj.: *limba abramian[* = limba ebraic[(?).
aburos adj. = vaporos, diafan.
acioaie s. f. = o\el.
acoperi= s. n. = fa\[de mas[.
acvileu adj. = de vultur, vulturesc.
adamant s. n. = diamant.
adamantin adj. = l. diamantin; 2. dur =i rezistent (ca diamantul).
adamian adj. = privitor la Adam (primul om, dup[Biblie).
adorn adj. =]mpodobit.
adorna vb. tr. = a]mpodobi.
adornament s. n. = podoab[.
adul[tor adj. = lingu=itor.
adveni vb. intr. = a se]nt`mpla; a surveni.
aerin adj. = aerian, vaporos.
afar[adv.: *a da afar[* = a publica.
afemeia vb. tr. = a mole=i, a efemina.
afire s. f. = fire, fiin\[.
agap[s. f. = iubire, dragoste.
ag[s. m. = prefect de politie.
alb[s. f.: *alba dimine\ei* = zorii zilei.
alberga vb. refl. = a se ad[posti.
alboare s. f. (=i pl. *albori*) = zorii zilei.
alerga vb. tr. = a c[uta, a umbla dup[ceva.
alin adj. = lin.
ali=veri= s. n. = afacere.
alm[s. f. = suflet.
alte\[s. f. = noble\e, demnitate.
altissim adj. = seme\, trufa=.
al\a vb. tr. = a ridica, a]n[l\a.
ama vb. tr. = a iubi.
amarant[s. t. = =tir.
amat adj. = iubit, drag.
amestec s. n. = confuzie,]ncurc[tur[; loc. adv. *]n amestec* =]n dezordine, claie peste gr[mad[.
amoreaz[s. f. = iubit[.
anafora s. f. = raport scris adresat domnitorului de c[tre un mare dreg[tor.
analis s. n. = analiz[.

anang[s. f. = nevoie, lips[, ananghie.
angarie s. f. = corvoad[, angara.
angel s. m. =]nger.
angeliza vb. refl. = a deveni]nger.
anglu s. m. = englez.
angular adj. = unghiular.
antihristian adj. = diabolic, diavolesc.
appendut adj. = at`rnat.
*app`nde* vb. intr. = a at`rna.
aproposito prep. = apropo de..., privitor la...,]n leg[tur[cu...
aram[s. f. = clopot.
arbure s. m. = l. arbore, copac; 2. (*naval)* catarg.
arcan adj. = ascuns, tainic, secret.
ardente adj. = arz[tor,]nfocat,]nfl[c[rat, ardent.
ardinte adj., v. *ardente.*
aren[s. f. = nisip.
areopagiu s. n. = tribunal suprem (*fig*.).
argea s. f. = r[zboi de \esut.
argil s. n. = argil[.
arhetip adj. = originar, primar.
arhicentru adj. = central (?), l[untric (?).
arhitectona vb. tr. = a edifica.
arhon s. m. = titlu de adresare c[tre un boier.
aripa vb. tr. = a]nsufle\i, a]naripa.
arma= s. m. = om]narmat,]ns[rcinat cu paza ordinii =i a averii domnului =i a boierilor.
armatur[s. f. = armur[.
arm[=el s. m. = subaltern al arma=ului.
arm[tur[s. f., v. *armatur[.*
aromire s. f. = dormitare, somnolare.
arp[s. f. = harp[.
arresta vb. refl. = a se opri.
ascinde vb. intr. = a se ridica, a se]n[l\a.
asigurat adv. = cu siguran\[, cu hot[r`re.
asm[s. f. = astm[.
aspira vb. intr. = a muri.
assorbi vb. tr. =i intr. = a (se) absorbi.
astrolab s. n. = vechi instrument pentru m[surarea]n[l\imii astrelor deasupra orizontului.
astu\ie s. f. = viclenie, perfidie.
ateie s. f. = ateism.
attentiv adj. = atent.
attrista vb. refl. = a se]ntrista.
a\inta vb. = l. (tr.) a privi \int[; 2. (intr.) a aspira, a n[zui, a \inti.
a\intat adj., adv. = l. fix; 2. drept, direct.
audace adj., adv. =]ndr[zne\, curajos.
aur[s. f. = l. adiere; 2. nimb, aureol[.
aureu adj. = de aur; auriu.
autodafede s. f. = ardere pe rug (a unui eretic), autodafe.

autorl`c s. n. = calitatea (sau ambi\ia) de scriitor.
avan\a vb. intr. = a]nainta, a avansa.
Avesti\a n. pr. = (]n supersti\ii) diavoloaic[care pricinuie=te rele l[uzelor =i noilor n[scu\i.

B

babuin s. m. = o specie de maimu\[.
baciu s. n. = s[rut.
baier s. n. = amulet[.
bande s. t. pl. = c[tu=e.
bal[s. f. = dihanie, monstru.
ban s. m. = primul boier]n rang din |ara Rom`neasc[.
banier[s. f. = drapel, steag (militar).
baraon s. m. = \igan.
baraonoaic[s. t. = \iganc[.
barcaiol s. m. = barcagiu.
baronal adj. = referitor la baron, de conte.
base\[s. f. = josnicie.
basn s. n. = n[scocire, scornitur[.
batel s. n. = vapor.
b[b[cu\[s. m. = tat[, t[tic.
b[ls[mi vb. tr. = a alina.
b[n[n[i vb. intr. = a se b[l[b[ni.
b[neas[s. f. = so\ia banului.
b[rbioar[s. f. = b[rbu\[, barbi=on.
beatitute s. f. = fericire, beatitudine.
bei s. m. = guvernator al unei provincii turce=ti sau supuse turcilor.
belicos adj. = l. r[zboinic; 2. militar.
bell[tor s. m. = lupt[tor, r[zboinic.
bell[adj. f. = frumoas[.
belle\e s. f. = frumuse\e.
bellic adj. = de r[zboi, r[zboinic.
bellissim adj. = foarte frumos, preafrumos,
bend[s. f. = panglic[(de legat p[rul).
bende s. f. pl., v. *bande.*
be=leag[s. m. = c[pitan de be=lii (solda\i care aveau misiunea de a men\ine ordinea public[).
belloniu s. m. = lupt[tor.
bete s. f. pl.: *a da pe bete* = l. a da de gol; 2. a r`de de cineva (sau de ceva).
bididiu s. m.. v. *bidiviu.*
bidiviu s. m. = cal t`n[r =i ager.
birnic s. m. = persoan[care pl[tea bir.
bisahtea s. f. = caset[.
bogoslovie s. f. = teologie.
bolboro=i vb. tr. = a holba, a boldi (ochii).
borobo s. n. = pozn[, boroboa\[.
brand s. n. = spad[.
briga vb. tr. = a umbla dup[ceva, a c[uta s[ob\in[ceva (prin intrigi).
brillant s. n. = briliant.
brillante s. n., v. *brillant.*
br`nc[s. f. = lab[(a unui animal).
bronz s. n. = l. clopot; 2. tun.

brum[s. f. = cea\[, p`cl[.
brum[riu adj. = ce\os.
buce s. f. pl. = gurile unui fluviu.
bucefal s. m. = calul lui Alexandru Macedon; (fig.) cal (de parad[).
buche s. f. = liter[, slov[.
bucher s. m. =]ncep[tor la]nv[\[-tur[.
bucina vb. tr. = a face cunoscut (un lucru)]n mod zgomotos, a tr`mbi\a.
bucin[s. f. = trompeta, tr`mbi\[.
bucoavn[s. f. = 1. abecedar; 2. carte scris[sau tip[rit[cu litere chirilice.
buf[s. f. = bufni\[.
bulucba=[s. m. = comandantul unei cete de oameni]narma\i.

C

cabal[s. f. = intrig[, uneltire.
cabul s. n.: *a face cabul* = a accepta.
cadiu s. m. = judecator (la turci).
caduceu s. n. = ramura de laur sau de m[slin pe care sunt]ncol[ci\i doi =erpi =i av`nd ]n v`rf dou[aripi (constituind principalul atribut al zeului Mercur =i simbolul p[cii, h[rniciei =i comer\ului).
caimacam s. m. = loc\iitor al domnitorului]n absen\a acestuia sau p`n[la instalarea unuia nou.
calpazanl`c s. n. = falsificare de bani.
calpuzan s. m. = falsificator de bani.
calumnie s. f. = calomnie.
camban[s. f. = clopot.
campodux s. m. = comandant militar (?).
canonisit adj. = legiuit, legiferat.
cantic s. n. = c`ntare, c`ntec.
cantor s. m. = c`nt[re\.
cap s. n. (pl. capete) = capitol.
capellur[s. f. = p[r (de pe cap).
carmen s. m. = 1. farmec, vraj[; 2. (la pl.) farmece, gra\ii.
carne s.f.: *a i se m`nca de carne* (cu cineva) = a se s[tura, a se leh[-meti (de cineva).
carnefice s. m. = c[l[u.
carnefix s. m., v. *carnefice*.
caten[s. f. = lan\.
catihis s. n. = catehism.
caval s. m. = cal.
caval[s. f. = iap[.
c[im[c[nie s. f. = locotenen\[domneasc[.
c[limar[s. f.: *cu c[lim[rile la br`u* =]nv[\at, instruit, cultivat.
c[mar[s. f. = camer[, odaie.
*c[p[t`i* s. n. = cap[t, sf`r=it.
c[tc[une s. m.. = (]n mitologia popular[) fiin\[ ]nchipuit[ca un m`nc[tor de oameni, c[pc[un.
c[ta vb. intr. = a trebui, a fi necesar.

c[uza= s. m. = partizan al unei cauze (secrete); revolu\ionar.
c[z adv. = c[z[u..., doar...
cearlatan s. m. = =arlatan.
ceau= s. m. = aprod.
cede vb. tr. = a ceda.
cefalalgie s. f. = durere de cap.
cepi s. m. pl. = c[tu=e; fiare.
ceruliu adj. = albastru ca cerul, azuriu.
chepeneag s. n. = hain[boiereasc[de parad[, str`ns[pe corp.
chiar adj. = limpede, clar.
chipul adv. = chipurile, pas[mite.
chira\i\[s. f. = cucoan[.
chiriarh s. m. = episcop, arhiereu.
cican[s. f. = controvers[, ceart[.
cilibiu adj. = elegant; nobil.
cimbal[s. f. = vechi instrument muzical de percu\ie compus din dou[discuri de aram[care se loveau unul de cel[lalt.
ciont adj. = ciuntit, retezat.
circonda vb. tr. = a]nconjura.
circonferi vb. tr. = a]nconjura.
circovnic s. m. = v. \`rcovnic.
circunda vb. tr., v. circonda.
c`mpean s. m. = \[ran.
c`mpenesc adj. = de la \ar[, s[tesc.
c`rm`ziu adj. = ro=u-]nchis, carmin.
*c`rnie* s. f. = ]nsu=irea de a avea nas c`rn.
clas s. n. = clas[.
cl[tit adj. = cl[tinat; =ov[itor.
cleft s. m. = haiduc grec din mun\ii Pind =i Olimp.
clin[s. f. = pant[, pov`rni=.
closter s. n. = castel.
clun adj. = strident.
coam[s. f. = p[rul de pe cap (la om).
coard[[1] s. f. = =nur, cordon.
coard[[2] s. f. = sabie.
coarne s. n. pl. = instrument de tortur[ ]n form[de furc[cu doi din\i.
cobe s. f. = (]n supersti\ii) pas[re care, prin strig[tul ei, preveste=te o nenorocire.
cobor s. n. = cobor`re.
*cobor[m`nt* s. n. = cobor`re.
cocent adj. = ustur[tor.
coconea\[s. f. = cucoan[.
codard adj. = mi=el, tic[los.
cod[tur[s. f. = coad[mare.
codos adj. = cu coad[mare.
codroi s. n. = bucat[mare.
coifat adj. = care poart[coif.
colan[s. f. = colan.
colp s. n. = lovitur[.
columb s. m. = porumbel.
columb[s. f. = porumbi\[.
columbel s. m. = porumbel.
comandir s. m. = comandant.
combate vb. intr. = a (se) lupta.
comet s. n. = comet[.
conci s. n. = coc.
condiscepol s. m. = coleg de =coal[.
confine s. m. = margine, limit[.

congrega\ie s. f. = adunare, reuniune.
*cons`nge* s. m. = confrate; cons`ngean.
consoarte s. f. = so\ie.
con=colar s. m. = coleg de =coal[.
conte= s. m. = manta lung[=i]mbl[nit[, purtat[odinioar[de domn =i de boieri.
cont`mpla vb. tr. = a contempla.
conubiu s. n. = c[s[torie.
copilin adj. = copil[resc.
coraliu s. m. = coral.
cordel[s. f. = panglic[ ]ngust[.
corige vb. tr. = a corecta.
corlat[s. f. = poli\[ ]n jurul cuptorului, pe care se \in vase =i alte lucruri de buc[t[rie.
corona vb. tr. =i refl. = a (se)]ncorona; a (se)]ncununa.
cortin[s. f. = draperie (care acoper[o intrare).
coruna vb. tr., v. *corona*.
cosmopolit adj. = care apar\ine sau este ata=at mai multor \[ri sau culturi.
costeliv adj. = slab, usc[\iv.
costum s. n. = obicei, datin[.
co=emar s. n. = co=mar.
coti vb. refl. = a umbla de colo-colo, a hoin[ri.
cotitur[s. f. = cotlon, ascunzi=.
coturn s. m. = (]n antichitate)]nc[l\[minte]nalt[purtat[de actorii de tragedie (ca s[par[mai]nal\i); *fig.*]nc[l\[minte.
cov`r=ire* s. f.: *]n cov`r=ire =]n ultimul grad, excesiv.
cozac s. m. = cazac.
crevat[s. f. = cravat[.
cristian s. m. = cre=tin.
cuhnie s. f. = buc[t[rie.
cuiba vb. refl. = a se]ncuiba.
culma vb. tr. = a cov`r=i.
culm[tur[s. f. = culme (de deal, de munte).
culpabil adj. = vinovat.
cultivire s. f. = cultivare, instruire.
curcit adj. = corcit.
cure vb. intr. = a curge.
curteni vb. tr. = a face (cuiva) curte.
curtez adj. = politicos, curtenitor.
curtezie s. f. = polite\e, gentile\e.
curuic[s. f. = femeia coroiului (o specie de uliu).
custod s. m. = p[zitor, paznic.
custode s. m., v. *custod.*
custodi vb. tr. = a p[zi, a veghea.
cuv`nt s. n. =1. ra\iune, motiv, cauz[; 2. justificare.
cvit s. n.: *a fi cvit (cu cineva)* = a fi de acord; a fi chit.

D

da prode loc. adv. = cu curaj, b[rb[te=te, viteje=te.
dalcauc s. m. = ling[u.
dar adv. = da.

d[cime s. f. = poporul dac.
d[r[p[na vb. tr. = a distruge.
dd. = domnii.
decindea adv. = de partea cealalt[, dincolo.
declina vb. intr. = a se stinge, a muri.
deiface vb. tr. = a zeifica.
deitate s. f. = l. zeitate; 2. dumnezeire.
deliriu s. n. = delir.
de loc adv. = imediat, numaidec`t, pe loc.
Demiluna s. f. = semiluna (semn simbolic al islamului); *fig*. turcii.
dep[rtat adv. = departe.
depinge vb. tr. = l. a picta; 2. a descrie.
der[za vb. intr. = a]mpr[=tia raze.
der`p[s. f. = pr[pastie.
desbarc s. n. = debarcare.
desbarca vb. intr. = a debarca.
descinde vb. intr. = a cobor].
descindut adj. = cobor`t.
deseca vb. tr. =i refl. = a seca.
desforma vb. tr. = a deforma.
desplete s. f. pl.: *]n desplete* = despletit.
despuiere s. f.: *lutoasa despuiere* = r[m[=i\ele p[m`nte=ti.
destructor adj. = distrug[tor, nimicitor.
determinat adj. = hot[r`t, decis, ferm.
determina\ie s. f. = hot[r`re, fermitate.
detuna vb. tr. = a zdrobi, a nimici.
devan\a vb. tr. = a]ntrece, a i-o lua]nainte, a devansa.
devina vb. tr. = a ghici.
dezb[rb[ta vb. tr. = a descuraja.
dezl[n\at adj. = dezl[n\uit.
dezm[dula vb. tr. = a dezmembra.
dezm[surat adj. = nem[surat, nelimitat.
dezmetic s. m. = om f[r[c[p[t`i, bezmetic.
dezvolt adj. = amplu, dezvoltat.
diblar s. m. = l[utar.
dibl[s. f. = vioar[.
dilect adj. = iubit, drag.
dilecta vb. refl. = a se delecta; a se bucura.
dilect[s. f. = iubit[.
dilege vb. refl. = a se bucura.
dioptr[s. f. = instrument folosit la m[surarea pe teren a parcelelor cadastrale.
discolor adj. = palid; livid.
discord adj. = nearmonios, discordant, strident.
disfat[s. f. =]nfr`ngere.
disipi vb. refl. = a se]mpr[=tia.
distat adj. = care se g[se=te departe.
divan s. n. = consiliu alc[tuit din sfetnicii domnitorului.
divinamente adv. = dumnezeie=te.
dol. s. n. =]n=el[ciune; viclenie.
dolent adj. =]ndurerat.
dolman s. m. = dolmen (monument

funerar format dintr-o lespede de piatr[a=ezat[orizontal peste altele verticale).
doma vb tr. = a domestici.
dom[s. f. = cupol[; bolt[.
dominiu s. n. = domeniu.
domnial adj. = de domnitor, princiar.
dopotriv[= 1. (adv.) deopotriv[; 2. (adj.) egal.
dor s. n. = l. r`vn[, n[zuin\[; 2. durere, suferin\[.
doroban, -[adj. = de doroban\, al doroban\ilor (solda\i din vechea infanterie).
dosi vb. intr. = a o lua la fug[, a da dosul.
dreg[torial adj. = de dreg[tor, dreg[-toresc.
duca\ioan[, *duca\ioane* s. f. = educa\ie.
duc[s. m. = 1. duce; 2. domnitor, domn, prin\.
ducil adj. = supus, ascult[tor, docil.
dulap s. n. = scr`nciob.
dumnezeoaie s. f. = zei\[.
duplu adj. = dublu.
dus s. m.: = *du=ii de pe lume* = mor\ii.

E

ebanos s. n. = abanos.
ebenin adj. = negru ca abanosul.
eclezie s. f. = biseric[.
econom s. m. = administrator al unei institu\ii.
efor s. m. = membru al unei eforii.
eforie s. f. = consiliul de conducere al unei institu\ii culturale, de]nv[\[m`nt etc.
eho s. n. = ecou.
electric adj. = care electrizeaz[(*fig.*)
elefante s. m. = elefant.
Elicon n. pr. = munte]n Grecia, considerat s[la= al muzelor.
elinic[s. f. = limba greac[.
elocin\[s. f. = expresivitate.
elocvent adj. = expresiv.
Eloim n. pr. = Dumnezeu.
elvet s. m. = elve\ian.
em... em... conj. = =i... =i...
empireu s. n. = (]n antichitatea greco-roman[) partea cea mai de sus a cerului, locuit[de zei; (*fig.*) cerul.
empiu adj., v. *impiu.*
eolian adj.: *arp[eolian[* = harp[ale c[rei coarde v`ntul le face s[vibreze (*fig.*).
eosforic = diabolic.
epidimic adj. = contagios, epidemic.
epitimv s. n. = epitaf.
epitrop s. m. = administrator al averii unei biserici sau unei m[n[stiri.

eritagiu s. n. = mo=tenire.
errant adj. = r[t[citor, pribeag.
eter s. n. = v[zduh; cer.
cterie s. f. = organiza\ie politic[secret[.
eteriu adj. = ceresc, eteric.
evangeliu s. n. = Evanghelie.
evghenie s. f. = noble\e (mo=tenit[prin ereditate).
evghenis s. m. = nobil (prin ereditate).
exala vb. refl. = a se degaja, a se r[sp`ndi.
exauzi vb. tr. = a asculta, a]ndeplini (o rug[minte).
exmulge vb. refl. = a se smulge.
expande vb. tr. = a]ntinde.
extaze s. n. = extaz.
ezala vb. tr. = a exala.

F

fam[s. f. = faim[, renume.
fame s. f. = foame.
faste s. f. pl. = calendar (la romani).
faticat adj. = obosit
fatic[s. f. = oboseal[.
fa\[s. f: a fi fa\[= a fi prezent.
f[ioar[s. f. = pudr[.
f[t s. m. = copil, fiu.
f[ur[rie s. f. = fier[rie.
fecior s. m.: *fecior din cas[* = servitor la o cas[boiereasc[.
fedel adj. = credincios, fidel.
femine s. f. = l. femeie; 2. femel[.
fenice s. m. = palmier.
ferentar s. m. = soldat din vechea pedestrime u=oar[.
fermec s. n. = farmec, vraj[.
fermec[s. f., v. *fermec.*
feston s. n. = ghirland[.
fier s. n. = sabie.
fieros adj. = fioros, crud (ca o fiar[).
fiin\[s. f.: *fiin\[de fa\[* = prezen\[; *]n fiin\[* =]n prezent.
fiitor adj. = viitor.
filie s. f. = fiic[.
filiu s. m. = fiu.
filomel[s. f. = privighetoare.
finit s. n. = sf`r=it.
fiorare s. f. =]nfiorare.
fiorat adj. =]nfiorat.
fioros adj. =]nfiorat
firm adj. = neclintit, ferm.
firman s. n. = ordin emis de sultan prin care era numit sau mazilit un domnitor.
fl[c[ra vb. intr. = a arunca fl[c[ri.
fl[c[rat adj. =]nfl[c[rat, av`ntat.
flegm[s. f. = calm, s`nge rece.
flisv s. n. = v`j`it, vuiet.
florat adj. =]nflorat.
focar s. n. = vatr[.
foi s. n. pl. = foaie (de fier[rie.)
forte adj = puternic.
fortitute s. f. = putere, vigoare.
fortun[s. f. = noroc.

fot[s. f. = =or\ (purtat de meseria=i, c`rciumari etc.).
fraticid s. m. = fratricid.
fratucid s. n. = fratricid.
fr[\ic[s. m. = frate, fr[\ior (termen de adresare c[tre so\).
fresc adj. = proasp[t.
frichinire s. f. =: frecare.
fructidor adj. = fructifer.
frunte= adj. =: falnic.
frunz[tur[s. f. = frunzi=.
fugace adj., s. m. = om gr[bit; fugar.
fug[tor adj. = trec[tor, efemer.
fugos adj. = n[valnic, impetuos.
fulgerante adj. = str[lucitor, fulge-r[tor.
fulgur s. n. = str[lucire, fulgerare.
furoare s. f. = furie.

G

gal s. m. = francez.
g[itan s. n. = =nur din l`n[, m[tase sau fir]ntrebuin\at ca ornament la]mbr[c[minte; *a merge ca g[ita-nul* = a merge bine, a merge strun[.
gait[nat adj. =]mpodobit cu g[itane.
g[ligan s. m. = l. uria=; 2. dihanie.
genere s. n. = gen.
genitori s. m. pl. = p[rin\i.
genon s. m. = o specie de maimu\[.
ghindoc adj. = bondoc.
gibon s. m. = o specie de maimu\[.
gir s. n. = l.]nv`rtire, rotire; 2. tur, rait[.
giubea s. f. = hain[larg[de postav (adesea c[ptu=it[cu blan[), pur-tat[de boieri.
*g`mfare* s. n. = ]ng`mfare.
*g`tui* vb. refl. = a-=i lungi g`tul]n semn de]ng`mfare.
gladiu s. n. = sabie; spad[.
glebl[s. f. = iob[gie, =erbie.
gonfla vb. refl. = a se umfla.
gonflat adj. = umflat.
goticesc adj. = (]n stil) gotic.
gravad adj. = grav.
gr[fie s. f. = titlul de graf, de conte.
gr[m[tic s. m. = dasc[l (la biseric[).
greu adj., adv = grav.
grid s. n. = strigat, \ipat.
grin\a vb. tr. =i intr. = a scr`=ni (din din\i).
grin\i vb. tr., v. *grin\a*.
griv adj. = sur-vine\iu.
gros adj. = grosolan, b[d[ran.
groz[vos adj. =]ngrozitor,]nsp[i-m`nt[tor.
guerilai s. m. pl. = lupt[tori de gueril[, partizani.
guerr[s. f. = r[zboi.
gugiuman[s. f. = c[ciul[din blan[de zibelin[, purtat[de domn =i de marii boieri.
gvardie s. f. = gard[.

H

halima s. f. = minun[\ie.
han-t[tar s. m. = t[tar (din epoca migra\iilor).
haracter s. n. = caracter.
haritate s. f. = caritate.
heliu s. n. = soare.
hideu adj. = vulgar, ordinar.
hironomic adj.: *arta hironomic[* = arta de a-=i potrivi gesturile]n timpul rostirii unui discurs.
*h`de* adj. = slut, h`d.
*h`r=ie* s. f. = blan[ de miel, cu l`na crea\[=i m[runt[, din care se f[ceau c[ciuli, gulere etc. sau cu care se]mbl[neau hainele.
hor s. n. = cor.
horrend adj. = groaznic,]ngrozitor.
hotarnic adj. -=- care stabile=te hotarele unui teritoriu, ale unei \[ri.
hr[pit adj. = fermecat, vr[jit.
hurie s. f. = (]n religia musulman[) fecioar[promis[de Mahomed credincio=ilor,]n paradis.

I

iacint[1] s. n. = iacint[, zambil[.
iacint[2] s. n. = piatr[semipre\ioas[de culoare ro=iatic[, hiacint.
ianicear s. m. = ienicer (soldat din vechea infanterie turceasc[).
iazm[s. f. = monstru.
idalg s. m. = nobil (spaniol).
idiom[s. f. = limb[, grai.
ielinic[s. f., v. elinic[.
ideat adj. = iscusit.
imeneu s. n. = c[s[torie; cununie.
Imeneu n. pr. = (la vechii greci) zeul c[s[toriei.
imman adj. = foarte mare, enorm, uria=.
imperator[1] s. m. =]mp[rat.
imperator[2] adj. =]mp[r[tesc, imperial.
impetuu s. n. = n[val[; atac.
impiu adj. = necurat; nelegiuit.
industrial s. m. = me=te=ugar, meseria=.
infaust adj. = nefavorabil, nefast.
innora vb. tr. = a ignora.
insect. s. m. = insect[.
insol[s. f. = insul[.
intr[tur[s. f. = ni=[.
ipochimen s. m. = om de vaz[; persoan[distins[.
ipogrif s. m. = monstru fabulos]naripat, jum[tate cal =i jum[tate grifon.
ipolipsis s. f. = considera\ie, trecere, vaz[.
irland s. m. = irlandez.
ispravnic s. m. = =eful administra\iei =i al poli\iei dintr-un jude\.
Istru n. pr. = Dun[rea.
izolament s. n. = izolare, singur[tate.

}

]mbr[c[tur[s. f. =:]mbr[c[minte, ve=m`nt.

]mbr[\a vb. refl. = a se]mbr[\i=a.

]mparadisa vb. refl. = a fi]n extaz, a se extazia.

]mp[v[zat adj. = care poart[scut.

]mpeli\at adj. =]ntrupat,]ncarnat.

]mperechere s. f. = dezbinare, vrajb[; intrig[.

]mplicui vr. tr. = a pune (o scrisoare)]n plic.

]mpumna vb. tr. = l. a str`nge]n pumn; 2. a apuca.

]mpumnat adj. = str`ns]n pumn.

]mpun[tor adj. =]mbolditor.

]mpunge vb. tr. = a]ndemna, a]mboldi.

]mpu\inare s. f. = descurajare; fric[.

]ncai adv. = cel pu\in, m[car.

]ncatena vb. tr. = a pune]n lan\uri, a]nl[n\ui.

]ncela vb. tr. = a]n=ela.

]ncinde vb. tr., refl. = a (se) aprinde; a (se)]ncinge.

*]nc`ntec* s. n. = ]nc`ntare, vraj[.

]ncoruna vb. tr. = a]ncununa.

]ncrede vb. tr. = a]ncredin\a.

]ncroire s. f. = facere, crea\ie.

]ndamascat adj. =]mpodobit,]nsm[l\at.

]ndelira vb. refl. = a fi cuprins de delir.

]ndolat adj. =]ntristat, m`hnit.

]ndolorat adj. =]ndurerat.

]ndulci vb. refl. = a prinde gust (de ceva), a se dedulci.

]nfurios adj. = furios,]nfuriat.

]ng[la vb. tr. = a murd[ri.

]ng[lat adj. = ne]ngrijit, murdar.

]nmanta vb. tr. = a]nve=m`nta (cu o mantie).

]nmul\it adj. = cu multe aspecte, multiform.

*]nr`vnat* adj. = plin de r`vn[, zelos.

]nscris s. n. = act, document.

]nsemn[tor adj. = l.]nsemnat, important; 2. semnificativ.

*ins`nui* vb. tr. = l. a cuprinde; 2. a face sa p[trund[ ad`nc.

*]ns`nuit* adj. = p[truns ad`nc,]ncuibat.

]nsm[lta vb. tr. = a]mpodobi, a sm[l\ui (poetic).

]nsufla vb. refl. = a se]nsufle\i.

]n=irat adj. = de=irat.

]ntindicheat adj. =]nfumurat, \an\os, fudul.

]ntivitor adj. = al[turat.

*]nt`mpin* s. n. = l. ]nt`lnire; 2. conven\ie.

*]nt`mplare* s. f.: dup[ ]nt`mpl[ri = la]nt`mplare.

]ntortoiat adj. =]ntortocheat.

]ntraripa vb. refl. = a prinde aripi, a-=i lua av`nt.

]ntrarma vb. refl. = a se]narma.
]ntrero=i vb. tr. = a face s[devin[ro=u, a]nro=i.
]ntruduce vb. tr., refl. = a (se) introduce.
]ntunerecime s. f. =]ntunecime.
]n\epa vb. refl. = a se]ng`mfa, a se fuduli.
]n\estat adj. =]nc[p[\`nat,]nd[r[tnic.
]nvesti vb. tr = a]mbr[ca.
]nvestit adj. =]mbr[cat.
]nzgomotat adj. = plin de zgomot.

J

j[luitor s. m. = solicitant; reclamant.
juc[rie s. f.: *juc[rie de vorbe* = joc de cuvinte.
judice s. m. = judec[tor.
jum[t[\oi s. m. = so\ (ironic).
junice s. f. = juninc[.
just adj. = drept, cinstit.
juvinie s. f. = jivin[, fiar[.

L

laboare s. f. = munc[.
labora vb. intr. = a munci; lucra.
laborios adj. = muncitor, harnic.
ladron s. m. = ho\, punga=.
laetemente adv. = cu (reculeas[) bucurie.
lament s. n. = pl`nset, t`nguire, lamenta\ie.
langagiu s. n. = vorbire, limbaj.
langhid adj. = languros.
l[cr[m[tor adj. =]nl[crimat; pl`ng[tor.
l[cr[mos adj. =]nl[crimat.
l[cui vb. intr., tr. = a locui.
l[tr[tor s. m. = c`ine.
l[ut adj. = sp[lat.
lea s. f. = lelea, \a\a.
leah s. m. = polonez.
legioan[s. f. = legiune.
legion s. n. = legiune.
leic[s. f. = lele, leli\[.
leicu\[s. f. = leli\[.
lent[s. f. -= friguri.
lesni vb. = l. (tr.) a]nlesni, a facilita; 2. (refl.) a deveni mai lesne, a se u=ura.
le\ie s. f. = lec\ie.
limbu\i vb. intr. = a flec[ri, a tr[nc[ni.
limongiu s. m. = v`nz[tor (ambulant) de limonad[; (ironic) grec.
lingari s. m. = ling[u.
lion[s. f. = leoaic[.
lipitur[s. f. = (]n credin\ele populare) boal[provocat[de zbur[tor =i care se manifest[prin nelini=te, fiori, sl[bire, toropeal[=i vedenii.
literator s. m. = scriitor, literat.

livede s. f. = livad[.
lixir s. n. = elixir.
*l`nge* vb. intr. = a l`ncezi; a boli.
l`ngoare s. f. = febr[tifoid[.
loaz[s. f. (=i *loaz[ ]mb[ierat[)* = om de nimic, netrebnic, sec[tur[.
locust[s. f. = l[cust[.
loghiotat s. m. = dasc[l grec.
logof[t s. m. = 1. c[petenia feciorilor boiere=ti din serviciul unei mo=ii; 2. scriitor de cancelarie, gr[m[tic; secretar.
logofe\eíe s. f. = slujba logofe\elului.
logofe\el s. m. = scriitor de cancelarie, copist, gr[m[tic t`n[r sau de grad inferior.
loric s. m. = o specie de maimu\[.
lov[s. f. = gu=[(boal[).
luce s. f. = lumin[.
lucent adj. = str[lucitor.
lucid adj. = str[lucitor.
luct s. n. = doliu.
lugi vb. tr. = a t`ngui (pe cineva).
luminar s. m. = lumin[tor.
lunguiat adj. = prelung.
lustrat adj. = lustruit.
lut s. n. = trup (poetic).
luth s. n. = l[ut[(instrument muzical asem[n[tor eu cobza).
lutos adj. = p[m`ntesc, muritor (poetic); *lutoasa despuiere* = r[m[=i\ele p[m`nte=ti.

M

ma conj. = dar,]ns[.
nachin[s. f. = ma=in[.
machiu s. m. = o specie de maimu\[.
macula vb. tr. = a p[ta.
madril s. m. = o specie de maimu\[, mandril.
maharch s. m. = mare prin\ indian, maharadjah.
malbruc s. m. = o specie de maimu\[.
maimu\ar s. m. = persoan[care umbla cu maimu\a prin b`lciuri; (*fig.*) om caraghios.
malicios adj. = r[ut[cios, mali\ios.
malonest adj. = necinstit.
mamon s. m. = o specie de maimu\[.
mant[s. f. = mantie.
mantelet[s. f. = pelerin[scurt[.
margholie s. f. = pref[c[torie, =iretenie, viclenie.
marin s. m. = marinar.
marot s. m. = o specie de maimu\[.
martir s. n. = martiriu.
mar\afoaic[s. f. = femeie neserioas[, netrebnic[.
matematic s. m. = matematician.
mater s. f. = mam[.
matesie s. f. = =tiin\[.
mazdrac s. n. = suli\[, lance.
m[ciucheat adj. = ca o m[ciuc[.

m[rmurire s. f. =]mpietrire,]nm[rmurire.
megie=ie s. f. = totalitatea megie=ilor, vecinii.
mehenghi s. n. = piatr[cu care se]ncerca puritatea metalelor pre\ioase.
meimandar s. m. = func\ionar care servea drept ghid unui]nalt demnitar str[in.
mendica vb. tr., intr. = a cer=i.
mestecat adj. = amestecat,]nv[lm[=it.
metod s. n. = metod[; *cu metod* = metodic, sistematic.
metoh s. n. = m[n[stire mic[dependent[de alta mai mare.
minciune s. f. = minciun[.
ministru s. m. = slujitor.
minut s. n.; *]n minut* =]ntr-o clip[, imediat, numaidec`t.
miriade s. f. pl. (=i *mii de miriade)* = num[r foarte mare, mul\ime nenum[rat[.
miserere interj. = ai mil[! fie-\i mil[!]ndurare!
misioan[s. f. = misiune; chemare, voca\ie.
mistre adj.: *din\i mistre\i* = din\i lungi =i puternici (ca ai porcului mistre\).
mi=ui vb. intr. = a mi=una.
*m`nj[ri* vb. tr., intr. = a m`zg`i, a m`njli.
m`nzat[s. f. = vi\ea de un an.
mofluzl`c s. n. = faliment.
moldav s. m. = moldovean.
momi\[s. f. = maimu\[.
morb s. n. = boal[.
moribond s. m. = muribund.
moric adj. = maur.
morta vb. intr. = a agoniza.
mortifer adj. = aduc[tor de moarte; ucig[tor.
mo=tean s. m. = mo=tenitor.
m. s. = m[ria-sa.
mueginiu adj. = al muezinului, de muezin (cleric *musulman* care anun\[din minaret orele rug[ciunii).
mundifer adj. = care creeaz[lumea.
mur s. m. = zid.
murdal`c s. n. = murd[rie.
murg s. n. = amurg.
murind s. m. = muribund.
murmui vb. intr. = a murmura.
mu\oi s. m. = maimu\oi.

N

nacru s. n. = sidef.
n[luc s. n. = n[luc[, n[lucire,]nchipuire.
neavere s. i. = s[r[cie.
necercetat adj. = nepreg[tit, neinstruit, ignorant.
nedresuit adj. = simplu, f[r[podoabe, lipsit de artificii.

negrij[s. i. = lips[de griji; lini=te, senin[tate.
ne]ncercare s. f. = lips[de experien\[; naivitate.
ne]ncercat adj. = neexperimentat; naiv.
nel[cuit adj. = nelocuit.
nelucrare s. f. = inactivitate, tr`nd[vie.
nemernic adj. = nenorocit, nefericit.
nemic s. m. = du=man, inamic.
nemutabil adj. = permanent, constant, imuabil.
neputincios adj. = imposibil.
nerepaos s. n. = activitate permanent[, f[r[odihn[.
nimului pron. = nim[nui.
nincheza vb. intr. = a necheza.
ninchezat s. n. = nechezat.
ninecu\[s. f. = m[mic[.
nive s. f. = z[pad[.
nivila vb. tr. = a nivela.
no interj. = ei!
noptos adj. =]ntunecat (ca noaptea).
nopturn adj. = nocturn.
not[tor s. m. = pe=te.
noviciu adj. =]ncep[tor, neexperimentat, novice.
novel[s. f. = noutate;]nt`mplare.
num[ra vb. tr. = a socoti, a evalua.
nuntal adj. = de nunt[, nup\ial.
nutriment s. n. = hran[.

O

oam[s. f. = femeie.
obedeal[s. f.: *a b[ga la obedeal[* = a b[ga la pu=c[rie.
objet s. n. = lucru, obiect.
obla\iune s. f. = prinos, ofrand[.
obor s. n. = ocol pentru vite.
obraz s. n.: *ie=it la obraze* = boierit.
ocoli vb. tr.: *a fi ocolit* = a fi c[utat, a avea c[utare, trecere.
odorifer adj. = care r[sp`nde=te un miros pl[cut, pl[cut mirositor.
odorogitor adj. = care hodoroge=te, care vorbe=te sau c`nt[zgomotos =i strident.
ofi\er s. m.: *ofi\er al s[n[t[\ii* = sanitar.
ohta vb. intr. = a ofta.
oliu s. n. = ulei, untdelemn.
olocaust s. n. = jertf[prin ardere; *(fig.)* jertf[.
omu s. m. = omule\ (depreciativ).
ondulos adj. = 1. ondulat; 2. unduitor.
op[cit adj. = re\inut,]mpiedicat.
ori conj. = sau, ori.
oratoriu s. n. = loc sau loca= de rug[ciune.
organ s. n. = org[.
orizon s. n. = orizont.
orizonte s. n. = orizont.
osman s. m. = turc.
otrep s. n. = c`rp[, zdrean\[.
o\elos adj. = o\el.

P

pacefic adj. = pa=nic, lini=tit.
pagon s. m. = o specie de maimu\[.
pal[s. f. = sabie lat[cu dou[t[i=uri, palo=.
palmifer s. m. = palmier.
pan s. m. = jup`n, domn.
panachider s. m. = cel care]nva\[sa scrie pe panachid[(t[bli\[de scris).
pandemoniu s. n. = adunare de oameni r[uf[c[tori, r[u inten\iona\i.
pangosmiu adj. = universal.
paraclis[s. f. = capel[, paraclis.
parascovenie s. f. = ciud[\enie; n[zb`tie.
pardos s. m. = leopard.
partit s. n. = l. partid; 2. partid[.
pas s. n.: *a da pas* = a da (cuiva) posibilitatea (s[fac[ceva).
pasa vb. intr. = a trece.
patent[s. f. = certificat.
pater s. m. = tat[.
patre s. m., = v. *pater.*
p[triu adj. = p[rintesc; str[mo=esc.
patriciu s. m. = patrician.
pa\ien\[s. f. = r[bdare, paciin\[.
paviment s. n. = temelie.
p[s[rel[s. f. = p[s[ric[.
p[storel[s. f. = p[storit[, ciob[ncu\[.
pelag s. n. =]ntindere mare de ap[; mare.
pelliceu adj. = de blan[, f[cut din blan[.
peplu s. n. = hlamid[.
perlucid adj. = transparent, str[veziu.
picior s. n.: *pe picior* = st`nd]n picioare, de-a-n picioarelea.
pietos adj. = l. pios; 2. milos.
piroscaf s. n. = nav[ac\ionat[cu aburi; vapor.
pitac s. m. = l. decret de ridicare la rangul de boier; 2. porunc[scris[, dispozi\ie; decret.
pin prep. = prin.
p`ntre prep. = printre.
p`rlice s. m. = fiin\[sau lucru pr[p[dit, netrebnic.
p`=i vb. intr. = a p[=i; a merge.
placid adj., adv. = calm, lin, bl`nd.
plafond s. n. = plafon, tavan.
plagiar s. m. = plagiator.
pl[p[ma= s. m. = pl[pumar.
pleop s. m. = plop.
*pl`ngeros* adj. = pl`ng[tor, t`nguitor.
podalg[s. f. = podagr[.
polcovnic s. m. = (]n trecut) comandantul ordinii publice dintr-un jude\; *polcovnic de poter[:* c[petenie a unei potere.
polcovnici vb. intr. = a avea func\ia de polcovnic.

poleac s. m. = polonez.
politic s. m. = politician.
pontefice s. m. = prelat, pontif.
popion s. m. = o specie de maimu\[.
popol s. m. = popor.
poponea\[s. f.: a *se pune poponea\[* = a se a=eza =i a sta nemi=cat]n fa\a sau]n drumul cuiva.
potc[s. f. = nepl[cere,]ncurc[tur[, belea.
potent adj. = puternic.
poturi s. m. pl. = un fel de pantaloni largi, iar de la genunchi]n jos str`n=i pe picior, care se]ncheiau cu copci.
pov[ros adj. = l.]mpov[rat; 2.]mpov[r[tor.
preat[rie s. f. = cer, bolt[cereasc[.
precugeta vb. intr. = a medita asupra unui lucru, care urmeaz[s[se]nt`mple.
precurma vb. tr. = a]ntrerupe.
precurmat adj =]ntrerupt,]ntret[iat.
predomnitor adj. = l. predominant; 2. st[p`nitor, st[p`n.
preget[tor adj. = prudent, rezervat.
preumbla vb. refl. = a se plimba.
prea]nsemnat adj. = prestabilit.
preluda vb. intr. = a]ncepe sa c`nte (la un instrument muzical).
prenum[rant s. m. = abonat.
prenumera\ie s. f. = abonare, abonament.
prepus s. n. = b[nuial[.
prescrie vb. tr. = a transcrie.
presem[nat adj. = pres[rat.
pre=tiin\[s. f. = previziune; prevedere.
preursire s. f. = predestinare.
preursit adj. = predestinat.
prevedere s. f. = providen\[.
preveste s. f. = prevestire.
price s. f. = ceart[, pricin[.
pricolici s. m. = (]n supersti\ii) om viu sau mort care se preface noaptea]n animal, pricinuind rele celor pe care]i]nt`lne=te.
prididi vb. tr. = a n[p[di, a cople=i.
primi\ie s. f. pl. = primele roade.
prmiogenit s. m. =]nt`i n[scut.
princip s. n. = l. principiu; 2.]nceput.
pristav s. m. = slujba= pe mo=ia unui boier, v[taf.
proclet adj., s. m. = blestemat, afurisit, tic[los.
prode s. m. = viteaz.
prodige s. n. = minune, miracol.
profum s. n. = parfum.
profuma vb. tr. = a parfuma.
projet s. n. = proiect.
promuntoriu s. n. = promontoriu.
propasa vb. intr. = a]nainta, a trece]nainte.
propi\iu adj. = prielnic, propice.
propozi\ie s. f. = propunere.

propus s. n. = presupunere.
prorumpe vb. intr. = a izbucni, a erupe.
protege vb. tr. = a proteja.
protie s. f. = prioritate,]nt`ietate.
protostat s. m. = c[petenie, =ef.
prov[z[tor adj., adv. = prev[z[tor.
prov[zut adj. = prev[zut,]nzestrat (cu ceva).
provedin\[s. j. = providen\[.
prub[s. f. = prob[, dovad[.
prumuta vb. tr. = a]mprumuta, a conferi.
prunc adj. = care se g[se=te]n perioada copil[riei sau (*fig.*) la]nceputul dezvolt[rii sale.
prunt s. n. = \[rm.
psalterie s. f. = psaltire.
psaltichie s. f. = muzic[vocal[bisericeasc[.
puchios adj. = puchinos, pr[p[dit.
pufulin adj. = moale ca puful.
pumna vb. intr. = a lupta.
punge vb. tr. = a jigni.
punt[s. f. = v`rf, ascu\i= (al sabiei).
puntur[s. f. = punct.
purdalnic adj. = blestemat, afurisit.

Q

quietute s. f. = lini=te, calm, tihn[.

R

radios adj. = str[lucit, str[lucitor.
raduna vb. tr., refl. = a (se) aduna din nou, a (se) regrupa.
rahit s. n. = rahitism.
rancur[s. f. = sup[rare.
rangutan s. m. = orangutan.
ranima vb. refl. = a se]nsufle\i, a se]nviora.
rapace adj. = hr[p[re\.
rapid adj., adv. = repede, rapid.
rassigura vb. tr. = a lini=ti, a calma.
ra\ie s. f. = ra\iune.
r[pi vb. tr. = a]nc`nta, a vr[ji.
r[pind adj. =]nc`nt[tor, fermec[tor.
r[pit adj. =]nc`ntat, vr[jit, fermecat.
r[pune vb. refl. = l. a se termina, a]nceta; 2. a se a=eza, a se a=terne.
r[runchi s. m. pl. = ad`ncul trupului omenesc (considerat ca centru al for\ei =i al sensibilit[\ii).
r[s[ri vb. intr. = a tres[ri.
r[sc[p[ra vb. intr. = a sc[p[ra din nou.
r[scredin\[s. f. = supersti\ie.
r[sstr[bate vb. tr. = a cutreiera.
r[s\esut adj. = \esut r[u.
ras\ipa vb. intr. = a \ipa mereu.
r[surla vb. intr. = a urla din nou, mereu.
r[szeu s. m. = mare zeu.

r[\oit adv. = l[b[r\at.
real\a vb. refl. = a se ridica din nou.
rechema vb. tr. = a aminti, a reaminti; a evoca.
redevora vb. tr. = a]nghi\i, a devora mereu.
refletta vb. refl. = a se reflecta, a se r[sfr`nge.
regie s. f. = regat,]mp[r[\ie.
regula vb. tr. = a reglementa.
rempinge vb. tr. = a respinge.
renumire s. f. = renume, faim[.
reporti vb. tr. = a]mp[r\i, a distribui.
repentire s. f. = c[in\[.
repoza vb. refl. = l. a se odihni, a sta]n repaos; 2. a se a=eza, a se fixa.
repumna vb. intr. = a(-i) repugna.
repune vb. refl. = a se a=eza; a se odihni.
res[lta vb. intr. = a s[lta; a tres[lta.
resbumba vb. intr. = a r[suna.
restr[luci vb. intr. = a str[luci mereu, puternic.
resuge vb. tr. = a suge mereu.
revestit adj. =]nve=m`ntat.
revia vb. refl. = a se re]nsufle\i; a rena=te.
revm[s. f. = reumatism.
rezem`nt s. n. = rezem[toare, sp[tar (al unui scaun sau je\).
rezidin\[s. f. = re=edin\[.
rident adj. = asr`z[tor, z`mbitor.
risorge vb. intr. = a se ridica, a se]n[l\a.
ritrat s. n. = portret.
ritter s. m. = cavaler.
r`m[tor s. m. = (ironic) stihuitor, versificator.
r`ncheza vb. intr. = a necheza.
*r`ndurel[* s. f. = r`ndunic[.
r`nz[* s. f.: *a avea pe r`nz[= a avea necaz, pic[(pe cineva).
r`tan s. m. = b[d[ran, mojic.
rodinian adj: *=coala rodinian[* = societatea secret[ ]nfiin\at[la Paris]n 1837—1838 de Ion Ghica, cu ramifica\ii la Bucure=ti (numit[astfel dup[Rodin, eroul lui Eugene Sue, cu care este comparat Ghica).
roman s. n. = roman.
romfee s. f. = sabie lung[.
roorat adj. =]nrourat.
rota vb. intr = a se roti.
rouare s. f. =]nrourare, *(fig.)* l[crimare.
rubia s.f. = veche moned[turceasc[de aur.
rubina vb. intr. = a se]nv[p[ia, a se]mpurpura.
rubinos adj. = ro=u-aprins, rubiniu, purpuriu.
rujoare s. f = ro=ea\[, rumeneal[.
rumen s. n. = 1. rumeneal[,ro=ea\[;

2. vopsea ro=ie.
rumpe vb. tr. = a rupe.
ru=i vb. intr. = a se]mpurpura, a se]nv[p[ia.
ru=it adj. =]mpurpurat,]nv[p[iat.

S

sacrat adj. = sacru, sf`nt; sfin\it.
sad s. n. = r[sad; l[star *(fig.)*.
safran s. m. = =ofran.
salpetr[s. f. = praf de pu=c[.
salutariu adj. = salutar; salvator.
salutare s.f. = salvare, m`ntuire.
same= s. m. = 1. administrator de mo=ie; 2. casier.
samureu adj. = de samur, de zibelin[.
sapajuc s. m. = o specie de maimu\[.
sapient s. m. =]n\elept.
saracin s. m. = musulman; arab.
sa\iu adj. = s[tul.
s[me=ie s.f. = profesiunea de same=.
s[rba vb. tr., refl. = a (se) s[rb[tori
s[rut[tur[s. f. = s[rut, s[rutare.
s[\ios adj. = plictisitor, insuportabil.
scadron s. n. = escadron.
*sc[l`mb* adj. = str`mb, difrom.
*sc[l`mba* vb. refl. = a se str`mba; a se diforma.
sc[rat adj.: *strad[sc[rat[* = strad[ ]n trepte.
schif s. n. = barc[lung[=i]ngust[.
schil[vit adj. = schilodit, schilod.
scobitor s. n. = unealt[de scobit, de g[urit, de s[pat.
scomult s. n. = zgomot; tumult.
scort[s. f. = escort[.
scriitor[1] s. m. = func\ionar de cancelarie care redacta sau copia acte, scrisori oficiale etc.
scriitor[2] s. n. = trus[de scris.
scris s. n. = destin, ursit[.
scump[tate s. f. = scrupulozitate.
scutire s. f. = ap[rare, scut, pav[z[.
sec[tur[s. f. = lucru de nimic, fleac.
selb[s. f. = p[dure.
sem[na vb. intr. = a p[rea.
semicol s. n. = emistih.
semistih s. n. = emistih.
semnala vb. refl. = a se remarca, a se distinge.
seraf s. m. = serafim.
serb s. m. = s`rb.
serva vb. tr. = a servi, a sluji.
servagiu s. n. = sclavie, robie.
servat adj. = p[strat.
servitute s. f. = robie.
sfa\[s. f. = neru=inare, impertinen\[.
sf[\at adj. = neru=inat.
sfemeia vb. refl. = a se mole=i, a se efemina.
sfemeiat adj. = mole=it, efeminat.
sfin\i vb. intr. = a apune, a asfin\i.
sfin\it s. n. = apus, asfin\it.

sicomor s. m. = arbore exotic gigantic, care face fructe asem[n[toare cu smochinele.
silitr[s. f. = praf de pu=c[.
siluire s. i. = silin\[, efort.
silvestru adj. = p[duros.
sim\itiv[s. f. = plant[exotic[ale c[rei frunze se str`ng c`nd sunt atinse, mimoz[-senzitiv[.
sintesis s. n. = talent de a compune, de a redacta; compunere, redactare.
sinucid s. n. = sinucidere.
*s`ngeratic* adj. = s`ngeros.
s`ngiuri s. n. pl. = omoruri, crime.
*s`nt* adj., s. m. = sf`nt.
slobozenie s. f. = libertate.
slobozire s. f. = eliberare.
slovni vb. intr. = a silabisi.
slugar s. m. = slug[.
smerald s. n. = smarald.
smorfuri s. n. pl. = str`mb[turi, mutre; fi\e.
snovos adj. = glume\, mucalit.
socotin\[s. f. = considera\ie, respect.
sofiat s. n. = sofism.
solemnel adj. = solemn.
soli vb. tr. = a anun\a (printr-un sol).
solicism s. n. = gre=eal[de limb[.
solitariu adj. = singuratic, solitar.
solitute s. f. = l. singur[tate; 2. loc singuratic, pustiu.
somifier adj. = privitor la maimu\e, al maimu\elor.
somnie s. f. = somn.
son s. n. = sunet.
sonant adj. = l. r[sun[tor; 2. g[l[gios, zgomotos.
sorbit adj. = absorbit.
sorginte s. f. = izvor.
so\ie s. f. = so\, pereche.
sovran s. m. = suveran.
spahiu s. m. = soldat din vechea cavalerie turceasc[.
spalle s. f. pl. = spate.
sp[im`ie s. f. = sperietoare.
*sp[im`ntabil* adj. = ]nsp[im`nt[tor,]nfrico=[tor.
sp[tar s. m. =]nalt demnitar la curtea domneasc[, av`nd func\ia de =ef al armatei =i al poli\iei.
sp[t[rie s. f. = demnitatea de sp[tar.
specol s. n. = oglind[.
spe\ie s. f. = specie.
spiculant adj. = viclean.
spirt s. n. = spirit, duh.
spirtual adj. = spiritual.
sp`rc s. m. = prichindel, pu=ti; mucos.
splende vb. intr. = a str[luci.
spontaneu adv. = deodat[, (]n mod) spontan.
sporad adj. = sporadic.
sporire s. f. = progres.
sporovi vb. refl. = a se agita.
sprevedere s. f. = pruden\[, prevedere.

spumat adj. =]nspumat.

spunta vb. intr. = a ap[rea, a se ivi, a ras[ri.

stagiune s. f. = anotimp.

stan\[s. f. =]nc[pere, camer[, sal[.

stat s. n. = statur[.

st[t[tor adj. = stabil.

st[tut adj. = istovit.

stea s. f.: *steaua serii* = luceaf[rul.

stell[s. f. = stea.

sterpa vb. tr. = a face sa devin[sterp.

stigmes s. n. pl. = puncte (]n scriere).

stima vb. refl. = a se considera, a se socoti, a se sim\i.

stipula\ie s. f.: *a veni la stipula\ii* = a c[dea la]ndoial[, a c[dea de acord.

stiubeci s. n. = un fel de ceruz[folosit[la prepararea fardurilor.

*st`rci* vb. refl. = a se str`nge, a se ghemui (de durere, de frig, de fric[).

str[lucente sdj. = str[lucitor.

str[mater s. f. = str[moa=[.

str[murare s. f.: *nu-i ajungi cu str[murarea la nas* = este foarte]ng`mfat, se \ine cu nasul pe sus.

str[muta vb. refl. = a fi puternic st[p`nit de o emo\ie de bucurie, de fericire.

str[pasa vb. tr. = a str[bate; a str[punge.

str[vestit sdj. = travestit.

subtascunde vb. tr. = a ascunde, a escamota.

suda vb. intr. = a asuda, a transpira.

suferit adj. = nesuferit, insuportabil.

sufla vb. tr. = a inspira, a st`rni.

sufragiu s. m = slujitor care se]ngri–jea de mas[=i de tac`muri]ntr-o cas[boiereasc[.

sujet s. n. = subiect.

sul s. n.: *cu un sul sub\ire* = cu iste\ime, cu =iretenie.

supraprinde vb. tr. = a surprinde.

supraveni vb. intr. = a ap[rea, a sosi pe nea=teptate.

surda adv. = degeaba, f[r[rost, inutil.

suror, *suror[* = sor[.

sventurat adj. = nenorocit, nefericit.

sv`nturat adj. = v. sventurat.

svol s. n. 1. zbor; 2. av`nt.

svola vb. intr. = a zbura.

svol[toare s. f. = zbur[toare, pas[re.

svol[tor adj. = 1. zbur[tor; 2. trec[tor, efemer.

+

=.c.l. = =i celelalte, etcetera.

=iroia vb. intr. = a veni ca un =uvoi, ca un puhoi.

=oangher s. m. = persoan[din alt[\ar[, str[in.

=ot`ncat adj. = =chiop.

=ov[it adj. =]ntortocheat, sinuos.

T

tabernacol s. n. = cort.
tact s. n. = re=edin\a unei administra\ii locale.
talam s. n. = pat nup\ial.
talap s. m. = o specie de maimu\[.
tal`m s. n. = plec[ciune.
tapet s. n. = covor.
Tartar n. pr. = iad, infern.
tavol[s. f. = mas[.
t[rie s. f. = cer, v[zduh; bolta cereasc[.
teleleic[s. f. = femeie b`rfitoare.
temei s. n. = temelie.
tempest[s. f. = furtun[.
tenebre s. f. pl. =]ntuneric.
terr[s. f. = p[m`nt.
te=menit adj. = z[p[cit, pr[p[dit.
tic[los adj. = nenorocit, s[rman.
tindicheat adj. = v.]ntindicheat.
tinerel[adj. f. = duioas[, tandr[.
tinere\e s. f. = 1. ging[=ie, delicate\e; 2. duio=ie, tandre\e.
tins adj. =]ntins.
tiranid[s. f. = tiranie.
tistimel s. n. = basma mare =i]nflorat[.
titirit adj. = aranjat cu grij[, dichisit.
tiz s. m. = omonim.
*t`mpina* vb. tr. = a ]nt`mpina.
t`n[r adj. = 1. ginga=, delicat; 2. duios, tandru.
t`rnui vb. tr. = a bate.
t`rtan s. m. = nume injurios dat evreilor.
tohu-bohu s. n. = nume dat]n Vechiul Testament (Geneza) haosului de dinaintea facerii lumii.
tomb[s. f. = morm`nt.
tonante s. f.: *pulber[tonante* = praf de pu=c[.
tornur[s. f. = comportament corect =i elegant]n societate.
transdanubiu adj. = situat dincolo (la sud) de Dun[re.
transp[rea vb. tr. = a reflecta.
transport s. n.: = emo\ie puternic[.
travaliu s. n. = munc[.
tr[d[m`nt s. n. = tr[dare.
tr[sur[s. f. = tr[s[tur[.
treierare s. f. = vagabondaj.
trei-fericit adj. = de trei ori fericit.
*trei-s`nt* adj. = de trei ori sf`nt.
trema vb. intr. = a tremura.
tremula vb. tr. = a face s[tremure.
trepasa vb. intr. = a muri.
trepasat adj., s. m. = mort.
triboli s. m. pl. = spini, mar[cini.
trichelliu adj. = (sfe=nic) cu trei bra\e.
tromb[s. f. = 1. trompet[, tr`mbi\[; tromb[marin[= siren[(a unui vapor); 2. tromp[(de elefant).
trombet[s. f. = trompet[.
tropoi vb. intr. = a trop[i.

tuci s. n. = clopot.
turb[tor adj. = care te umple de revolt[, de m`nie.
turment s. n. = chin.
turmenta vb. tr. = a chinui.
turr[s. f. = turn.

|

\est s. n. = carapace de broasc[-\estoas[.
\`rcovnic s. m. = paracliser.
\op s. m. = panglica pe care fetele =i-o]mpletesc]n codi\e.
\u\uiat adj. = ascu\it, \uguiat.

U

uitat adj, adv. = distrat.
ulubeasn[, ulubeasne s. f. = pocitanie.
umeda vb. tr. = a umezi.
umoare s. f. = capriciu, toan[.
undoia vb. intr. = a ondula, a se undui.
unia\ie s. f. = confesiunea greco-catolic[.
unime s. f. = unitate.
unit adj. = greco-catolic.
urb[s. t. = ora=.
uzur[s. f. = cam[t[.

V

valoros adj. = brav.
varg[s. f.: *varg[domnial[* = sceptru.
variu adj. = divers, felurit, variat.
vasel s. n. = vapor.
vasilisc s. m. = (]n basme) =arpe care ucide cu privirea.
vate s. m. = profet.
v[p[ia vb. intr. = a se aprinde, a se]nv[p[ia.
v[taf s. m.: *v[taf de curte* = supraveghetor al arga\ilor =i feciorilor de la mo=ie boiereasc[; *v[taf de plai* = =ef al pl[ie=ilor (locuitori de la grani\[ ]ns[rcina\i cu paza frontierei]n regiunile de munte).
v[t[=ie s. f. = slujba v[tafului.
vechi adj. = b[tr`n, v`rstnic.
vecinel[s. f. = vecin[.
vecinici vb. tr. = a eterniza.
vederat adj. =]nvederat, evident.
vedere s. f. = chip, aspect.
vedii vb. refl. = a ie=i la iveal[, a se v[di.
veloce adj. = iute.
vendict[s. f. = r[zbunare.
ver adj. = adev[rat, veritabil.
vergin adj. = curat, pur.
vergine s. f. = fecioar[; fat[.
veritate s. f. = adev[r.

via vb. = 1. (intr.) a tr[i, vie\ui; 2. (tr.) a face sa tr[iasc[; a]nsufle\i.
viitoare s. f. = timpul care va veni, viitor.
vijunie s. f. = vizuin[, b`rlog.
Vineri n. pr. = zei\a Venus.
vine\ele s. f. pl. = vini=oare.
ving[tor adj. =]nving[tor, victorios.
vir[gine s. f. = femeie b[rb[toas[.
vistier s. m. = mare demnitar]ns[rcinat cu administra\ia financiar[a \arii =i cu p[strarea vistieriei statului.
vi, *vi\iu* s. n. = viciu.
viulgher adj. = vulgar.
vizie s. f. = viziune.
v`joi s. n. = torent.
*v`lvoare* s. f. = v`lv[taie.
v`nos adj. = puternic, viguros.
v`rtute s. f. = b[rb[\ie, curaj.
volant adj.: *stea volant[* = stea c[z[toare.
volbora, *volbura* vb. intr. = a se]nvolbura.
volvoare s. f. = v`lv[taie.
volvur[s. f. = v`rtej.
vornic s. m. = mare demnitar la curtea domneasc[,]ns[rcinat cu supravegherea cur\ii =i cu conducerea treburilor interne, av`nd =i atribu\ii judec[tore=ti.
vortice s. m. = v`rtej.
vrednici vb. tr. = a g[si (pe cineva) demn de o favoare, a]nvrednici.
vulcanos adj. = (loc) unde se g[sesc vulcani sau urme ale unor vechi vulcani.
vulnerat adj. = r[nit.
vulpean adj. = viclean.
vulpenie s. f. = viclenie.

Z

zabitlic s. n. = guvernare; administra\ie.
zapciu s. m. = func\ionar de plas[ ]ns[rcinat cu str`ngerea d[rilor.
zapcil`c s. n. = func\ia zapciului.
zaver[s. f. = r[scoal[, r[zvr[tire.
zavergiu s. m. = r[sculat, r[zvr[tit.
zavisnic adj. = invidios; intrigant.
zbucina vb. refl. = a se cutremura.
zbucinare s. f. = cutremurare.
zbur[toare adj: *foaie zbur[toare* = foaie volant[.
zbur[tor s. m. = (]n mitologia popular[rom`neasc[) spirit r[uf[c[tor care, sub chipul unui fl[c[u frumos, intr[ noaptea ]n casele oamenilor =i chinuie=te fetele =i femeile, cauz`ndu-le boala numit[“lipitur[“.
zdreveni vb. tr. = a]nzdr[veni.
zee s. f. = zei\[; muz[.
zelator adj. = zelos.

zgomult s. n. = zgomot.
zgripsor, *zgrip\or* s. n. = specie de acvil[mare.
zic[tur[s. f. = vorb[, cuv`nt.
ziori s. f. pl. = zori de zi.
zis s. n. = exprimare, expresie.
*z`ne=te* adv. = ca o z`n[.
zmeu s. m., v. zbur[tor.
zoofit s. n. = fiin\[intermediar[(dup[Linne)]ntre animal =i plant[.
zornet s. n. = zorn[it.
zugraf s. m. = pictor.
zugr[vi vb. tr. = a picta.
zugr[vie s. f. = pictur[.
zvon s. n.: *vorbe cu zvon* = cuvinte r[sun[toare, care urm[resc s[impresioneze.

APRECIERI CRITICE

Dup[D. Cantemir, a doua mare personalitate a literaturii rom`ne este f[r[ ]ndoial[ I. Eliade R[dulescu, scriitor cu suflet ardent, creator pretutindeni, desf[=urat deopotriv[ ]n via\[ =i ]n art[, ]nzestrat cu mari ]nsu=iri =i cu tot at`t de mari cusururi. [...]

Eliade a fost, ca mai to\i din vremea aceea, prin lipsa de =coli]nalte de pe atunci, un aotodidact =i un mare devorator de c[r\i. Din fericire, se citeau]n timpul lui clasici vechi =i moderni,]ndeosebi operele complete ale lui Voltaire le avea orice om cu bibliotec[. [...]

Oric`t de naiv[, g`ndirea lui Eliade este cea dint`i ce str[bate,]naintea lui Eminescu, o oper[literar[=i-i d[sens =i unitate. Poetul are viziunea grandioas[=i total[, obsesia unicului]n trinitate. [...]

Eliade e un mistic la modul dantesc, cu uria=e viziuni profetice. *Anatolida sau Omul =i for\ele* ar fi fost adev[rata "biblic[", poemul]n 20 de c`nturi al omului , de la crea\ie p`n[la victoria asupra For\ei, amestec de soteriologie =i program social, solu\iunea]n veac a problemei sociale fiind totdeodat[cheia m`ntuirii spiritului, a cet[\ii eterne. [...]

O noapte pe ruinele T`rgovi=tei*, venit[ dup[ *Adio. La T`rgovi=te a lui Gr. Alexandrescu, e o poezie onorabil[, dar prea documentat[.

Se cade s[recunoa=tem poetului meritul de a fi introduc[torul metrului antic,]ntr-o interpretare relativ[, pe baza endecasilabului italian. [...]

Capodopera sa r[m`ne *Zbur[torul*... Punctul de plecare este mitul Zbur[torului, a=a de r[sp`ndit]nc`t]l cita =i D. Cantemir. Invaziunea misterioas[a dragostei e surprins[ ]n plin[agresiune,]ns[f[r[furiile pasiunii unei Sapho ori a Phedrei... Tot ce e conven\ional]n poezia

clasic[a]nser[rii, a=a de comun[ ]n sec. XVIII, devine aici grandios s[lbatic, cu priveli=ti agreste]n past[grea, incendiat[. […]

Eliade este un prozator excep\ional, un pamfletar ignorat sub aceast[latur[. R[utatea inventiv[ ]n vorbe e]n linia lui Radu Popescu, la care se adaug[o veselie natural[, s`ngeros violent[, sus\inut[de o retoric[savant[=i de incurabil[obstina\ie ideologic[. Ca istoric poate diforma, ca memorialist e ne]ntrecut. […]

De n-ar fi trebuit s[ ]nceap[totul =i s[-=i cheltuiasc[energia]n lupta pentru forma\ia limbii din]nv[lm[=eala c[reia nu putea vedea limpede adev[rata poezie, Eliade ar fi putut deveni un foarte mare poet.

George C{LINESCU, *Istoria literaturii rom`ne de la origini p`n[ ]n prezent.* Edi\ia a II-a, rev[zut[=i ad[ugit[, Editura Minerva, Bucure=ti, 1986, p. 131, 140, 144, 146, 147, 148, 149.

… Heliade trebuie considerat exponentul cel mai tipic al unei epoci prin excelen\[de tranzi\ie, un *prepa=optist* (dup[cum un Odobescu, un Hasdeu trebuie considera\i pa=opti=ti]nt`rzia\i sau postpa=opti=ti)…

Heliade trebuie s[fi avut un talent excep\ional]n ceea ce prive=te studiul diferitelor limbi. Facem aceast[presupunere]ntemeindu-ne nu numai pe]ntinsa lui cunoa=tere a limbii materne, unde]nregistra cu u=urin\[deosebirile dintre diferitele dialecte =i graiuri, ca =i particularit[\ile strict individuale de rostire, ci g`ndindu-ne =i la felul cum mima uneori felul defectuos de a vorbi rom`ne=te al unor str[ini;]n aceast[privin\[, memoria]i func\iona f[r[gre=, denot`nd =i o u=urin\[natural[ ]n a p[trunde specificul sistemului fonetic sau “ticurile” de topic[ale limbii respective.

George MUNTEANU, *Atitudini*, Editura pentru literatur[, Bucure=ti, 1966, p. 135, 190-191.

}n toate direc\iile]n care s-a]ndreptat, Eliade a risipit o energie extraordinar[, voind]n chip l[udabil s[se pun[la curent cu tot ceea ce se f[cuse, p`n[la el, la noi =i aiurea. A tradus, a prelucrat =i a imitat ca o

adev[rat[uzin[, antren`nd ]n activitatea sa =i pe al\ii, dar p[str`nd peste tot]nt`ietatea, ca un veritabil =ef de =coal[ literar[, bine]n\eles, f[r[ s[ izbuteasc[ a duce la cap[t o oper[ at`t de vast[,]nc[nici ast[zi]nf[ptuit[ ]n]ntregime, dup[mai mult de un secol de sfor\[ri. [...]

De=i ironizat[de contemporani, erotica lui Eliade nu e lipsit[de idealitate =i aspira\ia angelic[este una din temele fundamentale ale liricii sale. [...]

Proza lui Eliade oscileaz[, ca =i poezia,]ntre romantism =i clasicism, conform modelelor de la care porne=te. [...]

Opera lui Eliade, editat[cu o ortografie imposibil[ ]n secolul trecut, a r[mas inaccesibil[publicului larg. Reedit[rile din secolul nostru, selective, au fost sau prea populare]n]n\elesul r[u al cuv`ntului, sau prea special-critice. Filologii, acord`nd o importan\[excesiv[scrierilor de caracter lingvistic, au minimalizat poetul =i prozatorul; comparati=tii, cercet`nd ]ndeosebi izvoarele, au exagerat latura de “teoretician” literar a scriitorului; istoricii literari mai noi, ]n fine, interpret`nd f[r[nuan\e scrierile filozofice, l-au condamnat f[r[apel. Eliade nu este nici un autor simplu, nici f[r[contradic\ii, nici, desigur, f[r[confuzii. Omul a parcurs o epoc[fr[m`ntat[, ]n care evenimentele adesea l-au dep[=it. }ncercarea lui de a le da un anumit curs a e=uat, dar prin aceasta efortul particip[rii nu este mai pu\in dramatic. C`t despre opera care a rezultat, ea merit[cu at`t mai mult o apropiere serioas[ =i str[lucitoare, cu c`t, cum spunea acum aproape o sut[de ani Eminescu, st[ ]nc[ ]n fa\a noastr[ca o “enigm[neexplicat[”, veghind ca o st`nc[ars[“dintre nouri de eres”.

Al. PIRU, *Permanen\e rom`ne=ti*, Editura Cartea rom`neasc[, Bucure=ti, 1978, p.31, 64, 85-86.

Apari\ia lui Ion Heliade-R[dulescu]n literatura rom`n[ seam[n[ cu ]zbucnirea unui vulcan: ofer[ nu numai un spectacol extraordinar (asimilarea vast[ a culturii =i spiritului european), dar ]mpinge la suprafa\[, tocmai prin explozia ce arunc[ ]mprejur at`ta noroi, materiile pre\ioase

topite]n[untrul s[u: lirismul pe c`t de pur, pe at`t de profund, cu care ne]mp[rt[=esc]n clipe de iluminare marii poe\i. […]

Genera\iile de dup[el, p`n[ ast[zi, numesc pe Heliade “p[rintele literaturii rom`ne”, av`nd ]ns[ ]n vedere cu deosebire opera lui cultural[ , de gramatician, editor, publicist =i animator, c[ci literatura lui, mai cu seam[ cea ]n versuri, se p[streaz[ ]n mare m[sur[ necitit[, ca ilizibil[. Dac[ ne restr`ngem totu=i la domeniul estetic viabil, c[ruia]i apar\in poemele *psihologice*, de factur[subiectiv sau obiectiv *biografic[*, scrise]n anii 1833-1844: *Serafimul =i heruvimul, Visul, Ingratul* =i *Zburt[torul*,]n acord cu sensibilitatea autohton[a vremii =i]nc[a multor decenii urm[toare, iese la lumin[faptul c[rolul s[u de ini\iator =i ghid]n profunzime se contureaz[cu putere abia sub presiunea formativ[occidentalizant[,]n versurile de anvergur[*mitic[* din utopia lui, celest[=i terestr[deopotriv[, vizionar[ca =i lingvistic[. […]

Originalitatea lirismului heliadesc, ceea ce]l desparte de Milton, datorit[viziunii utopice aici implicate, \ine de calitatea]ngerilor lui =i de natura erotic[a universului s[u spiritual. […]

Tributar lui Milton]n privin\a ierarhiei celeste (dar spre deosebire de el, mai atent la]ngeri dec`t la Satan), ca =i ]n privin\a liberului arbitru adamic; tributar sociali=tilor utopici francezi, c`nd descrie starea androgin[a solitarului Adam =i c`nd reabiliteaz[ pe Cain (“aibi pietate, Doamne! miserere lui Cain”), Heliade se opre=te ]ndelung, ]n *Anatolida*, la simbolul *arborelui =tiin\ei*, explic`nd r[sturnarea r[d[cinilor spre cer conform simbolisticii tradi\ionale, dup[cum dezvolt[doct =i prolix mitul *v`rstei de aur*, cu ajutorul istoriei civiliza\iilor =i g`ndul la un stat ideal, mondial (“O singur[cetate era tot globul nostru”. Sau: “C[ci cerul cu p[m`ntul erau ca dou[ staturi / Vecine =i amice, ]n bun[ armonie”). Aceste extensiuni, ce dep[=esc modelul miltonian =i reveleaz[ for\a ideologiei ]n configurarea lirismului heliadesc, apar natural ]ntr-o oper[ excedat[ de cultul ra\iunii sub forma Cuv`ntului; acela=i *logos* se manifest[pretutindeni,]n n[zuin\a de a instaura armonia social[dup[chipul celei cosmice. Autorul *Anatolidei* e at`t de expert ]n materie de utopii, ]nc`t, cu toat[ ]nclina\ia lui proprie spre visuri sociale, nu trece

cu vederea nici monotonia utopic[ce amenin\[bun[starea v`rstei de aur (“O via\[ monoton[, de-o-ntreag[ nemi=care, / C`nd r`urile de-ast[zi erau r`uri de lapte”), a=a cum, cu toat[aprinderea lui religioas[, nu preget[s[repudieze pe demiurgul s[u, vinovat de c[derea omului , c[ruia i-a interzis cunoa=terea, cenzur`ndu-i astfel spiritul de crea\ie (“un zeu gelos =i pater”, zice Heliade, “un zeu plin de vindict[ ]n marea-i bun[tate”, identific`ndu-l cu Elohim, cel cu care s-a luptat Iacob); spre deosebire de poetul *Anatolidei*, Lucian Blaga va l[uda, mai t`rziu, cenzura transcendent[, ca stimul al crea\iei spirituale.

}ncercarea cea mai]ndr[znea\[a lui Heliade pe linia visului treaz =i una din cele mai temerare pl[smuiri artistice din literatura noastr[, des[v`r=it[ ]n sine (chiar dac[ e=ueaz[ ]n forma ei aparent[), c[ci nu se mul\ume=te s[ includ[ ]n limitele ei viziunea (dimensiunea) unei utopii (r[scump[r`nd, pe plan ideal, suferin\ele morale =i materiale ale celor oprima\i) , ci se realizeaz[ca utopie a limbajului, ca textualitate utopic[, este poemul *S`nta cetate* (1856), pe nedrept respins de istoricii =i criticii literari, dar care, odat[cu restituirile impuse de valorificarea modern[a manierismului,]=i cere recunoa=terea.

I. NEGOI|ESCU, *Istoria literaturii rom`ne*, Editura Minerva, Bucure=ti, 1991, p. 60, 60-61, 62, 62-63.

Personalitatea central[a primei perioade romantice este, evident, Ion Heliade-R[dulescu (6 ian. 1802 - 12 apr. 1872), natur[polivalent[, surs[inepuizabil[de energii =i ini\iative. C[rturar =i om de afaceri, burghez a=ezat =i revolu\ionar, dasc[l =i ziarist, editor particular =i func\ionar de stat (redactor la “Buletinul oficial”, cu grad de pitar, paharnic, clucer),]ntemeietor al tuturor a=ez[mintelor de cultur[din |ara Rom`neasc[ =i, dup[ revolu\ia din 1848, “proscris”, constr`ns s[-=i petreac[zece ani din via\[ ]n exil, demnitar turc =i deputat]n parlamentul Rom`niei, devorator =i produc[tor de tot felul de c[r\i (lingvistic[, literatur[, filozofie, teologie, istorie, politic[), autorul *Gramaticii* din 1828 a dominat, mai bine de un deceniu, mi=carea literar[din toate cele trei

provincii rom`ne=ti. Productiv]n toate genurile literare, el s-a realizat ca scriitor mai cu seam[ ]n poezie =i]n proza de caracter eseistic =i memorialistic, cu accentuate propensiuni polemice. [...]

“Scriitor total”, Heliade a fost,]n acela=i timp, un descoperitor =i lansator de talente. }ndemn`nd “b[ie\ii” s[ scrie, el le-a oferit =i posibilitatea valorific[rii scrisului, public`ndu-i]n “Curier rom`nesc” =i “Curierul de ambe sexe”, edit`ndu-le volume]n tipografia sa. De el au fost promova\i to\i poe\ii munteni romantici: C`rlova, Alexandrescu, Ion Catina (1828 - 1851), C. A. Rosetti (1816 - 1885), Bolintineanu, Bolliac, Baronzi, =i el a deconspirat, prin publicare, activitatea poetic[t[inuit[a lui Iancu V[c[rescu. }n publica\iile sale au g[sit ospitalitate =i autori moldoveni =i ardeleni: C. Negruzzi (Carlu Nervil), Alecsandri, Al. Donici, Gh. Bari\iu =i al\ii.

Dumitru MICU, *Scurt[istorie a literaturii rom`ne*, I. Editura Iriana, Bucure=ti, 1994, p. 144-145, 149.